MARY LAURA PHILPOTT

O scriitoare care
încântă prin originalitate
și inteligență. Mă bucur
că a scris o carte
inspirată din viața ei!

ELIZABETH GILBERT

MI-E DOR DE TINE CÂND CLIPESC

ESEURI

HUMANITAS

Mary Laura Philpott s-a născut în Nashville, Tennessee, în 1974. A absolvit Davidson College din Carolina de Nord. Eseurile sale, ce abordează în cheie umoristică teme profunde din viață, literatură și cultură, au fost publicate în *The New York Times*, *The Washington Post*, *The Atlantic*, *Paris Review Daily*, *O The Oprah Magazine*, *Real Simple* și nu numai. La televiziunea publică din Nashville prezintă emisiunea cu profil literar *A Word on Words*, distinsă cu Premiul Emmy. A lucrat mai mulți ani ca librar și a fondat *Musing*, revista online a librăriei independente Parnassus Books. A scris și a ilustrat volumul de eseuri comice *Penguins with People Problems (Pinguini cu probleme cât se poate de umane).*

MARY LAURA PHILPOTT

MI-E DOR DE TINE CÂND CLIPESC

Traducere din engleză
de Ioana-Raluca Flangea

Mary Laura Philpott
I Miss You When I Blink
Copyright © 2019 by Mary Laura Philpott
All rights reserved.

Acest e-book este protejat de legea drepturilor de autor. Reproducerea sa integrală sau parțială, multiplicarea sa prin orice mijloace și sub orice formă, punerea sa la dispoziție publică pe internet sau în rețele de calculatoare, stocarea sa temporară sau permanentă pe diverse dispozitive sau în sisteme care permit recuperarea informației, gratuit sau în scop comercial, precum și alte fapte similare, fără permisiunea scrisă a editurii reprezintă o încălcare a legislației privind protecţia dreptului de autor și se pedepsesc conform legilor în vigoare.

© HUMANITAS, 2020, pentru prezenta versiune românească (ediţia digitală)

lSBN: 978-973-50-7163-9 (epub)

EDITURA HUMANITAS
Piaţa Presei Libere 1, 013701 Bucureşti, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0723.684.194

Pentru John,
Pentru părinții mei,
Pentru WC și MG

Știm, știm, știm că vă aparținem
Știm că ne-ați luat în brațe
În speranța că nu ne vom schimba
Numai c-a trebuit să ne schimbăm un pic
Știți, ca să vă aparținem.
—The Decemberists,
Cântărețul se adresează spectatorilor

Mi-e dor de tine când clipesc

E propoziția perfectă, doar că n-am scris-o eu. Autorul e copilul meu în vârstă de șase ani.

Stăteam la biroul de acasă, aveam de predat o reclamă pentru un client din industria bagajelor și mă luptam cu un alineat despre valize. M-am aplecat, de parcă dacă-mi țineam fața mai aproape de computer aș fi putut convinge cuvintele de pe ecran să facă genții le ceva mai atrăgătoare. Băiețelul meu stătea pe burtă pe covor, „lucra“ ca să-și umple timpul până la plimbarea în parc pe care i-o promisesem. Vorbea singur în timp ce mâzgălea cu un creion galben pe unul dintre caietele mele de notițe.

„…și mi-e dor de tine când clipesc“, a zis.

M-am oprit fără să-mi duc gândul la capăt.

— Mai zi o dată!

— Mi-e dor de tine când clipesc, mi-a răspuns el, cu ochii la mine, bucuros că mi-a atras atenția.

S-a întors la caietul de notițe, jucându-se mai departe cu rimele (*Mi-e dor de tine când mă săpunesc… mi-e dor de tine când pe gheață mă rotesc…*). A rupt pagina și-a aruncat-o deoparte, dar eu am luat-o și-am prins-o de panoul mea de plută de pe peretele biroului.

Am sucit și-am răsucit în minte cuvintele acelea cât am împăturit rufe, după-amiază. M-am gândit la ele seara, când m-am spălat pe dinți. Le-am rostit a doua zi când stăteam în trafic. *Mi-e dor de tine când clipesc. Ce drăguț*, mi-am zis.

În următoarele luni, am privit foaia de pe perete de fiecare dată când am intrat în birou, iar propoziția mi-a rămas în minte ca un vers dintr-un cântec. Îmi spuneam cuvintele când aveam câte un blocaj de-ale scriitorului, le aruncam încotro vedeam cu ochii ca pe o minge antistres. Mă gândeam c-ar fi fost un titlu numai bun pentru o poezie lacrimogenă de dragoste, genul în care poetul nu suportă să nu-și vadă iubita nici măcar o secundă. Sau pentru un album cu cântece de despărțire dedicate unui loc care a dispărut. Poate pentru o baladă country despre un ogar pierdut. Acela care nu s-a mai întors. *De tine* se poate referi la absolut oricine.

Abia după câțiva ani mi-am dat seama: sunt cuvinte pe care poți să ți le spui chiar și ție.

Cu toții avem în minte anumite expresii – atârnă în cârlige pe ușă, de unde le putem apuca cu ușurință, de parc-ar fi haine de ploaie. Nu-s tocmai niște mantre, dar sunt laitmotive la îndemână, definesc starea de fapt, conferă structură haosului și ajută viața să aibă un pic mai mult sens.

O prietenă de-a mea folosește foarte des expresia „Nu m-amestec, nu e treaba mea“. O ajută să-și reprime instinctul de a se băga acolo unde nu-i fierbe oala și să nu uite că oamenii au diverse motive pentru care fac ceea ce fac și pe care ea nu le va înțelege în veci. O ajută atât să-și schimbe comportamentul, cât și să fie

tolerantă.

„Nimeni nu iese viu de-aici“ este una dintre expresiile mele. Mi se pare că mă motivează și-mi aduce mângâiere. Mi-o spun atunci când alerg pe banda eliptică fiindcă-mi reamintește de faptul că la un moment dat, absolut sigur, viața mea pe pământ se va sfârși, iar eu vreau să întârzii cât mai mult acest moment, așa că am nevoie să-mi întăresc inima și să ard zahărul pe care-l consum zi de zi. Mi-o spun atunci când încerc să mă calmez și să țin piept unui nemernic, fiindcă mă ajută să pun lucrurile în perspectivă. Până la urmă murim cu toții, și oare chiar o să mor având mai multe puncte dacă îl pun pe ăsta la locul lui, sau mai bine dau dovadă de niște empatie și bunăvoință și las conflictul să se stingă de la sine?

Cu timpul, „Mi-e dor de tine când clipesc“ a devenit una dintre aceste expresii. Mă ajută să trăiesc în prezent. Mă face să reduc viteza și să absorb fiecare secundă în loc să-i dau zor, fiindcă de-acum știu cât de dor îmi e de lucrurile petrecute în trecut – care sunt chiar aici, sub pleoapele mele, și totuși s-au dus de tot. Atunci când fiul meu, acum adolescent, face ceva tipic unui fiu adolescent, și eu trebuie să-i cer pentru a mia oară într-o seară să-și ia pantalonii aruncați pe jos, în baie, „Mi-e dor de tine când clipesc“ mă ajută să am mai multă răbdare. Cu o secundă în urmă avea șase ani. Peste încă o secundă va fi adult și mă va părăsi. *Mi-e dor de tine când clipesc*. Aici e surprinsă profunzimea iubirii mele. Oare chiar voia să spună asta atunci când era mic și mâzgălea, sau doar căuta ceva care să rimeze cu „mă săpunesc“?

Nu avea cum să fi știut. Nu avea cum să-și fi dat seama că expresia „mi-e dor de tine când clipesc“ surprinde perfect ceea ce simte la un moment dat orice adult: criza de identitate. Dar așa este.

În accepțiunea standard, criza de identitate avea loc înainte la vârsta mijlocie, la bărbați, și implica o asistentă de stomatologie de vreo douăzeci și cinci de ani și o mașină sport al cărei motor urla ca un elicopter. Noua criză de identitate, dacă ești femeie, apare pe la patruzeci de ani și implică fie o ședere prelungită în Toscana (cel mai bine într-o căsuță pitorească) sau o excursie foarte lungă (poate drumul către Macchu Pichu, de preferat cu un rucsac uriaș în spate). Însă genul de criză de identitate de tipul „Mi-e dor de tine când clipesc“ e cu totul altceva. Trece neobservată și e mult mai comună.

Cei mai mulți cunoscuți de-ai mei nu sunt loviți de o criză-fulger la mijlocul vieții, ci au senzația că se află într-un impas, că trebuie să se întoarcă în timp și să refacă drumul, căci, de nu, o să-şi piardă mințile. Se poate întâmpla în orice clipă și se poate întâmpla de mai multe ori. Atunci când terminăm facultatea și intrăm în lumea reală, atunci când începem și sfârșim prietenii și iubiri, când avem de făcut alegeri de natură profesională sau planuri pentru viitor, și, desigur, când ajungem la mijlocul vieții, însă și înainte de asta, și după.

Eu cred că această nevoie constantă de recalibrare apare, parțial, și pentru că ni se prezintă atât de multe opțiuni existențiale – mai ales nouă, femeilor – sub formă de alegeri: fie-fie. Fie faci carieră, fie întemeiezi o familie. Fie ești o zeiță domestică și-ți faci singură dulceață de căpșuni, fie o epavă care bea vin în cana de cafea. Fie porți taior și ai agenda cu programări în ordine, fie îți fixezi cocul neglijent cu un creion și te ștergi de vopsea direct pe blugi. Fie ești credincioasă, fie profană. Ori, ori. Până și faptul de a crede sau nu în această dihotomie pare să fie o

propunere de genul fie-fie: fie crezi că poți avea totul, fie crezi că „a avea totul“ e o tâmpenie răsuflată. Alege una sau alta.

Și e perfect adevărat că în orice moment o persoană face fie un lucru, fie un altul. Eu, acum, pot fie să înghit o bucată de pâine prăjită, fie să fluier melodia din genericul de la *House of Cards*. Nu le pot face pe amândouă în același timp, fiindcă m-aș îneca. Numai că viețile noastre nu sunt o singură clipă încremenită, o singură alegere de tipul ori-ori; ele sunt o înlănțuire de clipe, o suită de alegeri. Nu e mereu plăcut să treci de la o clipă la alta. Uneori e dureros, ca atunci când îți dai seama că propriul tău copil nu mai are nevoie zilnic de ajutorul tău și tu trebuie să te obișnuiești cu noul rol pe care-l joci în viața lui. Alteori e o comedie a erorilor, ca atunci când te hotărăști că e momentul s-o iei din nou de la capăt și-ți schimbi complet garderoba, cumperi pantaloni și bluze care în dulap par elegante și distinse, dar la lumina zilei te fac să arăți de parcă urmează să faci o prezentare în PowerPoint pe terenul de golf. Uneori știi că o etapă a vieții tale s-a sfârșit – ai ieșit dintr-o relație nepotrivită sau ai finalizat un proiect întins pe mai mulți ani –, însă nu știi deocamdată care va fi următorul pas. Simți că nu poți merge nici înainte și nici înapoi și că sigur-sigur nu mai poți sta pe loc nici o secundă în plus, ceea ce te frustrează teribil.

Iată cum arată micile schimbări de identitate în viața de zi cu zi. Nu stereotipurile.

Genul de puncte de cotitură la care mă refer sunt acelea care trec neobservate, pe care cei mai mulți dintre noi am fi jenați să le numim crize. Sunt acelea despre care o prietenă ți-ar povesti la miezul nopții, stând în întuneric pe treptele casei după o petrecere, când trage de timp fiindcă n-are chef să meargă acasă. Sau fiindcă își urăște locul de muncă. Sau fiindcă se teme că e ceva în neregulă cu copilul sau cu soțul ei. Sau fiindcă tocmai și-a găsit în sertar un caiet din liceu și simte că e complet diferită de persoana care a scris notițele acelea sclipitoare despre Virginia Woolf și o neliniștește faptul că tipa aia deșteaptă de douăzeci de ani a dispărut și nu se mai întoarce în veci, dar se gândește totuși că parc-ar face o încercare. Îi e dor de ea însăși când clipește.

Mi-e dor de tine când clipesc. Am simțit-o de atâtea ori de-a lungul vieții, în momente în care chiar nu mai știam nici eu cine sunt, în clipe în care, dacă închideam ochii, simțeam că am dispărut.

Încă mai am bucata aceea de hârtie pe care a scris fiul meu cu ani în urmă, înainte ca eu să am cea mai vagă idee că ceea ce a scris el acolo va deveni piatra mea de hotar. Habar n-am avut atunci că acele cuvinte aveau să devină un laitmotiv extrem de versatil.

Îl folosesc mereu. Atunci când simt presiunea de a face întocmai acel lucru care trebuie făcut – ceea ce se întâmplă tot timpul, fiindcă sunt om și sunt o perfecționistă –, îmi amintesc toate identitățile pe care le-am avut, pe care le am și pe care le voi avea în același timp. *Mi-e dor de tine când clipesc* înseamnă *știu că toate identitățile mele sunt aici cu mine și știu că împreună putem reuși.* Îmi spun asta mie însămi, și mă simt ca atunci când un antrenor împinge jucătorul pe teren și-i spune: „Hai că poți! Fă ce te-am învățat!“ Mă simt ca atunci când un părinte își

cuprinde pe după umăr copilul aproape adult care se îndreaptă către ușă, pentru a merge la balul de absolvire, și-i spune: „Nu uita cine ești“.

Uneori mă gândesc: *Fir-ar să fie, n-o să mai am niciodată 15 sau 25 sau 35 de ani. Viețile acelea le-am trăit, gata.* Și devin ușor nostalgică la gândul că aș putea să retrăiesc ceva din ce a fost atunci. Și apoi îmi amintesc de mine la 21 de ani, stând într-un cubicul la primul meu loc de muncă de după facultate, simțindu-mă total nedumerită și dorindu-mi să dispar, și mă gândesc: *Hei, sinele meu tânăr, o să fie mai bine. Jur. O să fie și mai rău, uneori, dar și mai bine.*

Iar atunci când am atacuri de anxietate cu privire la viitor – *Și dacă de fapt acum sunt cel mai fericită din viața mea și nu apreciez asta suficient de mult? Oare o să ajung la sfârșitul vieții fără să fi trăit vreodată în Franța, sau fără să fi făcut destui oameni fericiți, sau fără să fi învățat tot ceea ce ar trebui să știu despre spațiu, sau fără să fiu în stare să fac șpagatul? Oare mănânc destui antioxidanți? Oare ce voi fi făcând peste zece ani? Dar peste douăzeci?* Îmi spun: *Mi-e dor de tine când clipesc*, ceea ce va să zică: *Fii stăpână pe situație. Nu intra în panică. Dacă vrei să știi încotro s-o apuci, uită-te de unde vii. Faptul c-ai ajuns până aici înseamnă că poți face următorul pas.*

Uneori, atunci când mă năpădesc amintirile sau visez cu ochii deschiși, simt cum diferitele mele identități trec una pe lângă alta, de parcă eu-cea-de-acum îmi încrucișez pașii pe coridorul minții cu eu-cea-de-demult sau cu eu-cea-din-imaginație sau chiar cu eu-cea-din-viitor. „Mi-e dor de tine când clipesc“, spune unul dintre euri. „Sunt chiar aici“, spune celălalt, și întinde mâna.

Toate motivele pentru a fi fericit

M-am născut fără simțul direcției.

Bănuiesc că toți bebelușii sunt așa. Dar la fel cum unele măsele de minte nu erup niciodată, nici busola mea internă nu a ieșit la iveală.

Odată mă întorceam acasă dintr-una dintre primele mele delegații și avionul avusese întârziere; m-am târât afară din terminalul aeroportului din Atlanta la ora două dimineața și nu am fost în stare să-mi găsesc mașina în parcare. Eram convinsă că nu mai era unde o lăsasem. Oare mi-o furase cineva? Am rătăcit pe sub lumina galben-pâlpâitoare a becurilor, mi-am târâit valizele pe asfalt, am izbucnit în plâns de propria-mi milă, de parcă m-ar fi abandonat pe Marte colegii mei astronauți.

Am tot urcat etaj după etaj până am ajuns la capăt, la ultimul nivel. Atunci am făcut cale-ntoarsă la vale, până am ajuns la subsol, unde m-am oprit în fața unei plăci de beton. Unde mă aflam oare, în Hotel California? Cuprinsă de panică, am luat-o înapoi pe unde venisem până la locul de pornire. Călcâiele mă ardeau și mă dureau, eram încălțată cu pantofi din piele cu toc, atât de potriviți pentru statul pe scaun în sala de conferințe, dar atât de neinspiraţi când țopăi jumătate de oră prin aeroport. Periasem de două ori parcarea și nu trecusem pe lângă mașina mea. N-o să mai ajung niciodată acasă. M-am blocat.

L-am sunat pe John, soțul meu de doar două luni, l-am trezit din somn și l-am rugat să vină să mă ia.

— Nu e nevoie, m-a asigurat el. Până ajung eu acolo, o s-o găsești.

N-am găsit-o. În schimb, am găsit ghereta securității aeroportului. Am bătut la ușă cu speranța că scena cu pricina nu va fi începutul unui articol de investigație jurnalistică despre dispariția mea sinistră. M-a salutat un paznic cu păr cărunt, îmbrăcat în uniformă bleumarin; în mână ținea un mănunchi de chei. A mers fără grabă la o camionetă cu girofar portocaliu – obosit și neimpresionat de pierderea mea, de parcă avea de-a face cu așa ceva în fiecare noapte –, iar eu l-am urmat și m-am urcat pe scaunul din față al unei cabine în care mirosea a chipsuri și ulei de motor. Am mers cu el etaj după etaj, cercetând fiecare loc, eu cu fața întoarsă către aerul fierbinte din parcare și cu mâna afară pe fereastră, tot apăsând pe butonul de la cheia mașinii.

După vreo zece minute am auzit *bip-bip* și am văzut strălucirea farurilor. Uite unde era mașina mea – mă aștepta într-un loc care nu mi se părea deloc cunoscut. Mai mult ca sigur că trecusem pe lângă ea mai devreme. Oare cum de n-o văzusem?

Când am ajuns acasă, John m-a întrebat:

— Ce s-a întâmplat?

— Am căzut într-o capcană, am zis. Dar am scăpat.

E-adevărat că mă rătăcesc uşor în parcări, dar la condusul pe șosele sunt de două ori mai rău. Urăsc faptul că oamenii îmi dau indicații de genul: „Ia-o către sud, mergi

trei kilometri“ sau „Pe autostradă condu spre est“. Cum naiba-și dă cineva seama unde e sudul și unde e vestul?

Mie-mi trebuie repere. Dacă am nevoie să ajung din punctul A în punctul D, eu trebuie să știu cum arată punctele B și C. Fă stânga la semafor fix înainte de groapa aia mare. Fă dreapta la panoul publicitar cu un pui pe el. Oprește-te când ai ajuns la o clădire cu acoperișul albastru. Iată de ce acum, ori de câte ori ajung într-o parcare necunoscută, fac poză cu locul de parcare și continui să fac poze cât merg până la clădire astfel încât să-mi pot găsi drumul înapoi urmând firimiturile pe care mi le presar: dozatorul de Coca Cola, semnul verde de IEȘIRE, ușa turnantă. Conduc după instrucțiunile unei voci de robot care-mi spune când să virez, am întotdeauna destinația introdusă în aplicație, chiar și acasă, în orașul unde locuiesc. Nu am cuvinte să spun cât de mult mi-a schimbat viața iPhone-ul.

La cincisprezece ani după episodul cu parcarea, m-am mai rătăcit o dată.

Nu am vrut să spun nimânui că sunt nefericită, fiindcă nu avea nici un sens.

În familia noastră era multă dragoste, petreceam mult timp împreună, erau suficienți bani pentru mâncare și benzină și pentru rata la bancă și chiar și pentru chestii neprevăzute precum boilere care explodează și crengi care străpung acoperișul. Eram sănătoasă, eram tânără. Nici nu împlinisem patruzeci de ani. Nu fusesem diagnosticată cu vreun cancer perfid, nu mă apucasem aiurea de droguri, precum mamele acelea pe care le văzusem la știri. Soțul, părinții și copiii erau cu toții bine sănătoși.

Multe mergeau bine. Dacă aș fi ales la întâmplare câteva instantanee din acea perioadă a vieții mele, puse laolaltă ar fi format imaginea perfecțiunii. Mă mai și distram, uneori. Făceam lucruri cu familia, cu prietenii. Munceam. Puneam pe Internet poze drăguțe cu câinii. Asta vedeau cei din jur.

Mai erau însă și acele momente pe care majoritatea nu le vedeau. Întreabă pe oricine a trecut printr-o depresie: sunt șanse ca măcar cineva să-ți spună că era cel mai puțin probabil lucru: avea toate motivele să fie fericit. Dar până și oamenii care nu au vreo povară înfiorătoare de dus se pot clătina sub greutatea unei frici monotone și constante. Nu ar trebui să fie așa, și totuși e.

Tot ce mă înconjura era exact așa cum îmi dorisem: casa pe care o cumpăraserăm pentru că avea numărul potrivit de dormitoare și o curte suficient de dreaptă ca să montăm un set de joacă pentru copii. Scaunele de mașină pentru copii pe care le căutaserăm foarte atent și le cumpăraserăm ca să îi ducem pe copiii noștri și pe ai vecinilor cu mașina, zi de zi. Îi duceam la școala pe care o alesesem fiindcă avea clase cu puțini copii, un program de arte serios și o asociație de părinți activă pentru care puteam face voluntariat în comitete, iar ceilalți părinți ar fi fost atât de inspirați de aportul meu, încât mi-ar fi trimis scrisori de mulțumire pentru implicarea și seriozitatea de care dădeam dovadă. Casa și scaunele de mașină și școala făceau parte din viața pe care ne hotărâserăm s-o trăim în centrul Atlantei, acea parte a orașului cu cel mai aglomerat trafic, cele mai mari impozite și cea mai ridicată rată a criminalității, dar, în același timp, cu cea mai mare proporție de cultură, de prieteni și de activități. John și cu mine eram de părere că mai degrabă

ne-am băga cuțitul în ochi decât să locuim în suburbii. Plăteam cu dragă inimă o chirie mai mare pentru un spațiu mai mic, totul în numele autenticității. Dă-le-ncolo de malluri cu parcare uriașă.

Subsolul l-am convertit în birou și de acolo lucram ca scriitor independent și autor de benzi desenate. Spațiul ăsta micuț de trei metri jumate pe patru metri jumate conținea un birouaș și un scaun de sufragerie abandonat pe care-l transformasem în scaun pentru scris, plus un covoraș țesut pe care-l aruncasem peste podeaua de beton ca să-mi dea cât de cât senzația de căldură, nu de buncăr subteran. Pereții erau din cărămidă aparentă și deasupra biroului se găsea o ferestruică prin care pătrundea lumina. Nimeni altcineva nu mai folosea acea încăpere. Am declarat că-mi aparține fiindcă simțeam că-mi lipsește un spațiu personal în care să nu-și lase nimeni șosetele pe jos, să nu găsesc gunoi sau cești de cafea pe jumătate pline, unde puteam lăsa la vedere un top de hârtie fără riscul să-l găsesc peste jumătate de oră mâzgălit cu creioane colorate. Ca să fac lumea să râdă, botezasem locul „tainița femeii“, ceea ce, în loc să sune haios, precum „bârlogul bărbatului“, te ducea cu gândul la un eufemism rușinos pentru „vagin“. Cu toate astea, era locul ideal pentru scris și desenat, ocupații pe care le alesesem fiindcă-mi dădeau posibilitatea să fac ceea ce-mi place mie cel mai mult – să exprim idei prin intermediul cuvintelor, să desenez animale și să ajut lumea să comunice mai bine. Îmi făceam programul de lucru așa cum voiam. Controlam, de fapt, totul, fiindcă așa gândisem lucrurile.

Și atunci de ce aveam senzația că nu mă pot trezi dintr-un vis anxios clasic, genul în care sunt blocată în trafic, mă uit cum se scurg minutele pe ceas, știu, cu groază, că am întârziat, dar nu-mi amintesc nici unde trebuia să ajung, nici cum se ajunge acolo.

Eu luasem deciziile care mă aduseseră în locul în care mă aflam, și mă simțeam distrusă și cu moralul la pământ, în ciuda norocului și sprijinului care ar fi trebuit să mă facă să mă simt fericită și la adăpost.

Majoritatea acelor decizii au fost corecte la vremea la care le-am luat. Însă au mai fost și câteva teribil de greșite. (Vezi, de pildă, SUV-ul uriaș pe care l-am cumpărat după ce am născut al doilea copil și pe care l-am condus apoi zece ani cu toate că nu eram în stare să-l parchez și îl tot loveam de obstacole sau de alte mașini.) Însă în cea mai mare parte a timpului am luat ceea ce mie mi s-au părut a fi decizii bune. Chiar și atunci când alegi, deliberat, să faci ceva „greșit“, alegerea îți aparține, și asta-nseamnă că ai luat decizia corectă pentru tine atunci.

Și totuși. Poți fi de acord cu propriile tale decizii din trecut, chiar dacă ele te-au adus într-un prezent în care simți că nu te mai regăsești.

Poți să-ți dai seama, la un moment dat, că indiferent câte lucruri ai făcut corect – dar cu adevărat *corect*, atunci când le-ai făcut – ceva tot nu-i în regulă. Nu, că *nimic* nu-i în regulă. Sentimentul ăsta sfidează logica, ceea ce te zăpăcește, fiindcă tu iubești logica! Crezi în relația cauză-efect, în ideea că munca îți aduce satisfacții, în alegerile inteligente care au recompense pe măsură. Te culci devreme, te scoli în zori, te clătești cu apă rece, alegi orezul brun, pui bani deoparte, aplici protecție solară, nu pui gura direct pe țâșnitoare, folosești ață dentară. Nu doar crezi în lucrurile astea, ci le și *faci*, fiindcă așa a fost înțelegerea: fă ce trebuie și la final vei

fi mulțumit! Dacă faci X, atunci te alegi cu Y.

Numai că tu nu ești mulțumită. Faci X, dar nu iese Y. Lista cu sarcini de îndeplinit trebuia să fi devenit din ce în ce mai scurtă pe măsură ce bifai tot ce aveai intenția să faci și te apropiai de linia de finiș a unei vieți de adult autentice. Doar că, în schimb, ai ajuns la capătul listei și n-ai avut senzația c-ai fi ajuns undeva, ci te-ai simțit mai dezorientată ca niciodată până atunci.

Cel puțin eu așa m-am simțit.

Știam ce e de făcut atunci când simți că te-ai rătăcit: cauți ajutor. Așa că am început să merg la terapie.

Într-o dimineață, psiholoaga, care stătea pe scaun, s-a aplecat în față către mine, care ședeam pe canapea, cu picioarele încrucișate, și m-a întrebat:

— Îmi poți spune precis în ce moment *ai încetat* să mai fii fericită?

— Ă… și m-am uitat în poală.

M-am simțit jenată fiindcă mă aflam în mijlocul unei ore de psihoterapie pe bani serioși, în timpul orelor de lucru, și încercam să-mi dau seama dacă creierul meu avea vreo hibă, trecându-mi în revistă trecutul de om fericit de parc-ar fi contat pentru restul lumii. Eram un clișeu: aveam probleme de oameni privilegiați. Mi-a fost rușine.

Avea totuși sens ce spunea ea. Poate că, dacă-mi dădeam seama ce situații anume mă făceau să mă simt *altfel*, aș fi reușit să găsesc o cale prin care să ies din starea aceea, și asta înainte ca nefericirea mea să provoace și altora nefericire. Am început să mă gândesc. *Nu mă reprezintă viața mea de-acum. Trebuie să ies din ea. Acum.*

Pentru a găsi calea, am fost atentă la ce făceau alții. Am citit cărți-ghid. Alți oameni cum își recapătă fericirea? Fuga era o temă comună. *Lasă totul în urmă*. Am citit carte după carte cu amintiri ale unor persoane care făcuseră totul una cu pământul și-o luaseră de la capăt. *Arde pân-la temelie și vei renaște complet schimbată*. Și eu puteam folosi harta aceea dacă voiam. Cum ar fi să dispar pe o stradă aglomerată de la capătul pământului? Cum ar fi să-mi schimb numele și să mă cațăr pe munți? Am căutat corturi. Mi-am împletit părul în două codițe și mi-am legat o bandană pe frunte: arăt a împătimită a naturii? Și apoi mi-am amintit: stai puţin, eu nu pot nici măcar să-mi ridic bagajul de mână ca să-l pun în compartimentul de bagaje din cabina avionului, cum o să car un rucsac în spinare cât e ziua de lungă? Nu-mi stă deloc în fire. La fel cum nu-mi stă-n fire să fac precum acei oameni ale căror povești le-am devorat: tânăra care a reușit să evadeze din ascunzătoarea subterană a răpitorului, bărbatul care a părăsit un cult sau oricare dintre numeroșii indivizi curajoși și excepționali care au povestit cum și-au schimbat ei numele, sexul sau orice altceva în încercarea de a-și descoperi adevăratul sine.

Sunt și eu un om oarecare.

Nu ar fi corect să spun: „sunt un om așa și-așa“ sau un om „obișnuit“, fiindcă sunt și un om norocos. Am fost crescută de o familie iubitoare, am devenit adult și mi-am făcut și eu o familie iubitoare, nu mă confrunt cu dificultățile de natură fizică, financiară sau contextuală cu care se luptă atât de multe persoane.

Însă dacă ești norocos nu înseamnă că nu vei ajunge la un moment dat în viață – în mai multe momente, de fapt – să intri în panică. Nu înseamnă că nu te vei întreba

periodic cum ai ajuns în situația în care ești acum și dacă există cale de scăpare.

Am încercat să-mi imaginez c-aș fi un erou din filmele de acțiune, că arunc peste umăr un chibrit aprins și-mi iau tălpășița cu încetinitorul, în timp ce în spatele meu bubuie explozia. Problema e că, dacă arunci așa cu un chibrit, nu poți controla ce arde și ce nu, iar în viața mea erau foarte multe lucruri care *nu* voiam să ia foc.

Nu putea fi aceasta singura alternativă la starea actuală de lucruri. Nu avea cum să fie ori una, ori alta. Însă dacă acestea ar fi fost singurele mele opțiuni – să fiu nefericită sau să dau foc la tot – atunci… ce?

Aveam să fiu nevoită să-mi desenez harta cu mâna mea.

O armă a crimei perfectă

Multe nopți n-am dormit tot încercând să-mi dau seama unde-ar trebui să ascund cadavrele.

La televizor, criminalii își trântesc victimele în morminte puțin adânci din pădure sau le aruncă în râuri unde, pe urmă, a doua zi, sunt descoperite de excursioniști sau pescari. Cei mai inteligenți încearcă să-și ascundă urmele turnând acid peste tot sau arzând totul în urmă. Însă mereu lasă ceva după ei – un fir de păr, o fibră din îmbrăcăminte, o urmă de pantof. Dacă vrei să faci ca o persoană să dispară, trebuie să te gândești bine la toate. O crimă nu-i o ocazie pentru care să te pregătești superficial. Nu e ca și când urmează să pleci în excursie și apoi realizezi că *Aoleu, mi-am uitat chiloții!* Dacă e: *Aoleu, mi-am uitat mănușa!* la fața locului, atunci e vai de tine.

Băieților răi de la televizor le mai place să aleagă arme care sunt depistate ușor: un glonț de la o pușcă anume, un cuțit cu o formă atipică a lamei, otravă care lasă reziduuri chimice. Chiar își *doresc* să fie arestați? N-au și ei ambiția să facă treaba ca lumea? Ai zice că o atare situație e exact genul în care cineva şi-ar da toată silinţa să verifice ce lasă-n urmă.

Tipul ăsta de gândire este motivul pentru care am hotărât să nu mă mai uit la filme polițiste și la investigații criminalistice înainte de culcare.

De fiecare dată când o fac, rămân trează ore în șir și reiau în minte crima, mă gândesc la cum aș fi procedat eu mai bine, ce armă aș fi ales. Nu c-aș avea de gând să omor pe cineva – nu, nu, eu sunt genul de persoană care salvează râme de pe trotuar când iese soarele după o furtună –, ci pentru că nu suport să văd o problemă și să n-o rezolv. Chiar și probleme care nu-s ale mele, probleme care nu mă privesc absolut deloc, ca, de pildă, cum să comiți o crimă bine organizată, perfectă, fără urme.

Mă numesc Mary Laura și sunt dependentă de lucrul bine făcut.

Cu toții avem câte o trăsătură dominantă de caracter, indiferent ce alte calități mai posedăm. Întotdeauna există un ingredient anume care domină cu aroma sa. Coriandrul, de pildă.

În cazul meu, e personalitatea mea de tip A. Mi-am dat seama că sunt așa din preadolescență, atunci când o profesoară de științe care preda la clasa a șasea a trecut pe lângă banca mea și m-a întrebat din senin: „Iată o fetiță de tip A, nu-i așa?“ Eu am reținut remarca ei, dorindu-mi să fi fost despre faptul că eram o elevă care lua numai A[1]. Cu timpul, tot auzind asta iar și iar, mi-am dat și eu seama că a fi de tip A nu înseamnă să fii un elev eminent, ci să ai anumite tendințe nevrotice.

Prin anii 1950, doi cardiologi pe nume Meyer Friedman și Ray Rosenman au folosit pentru prima oară termenul pentru a descrie persoanele foarte muncitoare, ambițioase, competitive și atente să livreze la timp. Ei au emis teoria că persoanele

de tip A, spre deosebire de cele de tip B, care sunt mai relaxate, erau mai predispuse la infarct. (Așa cum s-a dovedit, au avut parțial dreptate. Cercetările au dovedit ulterior că există o legătură între infarct și nivelul crescut de stres neeliberat și, așa cum pot confirma toți posesorii personalității de tip A, nouă ne curge prin vine stres neeliberat.) În zilele noastre, termenul este folosit cu larghețe pentru a descrie orice persoană preocupată să respecte termene, care are o fixație pentru perfecțiune. În goana lor după acea perfecțiune, unii dintre cei cu personalități de tip A îi văd întotdeauna pe ceilalți ca pe niște competitori. Alții (ca mine) sunt într-o competiție continuă cu ei înșiși și încearcă mereu să-și bată propriile recorduri. Persoanele de tip A sunt înnebunite să știe tot, astfel încât să aibă pregătit răspunsul corect indiferent de situație.

Iată de ce aveam eu nevoie să știu cum să pun la cale crima perfectă.

Atunci când îți cunoști înclinațiile, poți să găsești soluții, astfel încât să-ţi trăieşti viața de zi cu zi fără să dai prea tare în gropi. De exemplu, mie-mi place să citesc reviste, însă m-am învățat să mi le pun deoparte pentru ocaziile când călătoresc. Dacă am o oră de pierdut în aeroport, nu mi se mai pare o pierdere de vreme dacă parcurg articole de genul „Nouă ponturi pentru o lovitură mai puternică la golf“ sau „Trei semne că pisica ta ar putea suferi de depresie“, pe care firește că nu ar trebui să le citesc, fiindcă nici nu joc golf, și nici pisică n-am. Că doar nu-mi imaginez că o să se trezească într-o bună zi cineva care să strige în mulțime: „Hei, loviturile mele nu trimit mingea-n gaură și asta o întristează foarte tare pe pisica mea. Ce mă sfătuiți să fac?“, iar eu aș fi singura care deține cunoștințele necesare și i-aș face ziua mai frumoasă. Habar n-am. Doar că prostioarele de genul ăsta sunt numai bune atunci când timpul tău e deja irosit.

Examinez cu atenție toate detaliile de parcă m-aș pregăti pentru un examen; pentru mine orice e un examen în viața asta. Completați spațiile libere: Slujba potrivită este… Poți fi un prieten bun dacă… Stilul corect de parenting este… Modalitatea corectă prin care pot face față anxietății produse la gândul că am sau n-am dreptate referitor la orice este…

Nevoia asta de a reuși iese la iveală în moduri amuzante – ca, de exemplu, când particip la mici concursuri organizate chiar de mine cât e ziua de lungă, numai ca să mă felicit singură: atunci când dau pagina unei cărți, îmi acord o secundă pentru a ghici cu ce cuvânt începe pagina următoare. Tot așa, mă prefac că în oglinda de la baie se află o aplicație care măsoară cât de simetric îmi desenez conturul la ambii ochi. Chestiile astea le practic de când mă știu. Când eram mică, mâncam din farfurie de parcă în orice clipă ar fi putut apărea cineva care oprea cronometrul și mă judeca în funcție de cât de egal mâncasem din grupele de alimente care compuneau felul de mâncare. (Trei bucăți de ou, trei mușcături de covrig, trei căpșuni.) În anii adolescenței îmi închipuiam că sunt filmată în dulap și mi se ia un interviu legat de abilitățile mele de a-mi organiza garderoba; câștigam premii imaginare pentru cât de frumos îmi păstram pantofii. Oriunde aș privi înapoi în timp, mereu mă regăsesc participând la o emisiune-concurs pe care nu o urmărește nimeni.

Vorbesc de parcă un asemenea comportament ar fi ceva amuzant, un fel de

capriciu vesel, dar vreau să fie clar: e și un motiv de nefericire. Urăsc faptul că nu mă pot relaxa. Mi-ar plăcea să nu mai am tot timpul, în colțul ochiului, o listă cu lucruri de rezolvat.

Să trăiești așa e foarte obositor, dar, indiferent cât am încercat, nu pot să mă schimb. Creierul meu are nevoie de sarcini pe care să le taie de pe listă, are nevoie să pună puncte pe i, să tragă bare la t (și, de asemenea, să cresteze x-uri, să încovoaie e-uri și să taie z-uri) cam în aceeași măsură în care un fost fumător care nu e întru totul fost trage adânc în piept fumul plin de nicotină atunci când trece pe lângă un grup de oameni care fumează în fața unui bar. Ca orice dependent funcțional, am învățat și eu să strecor o doză ori de câte ori e cu putință. Dacă pediatrul îmi arată graficele de creștere ale copiilor, mai întâi verific procentele. Dacă tipul care citește contoarele de apă îmi arată raportul nostru de consum, mai întâi verific indexul, apoi îl întreb: „E bine așa?“ Am o stare de exaltare care mă ține ore întregi dacă îmi spune cineva că ceea ce am făcut a fost „excepțional“ – chiar dacă e vorba de un coleg de la librăria unde lucrez care să-mi fi spus: „Hei, Mary Laura, tu schimbi cel mai bine rola de hârtie igienică din toaleta angajaților“. *Ta-daa!* Mă simt mai bine decât după o dușcă de tequila.

Când ești ca mine, te împaci greu și cu ideea de vacanță. În cazul meu, o zi bună se încheie atunci când am reușit să termin ceva, când mă uit la lucrul acela bine făcut și las senzația de împlinire să-mi cuprindă întregul sistem nervos. *Ahhhh*, e mult mai bine-așa. Asta-mi aduce liniște și pace – și despre ce-i vorba în vacanță dacă nu despre pace, serios. Dar ia s-apari cu laptopul la piscină, că imediat o ia toată lumea razna. *Obsedată de muncă*, așa o să-ți zică. *Obsesiv-compulsivă. Disperată să dețină controlul*. Mi-am sărbătorit aniversarea de patruzeci de ani cu o excursie la plajă, unde m-am ascuns în toaleta unei cabane ca să pot termina de redactat un articol la care lucram. Mi-era imposibil să mă bucur de o margarita înainte să finalizez ce aveam de făcut.

Tot aud vorbindu-se despre cât de tare e să „nu faci nimic“ atunci când ai liber de la serviciu, și mă gândesc: *Vreau și eu să nu fac nimic*. „Nimic“ sună minunat. Așa că studiez cum să pară că am o atitudine nestudiată. Privesc cum se comportă oamenii relaxați și încerc să fac la fel. Îmi arunc și eu poșeta pe podea și-mi las un braț s-atârne peste spătarul scaunului, ca și cum aș fi relaxată și nu mi-ar păsa unde-mi ajung membrele sau obiectele personale. Câteodată aproape reușesc să mă conving că așa mă și simt.

Din fericire, una dintre sarcinile mele de la librărie este să citesc manuscrisele cărților care urmează a fi publicate. Ceea ce înseamnă că în vacanță pot să mă prefac că mă relaxez în timp ce, de fapt, lucrez. Nu trebuie decât să mă întind pe un șezlong și să arăt spre teancul de cărți în timp ce spun: „Ia uite-mă cum citesc de plăcere îmbrăcată cu un sarong, fără griji sau gânduri legate de serviciu“, când ceea ce gândesc de fapt e: *Patru cărți în trei zile. Așa, da!*

Dacă succesul s-ar găsi sub formă de prafuri, l-aș trage cu nesaț pe nări și-apoi mi-aș da cu ce rămâne pe gingii.

Oamenii asemenea mie – cei cărora nu doar le place să aibă dreptate, ci au nevoie să aibă dreptate – sunt deseori descriși ca stahanoviști, de parcă tot ce ne-am dori noi pe lume este să le facem celorlalți viața și mai grea decât este. De parcă ne-ar face

vreo plăcere să ne enervăm pentru fiecare mică problemă din lume. Dați-mi voie să vorbesc în numele celor ca mine ca să vă spun că nu, nu despre asta e vorba. Nu vreau să-i fac nimănui viața mai grea.

Și nu vreau să las impresia c-aș fi nerăbdătoare, însă chiar îmi place să ajung la timp. În tot ceea ce fac aud ticăitul unui cronometru invizibil, fiindcă lista cu treburi de rezolvat a vieții nu se scurtează nici un pic, carevasăzică singura speranță ca să simt și eu c-am făcut oarece progres este să o parcurg fără nici o întârziere. Citatul pe care mi l-am pus în albumul de absolvire a fost: „Ți-e dragă viața? Atunci nu irosi timpul, fiindcă el e materia din care viața e croită“, de Beujamin Franklin. (Vai, și ce bine a picat asta lângă versurile din melodiile lui Prince, pe care le scriseseră toți ceilalți.)

Ori de câte ori cineva cu care am de făcut o treabă întârzie, mă gândesc la filozofia domnului Franklin. De regulă le trimiteam mesaje de genul:

Vii?
Viei să te iau eu?
Avem rezervare peste 5 min.
Să sun s-o schimb?

Odată i-am trimis unei prietene un asemenea lanț de mesaje. Apoi am remarcat că, după ce mi-a răspuns *Plec imediat* la primul sms, nu mi-a mai răspuns deloc. A tras mașina la mine în parcare, să mă ia cu ea (la ziua unei alte prietene, unde întârziaserăm deja jumătate de oră), și, când am deschis ușa din dreapta, mi-a trântit-o: „Da, *știu*.“

A dat cu spatele ca să iasă din parcare, s-a uitat în oglinda retrovizoare, dar n-a vrut să mă privească în ochi. Am stat în liniște una lângă alta, iar când am ajuns la restaurant, a sărit din mașină de parcă scăpa dintr-un lift defect și s-a grăbit să ajungă lângă ușă, unde stăteau de vorbă celelalte prietene ale noastre. Nimeni nu anunţase că petrecerea noastră avea întârziere. Nimeni nu verificase dacă masa mai era disponibilă. Cum de era atât de fericită să se vadă cu prietenele acelea iresponsabile cărora nici nu le păsa dacă planul nostru de a lua cina împreună mai stătea în picioare? Eu fusesem cea care încercase s-o ajute să ajungă la timp. Eu mă străduisem să fac totul cum trebuie. Iar ea era supărată pe mine!

Eu mă dădusem de ceasul morții fiindcă planurile noastre o luaseră razna și voiam să le pun pe făgaș. Și da, mai era și faptul că întârzierile mă înnebunesc. Mi-am dat seama însă, când prietena mea a scos un suspin exasperat și mi-a înmânat un pahar cu băutură de la bar – gest care mi s-a părut atunci un fel de iertare –, că pe ea cel mai mult o supărase insistența mea – nu era frustrată că s-au încurcat planurile, nici nu-i părea rău c-a întârziat. Eu o hăituisem și o făcusem să se simtă insignifiantă. Atunci când ne-am așezat, în cele din urmă, după o jumătate de oră, strălucirea lumânării de pe masă mi-a camuflat roșeața din obraji – atât eram de jenată.

Mi-am promis, în gând, să mă port mai puțin oribil data viitoare.

Puțin după aceea, am început să mă antrenez să nu mai trimit fiecare mesaj de tipul „unde-ești-hai-mai-repede“ care-mi trece prin cap, și astfel să dau impresia că sunt mai relaxată. E doar de fațadă, însă așa-mi păstrez prieteniile.

Nu vreau ca oamenii să simtă că îi judec. Nu vreau să fiu percepută drept ostilă, deși știu că așa sunt uneori. Însă, în cazul meu, ostilă nu înseamnă că îmi vine să lovesc oamenii pe peronul de la metrou, ca nebuna. Sunt ostilă în sensul că fac ochii cât cepele când văd greșeli gramaticale pe panourile stradale. „Cel mai mici prețuri“ – cu greu tolerez așa ceva.

Mintea mea caută ordinea – orice întrebare trebuie să aibă un răspuns. Agenda să fie completă. Căsuța bifată. Pentru creierul meu asta înseamnă armonie. Timpul irosit și răspunsurile greșite distrug acea armonie, tot așa cum, în urechile unui muzician, un instrument dezacordat scoate un zdrăngănit disonant.

Nu sunt un monstru. Vreau doar ca totul să fie perfect. Chiar cer așa de mult?

(E un țurțure, apropo. Arma crimei perfectă. Se topește – zero amprente!)

---

1. Echivalentul notei 10 în sistemul american de învățământ (n. tr.).

Femeia-minune

Oamenii dau mereu vina pe părinți pentru defectele și excentricitățile lor. Înșiră numeroasele moduri în care i-au făcut să dea greș mamele lor în interviuri, la terapie, în volumele de memorii. Se pare că nu mai putem discuta despre noi fără a arunca o parte din vină pe generația părinților noștri. Oricine poate face asta.

Chapel Hill, Carolina de Nord. Eram în clasa întâi. Mama m-a luat de la școală, ca întotdeauna, în Buickul familiei. Tata, aflat încă la începutul carierei lui medicale, era la spital mai tot timpul, astfel că mama, la fel ca majoritatea mamelor pe atunci, ne îngrijea zi de zi. Înainte să ne naștem, întâi eu, apoi fratele meu, fusese profesoară, însă după ce ne-a avut pe noi a rămas acasă, iar noi am devenit micuța ei clasă cu doi elevi. Atunci când eram mici, ea era ființa pe care-o vedeam cel mai mult. Ea era cea care ne explica mersul lumii, ca să nu mai zic că era sursa noastră de hrană, arbitrul, polițistul și persoana cu care ne distram cel mai mult – centrul universului nostru, *de facto*.

În după-amiaza aceea, mi-am vărsat conținutul sacoșei pentru cărți cu Wonder Woman pe bancheta de vinilin a mașinii noastre și i-am arătat mamei teancul de fișe cu care fuseserăm trimiși acasă toți, pagini pe care erau tipărite liste cu cuvinte. Unele ușoare precum *iubire*, *dulce*, *bicicletă*, și unele mai complicate, cum ar fi *respirație*, *electricitate sau comprehensiune*. În acea săptămână urma să se desfășoare un concurs de ortografie care avea să distingă copiii cei mai pricepuți la scrierea corectă și să aleagă la final campionul.

Mai târziu în seara aceea, apoi seară de seară întreaga săptămână, după ce-l culca pe fratele meu, mama se așeza la un capăt al canapelei noastre îmbrăcate în catifea groasă verde, eu stăteam la celălalt, iar ea citea cu voce tare două pagini cu cuvinte pe care eu trebuia să le recit, literă cu literă, cu voce tare. Mă tot foiam pe perne, nerăbdătoare, dorindu-mi să termin ca să pot citi o carte.

— De ce două, m-am smiorcăit. Doamna a zis o pagină pe zi.

Mama, cu același ton ferm pe care-l folosea pentru îndemnuri de genul: *Nu te juca pe stradă!*, *Mănâncă-ți fructele!*, *Du-te și mai spală-te o dată pe dinți, sunt încă galbeni!*, a spus:

— Întotdeauna să faci mai mult decât ți se cere. Așa vei câștiga.

Așa vei câștiga.

Luni, când a început concursul de ortografie, eu eram pregătită. Am trecut din etapă în etapă, marți, apoi miercuri, apoi joi. S-a făcut vineri și bineînțeles că am câștigat concursul de ortografie. Nu mai țin minte dac-am primit o medalie sau dacă ceilalți copii au bătut palma cu mine, însă-mi amintesc limpede – de parc-ar sta și acum în fața mea – cum radia mama de fericire. A ridicat din sprâncene și a încuviințat, iar fața i s-a făcut toată un zâmbet. Era mândră de mine, iar eu eram fetița-minune a ortografiei.

Dacă termenul ar fi existat pe-atunci, probabil că mama ar fi fost considerată o

mamă-tigru. Ne-a învățat să citim, pe fratele meu și pe mine, de când aveam trei ani fiecare; a început cu cărticele simple. În clasa a doua mi-a promis că-mi dă cadou un cub Rubik dacă reușesc să învăț tabla înmulțirii înaintea colegilor. Când eram la gimnaziu, ne trezea în fiecare dimineață la 5:45 ca să exersăm la pian. Nu făcea niciodată apel la cruzime – nu ne lega în lanțuri la subsol pentru a exersa fracțiile, cu toate că noi protestam de parc-ar fi făcut-o. Atâta ne-a bătut la cap, încât am înțeles că nu eram niciodată pe deplin pregătiți dacă nu *ne pregăteam suplimentar* și că obiectivul dorit, *unicul* obiectiv, era să luăm 10. La noi acasă nu se venea cu 9.

Regula era simplă – „mai întâi muncă, apoi joacă“, ceea ce m-a învățat că ordinea firească a lucrurilor era: înveți foarte bine, îți îndeplinești obiectivul și primești aprobarea persoanelor care te iubesc și apoi (nici un minut mai devreme) te relaxezi.

Nu eram tipul de familie care se ține de mână când spune rugăciunea sau care-și declară dragostea cu voce tare, însă expresia de pe fața mamei când îi arătam câte un 10 cu felicitări spunea: „Te iubesc.“ Notele bune mi-au dat dovada că, cel puțin până la testul următor, mă țineam ferm pe poziția de persoană preferată a casei și a școlii și – poate, de ce nu? – a lumii. În mod absolut firesc, și opusul era tot la fel de adevărat. Îmi amintesc clipele în care nu am luat note bune. Am dat un test din fracțiile zecimale, în clasa a patra. După primirea rezultatelor, a trebuit să aducem cu toții testul semnat de părinți. I l-am întins mamei, cercetându-i expresia în timp ce semna chiar lângă temutul 80% și i-am simțit absența zâmbetului până-n măduva spinării. Îmi fugise pământul de sub picioare. Poate că n-oi fi înțeles eu perfect fracțiile zecimale, dar puteam face acest calcul în oglindă: dacă un 10 înseamnă *te iubesc și locul tău e aici*, atunci orice notă mai mică de 10 însemna *nu te iubesc și locul tău nu e aici*.

Atunci când interiorizezi ceea ce tu crezi că este părerea altcuiva despre tine, aceea devine părerea *ta* despre tine.

Am ajuns să mă bazez pe note pentru a-mi menține sus stima de sine. E o minune că nu mi-am rupt spatele de la câte cărți aduceam acasă în fiecare seară, în caz că aș fi descoperit că mai trebuie să fac vreo temă suplimentară la ceva. Asta mi-a devenit rutină – și m-a ținut până mult după gimnaziu, la liceu, și chiar și la facultate, când trecuseră ani buni de când nu mai trebuia să aduc notele semnate de părinți: învățam pe rupte, intram în panică la gândul că mi se terminase norocul și urma un eșec, apoi îmi primeam notele binemeritate. Confirmarea mi se urca la cap, era beția perfectă. Fiecare succes făcea ordine în haos. Fiecare bifă, fiecare steluță aurie îmi spuneau: *Am succes, deci exist.*

Poate acesta e și motivul pentru care greșelile de ortografie mă fac să mă-nfurii nepermis de mult până și astăzi. Atunci când văd scris *rea-o* în loc de *reao*, nu-mi spun doar: „Hei, aici scrie greșit“, ci și: „Oare omul ăsta chiar nu are nici un pic de respect de sine?“ Undeva în creierul meu, eu cea de clasa-ntâi mă întreb mirată: „Dar tu nu vrei să fii iubit?“

Cu ani în urmă am avut, ca redactor independent, drept client o președintă de companie care era în funcție de niște zeci de ani. Tipa refuza să-mi accepte corecturile de fiecare dată când ștergeam cele două spații de după punctul de la final de propoziție. Iar și iar, eu scoteam spațiile în plus și-i retrimiteam documentele cu

câte un spațiu după punct, ea adăuga spațiile la loc. Insista că așa învățase la școală. Eu mă învinețeam de la cât îi explicam că da, două spații după punct se cereau pe vremea când lumea folosea mașini de scris, dar că programele moderne de editare de text considerau demodată spațierea atât de mare a propozițiilor. Noua regulă era: un singur spațiu. „Dar nu vreți să faceți cum *trebuie*?“ o întrebam, exasperată. „Păi eu *fac* cum trebuie“, spunea ea. Poate că ne asemănam prea tare și de aceea eram total incompatibile.

Mi-e teamă să nu-mi moștenească și copiii trăsăturile cele mai rele, să nu îmi semene prea mult cu fixația asta de a alerga spre linia de finiș având un timp perfect. Astfel că, zilele astea, când intră pe ușă după-amiaza, eu îi întreb ce-au mâncat la prânz. Nu că mi-ar păsa ce-au mâncat. Mă rog, îmi pasă – doar sunt mama lor, firește că sunt preocupată ca ei să se alimenteze corect conform piramidei sau trenului alimentar sau cum i-o zice acum. Întrebarea despre masa de prânz este de fapt despre altceva.

Aș fi în culmea fericirii dacă ai mei copii ar ajunge pe lista celor mai buni din școală, și puteți fi siguri că îi pun să memoreze cum se scriu acele cuvinte suplimentare. Însă mai vreau și ca fiica mea să încerce un experiment riscant la științe și, atunci când iese altfel decât era de așteptat, vreau ca ea să ridice din umeri și să încerce altul. Îmi doresc ca fiul meu să aducă acasă picturi și sculpturi de care e el mândru fiindcă le consideră frumoase, nu fiindcă i-au adus o notă bună.

Iată de ce nu-i întreb de note în clipa-n care ajung acasă. În tăcere, îmi acord mie însămi un 10 cu felicitări pentru această mișcare. Îmi acord singură un certificat invizibil pentru rezultate excelente în calitate de părinte, cu merite deosebite pentru cultivarea unui sistem de valori care încurajează mai degrabă efortul depus și curiozitatea decât notele obținute. Fac asta pentru că, undeva într-un colțișor al minții mele, eu cea de șase ani stau pe canapeaua mare și verde, strâng în mâini paginile cu cuvinte și sunt disperată să aud *Bravo!*. Fetița aceea nu a plecat și nici n-o să plece niciodată. Pentru ea e prea târziu, însă pentru copiii mei nu e. Ei pot fi mai buni decât mine.

Poate că o să aibă o obsesie cu mâncarea de prânz când o să crească mari și o să dea vina pe mine.

Așa că asta-i explicația.

Când eram mică, mama era foarte dură și m-a transformat într-o perfecţionistă.

E numai vina mamei mele.

Sau:

Când eram mică, mama m-a încurajat foarte tare și m-a ajutat să am succes.

E numai meritul mamei mele.

Chapel Hill, clasa întâi. Mama m-a luat de la școală. Dacă m-ar fi lăsat să-mi văd de treabă, poate c-aș fi îndesat paginile acelea cu cuvinte de memorat la fundul sacoșei cu cărți, împreună cu punguțele pentru sendvișuri mozolite cu unt de arahide și cu tricoul făcut ghem, nepurtat de o lună.

Mama mea însă a intervenit și a schimbat totul. Ea a observat cât de repede m-am atașat de cărți, cum stăteam și citeam, concentrată, până terminam povestea. Ea

a observat cât de rapid îmi aminteam un cuvânt după ce-l văzusem scris o singură dată. Ea a văzut potențialul pe care eu nu l-aș fi putut vedea în mine însămi la vârsta aceea. Așa că a pus mâna pe teancul acela de fișe cu cuvinte.

Și iată cum fratele meu era trimis la culcare, iar eu aveam voie să stau până mai târziu. Mă duceam și mă cuibăream în pernele aspre ale canapelei verzi, lângă mama, și învățam trucuri prin care să rețin cât mai multă informație. Am descoperit că dacă spui pe litere un cuvânt de cinci ori, cu voce tare, a șasea oară îl știi.

— Păr. P-ă-r. Păr, spuneam.

— Da! striga ea.

Am început să spun unele cuvinte pe litere atunci când vorbeam. „Mă duc a-f-a-r-ă acum.“ „Trebuie să mă spăl pe f-a-ț-ă în seara asta?“ Mama m-a învățat cum să trec dincolo de ceea ce păreau a fi limitele minții mele, să le tot împing ca să ajung mai departe, pe teren nou.

Atunci când am câștigat concursul acela de ortografie, am primit de la mama un zâmbet ca nici un altul. Nu era dragoste din aceea obișnuită, de care primeau toți copiii de la părinții lor. Era o dragoste aparte, ceva în plus, numai al meu. M-a umplut până la refuz și de atunci nu m-am mai mulțumit niciodată cu mai puțin.

Atunci când i-am prezentat testul de la matematică, la care luasem 8, nu m-a recompensat cu un zâmbet deoarece ea credea că puteam să fi luat 10. Cu timpul, și *eu* am crezut că pot să iau note de 10. Ea îmi seta acele standarde pe care credea că le pot atinge. Era ca și când ar fi alergat pe lângă mine ținând o mână pe bicicleta mea, apoi mi-ar fi dat drumul – îmi era ghid până când puteam atinge excelența de una singură.

Această etică a muncii de care dădeam dovadă m-a ajutat să câștig în toate ocaziile care mi-au schimbat viața: la concursuri, la facultate, la serviciu, în cariera mea de liber-profesionist. Am devenit persoana pe care ceilalți se pot baza, cineva în care au încredere că va face o treabă bună. Am crescut având această părere despre mine însămi – că sunt o persoană de ajutor și de încredere.

Mama mea, femeia-minune, m-a făcut și pe mine să fiu o femeie-minune.

Chiar și evenimentele de mică importanță pot avea un efect formator asupra noastră. Asimilăm totul.

Iată ce cred despre concursul de ortografie din clasa întâi. Oare chiar m-a schimbat fundamental? Aș zice mai degrabă că nu a fost atât una dintre cauzele perfecționismului meu, cât prima lui manifestare, însă mi-l amintesc ca pe un punct de cotitură pe traiectul vieții mele. Din câte-mi dau eu seama, e ceva în mine, în ADN-ul meu, care era extraordinar de sensibil la ideea că stima de sine se poate cuantifica, iar școala era mediul perfect în care putea înflori. (Să fim serioși: concurs de ortografie la *clasa întâi*? Anii ’80 erau grei de tot.) Mulți dintre colegii mei aveau și ei părinți severi, însă nu toți au devenit obsedați de note. Fratele meu a crescut în preajma mea, însă atunci când lua un 8, se ducea la el în cameră și-și asculta casetele cu Bon Jovi. Mare spanac.

Cum se face că, dintre toate genele pe care le moștenim de la părinți și valorile pe care ni le inculcă ei, unele prind rădăcini puteruice, iar altele nu prea? Cum se face că doi copii cu aceleași date genetice și aceeași educație ajung, la maturitate, persoane atât de diferite? Fratele meu a ajuns și el un student eminent, însă a fost, în același timp, un adolescent șmecher și relaxat, copilul care ascundea bere în căsuța

din copac, în curte, și râdea în hohote dacă era prins. Eu am devenit serioasă și anxioasă, cea care efectua cu religiozitate, în fiecare seară, toți cei trei pași ai ritualului de curățare Clinique, fiindcă în instrucțiuni scria: *Spală, tonifiază, hidratează*. El era chiar lângă mine când mama ne spunea: „Vă rog să exersați la pian câte 30 de minute fiecare cât mă duc eu la cumpărături.“ Păi și atunci de ce eu chinuiam clapele cu câte o jumătate de oră de Beethoven, de fiecare dată, și apoi mă uitam furioasă cum el se joacă jocuri video? Mai contează de ce?

Eu nu aș da vina pe părinți, serios, acum că sunt și eu părinte la rândul meu. Cruzime, neglijență, abuz – astea da, absolut –, dar să repeți cuvinte pe canapea? Nu. Suntem cu toții un pic ciudați mulțumită mamelor noastre. Eu duc tradiția mai departe cu copiii mei.

Ce mai ocupație, să crești pe cineva de la naștere până la vârsta adultă, să-i împărtășești din cunoașterea ta, din valorile tale și, în ciuda bunelor intenții, să-i transmiți și unele trăsături pe care le-ai moștenit și tu, la rândul tău. Ce sarcină grea e să faci zi de zi fiecare mișcare astfel încât acea persoană-larvă impresionabilă de la tine din casă să vadă exemplul pe care-l dai, să îl prelucreze în ceva din interiorul său peste care îi cresc apoi straturi de mușchi și de suflet până când ajunge să fie o ființă umană complet dezvoltată. Iar în tot acest timp mica persoană pe care o educi îți e potrivnică – scuipă bucata de broccoli din gură, nu poartă casca de protecție, își dă ochii peste cap când îți aude sfaturile atent formulate – și tu te simți constant epuizat încercând să o iubești cât poți de bine.

Mama mi-a încredințat toate instrumentele pe care le avea, însă pe unele dintre ele nu am fost capabilă să le utilizez. Ea a ajuns să vorbească cu plantele după ce și-a ajutat tatăl să îngrijească grădina de pe terenul cu verdeață din spatele căsuței lor din Birmingham, Alabama, și a încercat să mă învețe și pe mine treaba asta. Mă țineam după ea în curte, mă uitam cum bagă mâna prin masa de tulpini și frunze, taie o floare sau alta cu foarfeca, și o pune în coș; apoi stăteam fermecată și o priveam cum le așază în vaze și boluri, cum creează aranjamente sofisticate pentru masă. Mă instruia să fac și eu la fel: „Uite, mai pune aici niște verdeață, fă-l mai delicat“, iar eu înfigeam o creangă în buchet și-i stricam frumusețe de aranjament. Arată-i orice are rădăcini, și ea o să-ți spună cum se numește, cum se folosește și/sau gătește, pe când eu nu reușesc să păstrez viu un ghiveci cu busuioc mai mult de o săptămână. Oare *asta* de ce nu s-a prins de mine?

Ceea ce s-a prins – fie c-a vrut sau nu să mi-l transmită – a fost simțul umorului. Când era vorba de școală, mama o fi fost ea un dictator militar în trupul lui Sally Field, însă, în restul timpului, muream de râs cu ea. De câte ori auzea un cântec de-al lui Little Richard la radioul din mașină, făcea niște mișcări la volan de parcă era protagonista unui episod din concursul *Dance Fever*. Mă lăsa să mă joc de-a coaforul și să-i fac zeci de codițe pe care le legam cu elastice de păr colorate. Atunci când m-am văitat că nici una dintre păpușile mele Barbie nu avea lenjerie intimă, mama le-a cusut un întreg trusou în miniatură. Ca și ei, și mie-mi plac micile absurdități vizuale (ah, cât umor e într-un un sutien mic-mititel de păpușă), glumele seci, onomatopeele scoase la momentul potrivit și combinațiile absolut nebune, perfect executate, de înjurături. (Mama, intrând într-o cameră în dezordine: „Aici zici că-i dezastru ca-ntr-un fund de drac!“ Dezastru ca-ntr-un fund de drac!)

La șaptesprezece ani probabil că ți-aș fi spus că sunt o elevă nevrotică deoarece

mama e extrem de severă cu notele pe care le iau. La douăzeci și cinci de ani probabil că aș fi ridicat din umeri și ți-aș fi spus, ei, poate c-o fi fost mama cea care m-a transformat într-o persoană obsedată de control, sau poate că așa sunt eu, cine știe? Când am ajuns la treizeci și ceva de ani și am avut propriii copii, știam deja că nu există părinte perfect și înțelesesem că, deși mă făcuse, nu putea ști cum aveam să fiu în cele din urmă. Nimeni n-ar fi putut ști. Aceasta e o enigmă pe care trebuie s-o deslușim pe cont propriu.

Pescarul-homar[2]

De fiecare dată când mă așez pe scăunel la o masă ovală, la ședința cu părinții, îmi reamintesc că nu trebuie să intru în panică. Indiferent ce mi-ar spune profesorii c-a făcut progenitura mea în ultimul timp, nu e ceva să nu fi făcut și eu, probabil, și cu toate astea am devenit o persoană normală.

La grădiniță am dat de belea fiindcă mâzgăleam liniuțe pe marginile fișelor – nu o dată, nu de două ori, ci de fiecare dată, iar și iar. Ori de câte ori terminam de făcut scăderi sau de completat spațiile libere, începeam să scrijelesc cu creionul, dintr-un colț, acoperind metodic întreaga pagină cu linii, până când nu se mai putea citi nimic. Educatoarea a chemat-o pe mama și m-a întrebat de față cu ea:

— De ce, Mary Laura? De ce nu încetezi?

La care am răspuns:

— Nu știu.

Eram nedumerită. De ce era atât de important? Eu îmi rezolvasem fișele. Dădusem răspunsurile corecte. Așa că aveam chef să mai desenez niște umbre în timp ce așteptam să termine și ceilalți. Ce atâta tevatură?

Ea a continuat:

— Dacă nu încetezi, îți voi interzice să participi la ora de arte vizuale.

M-am oprit timp de o zi-două, apoi am luat-o de la capăt. Părea ceva atât de nevinovat! Așa că m-am trezit că stau singură la o măsuță unde, chipurile, trebuia să reflectez la cum îmi pot înfrâna dorința de a mâzgăli. Prietena mea Cynthia îmi dădea pe furiș biluțe de plastilină, pe care eu le turteam pe dosul mesei în chip de clătite albastre, verzi și roz.

Învățătoarea mea din clasa a treia mă certa aproape zilnic pentru că scriam succint în loc să scriu propoziții. Trebuia să citim niște paragrafe scurte: „Mike conduce autobuzul dimineața. Autobuzul e roșu. Copiii urcă. Copiii coboară.“ Și apoi ni se cerea să răspundem la întrebări despre ele în propoziții cu subiect și predicat.

Spune-mi, te rog: dacă cineva te-ar întreba „Ce conduce Mike?“, ai spune „Mike conduce un autobuz roșu?“. Sau ai spune „Un autobuz roșu?“. Pun pariu c-ai zice „Un autobuz roșu“. Orice altceva ar fi o risipă de cuvinte, nu? N-are nici un rost să fii redundant. Din nefericire profesoara mea nu era de aceeași părere. Am luat 4 la scriere, dar îmi mențin părerea despre acele propoziții scurte. Economie de cuvinte.

(Ai putea crede că un 4 m-a enervat la culme. Totuși, spre deosebire de un 8, care înseamnă că nu ai reușit să iei 10, nota 4 era o noutate incredibilă, parcă nici nu era o notă pe bune. „Femeia aia e o cretină“, a zis mama.)

Am învățat să scriu propoziții cu subiect și predicat – de fapt știusem tot timpul – și am început să le folosesc la școală, însă doar atunci când eram nevoită.

În clasa a șaptea ni s-a dat temă să ținem un jurnal timp de două săptămâni. Puteam să „jurnalizăm“ (ce verb!) despre absolut orice, a zis profesoara. Orice! Obiectivul era să scriem zi de zi. Așa că timp de două săptămâni din vacanța de

Crăciun eu am ținut cronica fiecărni episod din *Tânăr și neliniștit*. Atunci când ne-am întors la școală și am citit pe rând cu voce tare notațiile din jurnal, toată lumea a citit despre ce simțise și făcuse în fiecare zi. Eu am citit despre faptul că Nikki și Victor se certaseră din nou și că nu știa nimeni dacă Danny și Cricket se vor mai împăca vreodată.

Colegii mei de clasă au râs (ceea ce mi-a plăcut) și-au zis: „Nu pot să cred c-ai scris așa ceva!“ (ceea ce nu mi-a mai plăcut). De ce nu le venea să creadă? Aveam voie să scriem despre absolut orice, nu? De ce era ciudat ce făcusem eu? Și, apropo, de ce nu mai scrisese nimeni despre ce se-ntâmpla la televizor?

În clasa a unsprezecea, profesoara de engleză ne-a dat tuturor o temă altfel: de scris o poveste care începea cu cuvintele pe care le-a notat ea pe tablă. Propoziția era ceva de genul: „Pescarul-homar s-a uitat în direcția apei.“ Nu-mi mai aduc aminte exact, dar cuvintele „pescarnl“ și „homar“ erau acolo cu siguranță. Îmi aduc aminte că m-am gândit foarte mult la acest personaj și la ce viață grea trebuie să fi avut el, pe jumătate pescar, pe jumătate homar.

E cel mai uman dintre monștri și cel mai monstruos dintre oameni. Merge în două picioare și nu are superputeri. Nu scoate flăcări din ochi, nici nu poate respira sub apă. E aproape întru totul normal, cu excepția unui mic detaliu… În loc să aibă degete, pe care oamenii le folosesc pentru a ține ceașca de cafea, pentru a saluta, pentru a se ține cu drag de mână, el are un clește ascuțit care ar zdrobi degetele oamenilor dacă ar încerca să le strângă mâna. Uneori poartă mâneci mai lungi decât cele obișnuite, astfel că nu e ușor de observat diferența, însă în cele din urmă toată lumea observă.

Nu poate să care plase de cumpărături împletite din sfoară. Cleștii i se agață și se prind în ochiuri. Așa a pierdut mare parte din cumpărături, portocalele și conservele cu carne de crab i s-au rostogolit pe trotuar.

Însă partea bună e că poate desface capacele metalice ale sticlelor de bere fără deschizător.

Se arde ușor dacă stă la soare.

Are un nume real, poate Melvin sau Jake, însă nimeni nu-l ține minte fiindcă toată lumea din oraș îi spune Pescarul-homar, însă numai pe la spate, dat fiind că cei mai mulți nici măcar nu-i adresează vreo vorbă.

Pescarul-homar, bietul de el. Cum trăiește el printre oamenii obișnuiți, cu mâini normale? Neînțeles. Infirm. Ostracizat.

După ce am predat lucrarea, am aflat și eu că un pescar de homari este o persoană care se ocupă cu pescuitul de homari, așa, ca un pescar care prinde pește. Oare cum se face că toți colegii mei știuseră asta? Noi nu locuiam în apropierea nici unei ape.

Atunci când fiul meu avea trei ani, soțul meu și cu mine am luat loc la câte o măsuță ovală, iar educatoarea lui ne-a spus că nu reușește să ducă la bun sfârșit activitățile care presupuneau să taie ceva, dat fiind că nu știa să țină foarfecele în mână. Ne-a întrebat de ce nu l-am învățat o asemenea deprindere de bază. „Stați un pic, am zis, dar nu cumva trebuie să-l ținem *departe* de obiectele tăioase?“

Și eu care am crezut că sunt un părinte bun pentru că i-am creat copilașului meu

un mediu sigur, în care nu existau lame tăioase. Bănuiesc că ceilalți părinți își învățaseră copiii să taie în vreme ce eu ascundeam toate foarfecele din casă, spunând: „Nu, asta nu e pentrn tine.“ Eu de ce n-am știut?

La școală ni se spune să dăm tot ce-avem mai bun, numai că suntem limitați de ceea ce înțelegem noi că e bun – și acest „bun“ diferă, se pare, de la om la om. Poate că ne mișcăm cu toții de colo-colo având convingerea că ceilalți văd lumea exact așa cum o vedem și noi, și suntem surprinși când aflăm că nu-i așa, și dintr-odată, cât ai zice pește (sau clește, hm, de homar), sursa singurătății și confuziei pe care le resimte omenirea devine limpede.

Mă întreb oare de câte ori se vor regăsi copiii mei în vreun scenariu de tipul celui cu Pescarul-homar, în care ei vor face ceva complet diferit de ceilalți. Și oare câte dintre aceste situații se vor datora faptului că eu am fost Pescarul-homar ca părinte?

Cu siguranță câteva dintre ele, și nu am absolut deloc cum să le previn. Dar ia spune-mi: tu ce ai prefera să citești? O poveste despre un tip care prinde homari, sau o poveste despre un tip care este homar?

---

2. În original, *Lobsterman* (n. tr.).

Sirene și destine

Din când în când, sunt chemată la câte o școală să le vorbesc elevilor, și de fiecare dată când fac asta am emoții. Mereu mă întreb ce aș putea să le spun unor adolescenți, astfel încât să le captez atenția. Dacă-i întreb pe profesori despre ce se așteaptă ei să vorbesc, mi se spune: povestește-le despre parcursul vieții tale, despre carieră. Bănuiesc că-i așa din cauză că-n ultima vreme piața muncii e de doi bani și copiii trebuie să știe că există tot felul modalități prin care să-ți câștigi existența, chiar și dacă asta-nseamnă să pui la un loc un talmeș-balmeș de colaborări și proiecte artistice. Poate că-și doresc ca elevii să vadă că, dacă nu li se-mplinește visul, le rămâne mereu posibilitatea de a crea desene animate. Nu sunt sigură, însă aș vrea să mă ridic la înălțimea invitației, astfel că încerc să-i las cu ceva informații de folos.

Încep prin a le arăta o fotografie cu mine în clasa a doua: sunt surprinsă în timpul unei sărituri, pe cale să arunc o minge de baschet care se vede că va rata coșul cu vreo jumătate de metru. Sunt încălțată cu pantofi cu crampoane (la *baschet*) și am tricoul îndesat zdravân în betelia elastică a pantalonilor scurți, care-mi vin până la subraț. Zâmbesc larg, de parcă o să-nscriu la coș, și am părul prins în două codițe legate cu funde albe.

— Judecând după poza asta o să aveți poate impresia că la maturitate am devenit sportiv profesionist, încep eu. Numai că viața nu e-ntotdeauna așa cum te aștepți.

La asta se râde de fiecare dată.

Fie că știți sigur ce vreți să deveniți, fie că habar nu aveți, le spun, există un adevăr valabil pentrn toată lumea: viața o să vă ofere surprize. Veți ajunge pe drumuri închise sau va trebui să o luați pe ocolite. Vor fi momente în care n-o s-aveți habar de ce urmează. Atunci când se va întâmpla asta, să vă aduceți aminte de voi cei de-acum. Amintiți-vă de cei care-ați fost chiar și la vârste mai mici. Cine erați atunci când nu vă întrebați cine sunteți?

Iată cine eram eu:

Aveam șapte ani, mă plictiseam și deja citisem tot ce se putea de pe rafturile din camera de zi, în afara cărților de Sidney Sheldon și Danielle Steele, la care nu reușisem să ajung. Așa că am luat ce mai rămăsese: o carte prăfuită cu coperte din piele, cu povești de Hans Christian Andersen. S-a deschis singură la *Mica Sirenă*.

A fost prima dată când auzeam de sirene (mai întâi am făcut cunoștință cu cartea și apoi cu filmul), și începutul, conversația dintre un grup de sirene-surori și bunica lor, m-a prins în mreje imediat. Sora cea mai mică tocmai fusese martora unui naufragiu și ajutase un prinț să ajungă pe mal, iar acum voia să știe: Cât trăiește un om? Cât trăiesc sirenele? Ce se-ntâmplă când mori? (Înțelegeți de ce era fascinantă pentru un copil de șapte ani.)

Potrivit bunicii, sirenele trăiesc trei sute de ani. Oamenii trăiesc mai puțin, doar că sufletele lor nu mor niciodată. Ceea ce nu e valabil și pentrn sirene. „Dar eu ce

pot să fac pentru a avea un suflet nemuritor?“ întreabă sirena. „Nu prea ai ce face“, răspunde bunica. Ar trebui să te căsătorești cu un om, dar așa ceva nu-i cu putință, deoarece sirenele nu pot merge pe pământ. Ele au coadă – nasol, soro.

Sunt multe diferențe între povestea originală și filmul de desene animate (vezi și crabii cântăreți sau sutienul din scoici), dar una iese în evidență, după cum se poate vedea în replica următoare: „Ea nu-l putea da uitării nici pe prinț, nici mâhnirea că nu avea și ea un suflet nemuritor ca al lui.“ Vezi tu, în poveste, mica sirenă crede că prințul e frumos, însă nu hotărăște să se întoarcă pe plajă și să-l caute pentru că nu-i poate rezista. Se întoarce fiindcă își dorește să aibă suflet.

În interpretarea mea, Mica Sirenă nu e îndrăgostită. E ambițioasă.

Numai că, pentru a obține ce-și dorește, trebuie să facă un târg cu o vrăjitoare rea și să renunțe la voce pentru a avea picioare. Și apoi totul merge prost. Odată ajunsă pe uscat, nu poate spune nimănui cine e și ce vrea – nu poate scoate o vorbă – și ajunge să fie un spectator mut când prințul cunoaște pe altcineva și se căsătorește. Partea proastă e că, dat fiind târgul făcut cu vrăjitoarea, nu-și poate îndulci eșecul, nu poate face să-i crească coada la loc, nu poate redeveni sirenă. Pentru că nu și-a atins țelul, e hărăzită morții. După ce prințul se căsătorește cu mireasa lui pe puntea unei corăbii impunătoare, sirena-devenită-om rămâne trează toată noaptea și se uită la valuri, știind că nu va apuca să vadă zorii zilei. Apoi, chiar înainte de răsărit, își vede surorile cum ies la suprafață și-i fac semne disperate.

Se dovedește că în lumea bizară a apelor, unde poți căpăta puteri magice în schimbul unei părți a corpului, ele și-au vândut pletele lungi, superbe, din alge, pentru o ultimă scăpare. Mica sirenă se poate salva printr-un ultim gest. „Vrăjitoarea ne-a dat un cuțit, spun ele. Înainte de răsărit tu trebuie să i-l înfigi prințului în inimă. Atunci când sângele lui cald îți va atinge picioarele, ele se vor transforma înapoi în coadă și tu vei fi iar sirenă. Sau… soarele va răsări în câteva minute și tu-ți vei pierde viața.“

Ucide sau vei fi ucis. Povestea clasică despre Scila și Caribda, monștrii și marea adâncă și albastră. Un pic mai tenebros decât filmul de desene animate.

Mica sirenă ia cuțitul. Se strecoară în apartamentul matrimonial. Ridică lama deasupra prințului adormit, gata să-l înjunghie… dar nu e în stare. Lasă să-i cadă cuțitul și iese din încăpere, apoi alunecă în apă, peste balustrada corabiei, unde se dizolvă în spuma mării. A pierdut cei 285 de ani pe care-i mai putea trăi ca sirenă; s-a încheiat și scurta ei existență umană; și, mai grav, a ratat miza pe care pariase tot ce avea: șansa de a avea suflet. Totul s-a sfârșit.

Sfinte Sisoe, povestea aia m-a înnebunit! Am citit-o și răscitit-o până când am luat cu degetele cerneala de tipar, disperată să găsesc o portiță, o cale prin care povestea s-ar fi putut sfârși altfel. Oare ce ar fi putut face sirena, înainte să fie prea târziu, pentru a schimba mersul lucrurilor, pentru a obține atenția tuturor și a-și explica intențiile? Adică, pe bune, chiar nu putea să scrie și ea un bilet?

Doamne, oare chiar nu putea?

Ani la rând m-a obsedat această dilemă ficțională. Poate părea neverosimil ca un copil de șapte ani să adoarmă furios pe Neptun, plănuind să reformeze educația de sub mări, dar eram de neînduplecat. Nu mă puteam hotărî pe cine eram mai înverșunată: pe populația fictivă de sirene, care nu-și inventase un alfabet sau un

limbaj al semnelor, sau pe Hans Christian Andersen, pentru că lăsase un asemenea gol stupid în poveste. Era atât de nedrept, atât de *absurd*, că fiica mării nu putuse ieși din necaz folosind scrierea.

Acum, când mă gândesc la sirenă, mă gândesc la lucrurile pe care oamenii le dau la schimb pentru a obține altceva.

Mă gândesc la suferințele prin care trec alte fete care nu trăiesc în adâncul mării, ci în locuri unde femeile sunt sortite de la bun început eșecului, în orașe unde nu e sigur să mergi pe jos la școală, în țări în care femeile se căsătoresc de tinere împotriva voinței lor. Mă gândesc la ce subterfugii trebuie să recurgă femeile pentru a-și proteja viețile. Mă gândesc la fiica mea, la fiicele prietenelor mele, la fetele care cresc în America într-o vreme în care e din nou la modă termenul *feminism*, și la fetele care cresc în locuri în care feminismul nici măcar n-a văzut lumina zilei.

Mă gândesc la oamenii care nu pot cere ce le trebuie și la cei care doar cred că nu pot. Mă gândesc la faptul că uneori ezităm să spunem ceva cu voce tare de frică să nu fim catalogați drept egoiști sau lacomi. Imaginează-ți ce vieți am avea dacă am fi cu toții în stare să cerem cu voce tare ceea ce ne dorim, sau dac-am putea pune asta pe hârtie, la nevoie.

Și, pe măsură ce reflectez la prietena mea imaginară, sirena, căreia i-au lipsit abilitățile de care avea nevoie ca să se salveze, mă gândesc de asemenea la ceea ce am învățat eu din povestea ei – și nu mă refer la morala adăugată forțat la finalul basmului; mă refer la lecția pe care am desprins-o eu și pe care o voi purta cu mine mereu.

Draga mea, ar fi bine să înveți să scrii.

Asta-i povestea pe care o spun atunci când elevii mă întreabă: „Ai știut întotdeauna c-o să devii scriitor?“ E felul meu de-a spune: „Într-un fel, da.“ Mi-au plăcut mereu cărțile? Desigur. Am stat și-am analizat mereu detaliile stranii ale lecturilor mele? Sigur că da. Mi s-a părut mereu de o importanță capitală să găsesc o modalitate prin care să exprim ceea ce gândesc, de parcă dacă n-aș fi eliberat gândurile din capul meu aș fi murit și eu, asemenea sirenei? Da, oarecum.

Eu mai adaug și un avertisment. Atunci când vezi oameni care își povestesc copilăria de parcă ar fi fost o profeție a devenirii lor la maturitate, să nu crezi tot. Nimeni nu a avut un parcurs atât de liniar cum pare când privește în urmă. Oare celebra doamnă bucătar-șef de la televizor chiar a știut că va avea un viitor în patiserie după ce a mâncat o brioșă cu cremă la patru ani? Sau e mai degrabă o cofetăreasă care întâmplător își amintește acum c-a mâncat o brioșă? Mai mult ca sigur a mai făcut multe alte lucruri în copilărie. Poate că în clasa a doua juca într-o echipă de kickball, însă acum nu e jucător profesionist, așa-i? Eu am trecut printr-o fază în care timp de trei ani mi-am petrecut fiecare după-amiază mergând pe bicicletă prin cartier, și totuși azi nu sunt ciclist. Nici măcar nu am bicicletă. Contrar celebrei zicale, sunt aproape sigură că am și uitat să merg pe bicicletă.

Imaginea pe care o obții la finalul unei activități de genul „unește punctele“ depinde în realitate de punctele pe care alegi să le unești. Așa că încearcă diverse, treci prin mai multe faze. Desenează o multitudine de puncte. Mai târziu te poți uita în urmă și poți alege oricare dintre acele puncte pentru a crea desenul devenirii tale. Și, dacă nu-ți place desenul care ți-a ieșit, întotdeauna poți alege altceva, ceea ce nu

demonstrează nimic altceva decât că destinul nu e chiar așa important cum se crede.

Dispariția

De fiecare dată începe la fel. Un deget invizibil, înghețat, îmi ciupește coloana vertebrală de parc-ar fi o coardă de harpă și o vibrație pornește de la baza craniului. Răcoarea se extinde în sus, către cap, și în jos, către membre. Abia respir și deodată nu-mi mai doresc nimic altceva decât o gură mare de aer proaspăt. Persoanele care-au fost de față mi-au spus că s-a întâmplat într-o secundă, că fac un pas în gol și mă prăbușesc mai înainte ca ei să mă poată prinde, însă pentru mine senzația e de mișcare cu încetinitorul, un fel de mers pe Lună, unde nu există gravitație, ca în desenele animate. Câteva secunde plutesc suspendate, ca un balon, apoi se acționează valva de oprire. Ochii mi se închid și leșin, de parcă aș dormi. Buf!

Indiferent câte variabile ai introduce în viața mea – adresă, vârstă, situație –, singurul lucru neschimbat este obiceiul meu de a-mi pierde cunoștința fără preaviz. De fiecare dată cad cu fața în jos, doar podeaua e diferită.

O dată am căzut în baie – uscătorul de păr încă atârna în priză, se răsucea și sufla aer cald, dar eu zăceam pe gresie. Altă dată eram mică și am leșinat în biserică, îmbrăcată cu o rochie grea din in, chiar după ce-i înmânasem o lumânare mare unui alt slujitor al preotului. În timpul liceului am leșinat destul de des. O dată, am început să simt un bâzâit în cap în timp ce disecam un porc la ora de biologie; am pus jos instrumentarul, am făcut un pas ca să mă distanțez de masa de laborator și mi-am pus mâinile la față, pentru protecție, iar apoi totul s-a întunecat. Altă dată m-am scurs pe lângă peretele unui hol dintr-o clădire cu săli de curs de la facultate; profesorul meu de științe umaniste a văzut ce mi se-ntâmplă și, când m-am trezit, aproape m-a târât până la un culoar mai puțin circulat, unde am stat până când m-am simțit în stare să merg. La câțiva ani după aceea, am căzut cu fața în jos pe un ziar și m-am trezit după câteva minute cu titlurile imprimate invers pe obraz. Am leșinat și în diverse locuri pe unde-am lucrat de-a lungul anilor, deși e posibil ca mereu să fi părut că trag un pui de somn, cum stăteam cu capul pe mâinile încrucișate pe birou.

De fiecare dată când leșin – fie când mă scurg în jos, fie când mă trezesc – îmi amintesc pentru o fracțiune de secundă prima dată când mi s-a întâmplat, la grădiniță. Eram la cântecelul de dimineață. Începusem să mă simt nelalocul meu în timp ce spuneam jurământul de credință, iar pe când încheiam cu libertate și dreptate pentru toți, fața, mâinile și picioarele îmi erau înghețate și vocile colegilor mei nu mai răsunau decât stins în capul meu. Distanța dintre mine și toți ceilalți a început să se mărească, distorsionată de aerul care brusc devenise insuficient. Pentru că nu mai simțisem niciodată așa ceva, am încercat să mă opun. Am încercat să rămân în picioare.

(Urma să începem cântecul „Țăranul e pe câmp“, vezi tu, și era rândul lui Mike C. să fie fermierul, ceea ce însemna că atunci când ajungeam la versul „el are o nevastă“, el trebuia să aleagă o fată, și să fiu a naibii dac-aveam de gând să-l las s-o

ia pe fata aia, Missy, care mănâncă gume de șters, și…)

Buf.

Odată ce s-a pornit, nu se mai poate opri.

Tipul ăsta de pierdere a cunoștinței – „sincopă“, dacă-ți plac termenii medicali prețioși, „slăbiciune“, dacă trăiești în 1870 și porți corset – nu e ceva ieșit din comun. Se întâmplă deoarece sângele meu nu gonește prin vene cu viteza cu care trebuie, ci lenevește ca o plută pe un râu liniștit. Uneori sângele oxigenat nu ajunge deloc până sus, la cap, așa că eu mă scurg pe jos. Dac-aș putea să-l controlez, ar ieși un truc nemaipomenit la petreceri (*Priviți aici – Bum!*), dar, din păcate, nu pot. Cu toate astea, m-am obișnuit așa. A trebuit însă să renunț la ideea că aș putea să fiu vreodată medic chirurg. Sau pilot. Sau stripteuză... Orice meserie unde e important să-ți păstrezi controlul mișcării și conștiența.

Experiențele repetate m-au învățat o lecție importantă: în secunda-n care simt că vine, trebuie să las orice și să mă apropii de podea pe cât posibil. Dacă îmi controlez căderea, nu mă mai lovesc atât de rău. Pregătirea înseamnă protecție.

Dacă leșinatul a fost o experiență cu care am avut de-a face frecvent în copilărie și adolescență, cealaltă a fost mutatul. Pentru că tata se pregătea să devină medic specialist în neuro-otologie, trebuia să urmeze câte un nou curs o dată la câțiva ani. Și uite-așa ne mutam într-un alt oraș care avea un spital universitar. Picioarele mobilei noastre aveau mereu autocolante portocalii rămase de la diverse companii de mutări. Eu le tot cojeam cu unghia de la degetul mare. *Allied. United.* Numere care făceau corespondența între mobilă și camion.

Leșinatul și dezrădăcinarea. Niciodată nu știam când aveam să trec prin una din ele, știam numai că era inevitabil. Lumea mea putea dispărea fără vreun avertisment, iar eu eram complet neputincioasă.

M-am născut în Nashville pe când tata era medic rezident la Universitatea Vanderbilt. Fratele meu s-a născut când locuiam în Hagerstown, statul Maryland, aproape de Washington, DC. Am mai locuit din nou apoi, pentru scurt timp, în Nashville, după care ne-am mutat în Chapel Hill, Carolina de Nord, și acolo am început școala. La vârsta de trei ani am mers la o grădiniță progresivă situată într-o căsuță în copac dintr-o pădure, unde eram încurajați să hoinărim prin natură și să pictăm cu degetele pe șevalete înfipte în covorul de ace de pin. Anul următor am început cursurile pregătitoare la o școală obișnuită din oraș (una care avea pereți, și acolo am leșinat prima dată).

Nu-mi aduc aminte să mi se fi spus că trebuia să ne mutăm din Carolina de Nord, însă la un moment dat, în timpul verii de după clasa întâi, am ajuns să locuim într-o casă închiriată din suburbiile orașului Memphis. Când a început clasa a doua, m-am înscris la școală și mi-am făcut o prietenă foarte bună, pe nume Erica. În timpul vacanței de iarnă, ne-am mutat din suburbii chiar în orașul Memphis și am reluat clasa a doua, după Crăciun, la o altă școală. Nu am mai văzut-o niciodată pe Erica. La școala cea nouă, toată lumea se cunoștea cu toată lumea. Numai eu nu știam pe nimeni.

Mi-am mai făcut o prietenă foarte bună – de fapt chiar câteva: una care-și iubea albumul cu abțibilduri tot la fel de mult ca mine și care a fost dispusă să facă

schimb de cartonașe răzuibile parfumate ca să ne completăm colecțiile, și încă una care locuia pe aceeași stradă și putea veni pe jos la mine acasă, unde cântam împreună pe terasă, la microfoane făcute din bețe, melodii de Barry Manilow de pe casetele mamei ei. Familia mea a locuit în casa aceea mai mult decât am stat în oricare de dinaintea ei. Anii au trecut și prietenele mele și cu mine ne-am transformat din fetițe în preadolescente. Ne-am certat și nu ne-am mai vorbit, apoi ne-am împăcat.

Eram în clasa a șaptea când mama mi-a spus că ne mutăm iar. Ar fi trebuit să-mi dau seama din timp, dar nu m-am prins. Stăteam în fața șemineului, când ea a început: „Întotdeauna ne-am zis c-o să mai facem încă o mutare și gata…“, iar eu am încuviințat în timp ce în minte-mi răsuna: „*Nu-i corect, nu-i corect, nu-i corect…*“ Crezusem că se terminase, că gata, Memphis era ultima noastră casă, cea în care aveam să rămânem. Crezusem că acelea aveau să fie prietenele mele pentru totdeauna. Peste ceva vreme am găsit un teanc de bilețele pe care mama își notase: „Mereu m-am gândit – încă o mutare și gata.“

Am plâns la mutarea aceea. Uram faptul că trebuie să plec din Memphis. Știam însă și că nu aveam absolut nici un control asupra situației. Am mers la petrecerile de adio pe care le-au dat prietenele mele și ne-am făcut unele altora fotografii Polaroid ca să le păstrăm ca amintiri, însă nici măcar o dată nu am făcut vreo scenă și nici nu am urlat: „Eu nu plec!“ La fel ca episoadele cu leșinul – urma să se întâmple, indiferent că protestam sau nu. Era mai înțelept să accept situația și să plec împăcată.

În Memphis am leșinat o dată când era în vizită la noi bunica din Alabama. Ea numea asta „sfârşeală“. *A luat-o cu sfârşeală*, a zis. Eu nu știam că acela era un termen învechit pentru leșin, așa că am rămas nedumerită. La ce se referea oare?

Părinții mei au spus că Augusta, statul Georgia, orașul în care crescuse tata, era locul potrivit în care să-și deschidă în sfârșit propriul cabinet medical, însă eu nu mă puteam imagina locuind acolo. Știam locul doar din vizitele la bunici din timpul campionatului de golf care se ținea o dată la câțiva ani. Făcusem excursii cu mașina acolo, unde fratele meu și cu mine ne stropeam în piscina bunicilor împreună cu cei cinci copii ai fraților mai mici ai tatei. Fiindcă eram cea mai mare dintre veri, de regulă mă plictiseam să stau cu cei mici și mă refugiam la etaj, unde se afla colecția de romane de Stephen King a bunicului.

În vara aceea, când am ajuns în Augusta, mama mi-a aranjat să cunosc două fete de vârsta mea. M-a lăsat la Augusta Mall și curând mi s-au alăturat două străine cu care am împărțit o felie de pizza mai mare decât farfuria de carton. După prânz am vizitat raioanele de parfumerie ale magazinului universal, am probat parfumuri. Ce ziceți, mergem la Banana Republic? Sigur că da. Îți plac curelele? Îmi plac, desigur. Poate că n-o să fie chiar atât de rău.

A fost bine.

În Augusta am leșinat destul de des. O dată am leșinat la mine în cameră în timp ce-mi făceam tema, *buf*, direct pe cartea de algebră. Când m-am trezit, m-am dus la baie și m-am uitat în oglindă. Fața mea era ca hârtia, albă și strălucitoare.

După ce-am terminat cu bine și liceul, am ales Colegiul Davidson din Carolina

de Nord, gata să mă duc oriunde, numai să nu stau pe loc – eram dornică să plec în lume. Odată ajunsă acolo însă, m-am lipit de acel loc. De mic copil fusesem la șase școli diferite – nici una aleasă de mine –, dar asta era a mea. Orașul era al meu. Locuitorii lui erau ai mei. Combinația de mansardă-garderobă-birou-pat modular din dormitorul pe care-l împărțeam cu o fată din Carolina de Sud, cu voce blândă, care studia antropologia, era a mea. Mi-am făcut cei mai buni prieteni acolo și, cu toate că știam că totul se va termina peste câțiva ani, cel puțin știam asta cu toții. Nu numai eu urma să plec. Toți aveam să fim aruncați înapoi în lume în același timp, dar, până atunci, eram împreună.

O dată am leșinat pe holul care despărțea dormitorul meu de baie, având pe mine doar un prosop. Altă dată am leșinat în timp ce mă îmbrăcam și m-am lovit cu capul de un scaun, rezultatul fiind un cucui pentru care a trebuit să dau explicații timp de o săptămână.

Cu cât avansam în viața de adult, cu atât mi se întâmpla mai rar. Niciodată nu am leșinat la volan. După ce am născut, mi-am pus adeseori întrebarea ce va fi dacă mă apucă atunci când sunt acasă, singură cu copiii. S-a întâmplat o dată și am aflat ulterior că ei au luat ațipeala bruscă a lui mami ca pe-o ocazie de a da iama prin cămară pentru a se ghiftui cu covrigei sărați și minibezele pufoase.

Chiar și acum mă gândesc la leșin când mă gândesc la mutare, și nu doar pentru că am leșinat în fiecare loc în care am stat. Neurologii spun că dacă repeți aceleași tipare de gândire sau aceleași comportamente, în timp îți vei crea niște parcursuri mentale pe care creierul le va urma automat. Dacă urmezi tiparul suficient de mult timp, el creează un circuit în mintea ta, care devine cu vremea nemodificabil. Mi se pare perfect adevărat dacă mă gândesc câte dintre comportamentele noastre de adult provin din tipare create cu ani în urmă: când mă spăl pe dinți întotdeauna încep cu dinții din stânga spate sus, apoi îi spăl pe cei din dreapta spate sus, apoi cobor la cei din stânga jos, pe cei din dreapta jos, și apoi pe cei din față. Întotdeauna așa. Dacă m-ai pune să mă spăl pe dinți în altă ordine, ar fi ca și cum m-ai pune să scriu cu mâna stângă.

Nu sunt medic neurolog, însă suspectez că tot așa cum corpul meu și-a dezvoltat un răspuns preferat la căderea de tensiune, la fel și mintea mea a ajuns să se aștepte la o rutină anume: te muți undeva, te obișnuiești cu asta, apoi te muți în altă parte. Cred că ăsta e motivul pentru care, după ce am petrecut câțiva ani într-un loc, am început să devin nerăbdătoare să mă mut, deși cred că au mai contat și alte lucruri.

Știu sigur că, datorită faptului că am învățat să mă las în voia episoadelor de lipotimie și să înfrunt sfârșitul prieteniilor secerate de mutările din copilărie, am căpătat experiență pentru a accepta situațiile neașteptate fără să opun rezistență. Nu-i mare scofală, lasă totul să treacă, va fi bine.

O-T-R-A-V-Ă

Locuiam pentru prima dată departe de casa părintească. Asta însemna că făceam o mulțime de lucruri pe care nu avusesem voie să le fac acasă la ai mei. Îmi făceam tunsori îndrăznețe care nu erau tocmai cele mai potrivite. Purtam bluze foarte scurte care-mi lăsau burta să-mi înghețe. Mâncam cereale și beam Cola la cină nu fiindcă mi-ar fi făcut plăcere, ci fiindcă puteam. Fiindcă nu era nimeni care să mă oprească. Eram – lucru de neînchipuit – stăpână pe viața mea, şi profitam din plin de asta.

Eram, de asemenea, la începutul anilor ’90, ceea ce înseamnă că ieșeam în lume după ce mă hrănisem cu televiziunea de la sfârșitul anilor ’80. Dacă exista o temă comună tuturor relațiilor de la televizor de pe vremea aia, aceea era *statornicia dureroasă*. Poate consumasem eu prea multe sezoane din *Thirtysomething* ori petrecusem prea multe după-amiezi urmărind *The Oprah Winfrey Show*, însă îmi intrase în cap ideea că toată faza cu relațiile mature era să depășești obstacolele vieții și să faci lucrurile să meargă, încetul cu încetul. Pentru creierul meu orientat către atingerea scopului, era o gândire logică. Dacă trebuia să depui efort pentru a realiza o sarcină cu succes, cum ar fi putut să fie altfel o relație? Pesemne că e normal ca și în dragoste să fie nevoie să depui efort susținut.

Ori de câte ori discuțiile cu prietenii mei ajung la subiectul relațiilor din trecut, se dovedește că la un moment dat fiecare dintre noi s-a încurcat cu o persoană complet nepotrivită cu care însă s-a distrat pentru scurt timp.

Îl cunoșteam din vedere; era un tip simpatizat, gălăgios, un fel de măscărici. Prietenii noștri comuni probabil că-l țineau în preajma lor numai ca să-i vadă cascadoriile fără să sufere ei consecințele. Cineva spunea: „Mă întreb ce se-ntâmplă dacă mănânci un borcan întreg de muștar“, iar el lua un borcan cu muștar de Dijon și încerca. Imita la cerere cântăreți de rap, președinți, reclame de la radio… tot ce vrei. Era un om cu care te distrai pe cinste.

Poate m-o fi atras la el faptul că era complet diferit de toți tipii cu care ieșisem înainte (sau după, dacă mă gândesc bine). Puținii prieteni pe care îi avusesem până atunci fuseseră tipi drăguți, genul tocilarului prietenos. Când s-a dat la mine la o petrecere însă, mi-a atras atenția. Până la el, nimeni nu mă mai trăsese de mânecă și nu mă lăsase pe spate ca să mă sărute direct pe buze. Probabil c-ar fi trebuit să-i trag una, numai că eram prea naivă ca să nu fiu impresionată. M-a scos din zona mea de confort și m-a făcut să mă văd într-o lumină nouă. Oare eram genul acela de femeie pe care-ți vine s-o săruți din prima?

Privind înapoi, îmi imaginez creaturi de basm mititele – zâne ursitoare, poate – care zumzăie împrejurul nostru și încearcă să-mi atragă atenția. Erau acolo, pluteau deasupra capului lui și-și încrucișau brațele în semn de „Nu!“ ori de câte ori mă aplecam spre el. Dădeau tare din baghetele magice atunci când ridicam receptorul ca să-l sun. Cred că toți avem aceste voci care ne spun ce *ar trebui* să facem (fie că le numim zâne, fie altcumva) și, atunci când suntem pregătiți, le băgăm în seamă. Numai că, până nu suntem pregătiți, nici nu auzim ce ne spun. Când au apărut la

mine prima dată, am fost complet surdă la protestele lor. Nu am văzut semnele.

O dată a anulat planurile pe care ni le făcuserăm fiindcă, a zis el, nu se simțea bine, așa că am ieșit cu o prietenă în loc să ies cu el. Când mă întorceam acasă, am trecut prin fața apartamentului unde locuia: la petrecerea pe care o dădea venise atâta lume, încât erau mașini parcate și pe trotuar. Acela a fost un semn. I-am spus că sunt dezamăgită fiindcă m-a mințit, iar el m-a întrebat de ce sunt așa de cicălitoare. În loc să-i răspund: „Nu sunt cicălitoare, tu ești un nemernic“, eu am spus: „Nu știu. Hai să vorbim despre asta, să ne lămurim.“ Asta ar fi spus eroinele din serialele de la televizor.

Altă dată, după ce am mers cu mașina la un concert, am descoperit că de fiecare dată când se ridica de pe scaun, chipurile să meargă la toaletă, el se ducea în parcare, unde vindea LSD-ul pe care-l ascunsese în portbagajul mașinii mele. Alt semn. Ditamai semnalul luminos, mai bine zis. Mi-am spus însă că era vina mea, fiindcă nu-i spusesem niciodată că nu vreau să fiu complice la vânzarea de droguri. Oprah mereu le spunea cuplurilor care se certau să folosească propoziții de genul: „Când tu… eu mă simt…“ Am încercat și eu în minte: „CÂND TU ascunzi droguri în mașina mea și treci cu ea granițe interstatale, EU MĂ SIMT îngrozită fiindcă ăsta-i caz penal.“

De fiecare dată când apăreau semnalele astea cu neon, eu îmi dublam devotamentul. Ce-mi doream era să regăsesc acele părți din relație care-mi plăceau: glumele, cinele în doi, plimbările pe stradă alături de un tip gata să strige „TE IUBESC!“ pe un trotuar aglomerat. Iată cum, în timp ce prietenii mei ieșeau în oraș și se distrau, eu stăteam ghemuită în colțul patului meu din dormitorul comun, vorbeam ore întregi la telefon (o formă necesară de comunicare înainte să apară sms-urile), cu spatele lipit de perete și pilota albastră trasă peste genunchi, spunând chestii de genul:

— Simt că nu mă respecți atunci când spui c-o să mă suni la opt, dar nu mă cauți până a doua zi la unșpe. El spunea:

— Nu renunța la noi doi, o să facem să fie bine, iar eu spuneam:

— Bine, *hai să facem* să fie bine. Și plângeam. Și tot plângeam. Jur că, dac-aș vedea acum pilota aia, mi-ar veni instant să plâng.

Când mă gândesc la mine tânără, alături de tipul ăla căruia nu-i păsa dacă eram tristă sau rănită (sau arestată), mi se face milă de zânele ursitoare și parcă văd clipa-n care-au spus: „Of, dă-o-ncolo de treabă!“ și au făcut un ultim efort. A fost în noaptea în care el a venit la mine și și-a ridicat cămașa ca să-mi arate ce tatuaj imens își făcuse: O-T-R-A-V-Ă, plus un craniu și două oase încrucișate.

Am înțeles aluzia? Nu. Asta era Relația mea Extrem de Matură și nimeni – prieten, părinte sau simbol înscris cu cerneală pe piele – nu putea să mă convingă să ies din ea. Nu aveam de gând să mă declar învinsă. „Îți vine să crezi mizeria asta?“ probabil că și-au zis zânele sorții, ridicând mâinile a neputință.

Eram împreună de câteva luni, când am fost nevoită să plec din țară. Cursul de literatură engleză la care mă înscrisesem cu ceva timp în urmă era deja plătit și nu putea fi schimbat. Ah, ce dramă delicioasă la plecare! O relație la distanță avea să necesite un efort *și mai* susținut. Totul avea să depindă de o bună comunicare, așa zicea Oprah. După un rămas-bun înlăcrimat (din partea mea) la telefonul din aeroport, m-am urcat în avion cu destinația Londra.

Am luat trenul până la Universitatea din Cambridge, unde m-am cazat într-o căsuță veche de două sute de ani pe care urma să o împart cu încă alte opt tinere. Nu putusem să-mi aduc de acasă nici pilota albastră, nici multe altele, doar o valiză plină cu haine din bumbac, insuficiente pentru vremea rece și umedă. La un magazin din oraș am probat șaluri din lână și pulovere grele și mi-am privit reflexia încotoșmănată în oglinda din cabina de probă. Abia dacă aveam timp să mă gândesc la cineva sau la ceva de acasă, fiindcă mereu mă grăbeam să ajung de la un curs la altul prin campusul necunoscut și să iau notițe despre poezii pe care nu le citisem niciodată. Nici nu se punea problema să dau noaptea telefoane internaționale – erau prea scumpe –, așa că mergeam în oraș și beam bere neagră, nefiltrată și cunoșteam tineri italieni care în loc de prezentare mă-ntrebau: „Ești cumva din Suedia?“ Așa am început să glumesc cu noii mei prieteni că, oriunde ne-am fi dus, o s-apară cineva care-o să mă întrebe asta (ne-am dat seama că era din cauza părului meu blond). Am ajuns în cele din urmă să mă gândesc: la naiba, chiar aș putea fi din Suedia. Aș putea fi de oriunde aici. Aș putea, mai mult ca sigur, să fiu o fată care nu-și petrece tot timpul încercând să-și mențină relația cu omul cu otrava.

Atunci când faci alegeri proaste (și ai mai și văzut o tonă de emisiuni TV în viața ta), începi să te simți de parcă trăiești într-un film în care protagonistul face alegeri proaste. Elementele de decor și peisajul se potrivesc poveștii tale și devin complici ca să te țină în mrejele lor: semnul de stop, de la capătul străzii, pe lângă care treci de fiecare dată când te duci cu mașina la el acasă. Cutia ta poștală. Rochiile din dulap. Cerealele Rice Krispies din castronul tău, care crănțănesc în dinți, stau mărturie. Toate lucrurile astea care ți se-nfățișează zi după zi te determină să apari drept acea persoană, acel personaj care-ai fost. E greu de crezut c-ai putea fi altcineva.

Iată de ce trebuie să schimbi peisajul.

Iată de ce, de pildă, trebuie să te muți din camera ta de copil la un moment dat. Iată de ce trebuie să înlocuiești tricoul vechi cu o bluză elegantă. Iată de ce trebuie să-ți arunci șlapii și să-ți iei o pereche de pantofi cu talpă ca lumea atunci când mergi la un interviu pentru angajare. De fapt nu e niciodată vorba despre cameră, sau bluză, sau pantofi. Este vorba despre tine și despre povestea pe care o trăiești.

În mediul nou și străin de la Cambridge nici măcar un singur semn de stop sau semafor sau cutie de cereale nu mi-au semnalat c-ar fi cazul să continui ceea ce începusem acasă. Camera mea nouă nu avea nimic în comun cu cea veche. Covorul era altul, mobila era diferită, dulapul de haine era altfel (avea chiuvetă în interior!) – și nu aveam telefon, ceea ce-nsemna că nu aveam nici robot care să preia mesajele. Și uite-așa am scăpat de obiceiul de a-mi asculta mesajele imediat ce ajungeam acasă, cu inima bătând puternic de teamă că-mi lăsase un mesaj la nervi sau, și mai rău, că nu-mi lăsase nici un mesaj. Am încetat să mai iau la bani mărunți conversațiile noastre din trecut, obicei pe care mi-l creasem cu scopul de a înțelege ce anume făcusem eu greșit ca să-l determin pe el să mă dezamăgească așa cum o făcuse ultima dată. Mintea-mi era acum plină de conversații noi, de voci cu accente noi. Am descoperit o nouă mâncare preferată – sendvișul cu salată și brânză Brie – și, cum stăteam și mâncam cu prietenii pe un pod cu vedere la râul Cam într-o după-amiază însorită, mi-am dat seama că nu mă mai gândeam la relația mea toxică

folosind timpul prezent. Mă gândeam la ea ca la o amintire, ca la o poveste care i se-ntâmplase cuiva care eram *eu-cea-de-atunci*, nu *eu-cea-de-acum*. Cel mai mult mă gândeam: „Doamne, ce bine că s-a terminat.“

Reușisem în sfârșit să profit de pe urma mutărilor din copilărie. Fusesem nevoită mereu să las în urmă lumea în care trăiam, ceea ce mi se părea nedrept când eram mică și nu voiam să plec, dar acum? Să reușesc să mă extrag dintr-o poveste și să mă plasez într-un loc nou – să beau și să privesc și să port lucruri noi până-n clipa-n care noul decor pare suficient de cunoscut, încât să susțină un personaj complet nou, un nou sine? Ce miracol! Ce ușurare!

Într-o seară, când mergeam în oraș să mă distrez, m-am îndepărtat de prieteni și-am intrat într-o cabină telefonică. Am scos cartela telefonică preplătită, cea pentru urgențe, și am format numărul. I-am spus că nu-mi mai e dor de el, că nu ne vom mai vedea niciodată, că s-a terminat.

— O să facem să fie bine când te-ntorci acasă, a răspuns el.

— Ba nu, am zis eu. N-o să mai facem nimic.

Am pus receptorul în furcă și-am simțit cum se stinge conversația prin cabluri, sfârâie încet, pâlpâie și gata. Sfârșit. Ultima scenă. Să curgă genericul de final.

predau. Nu mi-au rămas prea multe în urma acestui proces de alegere prin eliminare.

Mare parte din timp stăteam și priveam îngrozită în gol, în timp ce prietenii mei păreau să tragă tare pentru a-și împlini visele post-absolvire; eu mă întrebam dacă voi fi vreodată în stare să-mi văd visul după ce mi se obișnuiesc ochii cu întunericul. Privind în urmă, îmi dau seama că mai toți se simțeau la fel de pierduți ca mine. Eu însă nu știam asta atunci și voiam să am un plan al meu. Entropia nu era bine-venită.

Cel mai simplu lucru pe care-l poate face un student silitor este să accepte o repartiție. Așa se face că în vara dintre primul și al doilea an de colegiu, am păcălit universul profesional și mi-am rezolvat problema jucând la ruletă stagiul de pregătire supravegheată. Adică în loc să aplic eu pentru joburi în domeniile în care-mi doream să lucrez, m-am înscris într-un program care potrivea stagiarii cu pozițiile disponibile. Nu am putut răspunde la întrebarea „Ce vrei să faci?“, astfel că am întrebat eu: „Ei bine, ce credeți *voi* c-ar trebui să fac?“ Arătați-mi ce să vreau, iar eu o să vă arăt cum pot să obțin acel lucru.

Am fost repartizată la o organizație care se numea „Artele și cetățenii“, a cărei misiune era să crească gradul de conștientizare și să atragă fonduri pentru științele umaniste. Nu aveam absolut deloc idee ce-ar trebui să fac, însă îmi plăcea foarte tare că, dintre toți candidații, un angajator mă alesese tocmai pe mine. Ca să nu mai zic că eu știam și ce sunt alea arte, și ce sunt cetățenii, chiar dacă de fapt nu aveam habar cum ar putea cineva să crească gradul de conștientizare și să strângă fonduri.

Am învățat o mulțime cât am fost avocatul artelor. Am învățat, de pildă, că sunt întrebări pe care trebuie să le pui în timpul interviului. Și anume, să întrebi agenția dacă toate organizațiile care participă la acel program știu că s-au înscris și se așteaptă cu adevărat să apară la firmă un stagiar. Ai putea fi surprins să afli că răspunsul este nu. Eu nu cred că șefa mea își amintea să fi cerut un stagiar sau, cel puțin, nu se aștepta să-l și primească. Era o tipă tăcută și politicoasă, la vreo patruzeci de ani, îmbrăcată c-un hanorac de polar de la Patagonia, care mereu ținea strâns un teanc de plicuri deschise prin sfâșiere, de parcă se apucase să citească corespondența, dar uitase s-o și termine, și îmi arunca o privire surprinsă în fiecare dimineață când îi intram pe ușă. A fost singura persoană pe care-am văzut-o în timpul stagiului, fiindcă – iată încă un lucru pe care l-am învățat – uneori termenul „organizație“ este folosit în sens vag pentru a descrie efortul unei singure persoane de a scrie scrisori dintr-o debara situată deasupra unui teatru. Organizația poate fi un singur birou cu un singur scaun pentru acea unică persoană, un set de rafturi cu articole de papetărie și un computer antic, uriaș, cu ecran negru și cursor care clipește verde și o tastatură care face ZDRANG de fiecare dată când apeși pe o tastă. (E timpul să scriu o scrisoare general valabilă: ZDRANG ZDRANG. ZDRANG ZDRANG ZDRANG!)

Am învățat că după ce stagiara a organizat articolele de papetărie, a pus scrisorile la poștă, a făcut ceaiul și a achiziționat sendvișurile pentru prânz, atât pentru ea cât și pentru șefa ei, a mai rămas încă mult din ziua de lucru. Incapabilă să stau degeaba cât era după-amiaza de lungă, m-am apucat să mimez că sunt ocupată. Am aranjat post-iturile în teancuri ordonate după mărime, culoare și formă. Am

mers pe jos până la oficiul poștal și am verificat dacă am primit corespondență de două ori pe zi. M-am simțit neliniștită deseori, nefiind obișnuită să nu am de lucru.

Situația s-a îmbunătățit după ce am mai găsit încă o debara, mai mică, în podul teatrului, și am decretat că acela este biroul meu. Mi-am dus acolo blocnotesuri galbene și ieșeam din când în când pentru a anunța că făcusem o listă cu toate articolele de papetărie care urmau să se termine în curând (aveam, de ieri, un blocnotes galben în minus).

— Crezi c-ar ajuta dacă m-aș duce până la Office Depot? întrebam.

— Nu, avem tot ce ne trebuie, spunea șefa mea, iar eu mă reapucam de sortat instrumente de scris.

Dacă nu aș fi primit un cec la sfârșitul verii, nu cred c-aș fi putut dovedi că făcusem acel stagiu cu adevărat.

Cel mai important lucru pe care l-am învățat din această aventură în câmpul muncii, după ce am aprins beculețul cu „liber“ și m-am lăsat agățată de prima mână care-mi făcea semn, a fost acesta: e o senzație plăcută să fii ales pentru ceva, dar a-ți croi o viață presupune să faci și tu, la rândul tău, niște alegeri. Cel puțin ar fi bine să știi la ce te-ai arătat disponibil. Pe mine mă paralizase în asemenea măsură ideea că trebuie să mă hotărăsc ce vreau să fac peste vară – fiindcă mă gândeam ca nu cumva acest loc de muncă să nu fie începutul carierei mele de-o viață –, încât nu puteam nici măcar să-mi aleg o direcție. Rezultatul a fost că am stat două luni într-un dulap.

La câteva luni după acel stagiu și la cincisprezece ani după ce-mi bătusem măr colegii la concursul de ortografie, am transformat acea victorie a copilăriei în eseul cu care mi-am depus candidatura la facultatea de drept. Am scris cinci sute de cuvinte despre cum a depăși așteptările te ajută (adică pe mine mă ajută) să câștigi în viață. Am intrat la facultatea de drept? Da. M-am dus la facultatea de drept? Nu. Însă mi-am depus dosarul deoarece asta făceau absolvenții de profil uman care nu-și aleseseră foarte clar un parcurs al carierei, iar eu îmi doream să am un parcurs. Aveam nevoie să știu că după ce terminam școala voi mai avea și alte țeluri de atins – dacă nu mai aveam de adunat note, măcar realizări profesionale să fie. Voiam o scară cu trepte, o ierarhie cu titluri, o structură pe care să-mi pliez nevoia de împlinire. Îmi era teamă să trăiesc fără a avea succes; trebuia numai să îmi dau seama în ce domeniu urma să am succes.

Mi-am dat seama ce-am făcut abia atunci când au început să sosească scrisorile de acceptare. Într-o după-amiază de sâmbătă din luna februarie a ultimului an de colegiu, stăteam pe scândura îngustă a patului meu din dormitorul comun și mă uitam la scrisorile împrăștiate în poală, la manualul de pregătire pentru drept, jumulit la colțuri, care stătea pe podea sub un teanc de caiete cu spiră și de bibliorafturi. Mi-am imaginat trei ani la facultatea de drept – teste de dat, lucrări de scris. Asta îmi puteam închipui. Adoram școala. Dar atunci când mi-am imaginat cum va fi viața mea după acei trei ani – stat până noaptea târziu pentru a găsi chichițele din textul scris cu litere mărunte, zile nesfârșite de urlat prin tribunal ca în serialul *Lege și ordine* – nu am simțit nimic. Ce proastă! Fusesem atât de oarbă, încât alergasem degeaba după notele de 10 cu felicitări, iar acum ajunsesem într-o fundătură.

Rahat, mi-am zis.

Urma absolvirea, și dacă nu mă duceam la facultatea de drept, chiar nu aveam nici un plan B.

O firmă încă mai ținea întâlniri de recrutare cu studenții din campus. M-am înscris și eu la biroul de cariere, la interviu m-am dat peste cap și i-am păcălit cu trucuri de magie și l-am convins pe recrutorul de la Accenture că, deși nu aveam absolut deloc experiență tehnică, eram candidata ideală pentru jobul de consultant în programare. Atunci când am primit oferta de muncă, mi-am spus că ăsta era echivalentul admiterii la masterat, căci însemna că am reușit, am fost *aleasă*. Am scris scrisori de răspuns facultăților de drept: „Cu profundă recunoștință și cu scuzele de rigoare, mă văd nevoită să refuz…“

Ca proaspăt absolventă de colegiu și recent numită analist la o firmă de consultanță din Charlotte, Carolina de Nord, aveam de urmat un set prestabilit de etape: 1) să merg în tabăra de antrenament și să-nvăț să scriu cod pentru programare (ha haaa haaaaaa, POFTIM?) și 2) să merg în delegație, cu o echipă de consultanți cu experiență, la o companie care avea nevoie de nu știu ce sistem de programe cu ajutorul căruia să-și îmbunătățească cifra de afaceri. Prima mea detașare după formare a fost la o bancă foarte importantă. Să-i zicem SuperBank.

Ce mi-a plăcut mie în primul an la acest loc de muncă: ținutele. Costumul care arăta la fel de bine dacă purtai sacoul bleumarin cu pantaloni gri, apoi sarafanul de tweed care mergea fie cu o jachetă tricotată neagră, fie cu sacoul gri de la costumul cu pantaloni gri, și fusta maro-ciocolatiu care venea bine cu orice. Aveam trei perechi de pantofi cu toc mic: bleumarin, negru și maro din piele falsă de crocodil („crocobaur“, dacă vrei, iar eu am vrut). Faptul că toate aceste haine se asortau unele cu altele și că nu aveam cum să greșesc când era vorba să le combin nu m-a împiedicat să port, cel puțin o dată, la serviciu, un pantof negru și unul bleumarin. Îmi vopseam unghiile în culori neutre pentru a se potrivi cu ținuta mea *office*: lac incolor, lac puțin colorat sau roz-pal. O dată am fost mai îndrăzneață și mi le-am dat cu bej-metalizat, dar după vreo șase ore mi-am dat seama că nu-i în regulă și le-am șters.

Îmi dau seama că ceea ce povestesc sună ca de prin anii ’50, dar se întâmpla în anii ’90. Începuturile lui Dilbert[3]. Epoca în care a apărut cultura cubiculului. La vremea aceea circula o carte care se numea *Cine mi-a mutat cașcavalul?*. Am citit-o, fiindcă citeam orice carte despre cum-să-devii-om-de-afaceri pe care puneam mâna, însă azi n-aș mai ști să spun despre ce era. Cred că făcea o analogie între oamenii de afaceri și șoarecii dintr-un labirint. Iar cașcavalul era…ce căutau ei pe-acolo… Bani? Oportunități? Senzația c-au realizat ceva care dovedea că meritau oxigenul pe care-l respirau? (Poate că asta simțeam doar eu.)

Grupul cu care lucram la proiect – un amestec de consultanți de la compania unde lucram și specialiști în finanțe de la SuperBank – ocupa etajul treizeci și șapte din clădirea-turn care găzduia birourile SuperBank. Etajul era împărțit în spații de lucru pătrate, modulare, cu ajutorul unor pereți separatori care-ți ajungeau până la înălțimea nasului. Pentru a nu mă rătăci de la lifturi la biroul meu și invers, a trebuit să memorez cum își decorase fiecare spațiul alocat. Uite fanionul roșu de la colegiu

al lui Stephanie; uite căluțul flexibil al lui Derek, primit cadou la meniul Happy Meal fiindcă aveam cu toții douăzeci și un pic de ani și încă mai mâncam, adeseori, precum copiii; uite ventilatorul cu clips al lui Adam, pe care și-l montase deasupra biroului; faci stânga și iată cubiculul meu. Mărimea cubului indica statutul pe care-l aveai în cadrul societății profesionale: unul micuț însemna că ești analist, puțin mai mărișor însemna consultant, și mai mărișor, cu un scaun suplimentar pentru vizitatori, însemna că ești manager.

Echipa noastră era însărcinată cu testarea programului care urma să fie introdus în toate ATM-urile SuperBank. Verificam dacă produsul era conform specificațiilor tehnice. Consultanții seniori ne-au explicat nouă, celor lipsiți de experiență, ce presupunea testarea softului: scrierea de script-uri pentru diversele scenarii în care ar fi putut fi folosit programul – în cazul nostru era vorba despre folosirea ATM-ului. Apoi o altă echipă urma să testeze ATM-urile cu ajutorul acelor programe, pentru a se asigura că totul funcționează și pentru a remedia ceea ce nu mergea.

Eu nici măcar nu-mi puteam imagina mai mult de, să zicem, patru script-uri pentru operațiunile desfășurate la un ATM. Scoți bani. Nu scoți bani. Verifici soldul. Depui un cec. Ce altceva ai mai fi putut face? Mi-am dat silința să scriu script-uri bune – i-am rugat pe colegii mei să stea la masă și să-mi arate, o dată și încă o dată, cum să mai inventez alte scenarii pentru povestea asta cu ATM-ul –, dar, când mă întorceam la pătrățelul meu, mă agitam neajutorată. Stăteam cu ochii ațintiți pe telefonul de pe birou, dorindu-mi să se aprindă luminița care indica un apel de la un coleg care dorea să ia o pauză de cafea. Mie-mi plăceau pauzele de cafea, însă, chiar și cu suficiente pauze în care să sorb mai multă cofeină decât era cazul, zilele de lucru tot îmi păreau de șaizeci de ore.

Îmi plăceau colegii, dar îmi uram slujba. Nu era suficient să asortez ținute și, adeseori, când mă-ntorceam seara în micuțul meu apartament ca să-mi fierb niște paste și să mă uit la *Ally McBeal*, mă întrebam: „Oare cât pot s-o mai țin așa?“ Bănuiam că nu mult timp, însă nici nu-mi puteam imagina cum va arăta următoarea pagină a scenariului meu.

Am rămas încă câțiva ani la compania de consultanță, transferându-mă de la biroul din Charlotte la cel din Atlanta când m-am căsătorit cu John, însă niciodată nu am simțit că mă potrivesc acolo, motiv pentru care mi-am făcut obiceiul ca în timpul pauzei de prânz să parcurg anunțuri de angajare online. Într-o zi mâncam supă, când am văzut un anunț pentru un *copywriter*. *Copywriter*? Există așa ceva? Adică un fel de scriitor, dar nu de romane și nici de articole de ziar? Perfect! Am verificat, și era cât se poate de clar că era o slujbă adevărată, pentru care primeai și salariu. Un spital din oraș căuta un scriitor care să se alăture echipei lor interne de comunicare pentru a concepe reclame care să-l facă mai atractiv decât alte spitale, pentru a scrie broșuri despre tot felul de boli și a raporta povești cutremurătoare despre copii bolnavi, care să fie ulterior utilizate în campanii de strângere de fonduri. Am încropit o scrisoare de candidatură în care explicam de ce slujba aceasta era, de fapt, adevărata mea chemare („Datorită faptului că am crescut într-o familie de medici și mi-am luat diploma la limba engleză…“) și am atașat, spre exemplificare, copii ale e-mailurilor pe care le scrisesem la Accenture. M-au angajat. Odată cu noul job, nu doar am acceptat un salariu mult mai mic, ci am făcut și un mare salt în necunoscut.

Imediat ce am terminat de completat hârtiile, în calitate de proaspăt angajat, și am avut și eu o clipă de liniște în noul meu birouaș de la spital, mi-am deschis cutia cu cărți de vizită. M-am mirat la vederea titulaturii de sub numele meu: *scriitor*.

Reușisem oare? Acesta să fi fost destinul meu? Eram acum mai aproape de cutiile de Cheerios? În capul meu bolboroseau și alte întrebări. Dacă m-aș fi înscris la un curs intitulat „Carieră“, oare aș fi primit o notă proastă pentru această schimbare fiindcă aveam un salariu mai mic? Sau o notă bună fiindcă făceam ceva mai adecvat domeniilor mele de interes? Nu puteam ști cu siguranță, astfel că am hotărât să-mi dau singură un 10 pentru curaj.

Cu acest loc de muncă mi-am început eu cariera într-ale scrisului și a fost ceea ce se cheamă o ucenicie grea. Am învățat să gestionez un calendar editorial, să scriu repede, la cerere, și să mă încadrez într-un anumit număr de cuvinte. Am mai învățat și să fiu tolerantă cu redactorul imprevizibil care tăia cu linie roșie pagini întregi, să arunc la coș și să rescriu texte iar și iar, după ce sensul mesajului fusese schimbat de altcineva, și să predau materialul la timp, cu toate că termenele țopăiau în mod misterios prin calendar. (Am mai învățat și să evit să rămân singură în camera de relaxare cu un coleg de sex masculin care, o dată, s-a uitat la bluza mea petrecută și m-a întrebat: „Dacă trag de șnurul ăla o să cadă bluza de pe tine?“) Cred că fiecare scriitor trebuie să se confrunte, la început de drum, cu o astfel de slujbă. Nu însă și cu nemeruicul ăla.

Din păcate, bugetul departamentului nostru a fost redus când eram acolo de vreun an, iar apoi a plecat șeful șefului nostru și restanțele au început să se adune. Oamenii au început să plece pe capete și nu au fost aduși alții în loc. Volumul prea mare de muncă a dus la dezorganizare și la haos.

Mi-a apărut o iritație pe gât și dermatologul m-a întrebat: „Vă aflați adeseori în preajma unor surse de iritație?“ Da, mă aflam.

Știam că trebuie să plec, însă era dezamăgitor că trebuia să-mi schimb iar locul de muncă. Voiam să mă duc undeva și să *rămân* acolo. Voiam să alerg pentru a câștiga un ultim premiu, ceva palpabil, apoi să aud un *ding* și gata. Doar că nu știam care era premiul acela.

Atunci când m-am alăturat biroului național al Societății Americane pentru Lupta împotriva Cancerului din Atlanta, mi-am zis *Asta e. În sfârșit.* Printre atribuțiile mele, a fost să scriu primul ghid de redactare valabil pentru întreaga companie, în care le spuneam oamenilor: „Apostroful se folosește așa, nu așa. Astea sunt regulile.“ Am scris discursuri despre lupta împotriva cancerului care au fost rostite apoi de președinți de companii și de celebrități. L-am întâlnit pe președintele George W. Bush atunci când a primit medalia de onoare pentru eforturile întreprinse în promovarea cercetării. Am lucrat la campanii publicitare care au fost difuzate la radio și televiziune și au câștigat premii. (Premii!)

La trei zile după 11 septembrie 2001, șeful meu m-a rugat să-l însoțesc pe directorul nostru executiv până vizavi, la Centrul pentru Controlul și Prevenția Bolilor, unde trebuiau să conceapă un plan de comunicare pe timp de criză, în eventualitatea unui act de terorism biologic.

— Dar de ce eu? am întrebat. Eu nici măcar nu lucram la Centru – erau doar vecinii noștri.

— Au nevoie de cineva care să-nțeleagă ce spun ei și să poată scrie foarte

repede, iar eu le-am spus că tu ești persoana potrivită, a zis el.

Eu! Aveau nevoie de mine! Fiindcă îmi făceam bine meseria. În lume se întâmplase ceva absolut îngrozitor, toată lumea se simțea neputincioasă, însă eu puteam face un lucru mic prin care să fiu utilă. Am simțit că am reușit, cel puțin pentru câteva zile.

Pe măsură ce războiul împotriva terorii s-a dezlănțuit, lumea a fost cuprinsă de o stare de neliniște accentuată. Cu cât noi, ființele umane, trăiam mai mult, se pare, cu atât mai rău ne purtam unii cu ceilalți. Știrile de la miezul nopții erau din ce în ce mai înfricoșătoare. Planeta suferea tot mai mult. În mod similar, eu mă simțeam din ce în ce mai fără scop la serviciu. Aveam destule satisfacții de pe urma muncii mele, și atunci de ce atunci când ajungeam seara acasă mă simțeam adeseori la fel de în derivă ca pe vremea când lucram la SuperBank? Așteptam un sentiment de împlinire, voiam să simt pacea pe care ți-o aduce treaba bine făcută, în zadar însă.

Ce mă gândisem că o să se întâmple? Că aveam să-mi fac meseria încă vreo câțiva ani și apoi aveau să-mi spună: „Gata, nu mai există cancer, l-ai rezolvat.“ Și apoi să fac la fel, fiecare treabă până la capăt și fiecare firmă din lume să se închidă fiindcă dusesem eu totul la bun sfârșit? Fă un pas în față și acceptă premiul și te vei transforma într-un curcubeu – universul și-a terminat treaba!

Pentru prima dată în viață am început să înțeleg că nu puteam obține premiul acela pe care mi-l doream deoarece un asemenea premiu nu exista. Nici la acest loc de muncă, nici la altul. Puteam să trag tare pentru triumf și împlinire, care străluceau pe drum în fața mea, mereu atât de aproape, însă nici o realizare nu ar fi fost acel 10 cu felicitări de care aveam nevoie pentru a simți c-am făcut suficient. Tot ce puteam spera era să las o mică urmă în lumea asta aflată în derivă și să mă bucur de ea cât dura – o clipă trecătoare.

Mi-am amintit ceea ce învățasem despre entropie: *Continuăm să ne afundăm din ce în ce mai tare în haos.* Gândul acela își făcuse sălaș în sufletul meu și nu se dădea dus. *Și dacă e așa?* mă gândeam adeseori. *Și dacă muncim doar pentru a ne abate atenția de la faptul că lumea se destramă?* În cazul ăsta, nici măcar nu contează ce slujbă ai sau cât de bine o faci. De ce semnăm condica la sosire și la plecare în fiecare zi? Ăsta să fie motivul pentru care unii ies la pensie anticipat de la propria firmă de contabilitate și se angajează apoi ca instructori de pescuit?

Cu o lună înainte de a pleca să nasc primul copil, le-am spus superiorilor mei de la ACS că nu mă mai întorc. *Ia-ți concediu de maternitate ca să fii plătită*, au zis ei. *Poate te răzgândești*. Am răspuns că nu, nu puteam lua bani de la o organizație non-profit pentru o slujbă la care nu intenționam să revin. Voiam să petrec ceva timp cu copilul, să înțeleg ce-nseamnă să fii părinte și să mă gândesc la viitor. Știam că întotdeauna voi lucra într-un fel sau altul, însă aveam nevoie să mă gândesc cum anume. Aveam nevoie să mă gândesc la asta:

În tot acest timp îmi dorisem să muncesc atât de bine încât să mă simt *împlinită*. Îmi dorisem să fac suficient de mult încât *să fiu* suficient de bună. Dacă însă așa ceva era imposibil, atunci însăși starea sufletească pe care mă străduisem atât de tare s-o evit – sentimentul de nesiguranță și neisprăvire – s-ar putea să fi fost de neevitat. Poate că așa era viața și toți ceilalți știuseră asta de la bun început, așa cum

toţi colegii mei știuseră ce-i acela un pescar de homari, iar eu alergasem ca un șoricel pe roată fără să mă prind că fugeam spre cașcavalul care nici măcar nu era acolo.

---

3. Personaj de bandă desenată – angajatul care lucrează într-un cubicul la o firmă mare și are un șef inept (n. tr.).

Tipul ăsta

Hootie and the Blowfish au dat un concert în sala de sport a colegiului pe care-l urmam. (Salut, anii 1990!) A fost ultimul lor concert într-un campus înainte să devină celebri; în seara următoare erau invitați la David Letterman[4]. Când au început să cânte primele măsuri din melodia de succes *Hold My Hand*, un tip amețit de la prea mult alcool, care se afla lângă boxe, și-a aruncat brațele în sus și a început să țipe: *HOLD MY HAND! HOLLLLD MY HAAAAAND!*

Cine-o fi nebunul ăla care-a băut prea mult? m-am întrebat.

Doamnelor și domnilor, nebunul acela este acum tatăl copiilor mei.

(Rog să se consemneze că de regulă nu e nici beat și nici nebun.)

Oricine l-ar vedea și-ar dori să se căsătorească cu el. Însă nu ar avea cum, fiindcă e deja soțul meu. Știi cum zic oamenii că „știi, pur și simplu“, iar tu-ți dai ochii peste cap și te prefaci că vomiți, băgând un deget în gură. Ce să vezi, eu pur și simplu am știut. Ne-am întâlnit oficial când eu eram în anul I și el în anul II, cam la o săptămână după concertul Hootie. El a venit către grupul de prietene cu care stăteam, rezemate de un gard, cu ochii la un meci de fotbal, și ne-a întrebat: „Și, ce faceți voi diseară?“ Aveam de gând să mergem la ziua unui tip, într-o locuință aflată în afara campusului, așa că eu am zis:

— Mergem la Dan.

— Mergeți la dans? A început să danseze mișcând din brațe oarecum ca la *hula*. Apoi m-a luat de mână, mi-a ridicat-o deasupra capului și m-a învârtit.

La una dintre primele noastre întâlniri, eu stăteam chircită pe canapea la el în apartament, și mă uitam la un film. Aveam dureri îngrozitoare de la problemele lunare. Nu voiam să fac mare caz de asta – nu există ceva care să stingă focul dragostei mai repede decât discuțiile despre ciclul menstrual –, însă disconfortul meu atinsese cote maxime, nu mă mai puteam concentra. În cele din urmă, a trebuit să mărturisesc de ce nu mă simțeam în largul meu. „Probabil că ai nevoie doar de niște Naproxen“, a spus el. „Mă duc să-ți aduc.“ A pus filmul pe pauză, mi-a acoperit picioarele cu o pătură și s-a dus cu mașina până la farmacie. La întoarcere mi-am exprimat uimirea față de comportamentul lui, iar el mi-a explicat că are o soră geamănă alături de care a crescut. „Chestiile de fete“, cum le numea, nu-l deranjau.

Mai târziu am auzit, fără să vreau, cum vorbea la telefon cu sora lui, pe care o sunase fără vreun motiv anume, numai ca să-i spună c-o iubește și să vadă ce mai face. La fel proceda și cu părinții lui. Replicile lui de la telefon erau „Da, sărut mâna“ și „Da, domnule“ și „Cum v-aș putea ajuta?“. Manierele lui de sudist îmi aminteau de bunicii mei și adoram faptul că era așa de dulce și de iubitor într-un fel firesc.

Peste vreo doi ani m-a cerut de soție, după ce am absolvit, când el avea douăzeci și trei de ani, iar eu douăzeci și unu. Dacă mi-ar spune niște tineri de douăzeci și trei

și douăzeci și unu de ani că tocmai s-au logodit, le-aș zice că sunt nebuni și prea tineri, dat fiind că cei de vârsta asta mi se pare că arată acum ca niște copii. La vremea aceea însă, când eu aveam douăzeci și unu de ani, nu vedeam nici un motiv pentru care să nu mă mărit cu el. Mi-am imaginat cum va arăta viața mea viitoare – atât cât își poate vedea viitorul o persoană aflată la vârsta de douăzeci și unu de ani, adică în linii mari, imaginare – și nu am văzut nici o împrejurare în care să *nu*-mi fi dorit să fiu căsătorită cu el. Mi-aș dori să nu mă fi căsătorit cu el pentru că peste cincizeci de ani ne vom fi plictisit unul de celălalt? Mi-aș dori să nu mă fi căsătorit cu el după ce vom avea copii și faptul că am devenit părinți ne va fi schimbat? Mi-aș dori să nu mă fi căsătorit cu el pentru că nu am putut face copii? Nu, nu, nu. Nu mi-aș fi dorit absolut deloc să nu mă fi căsătorit cu el. Eram sigură.

Și, să fim serioși, puteam să găsesc pe cineva mai bun decât el? Răspunsul e tot nu. Și oricât de ridicolă ar fi fost încrederea cu care am răspuns celorlalte întrebări, aici chiar aveam dreptate. Mi-am găsit perechea devreme. Am fost norocoasă.

Căsătoria cu John nu a fost o încercare de a obține nota 10 cu felicitări la capitolul relații. A fost în același timp și cea mai bună treabă pe care-am făcut-o vreodată, și lucrul care-a avut cel mai puțin de-a face cu întrebarea: „Ce anume ar trebui să fac?“ Sună de parc-aș da sfaturi siropoase, ca și cum aș spune că, dacă vrei să-ți găsești dragostea, trebuie nu să gândești, ci să lași inima să aleagă. Nu e așa. Vreau să zic că e în regulă să te lași purtată pe aripile iubirii, dar și că evoluția unei relații nu e ceva ce poți controla de la cap la coadă. Îndrăgostirea nu are nici o legătură cu cântărirea avantajelor și a dezavantajelor. Spre deosebire de alte evenimente majore din viață – angajări, schimbări de locuință –, nu e ceva la care pui cărămidă după cărămidă, de parc-ai aștepta să fii promovat în viața personală. Nu alegi un om și zici OK, acum vom urma pașii aceștia și ne vom îndrăgosti și vom ajunge la acel nivel de înțelepciune care ne spune că vrem să fim împreună pentru totdeauna. Puțin îmi pasă ce scrie în cărțile și articolele care-ți dezvăluie secretul dragostei, nu așa funcționează lucrurile. Cel puțin nu în cazul nostru. Ne-am cunoscut. S-a întâmplat.

Faptul că dragostea apare în mod spontan acolo unde înainte nu era nimic este, în sine, cel mai incredibil lucru cu putință. E magie curată. E ca și cum peria ta de păr s-ar transforma într-o bufniță cuvântătoare chiar în fața ochilor tăi.

Uneori mai avem și noi diferendele noastre, însă adeseori, certurile noastre nu sunt chiar certuri pe bune. De regulă se-ntâmplă cam așa:

Eu, profund tulburată de o spaimă existențială, dar nedorind să dau ochii cu ea și să o discut, prefer să mă iau la harță dintr-un motiv oarecare. Deseori profit de ocazie după ce John a scos cu blândețe în evidență că fac ceva greșit. De exemplu: încălzesc niște resturi de mâncare în tăvița de spumă poliuretanică. Când dau să o pun în cuptorul cu microunde, John zice: „Hei, spuma aia se topește la căldură. Nu mai bine pui resturile pe o farfurie?“

Eu dau un răspuns sarcastic prin care susțin că e imposibil să mă-nșel. (Păi atunci de ce ți-ar pune cei de la restaurant resturile într-o tăviță care nu poate fi încălzită? Eu știu cum funcționează un cuptor.)

John își argumentează punctul de vedere, crezând că e de ajutor (A, păi uită-te – spuma se topește.)

Eu mă dezlănțui asupra lui John și-l acuz că mă face proastă. (Păi, da, sigur, spuma asta e defectă; și poate poți s-o răcești tu dacă tot te bucuri cu atâta răutate.)

John zice că nu m-a făcut proastă și se oferă să m-ajute să îndrept ceea ce nu merge bine din cauză c-am făcut eu ceva greșit. (Bine, atunci sting eu focul din cuptor.)

Eu plec trântind și bufnind.

Într-un sfert de oră vin și-i spun ce mă tulbura de fapt. (Sunt tristă fiindcă vara e aproape pe sfârșite și se tot schimbă anotimpurile și copiii cresc și nu mai e mult până o să plece de acasă și o să-mi fie atât de dor de ei, c-o să mor.)

John ascultă. Eu vorbesc și mai mult. Gesticulez abundent. El privește. Oftez zgomotos, și el face la fel, ca să-mi țină isonul.

Peste alte cincisprezece minute, buna dispoziție mi-a revenit.

Dacă-mi fac bagajul și, după ce înghesui în geantă hainele împăturite și adaug și pantofii, fardurile, un pulover să fie-acolo, poate se face frig, și câteva ținute de rezervă pe care le pun în ultima clipă, panicată; după ce îndes totul cât de tare pot și încep să-mi pierd firea pentru că nu reușesc să-nchid fermoarul genții, mă urc pe ea și-i car pumni, el o deschide cu calm, rearanjează câteva obiecte și-i trage fermoarul.

Uneori spune exact ce-i trece prin cap. Într-o vizită în Augusta, la cină, mama ținea în mână o ustensilă mică și drăguță – un cuțit de pește din argint, parcă. „Ce frumos e!“, a zis John, făcând un compliment politicos. „Ei, o să fie al tău într-o bună zi“, a spus mama. „După ce mori tu?“ a replicat John. Când și-a dat seama ce spusese, s-a înroșit instantaneu și a dus mâna la gură. „Da, după ce mor eu“, a răspuns ea, iar noi toți am râs.

Odată am mers la grădiniță să-i serbăm ziua de naștere fetiței noastre, și acolo obișnuiau să-i lase pe copii să se urce pe mese și să danseze. Educatoarele au pus o melodie inofensivă, poate *Am o căsuță mică*. Numai că, înainte să-nceapă melodia, ne-am uitat și am văzut-o pe fiica noastră cu mâinile sus, dând din buric și urlând: „Nu mai sunt o fată cuminte“[5]. Educatoarea a rămas cu gura căscată. Eu am rămas cu gura căscată. John s-a uitat de la educatoare la mine și, fiindc-a înțeles cât eram de jenată, a spus: „De la mine știe cântecul ăsta.“ (Nu-l știa de la el, ci de la mine. Dansasem de multe ori în bucătărie pe melodia asta.)

El e genul de tată care, atunci când eu simt că-mi pierd mințile din cauza temelor – să mă întorc iarăși la ortografia cuvintelor pe canapeaua verde? –, ia cartonașele și copilul de clasa a treia și se duce pe terasă, unde exersează tabla înmulțirii până-i dă de cap. Poate supraveghea curățenia din camere fără să-și piardă răbdarea. Poate să-i învețe să meargă pe bicicletă fără să le explice în detaliu cum se ia fiecare curbă.

El e omul pe care-l chemi atunci când găsești un animal, viu sau mort, în locul nepotrivit, el mânuiește cu calm plasa ori lopata. Eu fac lista de cumpărături cu fiecare lucru așezat în ordinea în care se află pe rafturi de la stânga la dreapta cum mergi prin magazin, el e cel care merge și face cumpărăturile. Eu arăt păianjenii de la fereastră, el ia o mătură cu coadă și-i aruncă afară. Eu văd o plantă ofilită și mă vait pe tema încălzirii globale, el pornește furtunul și o udă. Nu se agită, nu e scârbit, nu intră-n panică. Acolo unde eu văd lucruri în dezordine și mă simt copleșită de numărul de chestii care trebuie rezolvate în lumea asta, el ia ciocanul

sau stiloul sau sacul de gunoi și se-apucă de treabă. Dacă eu sunt o planetă care-a ieșit de pe orbită și încerc să o regăsesc, țopăind prin univers ca o popică, tipul ăsta e însuși Soarele. Așa funcționăm noi doi.

El este omul cel mai important din viața mea. Mă rog, unul dintre cei trei cei mai importanți oameni din viața mea, deși el a fost primul. Însă nu e jumătatea mea. Viețile noastre avansează ca un tot unitar, dar și separat. Nu suntem genul acela de cuplu care are o singură adresă de mail (Ceea ce mi se pare chiar ciudat. Scuze, JanșiGaryFleming@gmail.com). Eram fiecare o persoană unică înainte, suntem și acum.

Căsătoria nu face pe nimeni mai real sau mai bun. Te face o persoană căsătorită și atât. Poți fi o persoană căsătorită minunată ori o persoană căsătorită îngrozitoare, tot așa cum poți fi o persoană necăsătorită minunată sau îngrozitoare. Poți fi, de asemenea, o persoană căsătorită minunată care are câine sau una necăsătorită îngrozitoare care are câine, sau o persoană minunată sau îngrozitoare care nu are câine, sau o persoană minunată ori îngrozitoare care are sau nu copii.

În concluzie, căsătoria cu John nu m-a făcut un om bun sau o persoană de succes. M-a făcut, în schimb, foarte fericită.

Iar atunci când arunc o privire înapoi, la vremea când aveam între douăzeci și treizeci de ani, o decadă în care m-am concentrat cu înverșunare de taur pe bifarea căsuțelor din lista de bun adult, observ ce binecuvântare a fost să am în viață câteva lucruri care nu țineau de succes sau de eșec, mai cu seamă dragostea unei persoane despre care glumeam adeseori că este exact cea pe care aș fi creat-o pentru mine – cu condiția să fi fost suficient de înțeleaptă încât să știu ce-mi trebuie cu adevărat – și care era 100% creația altcuiva. Nu puteam să-mi acord puncte pentru că făcusem să apară iubirea asta în viața mea, ceea ce mi-a conferit un respiro, și atunci, și mulți ani mai târziu.

---

4. Cea mai longevivă emisiune de divertisment tv nocturn din SUA, a cărei gazdă a fost David Letterman, din 1982 până în 2015 (n. tr.).

5. În original, *Girl on Fire*, melodie cântată de Alicia Keys (n. tr.).

Bun venit în clubul nostru

Cu ocazia aniversării de douăzeci și cinci de ani, am suflat în lumânarea înfiptă într-o brioșă, pe blatul de bucătărie al căsuței noastre celei noi, și mi-am dorit un aparat de suflat frunzele. Astfel că la sfârșitul săptămânii următoare am mers la Ace Hardware și am cumpărat unul – un model nici prea mic, nici prea mare, nici prea scump, nici prea ieftin, care avea un rezervor micuț pentru benzină (ca să nu fiu nevoită să târăsc după mine un cablu electric) și un motor mic (întrucât cele cu motor foarte puternic veneau echipate cu un rucsac pe care, dacă mi l-aș fi pus în spate, m-ar fi răsturnat). Mi-am etalat aparatul de suflat frunzele în curtea casei, o cutie de chibrituri din cărămidă înconjurată de un petic pătrat de iarbă și de patru stejari fabuloși din care, nouă luni pe an, curgeau pe jos frunze subțiri, maronii, care formau un strat gros și alunecos care-ți fugea de sub picioare când mergeai și făcea roțile mașinii să patineze pe aleea scurtă și abruptă. Speram că vecinii vor observa cum suflu frunzele: Ia uitați-vă, mă ocup și eu de grădină, la fel ca voi.

Voiam să arăt că sunt și eu membră în clubul lor, cartierul locuit de cupluri cu vreo zece ani mai în vârstă decât John și cu mine, majoritatea cu copii care mergeau deja la școală. Trebuie să ne fi observat – tinerii aceia înduioșători de douăzeci și ceva de ani – și să se fi gândit: *Începători*. Eu mă uitam la noi și-mi ziceam: *Adulți*. Toate ca toate, eram soț și soție. Oamenii căsătoriți au casa lor. Și aparate de suflat frunzele! Așa se fac lucrurile. Asta-nseamnă să fii stabil.

Am știut că eforturile noastre au dat roade, că ne-a fost recunoscut statutul de adulți, când am primit în cutia poștală prima noastră invitație la club, să luăm cina cu vecinii din cartier:

SERATĂ LA CLUB
SÂMBĂTĂ, ORA 19
DISCOTECA INFERNO

Discoteca Inferno, așa da! Terminasem colegiul cu cinci ani în urmă, încă mai știam și noi cum să ne prezentăm la o petrecere tematică. De fapt, încă mai aveam în dulapul de haine costumele pentru petreceri tematice. Am scos la lumină rochia de poliester cu crăpătură spectaculoasă pe care o purtasem la o petrecere cu tema anii ’70 în ultimul an de colegiu. Lungă până la pământ, culoarea apei cu dungi portocalii și verzi și bretelușe foarte subțiri. *Fabuloasă*. John s-a îmbrăcat cu un costum mulat luat de la second-hand care conținea inclusiv o pereche enormă de ochelari de soare și o cămașă cu imprimeu *paisley* confecționată din nu știu ce material artificial inflamabil – descheiată până la buric, evident.

Am plecat la petrecere pe jos, casa gazdei era după colț.

— Știm cum îl cheamă pe vreunul din oamenii ăștia? a întrebat John când eu sunam la uşă.

— O să ne adore, am zis.

ținea mintea trează, fiindcă nimeni nu are nevoie de un câine cu mintea neascuțită.

Am intervievat câteva persoane care plimbă câini până s-o angajăm pe Angela, care a venit cu referințe foarte bune și o filozofie clară despre ce înseamnă să fii câine. Angela venea la noi de două ori pe zi, când John și cu mine eram la serviciu, și petrecea câte douăzeci de minute cu câinii. Așa cum ne fusese înțelegerea, ne lăsa de fiecare dată câte o pagină scrisă pe caruețelul de lângă ușa din față, în care povestea despre activitățile câinilor. „Azi am urmărit camionul de gunoi. Frances și-a îmbunătățit viteza la vânătoarea de veverițe. Două batoane Milk Bones la ora 15. Lui Phoebe îi plac mai mult cele de culoare verde.“

Ce e minunat când ai o casă pe pământ, și nu un apartament, este că poți deschide ușa din spate ca să le dai drumul afară câinilor, ceea ce făceam zilnic la 5.45 dimineața, când se pornea alarma lui John, el pleca la duș și eu puneam de cafea. Casa noastră așa era, ca o mașinărie bine unsă.

Locuiam acolo de vreo două luni, poate, când ne-au sunat vecinii.

— Câinii voștri ne trezesc copiii, a spus ea.

— Câinii mei nu-i cunosc pe copiii voștri, am răspuns.

— Dormitoarele noastre sunt chiar în dreptul gardului vostru din spate, a zis ea. De câte ori latră câinii voștri ca să-i lăsați în casă, ne trezesc din somn.

Ce nepoliticos, mi-am zis. Nu știam nimic altceva despre vecinii ăștia în afara faptului că amândoi lucrau până târziu, iar fiica și fiul lor păreau să aibă vreo… doi ani? poate trei? Nu mă pricepeam la vârstele copiilor. Nu erau bebeluși, dar nici permis de conducere n-aveau. Deci ceva pe-acolo, ca vârstă. Și se părea că părinții lor nu prea ne înghițeau.

— Oamenii ăia urăsc câinii, i-am spus lui John.

— Poate că nu urăsc câinii. Poate că doar le place să doarmă.

— Sunt tare răi.

Odată ce au aruncat mănușa, gest care mi se părea complet irațional, vecinii și-au arătat și mai clar disprețul neadresându-mi niciodată vreun compliment pentru cât de frumos aranjam sacii cu frunze sau pentru florile de sezon pe care le plantam în ghivecele de lângă ușa principală a casei. Nu-mi venea să cred cât erau de neprietenoși. Și nu-mi venea să cred că ea mă tot suna.

— Atunci când reușesc să adorm copiii, chiar am nevoie să rămână adormiți, a zis ea calmă. Crezi că ai putea să scoți câinii afară pe altă ușă?

Hai că asta era chiar nesimțire, mi-am zis. Îmi spunea ea mie ce uși să folosesc la mine acasă, când știam amândouă că pisica lor mare și albă se tot fâțâia pe gardul dintre curțile noastre și le întărâta pe Frances și Phoebe, motiv pentru care mai mult ca sigur și lătrau.

— Poate dacă v-ați ține și voi pisica în curte, n-ar mai lătra nici câinii mei atât de mult, i-am sugerat.

Era clasicul război pentru teritoriu. Pisici contra câini. Vecini contra vecini. Lunile au trecut, iar noi am ajuns într-o situație neplăcută, fără ieșire, în care ei ne tot rugau să facem cumva să nu mai latre câinii, iar noi (mă rog, eu) le tot spuneam să-și țină pisica în curtea lor, însă de schimbat nu se schimba nimic.

Ce am înțeles eu: și noi, și ei eram proprietari și aveam animale de companie, dar una din familii – și nu a noastră – se purta extraordinar de arogant cu cealaltă.

Nu m-am gândit cum m-aș simți eu dacă mi s-ar trezi copiii din cauza lătratului câinilor altcuiva ori de câte ori îi duceam la culcare. Eu nu aveam copii. Nu înțelegeam. Nu pricepeam cât de diferită era viața vecinei mele față de viața mea, cât de multe alte lucruri avea ea de ținut în echilibru, cât de prețioase și de rare erau nopțile pe care le putea dormi fără întrerupere.

Atunci când sunt aspră cu mine, îmi spun că m-am purtat ca o nesimțită. Atunci când sunt mai îngăduitoare, îmi reamintesc că nimeni nu poate să aprecieze întru totul o etapă a vieții sau o experiență prin care n-a trecut. Chiar dacă îți explică cineva ce a simțit și chiar dacă înțelegi sensul cuvintelor – toate sunt verbe și substantive cunoscute; știi ce-i acela un „bebeluș“, știi ce-nseamnă „a dormi“ –, tu nu *înțelegi.* Dai dovadă de empatie și de înțelepciune, însă și empatia și înțelepciunea au limitele lor. Iată de ce multe discuții în contradictoriu se reduc la „Dar firește că înțeleg ce vrei să zici“, deși tu nu înțelegi deloc ce vrea să zică persoana cealaltă, fiindcă n-ai cum. Eu-cea-de-azi încerc să fiu mai îngăduitoare cu mine-cea-de-atunci.

Ce știam eu era că nici pisica, nici câinii nu erau deloc pricepuți să țină șobolanii la distanță. Șobolanii de pădure din nordul Georgiei sunt de mărimea unui câine din rasa terrier și sunt specialiști în cățăratul în copaci, de unde se aruncă pe casa ta, rod o gaură în acoperiș, îți intră în pod, apoi sparg tavanul de la dulapul încastrat și-și nasc puii în buzunarele paltoanelor tale.

Aveam o problemă și cu mucegaiul, pe care n-am observat-o decât atunci când acesta deja avansase pe tăcute pornind de la spațiul dintre fundație și parter, traversase podelele de lemn, trecuse prin covorul de lână din camera de zi și ajunsese până la o laterală a canapelei. Înclin să cred că șobolanilor le place mucegaiul, dat fiind că și ei, și mucegaiul trăiau fericiți la noi în casă, fără ca noi să știm, de ceva vreme. Coincidență: serviciile de exterminare necesare au costat mult și pentru unul, și pentru ceilalți.

Într-o după-amiază ploioasă de sâmbătă citeam nota de plată de la firma de eliminare a mucegaiului și mă întrebam dacă merită să fii proprietar de casă, când a sunat soțul vecinei.

— Ne-ați văzut pisica? m-a întrebat. Lipsește de ieri.

— Aoleu, am zis. Nu-mi plăcea motanul cățărător care întărâta câinii, dar nici nu voiam să pățească ceva rău. Îmi plăcuseră mereu animalele și gândul că motanul se confruntase cu ceva periculos m-a făcut să fiu ceva mai blândă cu vecinii, pentru o clipă.

— Pot să vin să verific la voi între fundație și parter? m-a întrebat el.

— O, dar n-are cum să fie acolo, i-am explicat. E închis etanș. Cine vrea să intre e nevoit să desfacă ușa cu o șurubelniță.

— Pot s-arunc o privire?

Fir-ar să fie, vecinii erau de părere că le-am îngropat pisica de vie. M-am enervat din nou.

— Bine, am zis.

John a ieșit afară pe ploaie, cu tot cu unelte, iar vecinul i-a ținut umbrela deasupra tufelor care ascundeau ușița de jumătate de metru pătrat care ducea către măruntaiele tenebroase ale casei noastre, tunelul umed și neplăcut prin care

șerpuiau țevile de sub podelele noastre.

În clipa-n care a deșurubat ușa, pisica mare, albă, fantomatică, a țâșnit afară.

John a făcut un pas în spate, a alunecat pe frunzele de stejar și s-a prăbușit pe un sac plin de frunze care a explodat ca o bombă, împrăștiind frunzele în aer.

N-am înțeles niciodată cum a intrat pisica acolo, cu toate că bănuiam că a urmărit un șobolan atunci când, cu o zi în urmă, tipul de la firma de eliminare a mucegaiului a ținut deschisă ușa de la spațiul dintre fundație și parter.

În cele din urmă am înțeles și noi de ce câinii care latră îi deranjează atât de tare pe părinții de copii mici. Am privit înapoi, după niște ani, și am văzut prăpastia dintre unde eram noi și unde erau vecinii noștri și cât de puține știam. Nu le-am cerut scuze niciodată, însă în anii care au urmat nașterii copiilor noștri, i-am vorbit vecinei pe tonul plin de remușcări al acelei persoane căreia îi este rușine să recunoască, dar știe, fără nici un dubiu, că s-a înșelat.

Fereastra

„Oare să fac copii?“

De-a lungul ultimilor ani am fost invitată, de mai multe ori, să iau prânzul cu prietene mai tinere care, în cele din urmă, după ce dau deoparte castronul cu chipsuri și guacamole, își fac curaj să pună această întrebare. Îmi amintesc că și eu am pus-o – poate cu alte cuvinte – unei prietene cu niște ani în urmă. Aveam douăzeci și cinci de ani, ea avea treizeci și doi și tocmai anunțase că e însărcinată. „De ce?“ am întrebat (și acesta e considerat, ca să știi și tu, un mod bizar de a răspunde la anunțul unei sarcini). Ce voiam să zic era: „De unde ai știut că e momentul potrivit?“ și „Ce te-a făcut să știi sigur că vrei să faci copii?“ și „Ai știut dintotdeauna că se va întâmpla?“. Voiam să-mi spună ceva despre propriul viitor.

Acum sunt o femeie de patruzeci și ceva de ani și am copii, așa că s-ar putea crede că am ceva cunoștințe și un punct de vedere pe tema asta. Știu însă doar ce ține de experiența mea, iar dacă există vreo întrebare care nu are un răspuns universal valabil, aceasta este aceea. Nimeni nu este cu adevărat în măsură să dea un răspuns, ceea ce nu împiedică pe nimeni să pună întrebarea.

Iată ce spun eu de obicei: „Fă copii! O să fii o mamă minunată! Eu îmi iubesc atât de mult copiii, încât cred c-o să explodez!“

Iar dacă pe fața celei cu care vorbesc apare o expresie îngrozită, îi spun: „Nu face copii! E în regulă. Vei avea o viață nemaipomenită. Gândește-te la tot ce vei putea face cu timpul și resursele tale!“

Dacă totuși trec peste răspunsurile astea și-mi susțin în continuare privirea, trăgând de timp, le spun: „Bine, vrei să știi adevărul? Faptul de a avea copii m-a făcut să-mi doresc o mașină a timpului.“

Explicația pe care o dau e următoarea:

Știam că-mi doresc copii și știam că îmi doresc să fiu mamă de tânără – parțial pentru că părinții mei m-au avut pe la douăzeci de ani și acesta părea un model demn de urmat, și parțial fiindcă eu mă ghidez după mottoul „Mai întâi munca și apoi distracția“. A avea copii părea o misiune importantă și era cazul să mă apuc de treabă. Din fericire, ne-am căsătorit de tineri, așa că am putut să ne bucurăm de niște ani împreună, fără copii, înainte de a întemeia o familie. Mai târziu, când am decis că e momentul potrivit, nu am rămas imediat însărcinată… nici după un an… nici după doi…, astfel că am ajuns să apelăm la tratamente de fertilitate. Eram dispuși să investim o grămadă de timp și bani în acest efort: Mama Natură ne vrăjise și ne doream foarte mult un copil. Fiecare fibră din mine tânjea să producă o ființă micuță care să fie jumătate eu, jumătate John.

Fiul nostru s-a născut sănătos și frumos, cu vreo zece zile înainte de termen, scos rapid la lumina zilei printr-o cezariană de urgență ca urmare a faptului că dorea să vină pe lume cu picioarele înainte. La spital, cu ochii cruciș de la Percocet[6], l-am ținut în brațe și i-am privit fețișoara care se ițea dintr-o păturică. Am încercat să mă concentrez la sprâncenele lui incredibil de simetrice care aveau, fiecare, câte

douăsprezece fire mititele. Atunci când a deschis gura să plângă, au început să-mi curgă lacrimi din colțul ochilor.

— Ce s-a întâmplat? m-a întrebat John.

— Plânge, am zis eu, fără să-mi dau seama că făceam exact același lucru. Voiam să-i alin suferința fiului meu, să-i potolesc neliniștea, să-i ostoiesc foamea, să-i dau ce-i trebuie, numai să-mi dau seama ce anume avea el nevoie. Voiam să fac tot posibilul să-i fie bine.

Știam ce marcă de scaun de mașină să cumpăr, cum să-i spăl păturicile cu săpun fără colorant și cum să-i pregătesc baia, astfel încât apa să aibă exact temperatura corpului lui. Erau însă multe altele pe care nu le știam. Nu mai simțisem niciodată atâta disperare fiindcă nu știam.

De pildă nu știam, atunci când am renunțat la slujba mea cu normă întreagă, dacă luasem decizia corectă. Speram că dacă stau acasă cu copilul voi face o mișcare de nota zece cu felicitări. (Multe dintre cărțile de parenting spuneau că era, dar apoi am citit un articol despre părinții-elicopter. Oare eram deja unul?) Cu toate că acele prime luni au fost așa cum mi-a spus lumea că vor fi – uimitoare, epuizante, incredibile –, mă simțeam și un pic zdruncinată din cauză că apăsasem prea brusc frâna productivității. La finalul fiecărei zile, când tot ce aveam de arătat erau patru body-uri murdare de pipi, șase scutece și trei ore și jumătate de somn, oare ce spuneau cifrele acelea despre mine? Îmi făceam bine treaba? Aveam obiceiul de a așeza rufele lui bebe în teancuri perfecte pe masa unde luam micul dejun și de a le lăsa acolo, ca pe niște grafice tridimensionale din bumbac, până venea John acasă, ca să aibă dovada măsurabilă c-am făcut ceva. Îmi amintesc că într-o dimineață m-am dus la biroul meu din bucătărie și mi-am scos calendarul cu spirală de la serviciu, pe care-l abandonasem sub un teanc de scrisori nedesfăcute. Am găsit o pagină albă și am mâzgălit pe ea FĂ-ŢI UN DUȘ cu litere tremurate. Apoi mi-am făcut un duș, mi-am pus o pereche de colanți și un tricou, am venit înapoi la bucătărie cu părul șiroind și am tăiat ce scrisesem cu un X.

Mi-a fost rușine să descopăr că îmi doream să primesc înapoi măcar o oră din viața mea de odinioară. Nu voiam să renunț la copil, nu, nici măcar pentru o secundă, voiam doar să apăs pe butonul „pauză“, eu și bebe să rămânem încremeniți într-o îmbrățișare și, cât stătea timpul în loc, să-mi părăsesc corpul prezent, să intru-n corpul din trecut și să revizitez viața în care dormeam bine și aveam haine curate, luam masa în oraș și purtam conversații cu adulți. „O mașină a timpului“, mi-am zis. „Asta-i tot ce-mi trebuie.“

În acele prime câteva zile, nu am știut că odată ce ai copii simți altfel decât înainte trecerea timpului. Toată lumea spune asta, și e adevărat: zilele, atunci când ai copii mici, parcă au patru sute de ore, doar că anii par să treacă într-o clipă. Habar nu aveam c-o să devin unul dintre acei părinți care postează poze însoțite de texte-clișeu precum: „Și uite-așa… au împlinit zece ani!“ sau „Parcă ieri era o mogâldeață...“ Da, știu. Dar *chiar ieri* băiețelul meu a fost atât de încântat de un borcan cu piure de spanac, încât mi l-a luat din mână și l-a azvârlit peste tava de la scaunul de bebe direct pe podeaua bucătăriei. Am născut-o pe fiică-mea *săptămâna trecută*, nu încape îndoială. Cum e posibil, așadar, ca ei să-mi arunce privirile acelea de copii mari chiar în clipa de față?

(Dacă citești cartea asta în viitor, atunci când există mașina timpului și copiii mei au părăsit de mult cuibul și s-au mutat la ei acasă, întoarce-te și întreabă-mă: am supraviețuit plecării lor, sau am făcut infarct?)

Nu aș fi putut nici prezice, nici înțelege în ce măsură startul în viață al unui bebeluș poate afecta percepția unui adult asupra propriei sale copilării. Dintr-odată concursurile de ortografie, petrecerile aniversare și certurile din copilărie mi s-au părut mai îndepărtate în timp decât îmi păreau odinioară. Era ca și cum aș fi rotit un disc, apoi *clic*, a apărut o nouă ființă umană pe axa timpului, iar eu am fost împinsă înainte pe scala oamenilor bătrâni. În același timp însă, simțeam că și contrariul era la fel de adevărat. Atunci când copilul tău are patru ani, îți amintești chestii de când tu aveai patru ani pe care le uitaseși între timp. Mama a scos de la păstrare, pentru fiul meu, jucării cu care mă jucasem eu, iar când le-am văzut în fața ochilor pe covor, m-a luat amețeala. Dacă rățușca aceea cu vopseaua cojită pe spate acolo unde am lovit-o eu de un perete odinioară încă mai există aici, în fața mea, a celei de-acum, atunci cu siguranță și eu cea-mică exist și stau chiar aici, invizibilă, împreună cu noi. De parcă a pus cineva un semn pe axa timpului, a tras de inelul cu sfoară și a proiectat un minut de acum zeci de ani până în prezent.

În asemenea momente am senzația că eu *chiar am* o mașină a timpului care mă aruncă la întâmplare înainte și înapoi, astfel încât sunt prezentă în fiecare etapă a vieții pe care am trăit-o. În mintea mea eu sunt fiecare persoană care-am fost vreodată. Am șase ani și sunt încoronată regină la concursul de ortografie. Sunt adolescentă și visez la un apartament în Paris, nemulțumită că nu mi-au crescut încă sânii. Sunt nou angajată și speriată, abia am terminat facultatea și am trei costume care se pot combina între ele, plus o servietă căreia nici nu am apucat să-i scot eticheta. Abia am născut, sunt proaspăt operată, mă simt ca o piftie, am ajuns acasă cu nou-născutul și sunt beată de iubire.

Faptul că sunt conștientă de toate aceste versiuni ale mele mă face să simt atât prezența, cât și absența tuturor persoanelor care nu am fost încă. Sunt fata care a rămas necăsătorită și locuiește la New York și se oprește la taverna de pe stradă în fiecare seară, când vine de la serviciu, ca să ia de mâncare doar atât cât îi trebuie pentru cină. Sunt veterinar. Sunt pustnică. Sunt a treia fată din grupul de prietene format din Tina Fey și Amy Poehler și scriem scenarii la mine, pe veranda închisă. Lumea zice că prieteniile în trei nu funcționează, numai că noi le dovedim că se înșală.

Aceste euri potențiale există la fel de sigur cum există și fostele mele euri, și la fel de concret cum există eul meu de-acum, real, din prezent. Ele se-ntâmplă să trăiască dincolo de linia invizibilă – granița dintre trecut și prezent sau frontiera dintre real și imaginar –, dar sunt *acolo*.

Un sfat pe care-l dau prietenelor mele mai tinere, când sunt însărcinate și copleșite de emoții și îmi mărturisesc că le e frică, este să nu-și facă griji – viața se întâmplă în etape. Ești părintele unui bebeluș, apoi al unui *toddler*, apoi al unui copil, și tot așa. Nu trebuie să știi totul despre fiecare etapă încă din clipa-n care ai născut. Ce nu le spun este că treaba asta cu etapele este și foarte enervantă. Fiecare etapă te stoarce de resurse și apoi e *gata*. O mașină a timpului ne-ar îngădui să părăsim o etapă și să vizităm o alta, să ne trăim toate viețile, să fim toate alter

egourile în acelaşi timp. Un pic din asta, un pic din cealaltă. Eu nu suport partea cu „sau“ a vieții; o prefer pe cea cu „și“. Vreau să-mi petrec o zi cu fiica mea de treisprezece ani, apoi o zi cu ea bebeluș, și după aceea o zi în care să am eu din nou treisprezece ani. Vreau să mai fiu o dată preșcolar și vreau să fiu și la pensie, ambele pentru scurte perioade de timp, în clipa de față.

Nu spun că acesta e lucrul pe care i l-aș cere duhului din lampă dacă s-ar oferi să-mi îndeplinească o dorință.

Faptul că am copii m-a făcut și să-mi văd părinții într-o nouă lumină. Dacă eu am avansat brusc pe linia vieții, tot asta au pățit și ei. Nu demult, mă uitam la fotografiile de acum cinci ani pe care mi le arăta Facebook în categoria „amintirile tale din această zi“ și mă gândeam: „Parc-a fost ieri!“ Apoi mi-am zis: încă de patru ori cinci ani și voi avea șaizeci și ceva de ani. Copiii mei vor avea treizeci și ceva. (Cum *naiba* se poate așa ceva?) Părinții mei s-ar putea să nu mai fie. Ca o mașină scăpată de sub control, fără frână de mână sau de picior, timpul accelerează, iar noi nu-l putem controla. Am simțit cum mă cuprinde panica în timp ce țineam telefonul în mână și priveam acea fotografie: te rog, *încetinește*, *încetinește*, *încetinește*.

Mă uit la prietenii mei care-și îngrijesc părinții în vârstă și inversarea rolurilor îmi taie respirația. Mamele și tații s-au transformat în bătrâni care se pare că au ajuns din nou copilași. Odată niște adulți capabili, acum nu mai înțeleg cum funcționează lucrurile; refuză să-și ia medicamentele; au nevoie de ajutor.

Asta mă face să-mi doresc să sar în mașina timpului și să-mi revizitez părinții mai tineri. Vreau să mă întorc în timp, când aveam șaisprezece ani, ca să le pot spune că, deși ei nu mă lăsau în oraș după ora unsprezece și la vremea aceea le-am spus că sunt foarte răi și nu-i lasă pe alții să se distreze, acum înțeleg și-mi pare rău, iar ei aveau dreptate. Nu mai eram bună de nimic după ora aia și ar fi trebuit să vin acasă oricum.

Îmi doresc să mă-ntorc chiar și înainte de data nașterii mele, s-o văd pe mama mea la facultate, când i se spunea „Mary cea trăsnită“. În copilărie am descoperit că vechea ei poreclă nu se potrivea deloc cu tipa organizată care mă punea să fac ore de pian vinerea după-amiază, cu toate că, după ce-am terminat facultatea și-am scos capul în lume, a devenit mult mai blândă. Mi-a tricotat căciulițe mici, rotunde și pufoase pentru fiecare bebeluș, astfel încât căpșoarele lor mici, rotunde și pufoase să nu sufere de frig. Ea este încă prima persoană pe care-o sun atunci când nu știu dacă e de prost gust să cumpăr o coroniță de Crăciun artificială sau dacă e în regulă să port jachetă de piele întoarsă în luna aprilie. Îmi doresc să mă-ntorc înapoi în timp și să-i spun că ea va fi toate acestea în viitor.

Îmi doresc să mă-ntorc și să petrec mai mult timp cu tatăl meu – nu i-am mai spus „tati“ de zeci de ani, cu toate că el încă-mi spune MaryLaLa. Îmi doresc să ascult când dă mai tare radioul la cântecele lui Little Richard ca s-o facă pe mama să danseze. Îmi doresc să mai fac din nou căsuțe miniaturale din ghinde și ciuperci în sera din spatele casei noastre din Memphis, unde găseam chiștoacele de la țigările pe care le fuma pe ascuns și le-ngropam în pământ cu lopățica mea de grădină, ca să nu fie prins. Îmi doresc să fiu în bucătăria din Atlanta în acea Zi a Recunoștinței când el a încercat să dea o mână de ajutor spălând o tavă plină cu zeamă de la friptura de curcan, lăsată pe blat, iar când mama l-a văzut cum stoarce detergent de spălat vasele Joy[7] peste toate acele resturi rumenite pline de grăsime, a

urlat: „DISTRUGI SOSUL CU BUCURIE“, iar frate-meu și cu mine am râs până am rămas fără aer.

Știu că într-o bună zi îmi voi privi fiul – care acum cinci minute era bebelușul meu, da, chiar așa – cum mă va purta în brațe pe scări, cum mă va duce la medic, cum mă va ajuta când o să împrăștii ceva pe jos sau când n-o să nimeresc mânecile de la pulover. Va deveni bărbat înainte să clipesc. Simt că asta mă așteaptă în viitor pe axa timpului și *trebuie* să mă urc în mașina timpului pentru a mă întoarce. *Te rog,* îi spun universului. *Pot accepta toate astea dacă mă lași să mă-ntorc din când în când.* Mai lasă-mă să-i dau să bea apă o dată din cănița de bebe. Lasă-mă să-i pieptăn pufulețul de păr încâlcit. Dă-mi voie să-i țin torsul zvârcolind între genunchi ca să-i pot încheia salopeta pe umăr înainte să scape țâșnind. De-aș putea să tot merg așa, înainte și înapoi! De n-ar fi totul sau nimic!

Mai demult îmi doream un aparat de fotografiat șmecher, cu obiectiv cu zoom puternic. Mergeam la serbările copiilor și încercam să fac poze decente din sală, cu telefonul, dar nu ieșeau decât niște cadre granulate, pline de siluete mici, indescifrabile. Noroc că se găsea de fiecare dată măcar un părinte în fiecare clasă care avea un aparat foto adevărat și făcea poze perfecte, clare, demne de publicat în reviste, în care se vedeau până și nările și genele nepixelizate ale celor care cântau la xilofon pe rândul cel mai din spate. De fiecare dată când părinții cu aparate performante trimiteau pe e-mail fotografiile făcute de ei, le salvam pe computerul meu și nu mai puteam să-mi iau ochii de la ele. La început mi-am zis că da, vreau să am astfel de fotografii cu fiecare clipă a copilăriei. Cu cât mă uitam mai mult însă la acele fotografii impecabile, cu atât mă simțeam mai deznădăjduită. Asemenea mementouri vizuale precise ale felului cum arătau copiii mei într-o clipă care trecuse iremediabil îmi umpleau inima de bucurie, și apoi o făceau bucăți. Fotografia era mărturie că secunda aceea scurtă trecuse. Pe cât era de clară focalizarea pe părul lor, cu lumina care strălucea pe fiecare șuviță, pe atât de ascuțită era durerea că nu-mi puteam întinde mâna ca să ating cu degetele părul acela mătăsos.

Ar fi mai bine să nu ni se reamintească atât de multe – sau să ni se reamintească în termeni ceva mai neclari. Nu mi-am cumpărat niciodată aparatul acela de fotografiat performant.

În cartea *Anul gândirii magice*[8], Joan Didion a scris: „Atunci când ne jelim pierderile, ne jelim, la bine și la greu, pe noi înșine. Așa cum eram. Așa cum nu mai suntem. Așa cum într-o zi n-o să mai fim deloc.“ Orice suferință din lume la asta se reduce, crede ea. Eu aș zice și că orice bucurie. Fiindcă orice bucurie piere. Și orice viață piere. Și poate că de asta sufăr eu pe măsură ce copiii mei cresc: știu că ei și cu mine nu vom mai fi aici deloc într-o bună zi. Nimeni nu scapă viu.

Dacă persoana care a citit rândurile de mai sus e încă alături de mine și mă privește de parc-aș fi vocea Judecății de Apoi, îi spun: Bleah. Sunt deprimantă. Scuze.

Îi spun: E totuși atât de multă lumină de partea cealaltă a întunericului!

Cum se potrivește fundulețul unui nou-născut în palma ta? Perfect. Cum miroase pielea curată de pe gâtul unui copilaș? Minunat. Și pesemne că nu există distracție

mai mare decât să duci un copil la grădina zoologică și să-l privești cum se uită la o zebră pentru prima oară. O zebră!

Venirea pe lume a unui copil este tot ce poate fi mai apropiat de magie pentru noi, adulții. Mai întâi persoana nu există; și apoi există. Ești martor la deschiderea unei ferestre care desparte locul în care te afli de orice altă dimensiune o fi existând. De unde provine acest nou suflet? Cine altcineva mai e acolo? E absolut uimitor că fereastra aceea a fost, probabil, mereu acolo, însă tu abia acum ai observat-o.

Magia aceasta nu e ceva care durează, desigur. Bebelușii se transformă în oameni care merg, vorbesc și mănâncă brânzeturi la grătar, iar tu te gândești numai uneori – în loc să te gândești tot timpul – la faptul că ei într-o zi nu erau aici și apoi au apărut și într-o altă zi nu vor mai fi deloc. Uneori nu te gândești câtuși de puțin la mașina timpului.

---

6. Analgezic opioid (n. tr.).
7. Bucurie, veselie (în engl., în orig.) (n. tr.).
8. Editura Pandora M, București, 2017, trad. rom. de Virginia Costeschi (n. tr.).

Eu definitivă

Fiica mea trebuie să fi avut vreo doi ani și jumătate când, într-o zi, a făcut ceva care l-a enervat pe fratele ei. Nu mai țin minte ce anume – probabil a comis crima abominabilă de a fi răsturnat un turn făcut din cuburi –, însă văd și acum cum i s-au aprins lui obrăjorii și cum și-a strâns pumnișorii pe când se chinuia să-și exprime furia ce-l cuprinsese brusc.

— Tu! s-a stropșit el. Tu… ești *provizorie*. Asta era cea mai gravă insultă pe care a putut-o găsi pe loc, iar pentru el, una foarte matură, din moment ce folosea un cuvânt nou învățat. (Discutaserăm recent despre diferența dintre un tatuaj provizoriu și unul definitiv. Cel definitiv îți rămâne, cel provizoriu, nu.)

Revoltată, ea s-a ridicat și a țipat la el:

— Ba NU. *Eu definitivă!*

Înțeapă.

Împinge.

De fiecare dată când îmi înfigeam un ac în burtă ca să-mi inoculez tratamentul pentru fertilitate, aveam senzația că lichidul ar trebui să scoată un sunet. Pielea ar fi trebuit să se deschidă cu un *pocnet*, lichidul ar fi trebuit să *fâsâie* în interiorul cilindrului și să *șuiere* prin ac atunci când îmi pătrundea în carne. Mi-am imaginat scena cu injecția de adrenalină din *Pulp Fiction*, în care Uma Thurman ar juca rolul sistemului meu reproducător. Prețul fizic, financiar și emoțional al acestui proces merita un pic de dramă palpabilă. Ca multe alte lucruri, și această acțiune zilnică avea loc în tăcere, fără o coloană sonoră pe măsura importanței, cu toate că lipsa zgomotului nu însemna că nu se întâmplă nimic.

Nici un medic nu a putut spune vreodată de ce nu aveam ovulație regulată. (Așa că mi-am pus singură un diagnostic: aveam ceea ce se cheamă „ouă umplute“). În încercarea de a concepe cel de-al doilea copil, John și cu mine am luat toate măsurile necesare pentru a convinge ovarele mele leneșe și uterul necooperant să se comporte așa cum ar trebui. În fiecare lună, pe măsură ce ne ziceam „Fie, înc-o încercare“, mergeam din ce în ce mai departe: doze mai mari, mai multe injecții.

De data asta totuși organismul meu nu a mai reacționat la fel de bine ca prima dată la dozele uriașe de hormoni și, în cele din urmă, am dezvoltat un caz ciudat de sindrom de suprastimulare ovariană. Afecțiunea în sine nu e anormală în cazul femeilor care au făcut tratamente de fertilitate; gravitatea cu care am resimțit-o eu însă apare la 1-2% dintre cazuri.

Iată o explicație mai puțin tehnică: în vreme ce corpul meu era bombardat de hormoni, am reușit să rămân gravidă. Pe urmă, combinația de medicamente și hormoni naturali de sarcină a ajuns la un nivel care mi-a zăpăcit creierul în asemenea măsură, încât a început să scoată toată apa din sânge și să mi-o verse în cavitatea abdominală. Într-un singur weekend, burta mi s-a transformat într-un balon: de la o burtică de gravidă abia vizibilă a ajuns cât o minge de plajă. Știu că

am trecut de la a mă simți absolut în regulă la senzația că sunt imensă și nu mai pot respira, de vineri până sâmbătă; ceea ce nu știam era că sângele meu, care se îngroșase din lipsă de apă, nu mai curgea așa cum ar fi trebuit.

Dacă sângele nu mai poate circula către organe, acestea nu mai funcționează. Deși habar n-aveam că eram în pericol să-mi cedeze mai multe organe, în weekend am dat totuși câteva telefoane la numărul de asistență medicală, ocazie cu care am insistat că simt că „ceva nu-i în regulă“. (Se pare că buna creștere m-a împiedicat să spun că mă simțeam „de-a dreptul oribil“). Asistentele mi-au spus să stau cu picioarele ridicate și să merg la cabinet la începutul săptămânii.

Luni la prima oră am intrat clătinându-mă în clinică. Când m-am așezat și mi-am desfăcut halatul de unică folosință, medicul mi-a privit burta și am văzut cum se schimbă la față timp de o secundă, apoi își recompune expresia și mă privește din nou în ochi.

— Bun, acum o să mergem vizavi, a zis ea.

La început mi-am zis: *La Burger King?*, fiindcă se afla chiar vizavi, dar apoi mi-am dat seama că voia să zică la spital.

Am ajuns acolo, unde mi-au pus o perfuzie în braț pentru a-mi înlocui lichidul pierdut; mi-au făcut o gaură sub coaste și prin ea mi-au introdus un furtun de drenaj. O pungă atașată la acel furtun se umplea, picătură cu picătură, cu litri – LITRI – de lichid care arăta asemenea celui care iese din țevile vechi și ruginite de la baie.

Am rămas în spital încă două zile și două nopți în care n-am dormit deloc și am fost vizitată de o serie de medici și asistente care mi-au verificat constant semnele vitale. Apoi mi-au dat drumul acasă, împreună cu un set de ace, câteva fiole de anticoagulante și un robinet proaspăt instalat pe lateral, de parcă eram un butoiaș uman. În haosul din spital nu am plâns. Nu am spus niciodată că mi-e frică. De fapt, o parte din mine era intrigată. Atunci când crești într-o familie de medici, dezvolți o fascinație confortabilă pentru detaliile medicale. În timpul unei conversații obișnuite, la cină, când eram mică, tata se poate să fi povestit căror pacienți din ziua respectivă le cursese puroi de la locul operației. Nu mi-e silă să văd sânge, nu mi-e frică de monitoarele care bipăie și nici de oamenii care poartă stetoscoapele ca pe cravate. Mă simt ca acasă printre cei care poartă halate albe.

Iată de ce, parțial, eram capabilă să mă concentrez în principal pe detaliile logistice. Era cineva acasă care să aibă grijă de copilul nostru de doi ani? Aveam voie să înlocuiesc cămașa de noapte de spital cu una obișnuită? Ce era chestia aia pe care mi-o introduceau prin perfuzie?

Cam la o săptămână după ce am revenit acasă, vorbeam la telefon cu fratele meu, medic și el, când am avut revelația faptului că fusesem într-o situație extrem de gravă (și poate încă eram). Stăteam pe podea, cu spatele rezemat de canapea și punga de drenaj pe jumătate plină legănându-mi-se pe șold, ca la bețivi. Fiul meu se cățărase pe pernele din spatele meu, pe care împingea o mică locomotivă Thomas. Țineam receptorul între ureche și umăr ca să am mâinile libere să-mi dau cu tamponul îmbibat în alcool pe coapsă, să trag în seringă doza de anticoagulant și să-mi autoadministrez una din cele două injecții zilnice cu heparină pe care jurasem în fața doctorilor c-o să fiu în stare să mi le fac singură, numai să-mi dea voie să plec acasă.

— Să știi că mama și tata s-au speriat foarte tare, mi-a zis fratele meu.

— Mamei și tatei le place să se sperie foarte tare. E pasiunea lor, am răspuns, înfigând acul și apăsând pe piston.

A făcut o pauză.

— Nu, ce vreau să zic e că… au crezut c-o să mori, mi-a spus, de parcă-i explica unui copil despre ce-i vorba într-o carte de povești ambiguă.

Discutaseră dacă era cazul să se ofere să-l ajute pe John să-l crească pe fiul nostru în eventualitatea că eu nu voi mai fi. Un lucru pot spune despre familia mea: ne place să ne facem planuri. *Semper paratus*[9].

Avea dreptate. Chiar fusese extrem de grav. Pe plan intelectual știam asta, însă ceva m-a reținut să o și simt pe de-a-ntregul. Dorința mea de autoprotecție mi-a conferit o senzație de calm – de parcă, dacă mă comportam firesc, totul avea să fie bine. Dacă ai simțit vreodată că o persoană dubioasă se apropie de tine într-o parcare și ai continuat să mergi neabătut, știi ce vreau să zic. E un truc al minții: *Dacă o iau la fugă înseamnă că am motive să mă panichez, așa că* nu *o să fug și atunci situația asta* nu *o să merite să mă panichez.* E ca atunci când crezi că poți face un pas într-un univers alternativ doar prin puterea comportamentului tău, schimbând ceea ce este în ceea ce ar putea fi, evitând complet pericolul. E gândire magică.

Eu m-am comportat de parcă totul era normal. *Mergi tot înainte. Nu ai motive de panică.*

Am reușit să scap de pungă după câteva zile, iar după câteva săptămâni am renunțat și la anticoagulante, însă, pe măsură ce sarcina avansa, au continuat să apară complicații. Lună după lună, în care pendulasem între odihna la pat și mereu o nouă sperietură, mi-a fost tot mai greu să ignor sentimentul de vină. Făcusem să existe viața aceasta mititică – insistasem să existe, cu mijlocirea științei avansate – numai pentru ca propriul meu corp să o amenințe. Făcusem totul cât putusem de bine: băusem multă apă, mersesem la fiecare consultație de rutină, făcusem gimnastică exact câtă trebuie, nu în exces, mă odihnisem pe partea stângă, așa cum fusesem sfătuită. Și totuși, lucrurile tot nu mergeau bine. Sângeram atunci când nu ar fi trebuit să sângerez. Inima bătea cum nu trebuia să bată. Voiam să le spun doctorilor: „Nu, voi nu-nțelegeți. Eu am citit toate cărțile. Am mai făcut asta o dată. Sunt o *gravidă exact așa cum trebuie*.“ Ei chiar nu vedeau cât de bine făceam totul?

În luna a opta, medicul perinatolog mi-a spus că fătul era din nou în pericol deoarece măsurătorile săptămânale nu erau chiar perfecte. Mâncam suficient? Da. Îmi luam vitaminele? Da. Ei bine, ceva nu era în regulă, fiindcă fătul nu creștea.

Îmi pare rău, bebe. Îmi pare rău, bebe. Îmi pare rău, bebe, îmi șopteam în barbă, cu lacrimile șiroindu-mi până la urechi, în timp ce medicul îmi arăta micuța creatură pe ecografie, dormind ghemuită, pesemne înfometată. Bietul copilaș, cu mine se procopsise!

— Dacă nu reușești să faci fătul să ia un pic în greutate, mi-a spus ea, va trebui să te operăm. Nu-l putem lăsa să moară de foame.

Nu-l putem lăsa să moară de foame.

Am coborât de pe masa de consultaţii acoperită cu hârtie mototolită, m-am ridicat în picioare și am încuviințat dând din cap. Ca o nebună, am continuat să dau din cap după aceea, când mi-am tras pe mine blugii de gravidă în cabinet, în timp ce

plângeam și formam cu gura cuvintele: *O să reuşesc. O să reuşesc. O să reuşesc.*

Și uite-așa am condus până la Piece of Cake, cofetăria mea preferată, și mi-am ales o „felie“ de prăjitură cu morcov. Dacă n-ai mai fost niciodată la Piece of Cake în Atlanta, trebuie să știi că cei de-acolo fac prăjituri enorme cu multe straturi care arată ca niște jobene glazurate, pe care apoi le taie – în patru, poate în cinci? – și le pun în cutii individuale. Acele felii nu ar trebui să fie considerate o porție pentru un singur om la fel cum o bucată de carne de vită de șase kilograme nu ar trebui să fie o friptură pentru o persoană, însă, dacă aveam de gând să pariez sănătatea mea și a copilului meu nenăscut pe o felie de prăjitură, atunci n-aveam de gând să mă-ncurc cu vreo brioșă amărâtă pe care-o mănânci din două îmbucături.

Am trântit cutia cu prăjitura cu morcov pe tejghea, lângă casa de marcat, și-am spus:

— Asta și… o furculiță.

Apoi am ieșit afară și am stat în mașină, în parcare, și am privit traficul străzii aglomerate văjâind pe lângă mine. Mi-am îndesat în gură o bucată de prăjitură cu morcov, am închis gura bine de tot și-am mestecat. *Ascultă, bebe, asta-i prăjitură, și conține morcovi, deci e și plină de vitamine. E ca și cum ai mânca salată și desert în același timp. O să-ți placă prăjitura la nebunie. Eu mănânc cât pot de repede. Rezistă.* Am mestecat tacticos îmbucăturile uriașe. Am stat în mașină și-am plâns și-am mâncat din prăjitura aia de parcă viața mea ar fi depins de asta. Și chiar depindea.

Îmi spui tu mie c-o să-mi moară fătul de foame dacă nu mă bombardez cu calorii? O să bag în mine calorii ca o disperată. Uită-te la mine.

— E mult prea mică, i-a spus mamei medicul în 1975, după ce m-a examinat din cap până-n picioare. Acesta este un caz de *subdezvoltare*. După cum își amintește mama, fața lui era toată încruntată și a privit-o ca și cum ea ar fi fost o curvă de doi bani care-și lăsase special copilul să moară de foame și cheltuise banii de mâncare pe alcool și arme.

Fiindcă putem privi înapoi, acum știm că în copilăria mică abia dacă se întrezărea ce tip de corp urma să am la maturitate. (Nu că m-am dezvoltat târziu, eu nu m-am dezvoltat deloc). Mama însă nu ar fi avut de unde să știe asta la primul ei copil. Eram palidă și costelivă, cu părul alb și gene invizibile, iar membrele-mi neverosimil de plăpânde erau acoperite cu o piele transparentă – exact opusul mamei mele brunete, bronzate și pline de rotunjimi. S-a simțit acuzată, în defensivă, sub privirile dezaprobatoare ale medicului, așa că, după cum povestește, i-a spus:

— *Subdezvoltare pe dracu'.*

Suspectez că trecerea timpului și talentul de povestitor al mamei au conferit noi valențe conversației, dar în același timp sper să-i fi spus acele cuvinte.

Mama mi-a vârât puținele kilograme în salopeta OshKoshB'Gosh, m-a aruncat pe bancheta din spate a Buickului nostru și m-a dus acasă ca să-și demonstreze punctul de vedere. Apoi a pregătit o porție de budincă de casă cu banane. Nu genul acela care se face din praf ambalat în cutie. Genul acela care presupune să fierbi la foc mic o cremă de vanilie din ouă, lapte și zahăr, în care pui apoi câteva banane și pe care o decorezi cu napolitane Nilla. Luni la rând m-a hrănit zilnic cu acest terci.

Acum, înainte să-ți arăt „imaginea de după“, vreau să-ți imaginezi cum arătam

„înainte“. Imaginează-ți cel mai sfrijit copilaș din lume. Picioare osoase, brațe ca niște bețe și o claie blondă și încâlcită, în vârful a ceea ce doctorul a considerat, pesemne, a fi un cap oribil, numai piele și os, din moment ce a fost atât de neîndurător.

Acum.

Ești gata?

Iată rezultatele dietei cu budincă de banane:

Nemaipomenit, nu-i așa? Uită-te cum strâng ursulețul ăla. Probabil că l-am mâncat după ce mi-au făcut poza. Și uită-te la PĂRUL meu. Ca și cum ar fi văzut ce rotunzi mi se făceau obrajii și s-a umflat numai ca să păstreze proporțiile corecte.

La următorul control, pediatrul a zis că mă dezvoltam foarte bine și mama – slavă Domnului – a lăsat-o mai moale cu budinca de banane.

Cu acea determinare de genul *Subdezvoltare pe dracu'* mi-am îndesat în gură prăjitura cu morcov atunci când i-a fost amenințată viața fătului meu. Un lucru atât de mărunt, de simplu de făcut – să mănânci o prăjitură. Dar, Doamne, prăjitura aia era sacră. Am rugat-o să ajungă acolo unde voiam eu să ajungă, prin mine, în burtica bebelușului. la și mănâncă – iată corpul meu și un desert uriaș, pe care ți le pun la dispoziție. Acesta-i primul dintre multele ritualuri pe care le voi face pentru a te proteja. Îți voi cumpăra huse superpufoase pentru căruciorul de cumpărături. Te voi convinge să porți casca de bicicletă cea mai mare și mai urâtă. Îți voi decupla pe ascuns radioul la prima ta mașină și te voi face să crezi că e stricat, astfel încât să nu-ți distragă atenția absolut nimic atunci când vei începe să conduci. Nu pot preveni relele care ți se pot întâmpla, însă voi face toate gesturile, voi spune toate rugăciunile și voi mânca toate prăjiturile din lume.

A funcționat, cel puțin pentru o perioadă scurtă. Două săptămâni, John și cu mine ne-am văzut de viața noastră obișnuită împreună cu fiul nostru – baie, cină, cărți,

ora de culcare –, cât de firesc am putut, iar în acest timp dieta mea a fost cea a unui fundaș de fotbal american. M-am forțat să înghit meniuri uriașe cu plăcintă de pui și *milkshake*-uri (râgâială) și, noaptea când stăteam în pat, John mi-a pus mâna pe burtă și m-a întrebat:

— Ești bine?

— Nu știu, am zis.

Nu-mi dădeam seama dacă bebe creștea sau doar mă împlineam eu de la atâtea fripturi și prăjituri.

Până la urmă, problema pe care o suspecta doctorul a fost confirmată. Placenta mea cedase înainte de vreme și începuse să se calcifieze, întrerupând accesul la nutrienți. Dacă nu făceam cezariană rapid, urma să restricționeze și accesul la oxigen. Rezistasem cât de mult se putuse.

— Înțelegi? mi-a spus doctorița, stând pe vine în fața mea, care stăteam pe scaun cu un monitor prins cu curele în jurul burții.

— Da, am zis. E o urgență, dar una calmă.

A încuviințat.

— Așa e, o urgență calmă.

Aveam douăzeci și patru de ore să ne pregătim pentru operație, timp în care am adunat trupele. Bona noastră preferată a sosit să stea cu fiul nostru. Părinții și socrii au venit în oraș. Am rezervat masă pentru prânzul de a doua zi. Asta e nebunia cu cezariana programată. O adaugi în calendar, îți vezi de treabă în ziua respectivă și apoi doar te prezinți. Fără travaliu, fără așteptare, fără să numeri contracțiile. Chiar poți face orice vrei tu înainte de o operație de cezariană. Numai să mănânci nu poți. N-ai voie să mănânci și să bei înainte de o intervenție chirurgicală.

Așa că toată familia stătea în jurul mesei la restaurantul nostru preferat din cartier, își comandau burgeri și salate – și, la naiba, de ce nu?, doar era o ocazie specială, bere cu conținut redus de alcool! –, iar eu stăteam și mă uitam. Atmosfera era festivă, și pe bună dreptate, din moment ce primisem asigurări că nu era nici o problemă să așteptăm eliberarea unei săli de operație și că, atâta vreme cât scoteam copilul în cel mult douăzeci și patru de ore, totul avea să fie bine. Un copil venea pe lume! Numai că eu mă simțeam detașată de toți cei care mă înconjurau la masa de prânz. Puteam să mă prefac că totul era în regulă, doar că nu mă puteam convinge că pericolul era doar în imaginația mea. Era real.

Am zâmbit și am băut o gură de apă, spunându-mi: „N-o să mai fiu niciodată gravidă. Asta e. Câte ore mai am? Mi-e atât de foame. Bebelușului meu îi e și mai foame. Copilul meu suferă de foame, și asta-i numai vina mea. Eu am luat toate medicamentele acelea pentru stimularea fertilității și am făcut fătul ăsta să trăiască în corpul meu prost, în care nici măcar nu e în siguranță. Dacă copilul nu e bine? Dacă muream? Dacă încă e posibil să mor? Dacă ăsta e de fapt parastasul meu? Oare-și dă cineva seama că mă gândesc la lucrurile astea? Zâmbește! Sendvișul miroase așa bine!“

Am eu o teorie în legătură cu motivul pentru care se întâmplă lucruri rele. E încă un exemplu de gândire magică. Atunci când are loc un eveniment neplăcut, îmi spun în sinea mea că acela este răul cel mai mic pe care l-am negociat cu universul ca să nu se întâmple ceva și mai rău. De exemplu, dacă pierd avionul și nu reușesc să ajung

într-o deplasare, îmi spun că într-un univers alternativ aș fi prins avionul, dar ar fi fost plin de păduchi și mi-ar fi apărut o erupție oribilă; pesemne c-am făcut o învoială cu soarta ca să renunț la vacanță, dacă voiam să scap de iritația provocată de păduchi. Și apoi nu-i chiar atât de grav că n-am reușit să plec într-o deplasare. Sau să zicem că probez haine și mă simt prea puțin impresionată de reflexia mea palidă, cu pieptul plat, din oglinda cabinei de probă. Atunci îmi spun doar că în versiunea alternativă a vieții mele trebuia să se fi întâmplat ceva cu adevărat îngrozitor – cum ar fi că niște pisicuțe urmau să fie călcate de un camion în timp ce alter egoul meu cu sâni și bronz uniform pe piele făcea jogging – și mi-am spus, cu curaj, *Doamne, ia-mi bronzul și sânii, numai salvează pisicuțele*. Astfel am senzația că sunt nobilă și că sunt stăpână pe destinul meu. E un tertip care m-a ajutat să am răbdare de-a lungul procesului de fertilizare: de fiecare dată când nu rămâneam gravidă, reușeam să evit ceea ce ar fi putut să meargă prost pe parcursul sarcinii.

În acele ultime douăzeci și patru de ore de dinaintea cezarienei, am încercat să aplic metoda mea de a face față mental, însă miza era mai mare decât orice altă învoială imaginară mai făcusem până atunci, așa că nu am putut să-mi urmez judecata ipotetică. Nu era loc de nici o negociere. Fiindcă la orice târg există posibilitatea să cadă totul, iar tu să te alegi cu finalul nefericit, cu concluzia alternativă.

Nu era loc de nici o alternativă.

Stăteam pe masa de operație, acoperită cu pături calde și grele, brațele-mi erau legate cu curele, corpul amorțit, iar chirurgii își făceau meseria de cealaltă parte a unei perdele scurte plasate deasupra abdomenului meu. Am simțit o smucitură ciudată, nedureroasă – ceva mai puțin decât o senzație –, în timp ce priveam către tavan și ascultam colindele pe care cineva le pusese la CD player.

Mai erau câteva zile până la Crăciun când fetița noastră a fost extrasă din pântecele meu neprimitor, cu patru săptămâni bune înainte de data preconizată a nașterii, în ianuarie. Aparatele au făcut bip, s-au auzit voci mai răstite și mai șoptite, instrumentarul argintiu a reflectat scurte raze de lumină și apoi un medic i-a înmânat-o lui John, iar John mi-a adus-o aproape de față. Ea a clipit. Eu am clipit.

— Ești bine, am zis. Primisem ceea ce sperasem, poate chiar ceea ce negociasem. Iat-o – sănătoasă, cu toate că avea greutatea cam mică, cu pielea atârnând în pliuri vinețiii aidoma unei salamandre care năpârlește –, chiar acolo, în afara mea.

Când am adus-o acasă cântărea cât un sac cu zahăr, două kilograme și trei sute de grame, însă mânca entuziast și a recuperat rapid mesele ratate. Dacă n-ar fi fost așa, eram pregătită să întreb pediatrul la ce vârstă au voie bebelușii să mănânce prăjitură cu morcovi și budincă de banane.

După vreo doi ani a scos replica „eu definitivă“, care a intrat pentru totdeauna în vocabularul familiei noastre. O spunem de fiecare dată când simțim nevoia să dăm deoparte ceea ce ne trage în jos, de fiecare dată când gândirea magică nu-și mai face efectul și trebuie să ne întărim și să o scoatem la capăt cu ceea ce avem în fața ochilor.

Eu definitivă.

9. Mereu pregătit (în lat., în orig.) (n. tr.).

Conceptul de expat

Bodogăneam pe lângă cuptor când a sunat soneria.

Prima dată am crezut că *țârr*-ul venea de la butoanele pe care le tot apăsasem pe panoul de control al cuptorului. Erau niște pictograme fără sens, cam ca etichetele cu instrucțiuni de genul „călcați la temperatură redusă, fără aburi“, care arată de fapt, cât se poate de limpede: „tricorn, fără tăieței“. Voiam să fac un pui la cuptor. Mama venise din Statele Unite să ne viziteze în Irlanda, unde John și cu mine ne mutaserăm, împreună cu copiii, departe de casa noastră din Atlanta. El se mutase cu serviciul la Dublin și abia ajunseserăm de câteva zile, când a trebuit să plece în delegație. În seara aceea era la Bruxelles, când eu căutam pe panoul cuptorului un simbol cu un pui din care iese abur sau măcar unul care să sugereze cât de cât căldură sau foc.

Soneria s-a auzit din nou.

— Bună, a zis o femeie tânără când am deschis ușa, îmi cer scuze pentru deranj, dar la fereastra de la etaj atârnă un băiețel. A arătat deasupra capului. Și pare cam subțire îmbrăcat.

— Îmbrăcat cam subțire…

Am urcat câte trei trepte deodată până în dormitorul de la etaj, unde fiul meu de trei ani, dezbrăcat, gata de baie, se balansase pe marginea de sus a patului supraetajat, deschisese o fereastră și începuse să adune fulgi de zăpadă și să le ureze vecinilor sărbători fericite.

— Nu ieșim pe geam, nu vorbim cu străinii și nici nu ieșim pe geam în timp ce vorbim cu vecinii *fără haine pe noi*, i-am spus în timp ce trânteam fereastra.

Toți ne spuseseră că în Dublin nu ninge niciodată.

M-am întors la cuptor și am apăsat pe imaginea cu un pieptăn ascuns în spatele soarelui. Degeaba.

Nu mă pregătisem cum trebuia pentru această călătorie.

Dacă aș putea urca în mașina timpului ca să-mi dau ceva sfaturi mie, tânăra mamă, iată ce mi-aș spune:

Atunci când taxiul de la aeroport te lasă în fața noii tale uși de intrare, cu toate bagajele la picioare și doi copii mici care ți se agață de jachetă urlând, pe o ploaie care îți intră-n ochi din lateral, ar trebui să știi *deja* unde se află cea mai apropiată piață, cel mai apropiat restaurant, cârciumă sau stabiliment cu mâncare de orice fel și cum să ajungi acolo fără mașină. (Poate că te gândeai să strigi pur și simplu: „Siri, adu-mi o cutie de brioșe cu afine.“ Dar ce te faci dacă nu mai ai baterie la telefon de câteva ore?)

Copiii, care nu au mai mâncat nimic de la cornul vechi primit la cină în avion cu o seară în urmă, încetează să mai fie oameni. Devin animale, sunt guvernați numai de foame, gata să-și roadă membrele unii altora, și ție fața. Iar când îți dai seama că nu mai ai nimic altceva în afară de trei biscuiți sărați Goldfish și ceva praf de

fursecuri pe fundul unei punguțe de plastic, e posibil să izbucnești în plâns.

Concentrează-te, îți spui. *Nu plânge.*

S-ar putea să tragi un hohot de plâns oricum. Fiindcă, deși știi că nu ai absolut nici un drept să-ți smulgi părul din cap sau să fii epuizată, având în vedere că pe pământ există motive reale de disperare și epuizare – războaie, foamete, animale aflate pe cale de dispariție –, mai știi și că ar fi trebuit să pui la pachet mai multe batoane de granola. Deși nu mor efectiv de foame, copiii sunt totuși lihniți și, deși nu mori de-adevăratelea, simți că ești la capătul puterilor, și totul e ud-fleașcă și nu ai umbrelă, și casa e fix în fața ta și tu nu poți intra în ea.

NU MAI PLÂNGE.

Te vei opri din plâns, dar nu vei observa că încă mai ai lacrimi și muci și ploaie pe față, plus că acum îți curge sânge din buza pe care ți-a spart-o cu o lovitură de cap fetița pe care o hâțâni în brațe. Așa că nu-ți vei da seama că nu poți pur și simplu să bați la ușa unei vecine și să-ți aduni tot șarmul de sudistă de care poți da dovadă pentru a zâmbi și a întreba unde se află cel mai apropiat magazin. Fiindcă vecina s-ar putea să-și arnnce o privire spre zâmbetul tău însângerat și să mormăie ceva inaudibil, apoi să trântească ușa.

Numai că nu există mașina timpului, deci nu mă pot întoarce să-mi spun mie însămi toate astea. Și nici nu pot să mă întreb pe mine, cea de-atunci: draga mea, dar tu ce așteptări aveai de la călătoria asta?

Un lucru inteligent pe care-l poți face înainte de a pleca undeva, ca în cazul de față, ar fi să iei legătura cu niște oameni care locuiesc acolo – prietenii unor prieteni, care să-ți explice ce și cum. Eu nu am procedat așa. Privind înapoi, cred că e parțial din cauză că eram prea ocupată să înțeleg dacă un Pack'n'Play e considerat bagaj de mână și dacă bebelușa mea ar putea dormi în el noapte de noapte, timp de mai multe săptămâni, fără să o doară spatele, sau dacă pe bebeluși poate să-i doară spatele ori asta li se-ntâmplă numai adulților. Trebuie să recunosc însă că nu mi-a trecut prin minte c-aș putea avea nevoie de prieteni.

Acasă la mine, în Atlanta, dimineața stăteam de regulă în curticica din față, la umbra unui stejar, eram numai eu și cei mici pe pături, ne uitam la mașinile, la oamenii și la animalele de companie care treceau pe lângă noi. După-amiaza ne duceam în parc cu alte mămici și alți bebeluși din vecini, care făceau parte din grupul nostru de joacă. Majoritatea proaspetelor mămici își luaseră concediu pe termen nelimitat pentru a sta acasă cu copilașii, și eu făcusem la fel – îmi lăsasem serviciul cu normă întreagă și mă apucasem de scris de acasă, pe cont propriu. Asta fusese rntina noastră timp de vreo doi ani, până când s-a ivit ocazia asta de a merge la Dublin pentrn câteva luni și ideea unei schimbări ni s-a părut deosebit de atrăgătoare.

Știam că perioada asta din viață nu va dura la nesfârșit și uneori chiar îmi doream să curgă timpul mai încet. Să am copiii mei, să am timp să-i cresc și să-i cunosc – asta așteptasem, pentru asta mă străduisem, pentru asta mă târguisem cu universul. Când îmi țineam copila cu capul pe umăr după baie, cu corpul ei cald și umed înfășurat într-un prosop, mă gândeam: *Nu-mi vine să cred că pot face asta. Nu-mi vine să cred că e a mea.* Atunci când am încercat să-i trag repede pijamaua peste corpușorul grăsun și-am constatat că nu-i mai e bună, că ieșise din hăinuțele

pentru nouă luni și trecuse la cele de un an, m-am emoționat. Adeseori voiam să opresc timpul, astfel încât să-mi păstrez copiii mici pentru totdeauna și să mă satur din plin de bebelușenia lor.

Dar mai era ceva la fel de adevărat: viețile noastre se repetau la nesfârșit, ca în *Ziua Cârtiței*. Te trezești; hrănești bebelușul; îi hrănești frățiorul; speli vasele murdare, fețele murdare, mâinile murdare, hainele murdare, scutecele murdare. Tai aceeași mâncare în bucățele mici pe tăvițele de la scaunele pentru copii, vezi aceleași episoade din *Sesame Street*, te joci același joc în care aliniezi animalele din pluș pe podeaua camerei, la fel în fiecare zi, mereu la fel...

Tânjeam să mai schimb câte ceva. Îmi imaginam că, în loc să stau pe treptele din fața casei, stau pe bănci necunoscute din muzee sau din puburi, că sorb cu nesaț conversațiile vecinilor irlandezi, o lume plină de mersul trenurilor, nu de somnul pruncilor. N-ar fi amuzant să te bucuri de bebeluși, dar fără plictiseala care vine la pachet? O schimbare de decor e întotdeauna de bun augur, asta știam, și, cu toate că nu-mi puteam imagina exact cum va arăta acel decor, știam că cel puțin avea să fie diferit.

În Dublin am închiriat o casă dintr-un șir de locuințe identice aranjate la linie pe un mănunchi de străzi care erau adunate toate în spatele unei porți. După poarta noastră mai erau alte străzi cu locuințe și, dacă mai mergeai un pic pe jos, o stradă principală care străbătea Dublinul de la un capăt la altul. Știam că avem vecini, dar îi vedeam rareori și habar n-aveam unde se duceau în timpul zilei. Nu auzeam niciodată alți copii în afară de ai mei.

Săptămânile au trecut și am început să mă aventurez un pic mai departe cu copiii. L-am înscris pe fiul meu la un curs de yoga ca să avem și noi unde merge de două ori pe săptămână. Cât el intona *ommmmm* cu copiii irlandezi, eu stăteam afară cu fiică-mea, la o cafenea – eu beam cafea, ea zdrobea bucăți de biscuit între degete. Am găsit și un parc la care puteam ajunge pe jos.

Odată am văzut o reclamă la un grup de mame și copii americani. *Ah!*, mi-am zis. *Alți părinți. Expați, la fel ca mine. Cineva cu care pot sta de vorbă!* Am notat când avea loc următoarea întâlnire și am hotărât să particip.

Tocmai ce-ncepusem să-mping cărnțul pe pietrișul de pe aleea gazdei, când un Doberman foarte enervat și posibil turbat a venit galopând spre noi. Fiul meu, care mergea pe lângă mine, a țipat și s-a cățărat imediat pe mine.

— Ar fi bine să-l obișnuiești mai mult cu compania câinilor, a țipat doamna din cadrul ușii. Dacă-l iei imediat în brațe, nu faci decât să-i agravezi teama.

Cuvintele ei mi-au agravat mie teama. Am mers însă înainte, arând cu căruciorul prin pietriș, cu fii-meu cocoțat pe umăr ca un pui de maimuță și câinele care saliva cu un pas în urma noastră. M-am prezentat unui cuplu, iar ei au dat din cap și și-au văzut mai departe de conversația din care îi întrerupsesem. Toată lumea vorbea despre o defilare care urma să aibă loc în centrn săptămâna următoare. O mamă a întrebat-o pe o alta, care stătea lângă mine:

— Ne întâlnim acolo? Poate mâncăm întâi de prânz?

Aici aș fi putut interveni. Aș fi putut spune: „Hei, putem veni și noi cu voi?“ Poate-o fi fost de la incidentul cu câinele sau faptul că, în afară de a urla la mine, gazda și prietenele ei ne ignoraseră mai tot timpul, de parc-am fi fost niște străini

care ne nimeriserăm acolo din întâmplare, cert e că m-a copleșit timiditatea.

Am zăbovit cam o oră. Stăteam pe margine, cu fiică-mea la picioare și cu fii-meu agățat de genunchi. Dac-aș fi avut altă stare, mi-aș fi adunat poate curajul de a pune o întrebare sau două. Însă întrebările pe care voiam eu să le pun erau prea importante și incomode ca să le pot strecura în discuție. Nu reușeam să rostesc nici măcar: „Ce vârstă are bebele tău?“, darămite să zic: *Cum te comporți diferit aici? Ce vei face când va veni vremea să te-ntorci? Vei pleca?Ți-e teamă?*

Nu am mai participat la nici o altă întâlnire de grup.

Bebelușii au nevoie să doarmă indiferent de care parte a oceanului se află, astfel că traiul nostru în Irlanda încă se desfășura în jurul orelor de somn, iar copiii și cu mine nu ne aventuram departe de casă pentru mult timp. Din cauza faptului că-mi pusesem pe pauză toate proiectele de colaborare pe perioada cât stăteam în străinătate, nu prea aveam devieri de la sarcinile de bază privind creșterea copiilor: pregătirea meselor, cititul poveștilor, joaca, baia, îmbrăcatul, legănatul. Cu toate că – și să nu mă-nțelegi greșit – contactul acela dulce și plin de iubire e exact ceea ce-mi doresc să mai primesc înapoi măcar pentru cinci minute acum, când copiii mei adolescenți refuză să se cuibărească în pijama cu lăbuțe la mine-n poală și să mă lase să le citesc, nu era tocmai ceva nou față de ceea ce făceam când locuiam în Atlanta.

Și, cu toate că a fost o schimbare de ritm bine-venită să-l vedem mai mult pe John serile (când locuiam în Statele Unite, călătorea atât de des încât de multe ori nu-l vedeam cu zilele), și aici, în Irlanda, unde ne stabiliserăm baza, călătorea destul de mult. Se trezea devreme și pleca la serviciu, uneori cu trenul sau cu avionul, iar eu rămâneam acasă cu copiii. Alt cuptor, alt scaun pentru copii, aceeași rutină.

Viața noastră de zi cu zi nu se schimbase odată cu mutarea, cu excepția, poate, a faptului că eram ceva mai singură.

Nici eu nu mă schimbasem. Și nu am înțeles asta până când nu mi-am dat seama, ușor dezamăgită, că mi-aș fi dorit să mă fi schimbat. Crezusem c-o să devin mai fermecătoare, un pic mai interesantă. Se pare însă că un nou decor nu însemna și un nou film. Eram același personaj, în aceeași poveste.

Privind în urmă îmi dau seama că, înainte de plecare, atunci când mi-am imaginat cum va fi viața noastră la Dublin, mi-am creat o imagine abstractă, fără legătură cu realitatea. Ea conținea mici scene de genul: bebelușul gustă pentru prima oară carne presată, preșcolarul privește mulțumit vacile care pasc pe pășune prin fereastra trenului, noi patru ne ținem de mână și țopăim pe pajiști pline de trifoi cu patru foi. Instantanee regizate, decupaje de pus în album, postări pe Facebook.

Îmi doresc să mă integrez în orice cultură pe care se întâmplă s-o vizitez, indiferent că e vorba despre un loc sau un grnp de oameni. Și această dorință nu are legătură numai cu faptul că vreau să fiu plăcută – are legătură cu faptul că-mi doresc să arăt că mi-am făcut temele, că am reușit să trec drept cineva de-al locului. Am o nouă identitate. Asta-nseamnă că, de câte ori călătoresc, mă informez legat de convențiile sociale: cum se îmbracă oamenii? Cum se salută? Țin furculița așa, sau altminteri? Nu pot să sufăr gândul că aș putea ieși în evidență ca o americancă stângace. Dai dovadă de lene și impolitețe – ceea ce e total greșit – dacă nici măcar nu încerci să respecți obiceiul locului. Din păcate, uneori mă prinde atât de tare încercarea asta de

a imita cultura, încât mă pierd în amănunte și ratez esențialul.

John și cu mine am mers odată în Italia, cu mult înainte de Dublin, împreună cu încă două cupluri. Unul dintre primele lucrnri pe care le-am făcut când am ajuns la Florența a fost să luăm o mașină și să vizităm o livadă de măslini din Toscana. Ni s-a dat să degustăm ulei de măsline gros și verzui pe feliuțe subțiri de pâine făcută-n casă. Am mâncat tot și am ținut minte tot ce ne-a spus ghidul nostru. Iată de ce, la fiecare cină de după aceea, puteam discuta sclipitor cu chelnerii pe tema uleiului de măsline și mă puteam bucura de el la modul cult. („Mmmm, e clar presat la rece. Probabil îl țin în recipiente din sticlă opacă. Și solul e grozav.“ Ce nesuferită!)

Într-o seară am intrat într-o *trattoria* la întâmplare și am fost așezați la masă într-o încăpere aglomerată. Chelnerul ne-a adus o sticlă cu ulei de măsline și-o bucată de pâine. Am văzut că pe masă era un castronel gol; am turnat ulei în el și am început să ne înmuiem acolo pâinea. Mmmm, aromă de nuci? Fructată? După ce am șters vasul bine de tot, chelnerul a revenit, chicotind, și ne-a mai adus ulei.

Am tot mâncat, până la ultima picătură, și-am lustruit castronelul cu coaja de pâine. Nu voiam să irosim așa bunătate. Era aur în formă lichidă.

Și atunci, cum stăteam lăsați pe spate, cu burțile pline de pâine și ulei, m-am uitat prin încăpere și am comentat cât de amuzant era că în Italia încă se mai putea fuma în restaurante. Ne obișnuiserăm să mâncăm într-o pâclă. Și apoi i-am observat și pe fumătorii din cameră – toți în același timp parcă – cum scuturau țigările în castronelele aflate în mijlocul fiecărei mese.

Mâncaserăm dintr-o scrumieră.

Nu e ceva cu care să mă mândresc, dar ăsta-i adevărul: m-am ocupat mai mult de planificarea garderobei pentru Irlanda decât m-am documentat despre cum aveam să mâncăm acolo. Într-un fel era din nou ca la primul meu serviciu: eram 100% pregătită în ceea ce privește garderoba, dar complet nepregătită din orice alt punct de vedere. Bine, fie, poate sunt și un pic mândră de mine – mi-am luat niște ținute extraordinare pentru Irlanda. O fustă din catifea reiată maro-închis cu un pliu elegant la spate. Cizme maro din piele, până la genunchi, cu toc jos și fermoar pe interiorul gambei. Un pulover pe gât, de culoare crem, dintr-un amestec de lână, gros și pufos (am simțit că lâna va constitui un element important în garderoba mea din Irlanda, cu toate oile alea care la ei umblă peste tot). Cu această ținută urma să fiu o cvasi-irlandeză îmbrăcată cosmopolit, dar totuși comod, debordând de eleganță și naturalețe. Aș arăta ca din partea locului.

Nu am purtat-o niciodată.

Nu am avut ocazia. Dacă îi scoteam pe copii la plimbare când John era la serviciu, împingeam un cărucior, purtam două jachete și o căciuliță care nu-mi lăsa creierul să-nghețe, dar îmi turtea părul și mi-l lipea de fruntea transpirată. Ne era cald și ne simțeam bine, însă nu arătam ca din revistele de modă. Dacă aveam ocazional câte o ieșire mai importantă – să zicem la Grădina Zoologică din Dublin – trebuia s-o înfofolesc pe fie-mea cu atâtea straturi de pături de polar, în cărncior, încât nu i se mai zăreau decât ochii și nările. Nimeni nu putea vedea cu ce costumașe drăgălașe o scoteam în lume, toate în culori care să se potrivească de minune cu puloverele fratelui ei, alese în nuanțe care să arate perfect pe un fundal verde, fiindcă, evident, în Irlanda aia de basm pe care-o aveam eu în minte, totul era

verde ca trifoiul. Nu-s sută la sută sigură că în viziunile mele n-am văzut și un spiriduș care dansa undeva în spate.

Nu era verde în Irlanda.

Noi am ajuns la începutul primăverii, numai că peisajul era de iarnă. Dublin era cât se poate de gri. Trotuarele, copacii desfrunziți, bălțile de pe străzile reci – toate erau gri. Aerul care ieșea de prin tuneluri în stațiile de metrou mirosea și el tot a gri. În nări îmi rămânea un reziduu gri pe care-l suflam în șervețel seară de seară. Până și *gustul* era cenușiu.

Am trimis acasă în State depeșe electronice în care spuneam povești pline de veselie despre aventurile noastre. *Aici ne plimbăm agale dinspre Grafton Street către St Stephen's Green! Aici suntem pe plaja bătută de vânt de la Sandymount Strand! Aici suntem în Howth, în fața unui castel! Aici sărbătorim Ziua Mamei bând ceai la Bewley's!*

Fotografiile acestea care surprindeau o viață ideală erau reale. Eu eram aventuriera expată, americanca-din-Irlanda, însă numai din când în când. „Uite că mai am și un alt fel de viață!“ părea că le spun prietenilor și familiei, numai că redeveneam eu-cea-dintotdeauna în clipa-n care mă așezam să trimit fotografiile prin poșta electronică. În realitate nu deschisesem vreun portal în spațiu și timp prin care să intru într-un univers paralel în care trăiam o altă viață. Nu era ca-n filmul acela vechi cu Gwyneth Paltrow, *Sliding Doors* (*Dincolo de uși*), în care aceeași persoană trăiește două vieți paralele. Mă înnebunesc după filmele și cărțile de tipul ăsta fiindcă ideea mi se pare minunată – și anume că fiecare dintre noi are suficient potențial pentru a trăi mai mult decât o singură poveste de viață. Undeva, în mintea mea trăsnită, îmi doresc să excelez la mai multe lucruri deodată, astfel încât să câștig șansa de a fi mai multe persoane deodată. Mi se pare tare nedrept că nu reușim să citim decât o dată cartea de aventuri a vieții noastre, că nu putem ajunge într-un loc pentru ca apoi să zicem: „Bun, de data asta dă la pagina 102 și fă restul cu totul altfel.“ Doar că nu, eu nu aveam două vieți care să se desfășoare în paralel: viața din curtea din față din Atlanta și viața de lângă gara irlandeză. Eram tot eu, aceeași dintotdeauna.

O ocazie specială, un loc anume, o ținută deosebită – toate acestea îți pot oferi ceva memorabil, cu care să te lauzi, însă viața adevărată este cea de zi cu zi. Viața de zi cu zi este locul în care noi existăm cu adevărat, o singură dată, în ordine cronologică. Dacă vrei să trăiești mai multe vieți, va trebui să le înghesui pe toate în acea cronologie unică.

Primăvara noastră în Irlanda n-a avut un deznodământ spectaculos – nu s-a întâmplat nimic care să ne schimbe viața. Până la urmă am învățat să folosesc cuptorul. Am început să mă descurc în cartier și m-am înscris pentru serviciul de livrări la domiciliu de la Tesco. Am descoperit o librărie în apropiere. Ne-am plimbat mult. Ne-am iubit unii pe alții pe alt pământ, sub același soare.

Asta a fost.

Două luni mai târziu, John a schimbat din nou serviciul și ne-am întors în Atlanta, unde se schimbase anotimpul și era prea cald ca să pot purta lână.

Comitetul de rubin – argumente pro și contra înscrierii

Am avut motive nobile. Am avut și motive mai puțin nobile. Ambele sunt valabile. Poți spune mai multe lucruri care să fie adevărate despre o persoană în același timp.

Voiam să fac un bine? Desigur. În același timp, mă simțisem invizibilă pentru prea multă vreme. Serios, asta, în aceeași măsură cu dorința de a face bine, a făcut să mă atragă așa tare voluntariatul.

Ce-mi doream, după câțiva ani de stat acasă, în care alternasem corectura de texte în regim de colaborare cu plimbările la locul de joacă pentru copii mici, era ceva mai multă structură, să simt că am un scop și ceva recunoaștere, de undeva, sentimentul că sunt și eu importantă. Nu încetasem să fac parte din societate doar pentru că nu mai aplicam câte o dungă de contur de ochi în fiecare dimineață înainte să ies în lume și pentru că nu stăteam la mese rotunde la care să fiu văzută de alți oameni. Puteam încă să am un *impact*.

În prima zi de grădiniță a fiului meu, când am mers la ședința cu părinții, am ascultat instrucțiunile legate de ghiozdan („Fără roți, vă rugăm“ – pe bune, cine-și trimite copilul de patru ani la grădiniță cu o valiză pe roți?) și regulile privind gustarea (fără nuci), însă ceea ce mi-a atras atenția a fost femeia care vorbea despre comitetul de părinți. Toți ochii erau îndreptați către ea: îmbrăcată într-o rochie lejeră și balerini, ținea în mână un clipboard plin de formulare de semnat pentru diverse comitete, zâmbea larg și se prezenta ca „persoana cu care luați legătura dacă aveți nevoie de ceva în acest an școlar“.

Aș putea fi și eu persoana cu care se ia legătura, mi-am zis. *Aș putea să mă ofer voluntar pentru ceva.*

Am început timid. Înainte să abordez voluntariatul la școală, am încercat voluntariatul în cartier.

Membrele clubului de grădinărit Green Ladies, majoritatea femei în jurul vârstei de treizeci de ani, erau inițiate de vecinele care făceau și ele parte din club. Mă interesa grădinăritul? Nu chiar, dar grupul ăsta era chiar aici, în curtea mea, și avea întâlniri lună de lună. Structură! Organizare! Spre deosebire de alte cluburi cu nasul pe sus care-ți cereau dovada descendenței tale nobile, aici singura cerință era să locuiești pe una dintre cele unsprezece străzi din care era compus cartierul nostru. La înscriere am fost de acord să găzduiesc o sesiune informativă despre flori o dată pe an, împreună cu încă o persoană. În calitate de gazdă, aveam datoria să găsesc un vorbitor, să pregătesc un fel principal și o salată și să primesc acasă cele cincizeci și ceva de persoane care participau. De câteva ori pe an, clubul organiza strângeri de fonduri din care se plăteau servicii de peisagistică prin care se îmbunătățea aspectul cartierului. Vânzări de prăjituri, vânzări de coronițe de Crăciun și altele de felul ăsta.

Nu-mi amintesc dacă m-a rugat cineva să prezidez comitetul pentru expoziția „Răzorul cu dovleci“ sau am ridicat eu mâna și m-am oferit. Îmi amintesc că m-am

gândit că am putea revoluționa toată treaba dacă nu am vinde doar dovleci în prima sâmbătă din octombrie, ci și reclame pe broșurile promoționale care erau puse în cutiile poștale în luna septembrie. Dacă reușeam să convingem antreprenorii locali să plătească pentru a apărea pe broșuri, în calitate de sponsori, am fi putut strânge și mai mulți bani pentru plantarea sezonieră de flori. Mi-am prezentat ideea arătând o mostră de broșură la întrunirea care a avut loc în bucătăria cuiva, într-o seară. Dacă mi-e îngăduit să spun, era adorabilă, împodobită cu dovleci miniaturali.

Vecinele prezente la întâlnire scoteau sunete de uimire pe când își treceau broșura din mână-n mână peste castroanele cu chipsuri și sos. Apoi o femeie a chicotit ironic: „Deci asta faci tu toată ziua? Desenezi dovleci?“ a zis ea, dându-și ochii peste cap.

ASTA FAC EU TOATĂ ZIUA?

S-a rostit vreodată o propoziție cu mai multă greutate? Nu știu care era răspunsul corect la întrebarea: „Ce faci tu toată ziua?“ Poate că modalitatea corectă de a-ți petrece ziua era să pisezi fructe organice cu mojarul și pistilul pentru a pregăti mâncarea bebelușului. Sau să te antrenezi pentru maraton. Însă se pare că nu era desenatul de legume haioase.

Ar fi trebuit să nu pun la suflet. S-o ignor.

Numai că eram obosită.

Și eram mândră de dovlecii mei.

Foarte încet, cu gura ascunsă după un chip de porumb, am mormăit: „Nu, mi-o trag cu soțul tău toată ziua.“

Femeia care mi-a pus întrebarea nu m-a auzit – slavă Domnului –, dar prietena care stătea lângă mine da, și replica a rămas proverbială. O dată la câțiva ani, cineva o menționează. Eu încă sunt teribil de jenată (și un pic mândră) de ce am spus atunci.

Am promovat de la strângerea de fonduri în cartier la evenimente mai mari ale comunității atunci când m-am înscris în comitetul de organizare a unei petreceri în beneficiul spitalului de lângă noi.

Iată cum funcționează comitetele de organizare a unei petreceri de amploare: ți se propune să participi la un anumit nivel în funcție de disponibilitatea financiară și de timp. Dacă evenimentul va avea o temă „prețioasă“ (ah, câte posibilități pentru schema de culori!), aceste niveluri vor primi nume de pietre prețioase și semiprețioase: comitetul de topaz (plătești o anumită sumă pentru două bilete la petrecere și ești de acord să ajuți la lipirea plicurilor, asta-i tot), comitetul de opal (plătești două bilete și faci o mică donație suplimentară și primești în plus invitație la petrecerea de dinainte), comitetul de rubin (scrii un cec de valoare medie, ajuți la compilarea listei de invitați *și* lingi plicuri, dar primești biletele, invitație la petrecerea de dinainte și ai numele tipărit pe spatele invitației), comitetul de safir (cec de valoare mare, mai multe avantaje, numele tău scris cu litere mai mari pe invitație) și comitetul de diamant (un cec enorm, cadou special la sosire, numele tău scris cu litere uriașe pe lista de invitați, deasupra tuturor).

Cel mai dezirabil este al doilea sau al treilea comitet de jos în sus. Cel de opal sau de rubin.

De ce? Păi pune-ți întrebarea asta: vrei să organizezi o gală la care să se strângă

destui bani pentru o ambulanță nouă, sau vrei să organizezi o gală la care se strâng destui bani pentru ambulanță, *dar* care te *și* face să pari persoană generoasă în ochii prietenilor și străinilor? Cu siguranță nu-ți dorești să te înscrii la nivelul cel mai de jos (topaz, ca săracii), nici la cel mai de sus (cine are atât de mult mălai?). Așa că totul se rezumă la cât de mare vrei să fie tipărit numele tău pe invitație.

Știu. Se presupune că nu vrei să primești nimic în schimbul donației pe care-o faci.

Eu însă am ales comitetul de rubin.

Dacă nu mi-aș fi dorit nimic altceva decât să dăruiesc orașului o nouă ambulanță, aș fi putut lua banii pe care i-am cheltuit pe rochie și cei pe care i-am cheltuit ca să fiu în comitetul de rubin și aș fi făcut o donație. Numai că eu voiam mai mult. Recunosc, voiam să-mi apară numele pe invitație. Să fiu cinstită, voiam să-mi apară numele *pe orice*.

Numele meu – toate cele trei cuvinte – nu mai apăreau pe rapoartele de evaluare sau pe ștatele de plată pentru angajații permanenți. Majoritatea colaborărilor mele presupuneau să fiu scriitorul din umbră, ceea ce însemna că după săptămâni sau luni de muncă, ceea ce scrisesem eu vedea lumina tiparului sub un alt nume. Numele meu nici măcar nu prea mai era spus cu voce tare. (Ia gândește-te: soțul sau copiii îți spun pe nume? Nu. Asta se întâmplă doar în universul exterior, în lumea profesională și în interacțiunile sociale.) Tot ce voiam era să-mi văd numele tipărit – să am dovada că sunt încă în viață.

Mai fac și astăzi voluntariat, dar în moduri mai puțin vizibile, pentru cauze, organizații și oameni care au nevoie de ajutorul pe care-l pot oferi eu. Acum mi se pare că mi-e mai bine dacă îmi ofer timpul și resursele anonim sau cvasi-anonim. Și totuși m-aș minți pe mine dacă n-aș recunoaște că până și acest tip de voluntariat mă face să mă simt ca și cum faptele mele fac lumea un pic mai bună, ceea ce mă face să mă simt destul de mândră… și asta ne aduce înapoi la motivele cumva greșite. La naiba! Iar o luăm de la capăt.

Cel puțin am depășit faza în care aveam nevoie să-mi văd numele pe o invitație. Mă ajută faptul că am ajuns într-o etapă diferită a vieții și a carierei. Acum numele meu e vizibil în multe locuri; nu mai am nevoie de acel tip de validare. Este însă la fel de adevărat că ultima dată când am făcut voluntariat la scară mare aproape că m-a dat gata. Pot spune, așadar, că am renunțat din motivele corecte, dar am renunțat și din motive greșite. Ambele sunt adevărate, la fel și faptul că nu voi uita niciodată cum a fost la ultimul meu episod de voluntariat important: atunci când am prezidat strângerea de fonduri de la școala gimnazială.

A început cu un telefon. Ai grijă la genul ăsta de apel de la un părinte care „vrea doar să-ți ceară o părere“.

Mi s-a cerut părerea despre o idee și-am ajuns să mă ocup eu de toată afacerea. Nu de o parte, nu de un comitet, ci de toată echipa formată din o sută de voluntari. Și aici nu era vorba despre expoziția de dovleci; era vorba despre o licitație de artă care urma să strângă mii și mii de dolari din vânzarea de tablouri, statuete și bibelouri pentru a finanța fondul de prime al profesorilor, excursiile școlare și renovarea sălilor de clasă. A fi șeful acestei organizații era genul acela de slujbă

aproape permanentă pentru care trebuia să te pregătești cu un an de ucenicie.

Persoana responsabilă cu strângerea de fonduri pe școală m-a sunat când eram acasă, în convalescență după o intervenție chirurgicală stomatologică. Abia dacă puteam articula cuvinte de la cât pansament aveam în gură. Mi-a spus: „Știu că nu poți vorbi acum, așa că voi vorbi eu, și apoi, după ce închidem, îmi trimiți un e-mail prin care mă anunți că te vei ocupa.“ În timp ce o ascultam, îmi curgeau sânge și salivă pe la comisura buzelor.

— Te pricepi foarte bine să motivezi oamenii, mi-a spus. Ești mama cea mai organizată din școală, așa spune toată lumea.

Așa spune toată lumea? Pe bune? Am ciulit urechile. M-am uitat de jur împrejur prin camera pe a cărei podea erau împrăștiate bucăți de creioane, piese de puzzle și membre de păpușă, ascunse printre cocoloașele pufoase de blană de câine.

Seducția este așa, un vicleșug. Se aseamănă cu șiretlicul acela folosit de bărbați când le spun femeilor: „Pe cuvânt că te pricepi de minune la împăturit hainele. Eu n-aș putea în veci să le împăturesc așa de bine ca tine.“ Ce minciună! Oricine poate învăța să împăturească o cămașă. A-i face cuiva un compliment este una dintre modalitățile prin care îi sucești mințile pentru a realiza ceva. Cu siguranță e nevoie de un strop de șmecherie psihologică pentru a determina o persoană să creadă că vrea să-și asume un asemenea rol.

Adevărul e că e o treabă grea. Chiar e. La genul ăsta de funcție, nu ai numai ședințe de comitet; mai ai și ședințe pe subcomitete, ședințe de pregătire, ședințe de buget. Iar pentru a pregăti fiecare ședință e nevoie de patruzeci și cinci de triliarde de e-mailuri, de telefoane și de sms-uri. Toate astea le-am aflat după ce am răspuns afirmativ – ceea ce, evident, am făcut. Am mușcat momeala, și încă zdravăn de tot.

Mai sunt și ședințele de personal, în care trebuie să decizi cărui voluntar îi va fi alocată o poziție anume. Cine va fi responsabilul cu comunicarea? Cine se poate ocupa de finanțe? Cine poate superviza toate turele de vânzări de la eveniment?

Și uite cum stă treaba: spre deosebire de angajații de specialitate, voluntarii nu pot fi concediați, deoarece ei de fapt nici nu au fost vreodată angajați cu contract. Într-un fel, ăsta-i un lucru bun. Majoritatea părinților care și-au dedicat timpul și priceperea în toți anii în care am făcut efortul ăsta au făcut-o cu toată generozitatea de care puteau da dovadă, apărând neobosiți, îmbrăcați în costume, sau colanți, sau uniforme medicale, sau blugi pen-tru a da telefoane sau pentru a construi standuri și a le zâmbi vizitatorilor. Păstrez și astăzi legătura cu mulți dintre prietenii minunați pe care mi i-am făcut în timpul petrecut în tranșee ca voluntar. Atunci când ceva mergea prost – de pildă venea pentru vânzare un lot de tablouri care nu era prevăzut cu agățători sau sârme cu care să le prindem –, aceste suflete binecuvântate aduceau bormașini și sârmă. Atunci când ne simțeam epuizați, ne aduceau negrese și ceai. Se încurajau unii pe alții și își mulțumeau reciproc pentru ajutor și făceau ca strângerea de fonduri să se-ntâmple ca prin magie. În cea mai mare parte a timpului, cel puțin.

Doar că știi cum e. Mereu se găsește câte cineva: unul, doi. Sau cinci, sau doisprezece.

Se găsește mereu acel voluntar care nu e atent la instrucțiuni și de aceea nici nu știe că nu poți pune picturile unele peste altele când sunt încă umede. Se găsește mereu câte una căreia-i place să-și dea importanță, solicitând ședințe separate, pe lângă cele comune, pentru a te informa cine nu-și face treaba, cine poartă fuste

nepotrivit de scurte la ședințe și, apropo, știi al cui copil a fost eliminat din echipa de scrimă și *nu-i așa că vrei să știi din ce cauză?*

Se găsește mereu câte una care-și rupe tocul de la pantof fix în timpul turei de două ore pe care a trebuit s-o implori s-o accepte fiindcă nu aveai suficient personal. Ea e cea care intră pe Facebook și le spune celor cinci mii de prieteni pe care-i are că n-o să mai facă în vecii vecilor voluntariat fiindcă evenimentul pe care tocmai l-ai planificat timp de doi ani nu-i decât o vânzare amărâtă și dubioasă de obiecte vechi. Ce pierdere uriașă de vreme, zice ea, este acest eveniment în care tu ai investit timp, care ți-a umplut mailul în asemenea hal, încât ai fost nevoită să renunți la regula de a nu lăsa nici un mesaj necitit, care ți-a mâncat nenumărate seri de făcut tabele, *slide*-uri și calcule, astfel că n-ai mai pregătit cina pentru ai tăi mai mult de o dată pe săptămână în ultimele patru luni și ceva. Treaba asta cu care te-ai procopsit pentru că ai zis c-o s-o duci la capăt și pentru că uneori e destul de mișto și pentru că, și asta-i cel mai important, o să le fie bine profesorilor, iar tu le ești atât de recunoscătoare profesorilor. Ce spectacol jalnic, zice tipa cu tocul rupt, ce șușă de amatori! Ar trebui să n-apară nimeni, zice ea.

— Îmi pare nespus de rău că ți s-a rupt tocul, trebuie să-i zici când o suni, fiindcă e musai s-o suni. Știu că e… un pantof special… pentru tine. Înghiți în sec, forțându-te să-ți păstrezi calmul. Vrei, te rog, să-mi faci o favoare și să ștergi postarea aceea de pe Facebook? Da, sigur, ai dreptate, e inadmisibil ca încălțămintea să-ți alunece pe podea în perimetrul școlii, însă noi nu vrem să supărăm cumva vreun sponsor, știi ce zic.

Nu zic că n-a meritat efortul. Vreau să zic că nu te poți aștepta să-ți dăruiești timpul și să primești împlinire pură, aur curat și raze de soare, oricât de bine te-ai simți o vreme să susții o cauză, să stai în picioare în fața tuturor și să fii văzută și auzită, reușind să faci să se-ntâmple lucruri bune pentru oamenii care le merită cu prisosință. Faci ceva pentru oameni, dar asta nu-nseamnă că n-o să ai momente în care îi și urăști câteodată. Atunci când intri-n joc, trebuie să știi asta. Face parte din înțelegere.

Vestea bună e că atunci când totul se termină și ai măturat și ultima bucățică de confetti, după petrecerea la care a trebuit să înmânezi cecul gigantic și să zâmbești către fotografi, pui mâna pe telefon pentru ultima dată și o suni pe mămica aceea naivă și încrezătoare:

— Mereu ai dat cele mai tari petreceri cu clasa, o să-i spui. Ești un lider înnăscut. Așa mi-a spus toată lumea.

E un pic greșit din partea ta s-o convingi că totul va fi minunat; dar e și-un pic corect.

Transmisiuni sportive

Prietena mea, Pauline, și soțul ei ne-au invitat la cină împreună cu alte două cupluri – toți eram prieteni vechi. După masă, când ceilalți s-au retras în cameră să prindă finalul unui meci de fotbal, eu am mers la bucătărie. După ce am terminat de hrănit pe furiș câinele familiei cu câteva bucăți de friptură și am pus toate vasele în mașina de spălat, mi-am dat seama că trecuse de ora unsprezece, așa că m-am dus în cameră și-am spus:

— Hei, n-ar fi cazul să-i lăsăm pe oamenii ăștia să se odihnească?

Brusc, s-au întors toți către mine și m-au săgetat cu privirea:

— Glumești? au țipat. Dumnezeule!

De parcă aș fi stat în pragul ușii învârtind un bebeluș pe patul puștii. De parcă aș fi urlat: Îmi place să smulg cu dinții cozile cățelușilor și să mă curăț cu ele în urechi! sau tocmai am înghițit de viu un crab-eremit! Toți acești oameni pe care-i cunoșteam și la care țineam m-au privit cu groază și dezgust. Eu am clipit confuză, iar ei s-au întors cu fața la televizor.

— Ce s-a-ntâmplat? am zis către cameră.

Singurul care mi-a răspuns a fost John. A bătut cu palma în perna de lângă el:

— Mai sunt două minute, a spus el. Și e egal.

A spune că sportul nu e tocmai specialitatea mea ar fi ca și cum aș spune că un biscuit Oreo prăjit nu-i tocmai o mâncare sănătoasă. Oricât m-am străduit, n-am putut niciodată să-nțeleg obsesia cu sportul. Dacă-mi pun mintea, aproape că pot să-nțeleg de ce Iuda l-a trădat pe Isus la Cina cea de Taină, de ce au devenit selfie-urile un fenomen și de ce există bărbați care poartă cămăși cu mânecă scurtă încheiate la toți nasturii, însă nu pot pricepe de ce persoanele adulte se uită cum alte persoane adulte aleargă cu o minge la piept, și cu atât mai puțin de ce societatea noastră acceptă ca indivizii care fac chestia asta să fie plătiți cu milioane de dolari. Iată o parte a naturii umane care va rămâne pentru mine veșnic o enigmă.

Mă bulversează și caracterul urgent al sporturilor. Ce se întâmplă pe teren e întotdeauna mai important decât ce se petrece în viața de zi cu zi. Iată de ce au urlat toți la mine când am vrut să plec de la cină înainte de finalul partidei. Iată de ce nu ai voie să treci prin fața televizorului când se dă o fază în reluare. Iată de ce, atunci când scorul e egal în a doua repriză de prelungiri, tu poți să te plimbi goală pe strada principală și să scoți din fund bancnote de o sută de dolari, că n-o să te observe nimeni.

Cică să te uiți la un meci împreună cu alții ar fi o activitate socială, însă mie mi se pare tocmai pe dos. Dacă mă uit prea mult la un meci, nu numai că mă simt plictisită și confuză, dar devin urâcioasă, de parc-aș fi fost mințită că mergem la o petrecere, doar ca să fiu pedepsită. Încep să mă simt ca și cum toți strigă pe lângă mine c-a fost ofsaid numai ca să mă supună unui test sau, și mai rău, să-și bată joc de mine. Mă simt de parcă universul mă tachinează cu absurdități numai ca să vadă cât de mult pot îndura.

Pe măsură ce m-apropiam de patruzeci de ani, am observat că interacțiunile sociale începeau să semene din ce în ce mai mult cu meciurile de fotbal. Anoste. Fără noimă. De parcă lumea mă respingea printr-un act de agresiune vag chinuitor. La evenimentele obligatorii precum întâlnirile cu părinții și serbările școlare am observat că trăgeam de timp prin parcări și toalete, dându-mi cu ruj sau verificându-mi telefonul mai mult decât era necesar. Îmi încleștam pumnii încercând să ascult oameni pe care-i întâlnisem o dată sau de două ori cum își debitau monologul despre renovarea casei, despre vreme sau – și mai rău – despre trafic. Așa au fost mereu conversațiile? Sau oamenii s-au apucat dintr-odată să discute pe larg cele mai tâmpite subiecte cu putință? Reușeam să-mi ascund iritarea, sau lumea-și dădea seama că mă plictisisem până la punctul în care devenisem ostilă atunci când începeau să peroreze despre cum săptămâna asta a fost parcă mai răcoare decât săptămâna trecută, sau despre cum februarie este o lună teribil de scurtă sau despre cum deja s-a făcut vineri.

Cam în aceeași perioadă am mai mers la o petrecere, de data asta doar pentru femei, o seară cu fetele, prietene de-ale prietenelor. Cineva a fost tare drăguță și m-a invitat și pe mine – nu cunoșteam prea bine grupul. Cu toate astea, m-am bucurat mult că mergeam undeva. Plecam la ora șase seara, ceea ce însemna că masa și baia copiilor cădeau în sarcina lui John, iar o seară fără sarcinile acelea repetitive era ca o minivacanță pentru mine. Abia așteptam să petrec o seară în compania adulților și mă gândeam cu bucurie că vom discuta despre cărți, filme, știri, trucuri de combătut migrenele, războaie, antipatii ascunse, în fine, orice. Fără conversații despre orele de somn, alergii la alune sau comparații între cărucioare – astea erau subiectele de discuție când eram cu copiii, când treceam una pe lângă cealaltă pe trotuarul de lângă parc sau în sala de așteptare la medicul pediatru. Chestii de copii. Seara asta era cu chestii de adulți. Chestii legate de lume. Chestii reale.

A început:

— Marge, tu faci cea mai bună salată de pui, a zis prietena unei prietene.

Stăteam în jurul mesei din sufragerie și ne așezam șervetele în poală. Al meu prezenta o scenă pastorală cusută pe pânză fină – un francez cu o pălărie cu boruri largi și manșete din dantelă, împreună cu o doamnă cu pieptul strâns într-o rochie uriașă, ambii privind cu încântare într-un coș împletit.

— Așa e, am zis. E foarte bună.

Marge:

— Păi să știți că eu pun struguri în ea, ăsta-i secretul.

Persoana din stânga lui Marge:

— Dar fierbi puiul? Sau îl faci la cuptor?

— Mereu îl fierb. Dacă-l faci la cuptor iese prea uscat.

— Și-i pui și sare?

— Sărezi apa, nu puiul.

Bine, mi-am zis. *Ajunge cu salata de pui.*

— Câtă sare pui?

— Mai multă decât ai crede. Suficient cât să o vezi în apă.

— A, deci câteva linguri?

— Cel puțin.

— Pui maioneză normală, sau cu conținut redus de grăsime?

— Îmi place cea cu conținut redus de grăsime, însă nu cea tartinabilă – trebuie s-o iei fix pe aia pe care scrie, pe etichetă, „maioneză cu conținut redus de grăsime“. Să n-o iei pe aia tartinabilă.

Minunat, nu aia tartinabilă. *Acum* cred c-am vorbit destul despre salata de pui. Corect?

Greșit.

— Eu sunt la dieta fără carbohidrați, deci pot să mănânc?

— Maioneză? Sigur că da. Ce e, ulei? Proteină?

— Dar laptele e carbohidrat?

— Laptele? Cred că da. Dar maioneza nu conține lapte.

— Maioneza nu are lactoză, serios?

Doamne, apără și păzește! Am privit în jos, la cuplul meu de pe șervețel, ieșit la picnic, și m-am întrebat dacă și ei or fi avut salată de pui în coșul ăla și, dacă da, oare erau la fel de entuziasmați pe tema asta?

— Deci tu întotdeauna rupi puiul fâșii, nu-l toci cu cuțitul?

— Rup fâșii. Întotdeauna îl rup fâșii.

Eu:

— Of, Doamne.

Marge și persoana de lângă ea m-au privit. Oare spusesem asta cu voce tare? Nu intenționasem să fiu nepoliticoasă. Însă orice mecanism voi fi avut odinioară în creier, responsabil cu toleranța la conversațiile superficiale, nu mai funcționa. Nu mai reușeam să mă prefac că dau doi bani pe salata de pui și nici nu mai puteam găsi momentul oportun pentru a mă băga în discuție, a-i adăuga ceva cu miez sau a-i schimba subiectul. Și cu cât zăboveam, paralizată, cu atât mai nervoasă deveneam. A trebuit să mă concentrez ca să nu scutur din cap *nu*, *nu*, *nu*, ca să nu urlu Taci, taci, taci. Conversația s-a mutat de la salata de pui la săpunul organic, apoi la cea mai bună metodă de a tăia merele. După cincisprezece minute, îmi venea să țip: E cineva aici care chiar e pasionat de ceva? Vrea cineva să discute despre ceva fascinant, amuzant sau ciudat? A făcut cineva *ceva* astăzi?

John era deja în pat când am ajuns acasă. Mi-am scos pantofii și cerceii, i-am aruncat pe jos și am spus în șoaptă:

— De ce naiba să mai chemi lume la tine acasă dacă n-ai nimic de discutat?

Am continuat, furioasă. Femeile alea erau femei deștepte, știam asta. Proveneau din locuri diverse, merseseră la școli diferite, aveau servicii interesante, pline de provocări. Urmăreau știrile. Toate făceam asta. Toate trăiam pe aceeași planetă cu Beyoncé, Bill Gates, J.K. Rowling și milioane de alți oameni mai puțin celebri, dar la fel de fascinanți, care gândeau și făceau lucruri. Aveam la dispoziție nenumărate subiecte de conversație, însă discuția lor se dovedise la fel de fadă ca o salată de pui fără condimente. Ce naiba? Se loviseră toate la cap?

Ceva le schimbase fundamental pe aceste femei. Nu voiam să accept, dar era limpede ca lumina zilei: deveniseră mame. Asta ne și lega – aveam toate copii de grădiniță. Nu le cunoșteam foarte bine pe cele mai multe dintre ele, însă le știam din vedere, la fel cum îți sunt vag cunoscute persoanele de vârsta ta care locuiesc în aceeași zonă. De-a lungul vremii le văzusem mergând la serviciu, la cafenea, la concert, la aeroport. Oare le obsedase dintotdeauna salata de pui și acum prinseseră

ocazia să-și spună păsul? Sau poate întemeierea unei familii le făcuse să-și îndrepte atenția exclusiv asupra căminului, și să ignore orice altceva?

Nu, mi-am zis. Pesemne că mă-nșel. Nu poate fi ăsta motivul. Nu vreau ca acest clișeu să reprezinte adevărul. E prea stupid și demodat, fix genul acela de stereotip care m-ar scoate din minți dacă l-ar pomeni altcineva. Nu e ceva ce cred eu. Eu *nu* cred că femeile devin mai puțin interesante după ce nasc copii. Eu *nu* cred că dacă faci parte dintr-o familie atunci nu mai faci parte din lume. Eu *nu* cred că, fiindcă-ți pasă ce pui pe masă, atunci nu-ți mai pasă de nimic altceva. Nu cred nimic de felul ăsta, însă văd că e o realitate și mă enervează. Haideți, fetelor, trebuie să luptăm împotriva acestui stereotip! Vă rog, nu vă înecați în castronul cu salată de pui. E ca nisipurile mișcătoare!

Am perorat acest monolog cu periuța de dinți în mână.

John a ridicat capul, neștiind dacă era de râs sau nu.

M-am auzit cu câtă emfază vorbeam. Parcă eram nebună. Cine se enervează atât de tare din cauza unei conversații la cină? E absolut în regulă să vorbești despre salata de pui. Poate că problema era *la mine*.

Uite care-i treaba, nu vreau să stau tot timpul la confesiuni cu toată lumea. Oricine e câtuși de puțin introvertit va fi de acord că discuțiile profunde și dese devin epuizante. Conversațiile superficiale au rolul lor: să umple o perioadă scurtă de timp cu sunete plăcute, prevenind liniștea stânjenitoare. Ar fi ciudat și neplăcut dacă un necunoscut ar ridica ochii din telefon, la coadă la Starbucks, și ți-ar zice din senin: „Zi repede care au fost cele mai mari bucurii ale tale și cele mai profunde dezamăgiri anul trecut!“ sau „Iată o poveste haioasă și totuși plină de emoție despre părinții mei care dezvăluie cât de tare mă sperie faptul că o să-mbătrânesc.“ N-ar trebui să faci așa ceva, la fel cum n-ar trebui să ajungi la o petrecere și să strigi: Am alergie la latex, ghici de unde știu? sau Unul din sfârcurile mele e orientat pieziș.

Cei care se pricep la conversațiile superficiale socializează mai ușor cu străinii, și asta e o chestie utilă. Sincer, mi-ar plăcea să stăpânesc și eu arta asta. Numai că atunci când discuțiile superficiale înlocuiesc conversațiile reale, începi să te simți printre străini chiar și atunci când te afli între prieteni. Mă aflam pe atunci într-o etapă a vieții care-mi impunea o doză bună de convenție socială: mă perindam de la un grup de oameni la altul, făceam cu mâna și zâmbeam politicos. Aveam nevoie ca celelalte interacțiuni să le echilibreze pe cele pe care le aveam deja. Să-mi ofere o conexiune adevărată, un pic de sens.

Mai mult ca niciodată, îmi era dor de fostele colege de facultate. Ori de câte ori puteam, puneam la cale să merg la ele sau să vină ele în vizită în Atlanta, ca să putem sta până târziu și să despicăm firul în patru. Mi-era dor de dezbaterile din sălile de curs, de confesiunile din dormitoare și de visele din sala de mese – și asta nu fiindcă mi-ar fi fost dor de *studenție*. Mi-era dor să fiu *înțeleasă*. Mi-era dor să *știu* ce gândesc, ce-și doresc, ce le lipsește celor din jur. De câte ori ne întâlneam, intram imediat în starea aceea, iar conversațiile noastre sclipeau de vervă și entuziasm.

Știam că facultatea se terminase. Știam că unul dintre motivele pentru care vorbeam atât de mult când eram mai tinere era faptul că aveam nevoie să înțelegem cine suntem și în ce credem – trebuia să spunem asta cu voce tare, să facem mici

ajustări și s-o mai zicem o dată. Știam că timpul era limitat, că viața noastră de acum era mult mai complicată; aveam mult mai puțin timp pentru stat de vorbă. Dar oare însuși faptul că viața era acum mai complicată nu însemna că aveam mai multe de vorbit acum, și nu mai puține?

Nu știu dacă mi-a plăcut vreodată să fac conversație superficială, însă știu că eram în stare s-o susțin. Pe vremuri puteam să trec prin orice făcând *Mhm* și *Pe bune?* Acum însă, astfel de schimburi de complezență mă făceau să vreau să răstorn mesele. Mă simțeam de parcă cei din jurul meu ascultau cu toții transmisiuni sportive și toată lumea știa ce-nseamnă asta, numai eu nu.

Te zgudui ca un uragan

Să faci ce-ți place nu te vindecă de nici o boală, dar e o modalitate plăcută – deși costisitoare – de a trage de timp în loc să te ocupi de ceea ce trebuie făcut.

Terminasem de scris două proiecte mari, plus munca de voluntariat, și deodată m-am trezit că am mai mult timp liber decât aveam de obicei. Copiii creșteau, stăteau mai mult la școală, nu mai aveau atâta nevoie de mine. Mă simțeam precum un element în stare gazoasă care-și caută sălaș într-un recipient, pentru a căpăta o formă. Cine mai eram dacă nu mai eram acea persoană ocupată să rezolve o sută de sarcini, care trebuia să returneze peste zece apeluri în fiecare zi? Cine mai eram dacă nu mai avea nimeni nevoie de mine să-i pregătesc masa de prânz? Și cât mai valoram – cum putea fi cuantificată valoarea mea fără aceste sisteme prin care o puteam calcula?

Întrebările astea nu mă entuziasmau deloc. Din contră, mă îngrozeau.

Numai că, în loc să-mi înfrunt frica, am încercat s-o ignor. Mi-am zis că mă simt neliniștită fiindcă sunt plictisită. Probabil aveam nevoie doar de puțină distracție. *Merit și eu o pauză*, mi-am zis. *Asta fac oamenii după ce termină o treabă grea*. Și deoarece sunt o ființă încordată care nu știe cum să se relaxeze, am ales o distracție care mi-a dat totodată senzația că fac ceva măreț: să învăț să cânt la un instrument.

Mi-am cumpărat o chitară.

Dac-ar scrie altcineva povestea asta, naratorul care-și cumpără chitara ar fi, poate, un tip care-a fost în trupa școlii, dar apoi s-a făcut contabil și mereu a visat la o viață paralelă în care și-ar fi urmat visele; așa că, pentru a-și lua tinerețea înapoi, merge și-și cumpără un Stratocaster și montează boxe și-un amplificator în garaj și cântă acolo *Come Sail Away*[10] și plânge. Povestea de față e altfel. Nu am fost niciodată într-o trupă rock. Am iubit mereu muzica din afară, ca admirator. Singura muzică pe care-am făcut-o eu când eram mică a fost să cânt la pian și, regret s-o spun, nu mi-a plăcut deloc. Voi fi foarte fericită dacă n-o să mai cânt niciodată o gamă la pian, tot restul vieții mele. Mi-a plăcut însă mereu să simt, la concerte, sunetul de chitară vibrându-mi în urechi. Îmi doream foarte mult să pot produce eu însămi acel sunet.

Bine, fie, recunosc că aveam și fantezii. Nu că voi deveni celebră, ci mai degrabă că-mi voi descoperi vreun talent latent care mă va propulsa în cercul social al trupelor pe care le ascultam la radio. Mi-o imaginam pe Brandi Carlile, una dintre cantautoarele mele preferate. Prima oară când am văzut-o pe viu la concert, purta o vestă de piele și-o bandană roșie înfășurată în jurul brațului, și avea o voce ca de înger – un înger care tocmai ce dăduse pe gât un pumn de pietriș și-o dușcă de whisky. Era nonșalanța în carne și oase, un exemplu de curaj și expresivitate. Iată de ce, uneori, când mă visam cântând la chitară, îmi plăcea să-mi închipui că, dacă m-aș întâlni cu Brandi, am descoperi că înțelegem arta în mod similar. Ea probabil că ar hotărî să formăm un duet rock-folk și să mergem în turnee, iar eu pesemne c-aș începe să port o bandană roșie în jurul brațului, exact ca ea, și-am avea vocile aspre,

dar melodioase, și toată lumea ne-ar iubi și s-ar întreba de ce nu ne-om fi găsit mai demult. Iar noi am spune: „Hei, e ca atunci când urci doi versanți ai aceluiași munte și te-ntâlnești în vârf.“ Am scrie împreună versurile și Brandi ar explica publicului că, deși abilitățile mele de chitarist sunt mediocre, într-adevăr, ceea ce a făcut ca lucrurile să meargă a fost faptul că eu am ajutat-o să-și spună mai bine poveștile. Iar eu aș zice: „Hai, zău, e un fleac.“ Toată lumea ar chicoti și ar fi dată pe spate.

Și totuși acela nu era visul meu. Erau doar cai verzi pe pereți. Eu, de fapt, voiam să văd dacă pot cânta câteva acorduri.

M-am documentat îndelung înainte de a-mi alege chitara. Nu voiam ceva micuț care să se facă țăndări, fiindcă eram sigură că, indiferent cât de prost aș fi cântat la început, probabil c-aș fi distrus-o, dacă putea fi distrusă. Nu voiam nici un instrument la mâna a doua, deoarece germofobul din mine nu putea suporta gândul că ciupește corzile incrustate cu straturi microscopice de celule din pielea altcuiva. I-am luat la întrebări pe foștii mei colegi de facultate, despre care se știa că din când în când mai plângeau în amplificatoarele din garaj, și m-am hotărât să-mi cumpăr o chitară acustică Martin fără fițe. O recenzie online o caracteriza drept „la modă și accesibilă“, cu „aspect elegant“. Descrierea s-ar fi potrivit mai bine reginei balului decât unei chitare, însă prețul era corect.

Prima dată când am ridicat-o din cutia căptușită cu fetru verde, mi-am dat seama c-am făcut ceva care friza nebunia. Nu știam să cânt la chitară. Nu știam nici s-o acordez, nici s-o curăț, nici măcar cum s-o țin. Am aburcat-o în poală cu mâna stângă, neștiind sigur unde să-mi așez vârfurile degetelor, cu brațu-mi drept odihnindu-se pe corpul din mahon neted. Oare trebuia să-mi încrucișez picioarele, sau să-mi las coapsele relaxate? Am adulmecat-o și, surpriză, mirosea a vanilie. Oare cumpărasem din greșeală o chitară parfumată? Am aflat mai târziu că e ceva normal ca o cutie de chitară nouă să fie ținută la un loc cu lipici cu miros de vanilie. În clipa aceea am crezut că aroma dulce, bizară, aducea a rom sau a tutun de pipă. N-avea sens, însă întreaga experiență căpăta astfel o nuanță exotică.

După ce am luat-o în mână, am mirosit-o și am pus-o la loc câteva zile, în cele din urmă mi-am urcat chitara în mașină și m-am dus la magazinul de instrumente muzicale de la care o cumpărasem. Am intrat, mi-am pus cutia pe podea și-am arătat către ea.

— Am nevoie de-un profesor, am zis, nu știu nici măcar cum se ține chestia asta.

Și uite-așa l-am găsit pe Robert.

Robert avea barba scurtă, blond-roșcată și părul în permanentă dezordine, iar garderoba lui era compusă din blugi cu care părea să fi săpat șanțuri și niște cămăși hawaiiene pe care le tot rotea. Nici în ziua de azi n-aș putea spune câți ani avea. Ar fi putut avea oricât între patruzeci și șaptezeci de ani – depinde câte dintre ridurile care-i acopereau fața se datorau vârstei și câte expunerii la soare și vânt. Atunci când Robert nu lucra la magazinul de chitare, conducea TransAmul[11] recondiționat – și știu asta fiindcă-l menționa des și-mi arăta mereu unde e parcat afară. Îl bănuiesc c-a reparat mașina aia veche din aceleași motive pentru care mi-am cumpărat eu chitara.

Toate lecțiile de treizeci de minute le țineam într-o cameră de repetiții izolată fonic cam de mărimea unui frigider generos. Prima lecție a fost plictisitoare, un curs despre anatomia chitarei. Am învățat numele părților componente – gât, cordar, taste – și cum anume arată pe hârtie un acord: ca niște punctulețe. La a doua întâlnire, Robert mi-a înmânat o partitură. Era primul cântec pe care voia să-l învăț: *Te zgudui ca un uragan*[12].

Am râs.

Eu nu zgudui nimic asemenea unui uragan. Nu-s în stare nici măcar să învârt pe deget o rolă de hârtie igienică fără să mă rănesc. De fapt, unul dintre motivele pentru care am ales chitara e că, deși în adâncul sufletului meu voiam să fac violoncel, mi-era teamă că o să cadă peste mine și-am să mor. Iată înțelesul cuvântului „paradox“, copii: eu – o bleagă, despre care se poate spune că eram cel mult un ciclon tropical – să te „zgudui ca un uragan.“

Dar primisem o temă, așa că m-am pus pe treabă. Pe măsură ce-mi încleștam, ca niște gheare, degetele de la mâna stângă pe corzi, pe care le mângâiam, câte trei, cu buricele degetelor de la mâna dreaptă, a început să se lege sunetul. Nu era vreo baladă folk de Brandi Carlile, era un imn al metaliștilor din anii ’80, cântat de o trupă de pletoși pe nume Scorpions – și totuși cântam la chitară!

Brusc, am vrut să știu multe alte lucruri! De unde puteam cumpăra o carte cu partituri pentru chitară? Care va fi următorul cântec pe care-l voi învăța? Cât mai durează până voi putea să cânt la chitară, având în același timp o muzicuță montată pe față aidoma unui aparat ortodontic?

Robert a spus că depinde de cât de mult aveam să exersez.

Și am exersat. Am stat pe treptele de la intrarea în casă, cu picioarele sprijinite, în unghiul corect. Sunetele, în loc să ricoșeze din pereții bucătăriei, se îndepărtau ușor spre zumzetul traficului din Atlanta. Cântam versurile șoptit în timp ce ciupeam corzile, de parcă eram dintr-un clip vechi difuzat de MTV.

AM VENIT (zdrang zdrang, zdrang zdrang zdrang zdrang zdrang) SĂ TE ZGUDUI CA UN URAGAN.

Nici nu pot să-mi imaginez ce impresie le făceam celor care treceau întâmplător pe stradă.

La lecția următoare, m-am așezat să-i arăt lui Robert cât am progresat. Am terminat de cântat și el mi-a spus:

— Acum mai cântă o dată, dar de data asta stai în picioare și privește înainte și în sus. Nu te mai uita încontinuu la mâini.

— De ce? am întrebat.

— Fiindcă dacă ești pe scenă și privești în jos, oamenii îți vor vedea doar creștetul capului, mi-a spus el.

Ce mult mi-a plăcut cum a crezut el în fantezia mea!

Chiar îmi plăcea să am un nou hobby care să-mi consume energia. Poate de asta avea nevoie creierul meu anxios pentru a se liniști. Poate, dacă exersez pentru a fi mai bună la ceva, în fiecare zi, nu mă voi mai trezi întrebându-mă *Și-acum ce fac?* Măcar, dacă tot avem o singură viață de trăit, să căpătăm și noi deprinderi noi, nu? Să-nvățăm să cântăm la un instrument. Să adăugăm câteva boabe de strugure la salata de pui. Să încercăm să fim altcineva. Mie mi-a plăcut mereu să fac asta.

Aveam opt ani când am rugat-o pe mama să-mi ia un costum de clovn din acela tip salopetă, în care te bagi cu picioarele și tragi fermoarul. Costumul la care mă refer era o porcărie din poliester, țipător, lucios și avea în completare o pălărioară haioasă și o paletă cu machiaj pentru față de la raionul de articole de sezon al drogheriei. Sincer, nici nu-mi vine să cred că mama mi l-a cumpărat, pentru că de regulă, atunci când îi ceream să-mi cumpere un fleac de la magazin, nu o făcea. De data asta însă, visul mi s-a împlinit.

Am ieșit de Halloween – acea ocazie nemaipomenită când ai voie să mănânci bomboane în cantități uriașe –, alergând de la o casă la alta ca nebuna. Așa cum pățesc eu de fiecare dată când merg pe jos, m-am împiedicat și am căzut. Dar, pentru că era întuneric, n-am observat că mi s-a rupt în genunchi costumul atunci când am căzut. Și, fiindcă mâncasem mini-Snickers la greu, nici nu m-am prins că îmi curge sânge din amândoi genunchii și că mi-a ajuns sângele și pe pantofi. Am simțit totuși că e ceva ciudat pe picioarele mele, și poate din acest motiv m-am și aplecat de câteva ori să le pipăi, și uite-așa am ajuns să mă umplu toată de sânge pe mâini.

Eu nu mă puteam vedea, deci habar n-aveam cum arătam. Singurii care m-au observat au fost adulții care deschideau ușa și dădeau peste un clovn mititel și vai de el, plin de sânge, cu dinții murdari de ciocolată, care stătea în lumina becului de la intrare, zâmbea și le întindea două mânuțe însângerate. Bună seara, oameni buni, am venit să vă mănânc de vii.

La unsprezece ani m-am costumat în Muammar al-Gaddafi. Mi-am confecționat costumul din haine kaki, ochelari de soare tip aviator, cizme negre, pudră bronzantă cât cuprinde și o armă falsă cu aspect cât se poate de real… pe care am luat-o cu mine la festivitățile organizate la școală.

Ce naiba era în capul meu? Habar n-am. Îmi amintesc că mi s-a părut fantastic de amuzant ca eu, o fetiță pricăjită, să defilez ca militant revoluționar antiimperialist care are legături cu teroriștii. Și știu că în școala gimnazială obișnuiam să fac scenete amuzante pornind de la evenimentele pe care le vedeam la NBC Nightly News, emisiune pe care o urmăream cu sfințenie fiindcă eram îndrăgostită de Tom Brokaw.

Oricum, am hotărât că ăsta e personajul meu și nu mi-a sugerat nimeni c-ar fi o idee proastă. Nici părinții, nici profesorii, nimeni nu mi-a atras atenția că acea costumație este ofensatoare în foarte multe feluri și că e total nepotrivită pentru un copil de unsprezece ani, precum și pentru școală. Ce să zic, alte timpuri.

La primul Halloween petrecut în Nashville, unde lucram la o librărie, cu numai câțiva ani în urmă, m-am îmbrăcat în Fata cu dragon tatuat13. Aveam haine din piele neagră, ruj de culoare închisă, cizme de motociclist și o imitam pe polițista-asasină Lisbeth Salander în cele mai mici detalii: aveam chiar și dragonul uriaș negru, verde și roșu, pe care o prietenă talentată mi-l desenase pe spate. M-am simțit periculoasă, sexy și cu totul altă persoană până a doua zi, când cariocile semipermanente s-au luat la duș și am rămas doar Fata cu o vânătaie uriașă tot restul săptămânii.

N-am devenit mai pricepută la costume odată cu trecerea timpului, însă tot îmi mai place să întruchipez din când în când câte un personaj. E fantastic să te privești

în oglindă, să clipești și să vezi cum îți răspunde o altă persoană cu pleoapele pline de sclipici. Timp de o secundă te gândești: *Eu cine sunt?*, și asta e o întrebare pe care e bine să ți-o adresezi când și când. Dacă nu mai faci câte-o verificare, s-ar putea să nu-ți dai seama că răspunsul s-a schimbat. Așa că, dacă simți o neliniște, eu recomand cu căldură să-ți schimbi tunsoarea, stilul vestimentar sau creionul pentru sprâncene (sau chitara). E distractiv. Și cine nu tânjește uneori să cutreiere lumea o perioadă într-o altă ipostază?

Cântatul la chitară nu m-a transformat într-o zeiță rock, dar, Doamne, ce m-am distrat! Am luat lecții de la Robert timp de un an, cu întreruperi. Am trecut de la heavy metal la rock clasic. (Se pare că preferințele noastre muzicale nu erau tocmai asemănătoare.) În cele din urmă a apărut o nepotrivire de program și a fost din ce în ce mai greu să fim disponibili în același timp și, deși nu voiam să mă las, nu m-am mai dus, crezând că voi găsi un alt profesor mai liber. Numai că, odată ce-am renunțat la lecțiile regulate, nu mi-am mai scos chitara din cutie ca să-i miros aroma stranie de vanilie. Bătăturile care mi se formaseră pe mâini s-au estompat, apoi au dispărut, iar buricele degetelor și-au recăpătat aspectul fin.

Chitara încă o mai am. Acum stă mai tot timpul în cutie, cu toate c-o mai mut uneori dintr-o cameră în alta. Atunci când o privesc îmi amintesc câte speranțe mi-am pus în acest instrument, câte ore mi-am petrecut împreună cu el, cum m-a captivat muzica aceea pe care o puteam cânta. Îmi amintesc cum credeam că m-ar putea transforma în altcineva. Și-mi mai amintesc cât de bine mă simțeam în prezența cuiva care credea în mine – cineva care spunea că, dacă tot cânți, atunci ar fi bine să te iei în serios.

---

10. Baladă a trupei rock Styx, lansată în 1977 (n. tr.).

11. Pontiac Firebird TransAm, mașină americană produsă între 1967 și 2002 (n. tr.).

12. În original, *Rock You Like a Hurricane*, titlul unei piese lansate de Scorpions în 1984 (n. tr.).

13. Personaj din filmul *The Girl with the Dragon Tatoo* (2011), în regia lui David Fincher (n. tr.).

Un loc în care nu ești în siguranță

— Îmi plac mult salvamarii, i-am spus prietenei mele în timp ce ne supravegheam copiii care se bălăceau în piscină.

Deveniserăm de curând membrele unui club de înot aflat nu departe de casă și mă bucuram că micuții noștri aveau unde să se răcorească în arșița verilor din Atlanta. Piscina avea și propria echipă de înot. Mi-era groază de serile înăbușitoare în care așteptam să se termine întrecerile copiilor, dar mă cuprindea o senzație de pace la gândul că timp de o lună vor înota o oră în fiecare zi, ca parte din antrenamentul de echipă. Când vor fi mari, nu le va fi teamă de apă.

Prietena mea și cu mine, care aveam copii de aceeași vârstă, stăteam pe prima treaptă a piscinei și ne răcoream tălpile în apa care ne-ajungea la glezne. Cu toate că nici prin gând nu mi-ar fi trecut să-mi iau ochii de la copii (în vârstă de patru și șapte ani) cât timp erau în apă, prezența unui salvamar îmi dădea o senzație suplimentară de siguranță. Atât de multă siguranță, încât în acea zi nici măcar nu aveam pe mine costumul de baie. Purtam pantaloni scurți de culoare albă, o cămașă largă galbenă și o pălărie uriașă de paie cu borurile lăsate și credeam că era suficient să privesc de pe margine. Salvamarii musculoși – tineri care veniseră acasă în vacanță și încercau să facă un ban în timpul zilei, până le începea schimbul de seară la restaurant – stăteau pe scaune la trei metri înălțime, de unde păzeau marginile piscinei; aveau slip de baie de culoare roșie, țineau în poală tuburi de spumă roșie cu care să intervină în caz de urgență, și capetele li se roteau încet la stânga și la dreapta, scrutând apa neîncetat.

Dacă-mi scapă mie ceva, îmi spuneam, dacă nu mă uit la un copil timp de o secundă ca să mă uit la celălalt, salvamarii veghează.

— Tu îi trimiți pe-ai tăi în tabără luna viitoare, după ce se termină antrenamentele de înot? m-a întrebat prietena mea.

Eu mă uitam la fiica mea care țopăia sus-jos la un metru în fața mea, își ținea respirația, se lăsa la fund și apoi *boing!* sărea din apă ca o jucărie cu arc.

— Am uitat să-i înscriu, am spus.

Țup, țup, țup, s-a dus din ce în ce mai departe, către o zonă mai adâncă a capătului cu apă mică. *Boing!*

M-am uitat la salvamar. Ochelarii lui cu lentile-oglindă erau îndreptați către fiica mea, exact acolo unde țopăia ea.

— Și ce-o să faci? m-a întrebat prietena mea.

— Hei! am strigat la fiica mea. Vino înapoi pe aici!

Am mai strigat încă o dată, dar la fratele ei care făcea sărituri în apă în apropiere. „Spune-i să vină la mine.“ Nu m-a auzit nici unul dintre ei, atât de tare stropeau împrejur.

Țup, țup, țup. Încă treizeci-patruzeci de centimetri. *Boing!*

— HEI!

Țup, țup.

S-a dus la fund. N-a mai ieșit ca un arc.

A rămas la fund. Asta scrie în toate articolele și cursurile de prevenire a înecului, că tu te aștepți să fie cu țipete și zvârcolit, dar nu e așa. E o cădere lentă și tăcută spre adâncuri.

M-am uitat la salvamar, i-am văzut ochelarii îndreptați către suprafața apei, acolo unde copilul meu se dusese la fund. Nu s-a clintit. Nu știu la ce se uita, însă pe ea n-a văzut-o.

Am țâșnit în picioare și am sărit în piscină. SCOATE-O! am strigat. La salvamar? La mine însămi? Pălăria mi-a zburat și s-a dus învârtindu-se, cu fața în jos.

Am prins-o pe fiică-mea de subsuori. Se înneca și scuipa, cu apa șiroindu-i din nas. Salvamarul a fost în apă lângă mine într-o secundă.

— Am crezut că se joacă, mi-a zis cu vocea tremurând. Tot nu-i puteam zări ochii, dar am văzut din tremuratul mâinilor, din respirația sacadată că băiatul ăsta, copilul altei mame, era zguduit de vină și de frică. Făcuse o greșeală. Oricine putea comite aceeași greșeală. Rezultatul ar fi putut fi complet diferit.

După câteva săptămâni, stăteam pe un scaun pliant la o masă lângă piscină, împreună cu alte femei care-și așteptau copiii să termine antrenamentul echipei de înot. Fiica mea se întorsese cu bucurie în apă, incidentul era de mult uitat (de ea, dar nu și de mine). Ne-am uitat cum fac copiii ture de bazin, ajutați din loc în loc de câte un antrenor. De data asta chiar nu era nevoie să stăm cu ochii pe ei – erau mai mulți antrenori decât copii –, și totuși nu voiam să mă îndepărtez prea tare.

Așa că am stat și am urmărit micii înotători, iar lumea s-a perindat pe scaunele de lângă mine, purtând conversații pe care le ascultam absentă. Nu mă puteam concentra.

— Nu-mi vine să cred, a spus cineva.

Și-a făcut cineva o tunsoare de toată jena? A făcut un copilaș pipi în piscina de pitici? Cineva a uitat să pună sare la salata de pui? Acum ce mai e așa de incredibil? Mi-am scos telefonul să-mi verific mesajele. Am deschis un e-mail primit de curând.

Mesajul avea titlul *Îmi pare rău*.

Era de la unul dintre prietenii mei cei mai vechi și mai buni, un tip căruia-i spuneam „fratele pe care nu l-am avut niciodată“. (Dar ai un frate, fraiero, spunea el. Da, dar el e fratele pe care-l *am*, iar tu ești fratele pe care nu-l am, răspundeam eu.) Ne certaserăm pe un subiect cu puțină vreme în urmă, genul ăla de ceartă în care fiecare crede că are dreptate și că-l va convinge pe celălalt cu condiția să scrie suficient de multe cuvinte pentru a se face înțeles, numai că și unul, și celălalt ajung să se simtă și mai răniți decât la început.

M-am gândit că *Îmi pare rău* anunța niște scuze. El însă nu scria pentru a-și cere scuze. *Cred că ar trebui să divorțăm platonic*, scria.

Subiectul de la care pornise cearta noastră – un punct de vedere pe care crezuserăm că-l împărtășeam, dar asupra căruia nu reușiserăm să ne punem de acord – nu mai era de mult obiectul disputei noastre. Acum discordia era cearta însăși: cine fusese

nedrept, cine fusese bănuitor și arogant. El voia să nu mai vorbim o lună, poate chiar și mai mult, atât de prost îi căzuse ultima noastră discuție.

— Dacă tu nu ești bine cu tine, nu e vina mea, țipasem eu. De ce îți proiectezi problemele asupra mea?

— M-am săturat. Ești ca un vârtej. Mă tot tragi înapoi la aceeași discuție.

— *Nu sunt nici un vârtej. Sunt om. Și tu ești cel care m-a sunat.*

La asta se ajunsese, pe bune? O gâlceavă ca-ntre copii chiar putea duce la ruperea relațiilor între doi adulți?

În timpul ăsta, în jurul meu discuția se purta la un volum din ce în ce mai mare.

— Am auzit c-a trecut ceva timp până i-a găsit cineva.

— Probabil s-a întâmplat într-o fracțiune de secundă.

Am ridicat ochii, mirată.

— Ce?

— Tatăl lui Sarah, mi-a zis o altă mămică, arătând spre grupul de copii în costume de baie care se adunaseră la un loc lângă blocstarturi pentru a asculta discursurile motivaționale ale antrenorilor. Sarah, de-o vârstă cu fetița mea, nu era printre ei.

Cineva mi-a explicat că tatăl lui Sarah – un tip pe care nu-l cunoșteam personal, prietenul unor prieteni – murise cu o noapte în urmă într-un accident de avion. Adulții încercau să reconstituie ce se întâmplase din fragmente de mărturii furnizate de oameni care auziseră parte din oroare: o femeie venise în fugă pe poarta piscinei, pe lângă standul cu gustări, urlând despre ce auzise la știri; prietenul cel mai bun al tatălui lui Sarah scosese un țipăt; o altă prietenă dăduse fuga acasă la Sarah să stea cu mama ei, care era, firește, în stare de șoc. Din informațiile pe care reușiseră să le adune, se părea că la finalul unei călătorii de afaceri tatăl lui Sarah acceptase oferta unui coleg de a-l duce acasă cu un avion particular. Avionul s-a izbit de un munte pe întuneric. Nimeni nu știa de ce.

Am ascultat o discuție în timp ce țineam în mâini o alta.

— Nimeni nu a mai putut face nimic.

Nu știu ce să-ți mai spun.

— Sunt devastată.

Devastată.

Am simțit că mă ia cu amețeală, că mi-e rău.

Orice e posibil. Un copil poate să se ducă la fund în apă. Prieteniile pe care le prețuiești pot să se termine. Un tată poate să-și închidă servieta pentru a pleca acasă la copii și să ajungă praf și pulbere. Toate astea se pot întâmpla chiar aici, în universul nostru. Umbrelele mari de soare. Micuțele costume de baie din material supraelastic. Prosoapele care miros a înălbitor. Poarta de metal din exterior care îi ține departe pe străini și îi lasă să intre pe înotători. Cerul fără nici un nor.

Probabil că devenisem palidă. Una dintre femeile de la masă m-a întrebat:

— Te simți bine?

— Nu, am răspuns.

Copiii mei erau bine. Prietenia mea era incertă. (În următoarele câteva luni ne-am

rezolvat problemele, am tras pe linie moartă disputa asta și-am așezat-o la Panoul de Onoare al Bătăliilor între Prieteni, cu toate că atunci nu știam asta.) Tatăl lui Sarah nu era bine. Tatăl lui Sarah era mort.

Ar fi trebuit oare să mă scutur imediat de starea proastă pe care mi-o provocase cearta cu prietenul meu atunci când am auzit despre decesul acestui om? M-a trezit un pic la realitate.

— Uite care-i treaba, nici unul din noi nu pleacă nicăieri. O să trecem peste asta, i-am spus prietenului meu când am vorbit din nou, după câteva săptămâni, când gheața dintre noi a început să se mai topească.

Am simțit însă că tragedia ar fi trebuit să risipească gâlceava noastră, și totuși ea nu s-a risipit. De fapt, aceste două pierderi – atât de diferite ca magnitudine – au pus în evidență cele două capete ale spectrului. Asta-i una dintre ciudățeniile vieții: chiar și-atunci când știm că putea fi cu mult mai rău, suferințele de zi cu zi tot suferințe sunt. *Ne doare* faptul că ne pierdem răbdarea, demnitatea sau bunăvoința față de cei pe care-i iubim, cu toate că acea durere nu se apropie nicidecum de suferința uriașă pe care ți-o provoacă pierderea cuiva.

Uneori lumea zice chestii precum: „Crezi că-i trist că-ți pleacă copilul la facultate și rămâi singur? Ei bine, copilul vărului meu *a murit*.“ Desigur că asta-i cu mult mai trist. Dar mai-tristul unei persoane nu anulează mai puțin-tristul altei persoane. Faptul că un cutremur a distrus un cartier întreg dintr-un oraș nu te face să te doară mai puțin când te împiedici și-ți luxezi glezna. Cancerul vecinei nu face să te doară mai puțin când rămâi fără serviciu. Sigur, faci față mai bine situației dacă, atunci când îți strângi ce-aveai pe birou, îți spui: „Acest impediment profesional nu e nici pe departe la fel de rău ca o tumoare.“ Asta fac eu atunci când mă folosesc de gândirea magică pentru a-mi imagina că ceea ce mi se întâmplă acum e un blestem mai ușor decât deznodământul tragic pe care l-am dat la schimb. Relele sunt totuși rele, cu toate că există și rele mai mari. Atunci când auzi la știri prin ce suferințe trec oamenii pe planeta noastră – epidemii, secetă, topirea ghețarilor, corupție, opresiune –, s-ar putea să te simți oarecum vinovat fiindcă ți-ai ieșit din pepeni într-o discuție în contradictoriu cu un membru al familiei sau din pricina unei comunicări defectuoase la birou. Îngrijorările noastre de ordin personal nu dispar totuși numai pentru că lumea, la scară mondială, e în flăcări. Nu așa merg lucrurile.

Am văzut odată o reclamă la o serie de spectacole de spus povești pe scenă, care era în căutare de povestitori. „Fără povestiri banale, scria. Căutăm senzaționalul! Tauri care te-au alergat pe stradă! Vaporul care s-a răsturnat! Accidentul din care nu credeai că vei scăpa cu viață!“ Mie-mi plac poveștile de genul ăsta – sunt interesante –, dar nu am mereu chef să aud cum și-a înscenat cineva moartea sau cum a scăpat dintr-un incendiu. Un vapor care se scufundă e, într-adevăr, o poveste care-ți dă fiori, însă pe mine mă interesează și cum fac oamenii față sentimentului de regret, asemănător înecului, care-i cuprinde după ce au spus un cuvânt urât pe care nu-l mai pot retrage.

La asta mă gândeam în ziua aceea când stăteam lângă piscină: ambele tipuri de înec se întâmplă mereu. Mi-am dat seama că mă tot gândisem la asta, într-o formă sau alta, de ceva vreme. Cu cât copiii mei creșteau mai mari și se îndepărtau de mine, cu atât mai puțin îi puteam proteja. Cu cât ai mai mult, cu atât ai mai mult de pierdut, ceea ce înseamnă: cu cât ajungi mai departe în viață, pe măsură ce aduni

oameni, locuri și lucruri, cu atât mai riscant e chiar și să faci lucrurile banale de zi cu zi. În copilărie mă obișnuisem cu imprevizibilul – uneori leșinam, alteori ne mutam, eu n-aveam ce să fac –, dar acum amploarea „lucrurilor neașteptate“ părea mai mare și mai înfricoșătoare. Doar un pas greșit și puteai să faci un rău iremediabil.

Ăsta să fi fost motivul pentru care începusem să mă trezesc noaptea la trei cu palpitații? Faptul că mă întrebam neîncetat cine va fi bine mâine și cine nu? Nici unul dintre noi nu va fi bine, în cele din urmă. Ne-binele vine pentru fiecare. E de mirare că nu mergem toți de colo-colo cu mâinile încleștate pe încheietura persoanei iubite. Ca o adevărată strânsoare a morții.

Ne comportăm de parc-ar exista zone sigure. Ne purtăm ca și cum, dacă muncim mult și obținem ceea ce trebuie, căpătăm acces în zonele potrivite, am putea ajunge undeva unde suntem feriți de pericole. Unde *nu se poate* întâmpla nimic. Ne prefacem că, dacă reușim să identificăm o pierdere a altuia care e mai mare decât a noastră, atunci ieșim în câștig. Dar, de fapt, nimic nu ne păzește pe tot parcursul vieții. Nu există salvamari pentru asta.

Scrisoare către persoana de tip A care suferă

Bună,
Lasă un pic telefonul și post-iturile. Știu că ești ocupată să-ți rescrii în minte lista cu lucruri de făcut, mai întâi în ordine cronologică, apoi în ordinea descrescătoare a importanței sarcinii și apoi vizual, ca un grafic format din felii de diferite culori în funcție de cât timp va dura fiecare treabă. E nevoie de concentrare pentru a face să țăcăne în continuare angrenajele perfect acordate ale mașinii tale, dar poți sacrifica un minut în plus.

Vreau numai să-ți spun că azi te-ai îmbrăcat perfect. Porți șosete potrivite cu ocazia? Ba bine că nu. Și nici mânecile alea suflecate nonșalant până sub cot nu-s o întâmplare, iar mie-mi place asta. Pun pariu că ai vizionat un tutorial online ca să-ți iasă așa cum trebuie. Și, înainte să oprești filmulețul, ai scris și o recenzie la el. Arăți de parc-ai fi profesorul trăsnit, preferatul tuturor, care e într-o trupă în timpul liber și știe și cum să aranjeze un buchet de flori într-un borcan. E un look care ți se potrivește.

Toată lumea e de părere că ai un aspect îngrijit și plăcut ochiului, și, în plus, cu toții îți admirăm expresivitatea. E-mailurile pe care le trimiți fac echilibristică între elocință și candoare. Știi din instinct când să pui bulinuțe la capăt de rând și când alineate și ai mereu la-ndemână un emoji sau o referință culturală sub formă de filmuleț. Unii spun că azi nu se mai folosesc semnele de exclamație, dar tu știi exact când să punctezi, ceea ce-i încântă pe cititori. Înștiințarea pe care le-ai trimis-o vecinilor despre problema cu ratonul? Clară, la obiect și lipsită de aroganță. Partea în care-ai descris ratonii drept: „bandiți mascați care fură cârnați“ a fost desfrâu total. Bravo.

Probabil c-ai petrecut ore bune pregătind cina pe care-ai dat-o aseară în cinstea clubului de carte. Știu că ai lăsat intenționat pe masă ambalajul de la blatul pe care l-ai cumpărat, fiindcă voiai să le prepari prietenilor tăi un tort cu căpșuni pe care să-l adore, având grijă, în același timp, să nu fii considerată perfecționistă fiindcă faci totul de la zero. Ai folosit un curățător de legume sau un cuțit pentru decojit ca să faci pe castraveți dungile acelea albe și verzi ca la bomboanele mentolate? A fost o tușă excentrică și a adăugat profunzime culorilor din salată. Nimeni nu se mai gândește la detaliile astea. Tu o faci.

Vreau să știi că-ți văd expresia atunci când cineva parchează peste linia despărțitoare într-o parcare plină, irosind un loc, și știu că motivul pentru care te uiți urât nu-i, de fapt, locul de parcare. Atunci când te oprești să aduni gunoiul de pe trotuar sau să pui meniurile înapoi în suportul lor la restaurantul cu sendvișuri, ai vrea să nu fii nevoită să faci asta. Ai prefera ca fiecare să-și facă treaba lui, dar, dacă n-o fac ei, atunci o vei face tu. Îți place să ai ceva de făcut, dar e greu să muncești alături de oameni care nu respectă regulile și nu-și asumă răspunderea. Te simți de parcă se comportă așa dinadins, de parcă o lasă mai moale fiindcă știu că vei veni tu

să strângi în urma lor. Nu poți să concepi cum de se simt bine când știu că au lăsat atât de multe treburi făcute doar pe jumătate. Toate astea te umplu de furie mocnită și te simți vinovată pentru faptul că uneori îți vine să arunci laptopul în capul cuiva. Ai vrea ca toate astea să nu te afecteze. Ai vrea să-ți vezi de viața ta.

Și n-am să mai spun nimănui, dar știu că n-ai fi vrut să faci costumele pentru musicalul din primăvară de la centrul comunitar. Nici măcar nu-ți place Mary Poppins. Dar ai completat formularul cu impresii după piesa de anul trecut, fiindcă așa se face dacă participi, completezi la final formularul cu impresii. Și, pentru că ai răspuns foarte în amănunt – asta și trebuie să faci dacă îți cere cineva părerea, să dai detalii –, te-au rugat să te ocupi tu de costume anul ăsta; și ai acceptat, fiindcă asta trebuie să faci, trebuie să ajuți dacă cineva îți cere ajutorul – și acum te-ai blocat încercând să te prinzi cum anume să-i croiești rochia lui Mary astfel încât să se potrivească pe ghipsul de la mâna ruptă a tinerei actrițe, și vrei ca piesa să iasă perfect, dar totodată îți dorești să nu fi acceptat, și te înnebunește că n-a mai zis nimeni da și că până la urmă sunt mereu aceiași oameni care ajung să facă ce e de făcut.

Ai vrea să poți să iei o pauză de la toate cele pe care le duci în spinare. E tare grea povara. Ești atât de al naibii de obosită.

Știu.

Și mai știu și că n-ai încotro.

Știu că, și dacă ai revizita momentul în care ți-ai dat seama prima dată că ești așa – momentul în care ai înțeles că, atunci când faci lucrurile bine, primești iubire, că, atunci când ai un succes, te simți împăcată –, probabil tot nu ai putea să te schimbi. E în firea ta. Nici nu ar conta dacă acel moment sau un altul s-ar fi petrecut cu totul altfel.

Te vezi așa cum crezi că te văd ceilalți, așa că te prețuiești doar atunci când livrezi, produci, duci la capăt și ai succes. Dacă tu nu crezi că valorezi nici cât negru sub unghie, atunci nu ai nici un motiv să te trezești dimineața, iar dacă n-ai pentru ce să te trezești… atunci ce? Te simți deconectată, de parcă ar fi anulat cineva gravitația și tu te răsucești în spațiul nemărginit, ca o gaură neagră care întreabă: TU CE ROST AI?

Știu că te-ai simți penibil explicând cuiva ceea ce simți. E oribil de existențial și de ciudat să ai senzația că, dac-ai greșit punctuația într-un mesaj pe Twitter, lumea nu-i decât un gol lipsit de sens. Nu toți oamenii pricep. Ei nu-nțeleg că dacă tu îți faci atâtea griji pentru chestii minore, atunci lucrurile importante deja îți par cu mult mai mari decât sunt de fapt. E destul de rău că te întrebi dac-oi fi cumpărat crema de protecție solară potrivită – oare trăiești *viața* corectă? Oare ar trebui s-o apuci pe un alt drum? Să-ți reiei studiile? Să rămâi cu partenerul, sau să te desparți? Ești părintele/fiica/sora/prietena care ar trebui să fii?

Și știu că, cu cât faci mai mult, cu atât simți nevoia să faci mai mult ca să ți se pară c-ai făcut destul. De aceea răspunzi: „Sigur că da!“ la fiecare propunere și te strofoci pentru orice fleac. Pe urmă devii persoana care duce treaba la bun sfârșit și salvează situația, și *apoi* poate reușești să-ți tragi și tu sufletul.

Hai să-ți spun ceva: sunt de acord cu balsamul de buze organic în ambalaj prietenos

cu mediul cu care te-ai dat azi-dimineață, fiindcă e potrivit pentru pielea ta și e bun și pentru planetă. Am văzut c-ai așteptat la semaforul din intersecție până ți-a venit rândul. Am observat că ai răspuns imediat invitațiilor primite în poșta electronică. Bravo. Ai bifat tot. Absolut tot.

Știu câtă nevoie ai să auzi asta.

Eu nu mă satur niciodată.

Blocată în trafic

Am petrecut ore întregi blocată în trafic, zi după zi, deoarece, cu toate că alesesem să locuim în centrul orașului, toate treburile pe care le aveam de rezolvat – vaccinuri antialergice pentru copii, ridicat fursecurile pentru Cercetașe, luat medicamentul special pentru câinele bătrân – se aflau împrăștiate peste tot în zona metropolitană. Privesc înapoi la acești ani de nebunie în trafic, pe care-i numesc așa nu numai pentru că simțeam că-mi pierd mințile la volan. Ca să duc un copil la antrenamentul de volei și pe celălalt la lacrosse, trebuia să-mi petrec o după-amiază și o seară-ntreagă în traficul care înainta ca melcul, cu un copil care-și făcea întotdeauna temele pe scaunul din față, în timp ce celălalt alerga după o minge pe un teren. Se glumea în Atlanta că faci o jumătate de oră ca să ajungi în capătul străzii, însă adevărul e că de obicei îți lua de două ori pe atâta ca să ajungi undeva.

Trăiam practic în mașină, aveam torpedoul burdușit cu apă și gustări, fiindcă mi s-a întâmplat de multe ori să petrec atât de mult timp inspirând gaze de eșapament și privind în gol plăcuțele de înmatriculare ale celorlalte mașini – echivalentul auto a ceea ce se chema odată „să te uiți în fundul calului“ –, încât treceau ore bune de la ultima mea masă sau până apucam să-i dau copilului rupt de foame o mâncare gătită. Mă uitam cum se schimbă semaforul din verde în galben în roșu în verde în galben în roșu, apoi avansam și eu câte un milimetru până ajungeam la ieșirea pe autostradă, de unde începea călătoria spre destinație, iar asta mă făcea să fierb de nerăbdare. Îi înjuram în barbă pe ceilalți șoferi chiar și atunci când nu făceau nimic greșit, ci doar se nimereau în preajma mea. Asta se întâmpla o bună bucată de timp, în fiecare zi.

Acasă, când copiii erau la școală și eu nu mă aflam la volan, aveam o oarecare senzație de mulțumire c-am făcut ceva. Mă duceam cu cafeaua jos în birou și deschideam un document nou pe care-l aveam de redactat pentru un client, însă, cu toate că-mi plăceau curățenia și liniștea de acolo, mă simțeam izolată de lume, singură. Fereastra dădea spre un jgheab în care se adunau frunzele putrezite de pe alee. Îmi mobilasem biroul și cu un „scaun pentru musafiri“, în speranța că trece cineva pe la mine dimineața sau seara, după ce se duc copiii la culcare, să stăm de vorbă la un pahar de vin.

— Bem o cafea? le scriam în mesaj prietenelor.

— Nu pot azi – curând! îmi răspundeau.

Prietenele mele aveau familiile, obligațiile și orele lor de stat în trafic. Nimeni nu a venit să se așeze pe scaunul pentru musafiri.

Vrața se întâmplă în etape și chiar și prietenii de-o vârstă cu tine pot fi într-o altă etapă decât cea în care te afli tu. Întrucât copiii mei crescuseră acum măricei, eram gata să-mi dedic mai mult timp prietenelor, muncii și lucrurilor care nu aveau de-a face cu copiii. Numai că multe dintre prietenele mele încă aveau copii mici. Multe erau încă în etapa aceea a vieții în care nu aveau aproape deloc timp pentru altceva decât pentru copii. Eu însă simțeam că sunt din nou pregătită pentru prietenele

mele, doar că ele nu erau pregătite pentru mine. Nu puteau să zăbovească la o cafea în biroul meu; zăboveau încă hrănind copiii cu biberonul.

Îmi lipsea sentimentul pe care-l aveam atunci când lucram într-un birou împreună cu alte persoane, așa că uneori îmi îndesam laptopul în poșetă și conduceam până la una dintre cafenelele acelea la modă aflate la jumătate de oră de casă, unde, dacă te uitai pe fereastră, aveai impresia că toată lumea era angajată într-o discuție, toți gesticulau din răsputeri și desenau ceva în carnețele. Numai că SUV-ul meu uriaș și stupid abia dacă încăpea pe locurile de parcare de mărimea unei mașinuțe Fiat și de cele mai multe ori mă panicam să nu cumva să lovesc ceva și dădeam ture în jurul cvartalului până când nu mai aveam putere și plecam acasă.

Am început să-mi petrec zilele șezând la insula din bucătărie, parcurgând postări pe Twitter, privind afară pe ferastră, încercând să evit să cobor pentru a mă apuca de treabă. Lăsam să treacă termenele de predare și pierdeam vremea căutând metafore care să descrie cum mă simțeam. Iată una: simțeam că viața mea e aidoma unei măști pentru ten, genul acela care vine ambalat într-un borcan și, la început, când ți-o întinzi pe obraji, frunte și bărbie, e fină și alunecoasă, cu miros de flori și zahăr; pe urmă se usucă, devine din ce în ce mai rigidă și-ți absoarbe umezeala din pori. Se fisurează și se zbârcește în jurul pleoapelor, așa încât nu mai poți clipi, deci singurul lucru la care te mai poți gândi este că trebuie s-o dai jos chiar acum, trebuie s-o apuci cu unghia de un colț solzos și s-o cojești – s-o smulgi! – pentru ca pielea ta să mai poată respira din nou aer umed și călduț.

Iată încă o metaforă: imaginează-ți c-ai avea un pulover fix mărimea ta, exact culoarea care-ți place, acel amestec de bumbac care-ți alunecă fin pe brațe când îl îmbraci în fiecare dimineață. Ai purtat acest pulover zi de zi, era preferatul tău, și apoi, într-o bună zi, s-a întâmplat ceva – nu știi ce, fiindcă nu-ți amintești să-l fi băgat în uscătorul de haine sau să-l fi spălat cu apă fierbinte –, iar acum ți-e o idee prea strâmt și materialul se adună sub coaste, cusăturile îți provoacă mâncărimi și nu poți ridica brațele deasupra capului. Te întrebi dacă nu cumva l-oi fi pus invers, așa că încerci să-l scoți și să-l îmbraci corect, doar că rămâi și mai tare prinsă în el, și-acum ai coatele lipite de față, o mânecă îți vine peste gură și ai intrat într-o panică totală, sufocantă.

Cam așa mă simțeam eu, doar că mai rău și tot timpul. În capul meu ceva nu se mai lega. Uneori, din senin, aveam palpitații atât de puternice, încât îmi vedeam pieptul zvâcnind prin cămașă. Atunci când nu aveam atacuri de panică, nu simțeam mai nimic. Adeseori mă gândeam: *Doamne, ce-mi dă dreptul să mă simt așa? E atât de aiurea!* Mi-am spus că e cazul să depășesc starea aceea fiindcă alte persoane depindeau de mine. Și uite-așa am hotărât să merg înainte și să fac treaba la care m-am înhămat, deoarece e o pierdere de vreme și o dovadă de egoism să te simți rău atunci când atât de multe merg bine. E o lipsă de recunoștință, și eu nu voiam să fiu nerecunoscătoare.

Numai că nu prea-mi ieșea faza cu mersul înainte.

Nu răspundeam la telefon și nu-mi verificam mesajele vocale.

Stăteam în pijama toată ziua.

Nu vedeam de ce m-aș spăla pe cap.

Stăteam în mașină în parcarea de lângă terenul de fotbal în loc să ies și să aștept

împreună cu restul părinților.

Îmi stătea gândul numai la somn. Erau dimineți în care simțeam că nu pot să mă ridic din pat, cu toate că lumea care mă aștepta era frumoasă și plină de oameni pe care-i iubeam. Trează fiind, îmi doream să dorm, iar când dormeam, visam că sunt moartă. Nu visam că m-am sinucis sau că m-a călcat trenul sau ceva tragic, de felul ăsta, ci doar că nu eram în viață. Ce rost mai avea să mă trezesc?

Într-o seară, după ce au adormit copiii și John era plecat cu serviciul, am deschis o sticlă de Prosecco și-am băut-o pe toată stând singură pe canapea, turnându-mi iar și iar în paharul meu preferat de șampanie – cel care avea desenate niște bule mici pe sticlă. (Să dai pe gât o sticlă de whisky, varianta feminină.) Viața-i scurtă! De ce nu? Băutura asta-mi place! Am înghițit cu poftă băutura efervescentă și am încercat să simt ceva.

M-am trezit la 3 dimineața cu senzația că am intestinele legate strâns cu benzi de cauciuc și cu perna, părul și pijamaua scăldate în transpirație rece. *A fost periculos*, mi-am zis, *să stau acolo și să beau așa*. Întotdeauna sunt amețită după un pahar și jumătate – nu-i de mirare că m-am simțit asemenea unui rezervor de vomă sub presiune după ce-am băut o sticlă până la fund. Eram singurul părinte care se afla acasă și eram beată turtă. *Sunt o mamă deplorabilă. Sunt periculoasă. Ce-i în neregulă cu mine?*

Nu mai ajungeam nicăieri la timp – niciodată. Toată viața mea ajunsesem mai devreme, la modul compulsiv. Deodată am devenit cea care mereu întârzie. Sau, dacă ajungeam la timp, uitam ceva esențial – ajunsesem la întâlnire, dar îmi lăsasem toate notițele acasă. Pierdeam din vedere bucăți întregi de calendar.

În prima zi de școală, când copiii mei erau în clasa întâi, respectiv a patra, am uitat să-i iau la finalul orelor.

Profesoara care supraveghea transportul copiilor m-a sunat pe telefonul mobil la ora patru (ei ieșiseră la trei) și mi-a zis: „Deci… mai vii?“ Eu nu uitasem că am copii, jur – îmi iubesc copiii (e ridicol că trebuie să spun așa ceva?) –, dar îmi era din ce în ce mai greu să țin minte unde trebuia să fim cu toții și la ce oră.

Adeseori îmi explicam întârzierea datorată oboselii spunând: „Îmi pare rău, dar încerc să fiu trei oameni într-unul“. De lipsa mea de punctualitate era vinovată dificultatea de a jongla cu calendarele noastre.

Totuși, nu era doar atât. Nu numai programele nebunești din casa noastră îmi distrăgeau atenția. Toate celelalte persoane care fusesem și nu fusesem de-a lungul vieții începeau să se lupte pentru o parte din creierul meu și totodată pentru o șansă de a respira aerul vieții reale. În capul meu se aflau înghesuiți mult mai mult decât trei oameni. Mă simțeam ca un ambuteiaj uman.

Apartamentul lui Diane von Furstenberg[14]

Mereu îi rănim pe cei pe care-i iubim, vorba cântecului. De ce? Fiindcă sunt la îndemână.

Psihologul mi-a spus că sunt deprimată. Și când eram deprimată deveneam o soție lamentabilă. Nu dădeam nicidecum vina pe John pentru cum mă simțeam. Dar nici nu-l puteam separa de ceea ce simțeam, așa că m-am gândit să mă separ eu de el. Dragul de John, care s-a apucat să spele toate rufele când a descoperit că eu nu mai dădeam atenție munților din ce în ce mai înalți de haine murdare. Blândul de John, care-mi aducea acasă brioșe cu cremă când doctorița mi le prescria (împreună cu Zoloft). Ea zicea că ar fi bine să savurez senzația pozitivă de a mesteca încet ceva ce-mi place mult să mănânc. El stătea în bucătărie și mă privea cum plimbam prin gură o mușcătură de prăjitură, cu mișcări exagerate, ca în desenele animate.

— Savurezi senzația? întreba el.

— Cred că da, spuneam eu cu gura plină, mestecând tacticos.

— Ce-ar fi, am zis după ce am înghițit prăjitura, dacă aș pleca de aici?

Am gesticulat larg, indicând faptul că aici însemna nu doar bucătăria, ci probabil tot restul casei.

— Cum adică? a-ntrebat el.

— Diane von Furstenberg și soțul ei au fiecare câte un apartament în Manhattan. Poate c-am putea face și noi așa.

— Să locuim în Manhattan?

— Să locuim separat.

— Hmmm.

Aici e momentul în care te-aștepți ca el sau ea să zică *Ce?!*, sau să trântească paharul de blatul din bucătărie din cauza șocului sau furiei. Numai că astfel de discuții importante scot la iveală particularitățile fiecăruia. Dacă mie-mi spune cineva: „Aș vrea să nu ne mai vedem o perioadă“, primul lucru la care mă gândesc este: *Deci mă urăști? Nu mai vrei să mă vezi niciodată?* O SĂ MURIM SINGURI? Nu și John. El face o pauză. Se gândește. Cere lămuriri.

Am discutat o oră, timp în care am încercat să-i explic ce voiam de fapt să zic, improvizând pe parcurs. „Bun, ce zici de asta…“ tot spuneam, adunându-mi ultimele forțe de gândire proactivă, în timp ce schițam un plan logistic imaginar: creșteam copiii amândoi, dar fiecare avea câte o noapte liberă, rămâneam căsătoriți și devotați unul altuia, dar trăiam în case diferite. În scenariul pe care-l proiectasem eu, John și copiii rămâneau în casa noastră, iar eu locuiam într-o casă sau apartament mai mic, după colț. Sau poate stăteam pe rând în casă cu copiii. Sau să stea copiii în ambele case, alteruativ. Să poți merge pe jos de la una la cealaltă. Una lângă alta? Cu cât vorbeam mai mult despre asta, cu atât mă întrebam de ce oare nu au două case toți oamenii căsătoriți, cu copii. Cu siguranță, fiecare dintre noi are câteodată nevoie de spațiul lui.

Am mai discutat și a doua zi, apoi din nou o săptămână mai târziu.

— Dar… a spus John, alegându-și atent cuvintele. Eu nu vreau să mă părăsești.

— Dar nu te-aș părăsi, am zis. Aș avea doar un loc al meu. Aș rămâne tot *cu tine*.

— Numai că toată lumea ar crede că ne-am despărțit.

El evalua situația din toate unghiurile posibile. Ce ar însemna pentru noi, dar și ce ar însemna pentru cei de lângă noi. La câtă bârfă ar trebui să facem față?

— Și-am putea să le zicem: „Duceți-vă naibii, nu-i treaba voastră“, fiindcă *noi* am ști că suntem în continuare soț și soție.

— Ne-ar mai trebui… încă o canapea? Câte două din fiecare?

Fie-i sufletul practic binecuvântat. Nu l-a cuprins nici o clipă panica. Nu a ridicat vocea niciodată, nu mi-a zis că sunt dusă cu pluta.

Ce a vrut să știe a fost cum am explica situația – sau n-am explica-o? – părinților și socrilor.

— Deci când vine mama ta în vizită o să te prefaci că încă mai locuiești aici? m-a întrebat el.

— Păi, nu știu. Nu vreau să-i pun pe copii să mintă.

Treaba devenea din ce în ce mai complicată.

— Ar fi cam singurii copii de la școală ai căror părinți căsătoriți locuiesc separat.

— Crezi?

Urmărind conversația fără sonor, ai fi putut crede că discutăm despre ce fel de mâncare să comandăm pentru cină.

Mă tot gândeam: „locul meu nu-i aici, trebuie să plec“ și aveam nevoie disperată de spațiu, însă, pe măsură ce încercam să mă concentrez la acest scenariu ipotetic, am înțeles că, de fapt, nu voiam să stau fără John. Nu-mi doream să trăiesc fără copiii noștri. Voiam să ies cumva din cotidian – să sar în mașina timpului și s-o las să mă scoată o vreme din viața mea –, doar că nu eram în stare să traduc dorința asta în ceva realist. Voiam să „plec“ în felul în care-i spui unui copil „pleacă“ atunci când ești mic și nu mai vrei să te joci cu el; iar persoana cu care nu mai voiam să mă joc nu era John, ci eram chiar eu.

Atunci când spui „Pleacă“, nu-ți pasă unde se duce persoana respectivă, vrei doar să n-o mai vezi. Eu voiam să nu mă mai văd pe mine însămi – să ies din viața mea obișnuită. Devenisem o persoană furioasă care înjura mașinile de pe autostradă, o persoană tristă care stătea și se uita aiurea pe fereastră. Nu știam cum să mă fac bine de una singură, așa că-mi doream să ies din povestea în care sinele acesta era personajul principal.

Nu puteam însă ghici cu precizie cum anume ar fi arătat acest „pleacă“. Ideea de a locui în case separate s-a destrămat încă dinainte de a prinde contur. John m-a ascultat, eu i-am vorbit despre ea câteva zile, iar în cele din urmă am abandonat-o. Nu avea nici un sens.

(N-ar trebui să mă surprindă că aranjamentele locative ale lui Diane von Furstenberg nu mi se potrivesc. Nici rochiile ei petrecute nu mi-au venit niciodată.)

În loc să-i mulțumesc lui John pentru răbdarea și sprijinul din lunile în care m-am prăbușit ca un sac de nisip pe diverse piese de mobilier și mi-am adus foarte puțin spre deloc contribuția în casa noastră, eu mai mult mă răsteam la el. Scoteam fum pe nări din te miri ce. (*Cine-a pus un castron pe raftul de sus al mașinii de spălat vase?*) Tot încercând să-nțeleg ce anume mă făcea nefericită, continuam să emit

scenarii în care amândoi eram de vină: eram oare soția care se sacrifica, obligată să renunțe la visurile ei pentru a duce copiii cu mașina de dimineață până seara? Nu. Nu-mi impusese nimeni să iau deciziile profesionale pe care le luasem și nu mă oprea nimeni să schimb ceva. Eram eu legată indisolubil de viața domestică, mi se interzicea să cutreier deșerturi și să fac pescuit subacvatic pentru că aveam copii pe care să-i duc cu mașina de colo-colo prin oraș? Nu. Vreau să zic că da, aveam copii pe care să-i duc de colo-colo cu mașina prin oraș, doar că (a) eu îmi dorisem copii. Nu mi-a pus nimeni în brațe copii pe care nu-mi doream să-i cresc. Și (b) știam al naibii de bine că, dacă aș fi fost lăsată să fac tot ce-mi trecea prin minte, nu aș fi cutreierat deșertul și nici n-aș fi făcut pescuit subacvatic. Lucrurile nu prea se legau.

Și totuși încercam, în sinea mea, să găsesc modalități de a da vina pe el, fiindcă el fusese prezent tot timpul, fusese parte din fiecare decizie matură pe care o luasem vreodată. Dacă eu eram nefericită aici, în punctul în care ajunsesem, nu era un pic și vina lui?

Într-o seară, pe când fluturam șervetul de hârtie pe care tocmai îl rupsesem pentru a șterge blaturile din bucătărie, am spus:

— Știi care-i treaba? Ce-ar fi dacă eu aș vrea să merg mâine să fac sărituri cu coarda elastică? Am întâlniri! Am de dus copiii de colo-colo! N-aș putea să merg cu nici un chip!

— Vrei să mergi să sari cu coarda elastică? m-a întrebat el.

— Nu. Ideea e că *toate astea mă împiedică să fac sărituri cu coarda elastică*. De ce nu mă asculți?

Trecem prin viață încercând să ne justificăm alegerile. Psihologii numesc asta înclinație spre autovalidare. Dacă ești om de știință, această înclinație ar putea genera erori în cadrul experimentelor, fiindcă fără să-ți dai seama vei acorda mai mare importanță acelor descoperiri care-ți confirmă ipoteza și vei găsi scuze pentru cele care n-o confirmă. Vei trage concluzii greșite pentru că nu ești obiectiv.

La rândul nostru, căutăm în viața personală dovezi că am făcut alegerile corecte. Chiar și atunci când este vorba despre decizii mărunte, de zi cu zi, putem să ne autoconvingem că negrul e alb fiindcă ne simțim mai bine decât să recunoaștem c-am greșit. (Câte farduri dintre cele pe care le am îmi fac pleoapele să arate ca niște șopârle aurii? Mai multe. Dar nu mă descotorosesc de ele fiindcă nu vreau să cred că am aruncat banii pe fereastră.)

Problema cu a avea constant această perspectivă asupra vieții este următoarea: e absolut normal să te mai uiți de jur împrejur din când în când și să observi că unele chestii nu merg – că trebuie să-ți mai reglezi ceasul, să-ți mai recalibrezi viața un pic. Toți oamenii procedează așa. Pentru a face asta însă, ai nevoie să ignori înclinația spre autovalidare. Trebuie să fii dispusă să spui când ceva e greșit, să spui că simți că ceva nu e în regulă. Ceea ce e dificil pentru orice ființă umană. În cazul meu, o persoană a cărei identitate și liniște se bazează pe a examina o situație și a gândi *Da, e bine*, era mai mult decât îngrijorător să-mi examinez starea emoțională și să simt că *Nu, nu e bine*. Mi se părea catastrofal de disproporționat. Mă determina să-mi spun: *Stai puțin, dacă nu sunt eu aceea care ia tot timpul deciziile corecte, atunci cine sunt?* Mi se părea imposibil să accept că la un moment dat făcusem alegeri care erau „corecte“, pe care însă acum le percepeam drept „greșite“.

Alegerile corecte trebuie să rămână corecte, nu?

Un singur lucru nu suport să fac: să greșesc.

În adâncul sufletului știam că problema nu era John. Mi-am proiectat însă nemulțumirea asupra lui fiindcă el îmi era cel mai aproape. Pentru că el vedea cât de nefericită eram, mă simțeam și mai conștientă de halul în care ajunsesem. Mă trăgea mai aproape, dar, când îl priveam drept în ochi, tot ce vedeam era propria-mi reflexie deformată. Îmi imaginam cât de grotesc arătam.

Acum, când privesc înapoi către acea perioadă în care tânjeam după solitudine și evadare, îmi dau seama că ce-mi doream de fapt era să nu am martori o perioadă și atât. Voiam să nu vadă nimeni cât de aiurea mă simțeam. Voiam să pot fi nefericită fără să mă simt jenată de asta. Era oarecum asemănător senzației pe care o aveam înainte de a leșina – bănuiala că urma să mă prăbușesc, semn că ar fi bine să stau cât mai aproape de sol. Aveam nevoie de un loc în care să mă pot lovi de podea fără teama suplimentară că m-ar putea vedea cineva căzând.

---

14. Creatoare de modă de origine belgiană (n. 1946) (n. tr.).

Nora Ephron și viețile copacilor

În romanul ei autobiografic *Arsuri la stomac*, Nora Ephron[15] scrie așa: „Arată-mi o femeie care plânge toamna fiindcă-și pierd copacii frunzele și eu o să-ți arăt ce-nseamnă să fii o persoană cu adevărat dezagreabilă.“ Cartea am citit-o mai întâi în clasa a șaptea (nu era tocmai potrivită cu vârsta mea) și apoi din nou când eram adult, și atunci mi-am zis: *Stai un pic*, eu plâng *uneori când cad frunzele din copaci*. Se mai știe despre mine și că mă smiorcăi atunci când găsesc o pietricică ascuțită care seamănă cu o față încruntată. Suspin dacă văd în curte un sconcs care pare singuratic, de parcă tocmai atunci a avut revelația că toți prietenii i-au plecat să hoinărească și nu l-au anunțat și pe el încotro o apucă. Mai și râd – ca de exemplu, atunci când văd o crenguță care arată de parcă mi-ar face un semn obscen cu mâna. Chicotesc dacă văd o furnică chinuindu-se să ducă-n spate o jumătate de Froot Loop[16].

Îmi place să desenez păsări, meduze și flori care poartă pălării, și foarte des creaturile astea mi se par la fel de reale – și la fel de pline de povești secrete – ca și oamenii. Așa sunt acum, și așa eram și în copilărie, când desenam cățeluși pe orice bucată de hârtie care-mi pica-n mână. Întotdeauna am simțit că animalele sunt personaje. Tot așa cum unii oameni se opresc la fiecare cărncior și se extaziază la vederea bebelușului, la fel mă opream și eu să mângâi căței. Îmi imaginam o poveste pentru fiecare exemplar canin pe care-l întâlneam. Vederea unui câine mort pe marginea drumului mă făcea să mă simt neom zile la rând (și acum e la fel). Nu-mi puteam scoate din minte filmul imaginar, așa că-mi închipuiam toate evenimentele premergătoare aventurii canine cu final tragic. Ce l-a determinat să iasă pe stradă? Ce căuta? Poate că ieșise să caute ceva de mâncare. Poate că se săturase de stăpânii care-l neglijau și de cușca lui din beton. Poate că voia doar să facă puțină mișcare. Poate că văzuse o pasăre.

Ca desenator, îmi folosesc imaginația pentru a filtra lumina umanității prin prisma naturii înconjurătoare. Desenul cu o domniță pinguin care e supărată nevoie mare că autobronzantul pe care și l-a cumpărat nu-i conferă un bronz uniform, așa cum promitea reclama, te face să te gândești: *Ce ridicol!* Și nu-i ridicol doar pentru că pinguinii nu folosesc autobronzant. E ridicol fiindcă e o prostie să te enervezi pe seama felului în care te bronzezi. E ridicol în cazul unui pinguin, și e la fel de ridicol în cazul unei ființe umane. Proiectându-ne defectele asupra altor creaturi reușim să vedem imaginea de ansamblu și să râdem de noi înșine.

N-ar trebui să-mi pese ce ar crede răposata Nora Ephron despre mine. Doar nu am fost prietene. Era suficient de în vârstă să-mi fie mamă, numai că nu era mama mea – nici mătușa mea, nici verișoara, nici altcineva cu care să am vreo legătură de rudenie. Atât că noi, oamenii, pentru că ne dorim să fim plăcuți de toată lumea, simțim nevoia să fim plăcuți și de cei pe care nu i-am cunoscut niciodată, și cu atât mai mult de cei pe care-i admirăm. De câte ori am văzut *Când Harry a întâlnit-o pe Sally*[17]? De mai multe ori decât pot ține minte sau număra. O, și cum m-am mai

minunat de replicile pe care Nora Ephron le-a pus în gura lui Meg Ryan și a lui Billy Crystal. A fost fără-ndoială un geniu. Mi-aș dori să mai fie încă printre noi ca să-i pot spune cât de mult îi admir opera și totodată cât de mult s-a înșelat asupra unui lucru anume.

Ieri am văzut un clip video despre cum o vacă a fost salvată cu un elicopter în Italia. Vaca rămăsese blocată într-o viroagă și ea, sau el – nu pot să vorbesc despre animale ca despre niște obiecte –, nu reușea să se cațere pe versant ca să iasă. Firește că nu putea. Vacile nu se cațără. Dar știu ele oare că nu se pot cățăra? Oare vaca a intrat în panică? O prietenă de-ale mele, veterinar, spune că animalele nu au conștiența trecutului și nici a viitorului. Trăiesc doar în prezent. Iată de ce e o dovadă de bunătate și de responsabilitate să eutanasiezi un câine care are dureri și e pe moarte. Câinele nu-și spune în sinea lui: *Vreau să mai trăiesc doar cât să apuc să mai văd o dată cum ninge.* Câinele simte doar că-l dor picioarele, că nu se mai poate urca în fotoliul preferat, că vomită din nou. Vaca aceea nu se gândea că urmează să moară și nu-și făcea griji că o să le lipsească alor ei și nici nu-i treceau prin fața ochilor amintiri din copilărie. Nu știa decât că e blocată.

Oare ce i-o fi trecut prin minte vacii după ce salvatorii au fixat-o în ham și au ridicat elicopterul de la sol? O vacă nu știe instinctiv ce e acela elicopter. *Ce naiba e asta?*, trebuie să-și fi zis ea în timp ce elicea se învârtea în aer. Nu pot decât să-mi imaginez ce-o fi înțeles din zbor vaca aceea în vreme ce i se dezlipeau picioarele de sol și imaginea pășunii bine-cunoscute se lățea și se înclina.

Știm cu toții că animalele au emoții și personalitate. Există suficiente dovezi științifice în acest sens, ca să nu mai zic de dovezile neconfirmate care ne înconjoară. În curtea mea e o veveriță care le dă la o parte pe toate celelalte veverițe de lângă hrana pentru păsări. E o bestie. Câinii, pisicile și alte animale pot suferi de anxietate, de depresie, până și de tulburare obsesiv-compulsivă. Ia întreabă-l pe câinele meu gălbui Woodstock, care nu se poate așeza dacă nu se-nvârtește pe loc de patruzeci și cinci de ori și care, odată așezat, se linge pe labe până când unul dintre noi îi pune o mână pe cap și-i spune: „Gata.“

În cartea *Viețile interioare ale animalelor: dragoste, durere și compasiune*, pădurarul german Peter Wohlleben dovedește o sensibilitate similară cu a mea. El e de părere că animalele au suflet. Nu numai animalele cu mutrișoare drăgălașe și blănoase, precum cerbii sau caprele, ci și cele pe care nu prea-ți vine să le îmbrățișezi: corbii, omizile și puricii. Mi s-a părut o lectură fascinantă, însă cei cărora li se pare un pic exagerată probabil că ar ridica o sprânceană la cartea care o precedă: *Viața secretă a copacilor: ce simt și cum comunică*. În aceasta, Wohlleben prezintă copacii dintr-o pădure în chip de „prieteni“ și de „neamuri“ care au în comun sisteme de rădăcini și își ajustează crengile astfel încât să se asigure că vecinul primește suficientă lumină de la soare. El postulează faptul că arborii pot simți frică, că au amintiri și că vorbesc unii cu alții prin semnale electrice trimise cu ajutorul unei rețele asemănătoare Internetului.

Viziunea lui este antropomorfizată, desigur, însă tot ce descrie se bazează într-o anumită măsură pe fapte dovedite științific. De pildă, salcâmii avertizează alți copaci când se apropie girafele. Ei emană un gaz ce poate fi mirosit de alți arbori;

aceștia sunt îndemnați să producă o substanță care-i face mai puțin atractivi pentru animalele sălbatice aflate în căutare de hrană. Poate că e prea mult dacă spun că asta-i o dovadă a faptului că arborii simt frică. Wohlleben scrie însă că atunci când vorbește astfel despre copaci, oamenilor li se aprind luminițe în ochi. El a tradus și elementele nonumane din mediul înconjurător în termeni care pot fi înțeleși de oameni, făcându-le să pară mai asemănătoare ființei umane.

Astfel de discuții despre animale și plante ne fac să ne simțim mai puțin singuri în calitate de ființe vii. Nu-i așa că e reconfortant să te gândești la arbori care-și iubesc părinții, care au grijă de vecinii lor și care-și cresc puii? Noi toți avem același deziderat: să supraviețuim, să creștem și să nu fim abandonați.

Știu că nu sunt singura care gândește astfel. Dacă aș fi, clipurile video cu animale nu s-ar răspândi așa cum o fac. În clipa-n care scriu, Liliacul Batzilla, pseudonimul unui voluntar de la un sanctuar pentru lilieci din Australia – unde nu am fost până acum, dar a cărui prezență online o urmăresc cu sfințenie –, este urmărit de aproape trei sute de mii de persoane pe Facebook. Oamenii ăștia, printre care și eu, urmăresc pentru a afla cine a mai venit de curând la sanctuar și cum se descurcă. Cei care administrează pagina de Facebook le dau nume tuturor liliecilor și povestesc:

Domnul Parfrey, salvat acum două săptămâni după ce a fost găsit dând slab din aripi în mijlocul străzii, a trecut printr-un mare necaz, dar după ce s-a odihnit și a primit îngrijiri, a fost eliberat cu bucurie azi după-amiază în tabăra lui.

Atunci când urmăresc un filmuleț cu un pui de liliac învelit în cârpe și căruia i se spală fața cu un bețișor de urechi, fac asta nu pentru că mi-aș dori să fiu și eu înfășată într-o cârpă și să mi se tamponeze fața (pfiu, claustrofobia), ci deoarece îmi pasă de acel liliac. El nu e singur și nici eu nu-s singură. Asta îmi aduce alinare.

Atunci când mă las purtată de imaginație gândindu-mă cum zboară vaca peste viroagă, simt alinare: Știi ce, tuturor ne e frică. Toți ne uităm în jur în ultima vreme și ne întrebăm ce naiba se întâmplă. Tot așa cum există o mulțime de lucruri pe care vacile nu le pot înțelege despre oameni, ca, de pildă, elicopterele și zborul artificial, bănuiesc că și nouă ne scapă multe detalii despre viețile lor. Suntem, și noi, și animalele, cam în ceață când vine vorba de regnul celălalt. Asta explică poate de ce, în loc să-mi scadă apetitul pentru desenat animale pe măsură ce am crescut, am desenat din ce în ce mai multe. E ciudat că o femeie matură a publicat o carte în care-s numai desene cu păsări care au parte de interacțiuni sociale ca vai de ele, au frici existențiale și nemulțumiri minore? Sau e ceva perfect de înțeles? Eu aș merge pe a doua variantă.

Așa că da, fantomă a Norei Ephron, când va veni toamna și lumea va fi rece și neprimitoare, eu voi plânge. Fiindcă natura întreagă e în descompunere. Și, dacă există umanitate în natură, ei bine, atunci și reciproca e valabilă. Dacă toate mor, atunci *toată lumea* moare, și asta-nseamnă familia mea și prietenii mei și cu mine, și ghici și mai cine? Nora Ephron, firește. Tu nici măcar nu mai ești aici să-mi zici că-s o persoană absolut dezagreabilă. Noi două nici măcar nu ne-am întâlnit, și-acum tu ești moartă. Exact ca frunzele în luna noiembrie.

Eu cred că Nora m-ar fi înțeles, chiar cred asta.

15. Jurnalistă, scriitoare şi cineastă americană (1941–2012), cunoscută mai ales pentru comediile romantice pe care le-a realizat. Titlul menționat (în original, *Heartburn*) a fost tradus la Humanitas în 2006 (n. tr.).

16. Cereale în formă de inele colorate, cu arome de fructe (n. tr.).

17. Film american din 1989, cu Billy Crystal şi Meg Ryan, după cartea omonimă a Norei Ephron (n. tr).

15. Jurnalistă, scriitoare şi cineastă americană (1941–2012), cunoscută mai ales pentru comediile romantice pe care le-a realizat. Titlul menționat (în original, *Heartburn*) a fost tradus la Humanitas în 2006 (n. tr.).

16. Cereale în formă de inele colorate, cu arome de fructe (n. tr.).

17. Film american din 1989, cu Billy Crystal şi Meg Ryan, după cartea omonimă a Norei Ephron (n. tr).

Asta nu-i pisica mea

— Ieși încet și arată-te la față, am spus eu în întuneric.

M-am ghemuit pe podea, am ridicat cu o mână cearșaful din bumbac alb și m-am chiorât în peștera întunecoasă de sub pat. Nările și plămânii detectau prezența blănii, dar ochii mei nu depistau nimic. Motanul negru, stând nemișcat în întuneric, nu voia să fie găsit, numai că eu trebuia să-i dau de mâncare. Aveam nevoie ca el să renunțe la comportamentul antisocial și să accepte un castronel cu Fancy Feast, dar în același timp nu-mi doream să țâșnească fulgerător ca un monstru scăpat din iad și să mă zgârie pe față. Nu știam mai nimic despre comportamentul felinelor. Toată viața fusesem alergică la pisici, dar bănuiam – bazându-mă pe mituri, *meme*-uri de pe Internet și pe acea vecină pisăloagă de acum mulți ani – că toate pisicile erau niște nesuferite.

— Bine, atunci. Eu o să mănânc acum niște mâncărică gustoasă cu somon.

Puteam aștepta să iasă. Nu era nici o grabă. Urma să petrec trei săptămâni având grijă de această casă, până la urmă trebuia să i se facă și lui foame. M-am dus la bucătărie și mi-am evaluat stocul de articole de băcănie aliniate pe blatul de bucătărie din lemn gros: o cutie cu migdale, un snop de banane, două baxuri cu apă minerală cu aromă de lămâie, o pungă de fursecuri Milano cu mentă, o cutie de Triscuits și un tub cu brânză tartinabilă iute. Toate grupele de alimente, plus o cutie cu antidepresive și niște Claritine pentru alergia la pisici.

Eu când sunt singură nu gătesc. Ciugulesc. Absența oricărei presiuni de a hrăni alte ființe umane este unul dintre micile gesturi de tandrețe pe care mi le ofer. Singura ființă pe care o aveam de ținut în viață în vara aceea, în afară de mine, era motanul. Venise la pachet împreună cu casa.

Am vrut să-i dau de înțeles motanului că încă mai eram prin preajmă, așa că am făcut o plimbare prin casa aceea care nu-mi aparținea. Iată un portret al unei tinere pe care nu o cunoscusem, cu părul lung, de culoare închisă, revărsat peste decolteul dantelat al unei rochii albe. Iată dormitorul acelei femei. Marchiza de sticlă. O mică terasă din lemn. Niște plante pe care trebuia să le ud eu periodic cu furtunul ca să nu se usuce pe soarele ucigător din iulie.

Am stat pe terasă și mi-am deschis pe telefon o hartă ca să înțeleg mai bine unde mă aflam față de restul orașului. Am unit din ochi punctele dintre casă și magazinul alimentar, lacul cu promenadă, celelalte câteva locuri pe care știam că trebuie să le caut acolo, în Nashville, orașul în care mă născusem, dar în care nu mai stătusem de când eram mică, un loc aflat la 400 de kilometri de cel de care erau indisolubil legați soțul meu, copiii mei, obligațiile și îndatoririle mele.

Mi s-a părut că mi-era scris în stele să ajung aici. La câteva săptămâni după discuția despre traiul în stilul familiei von Furstenberg îmi venise o idee nouă – o versiune a lui „pleacă“ care avea însă mai mult sens. I-am făcut propunerea asta lui John într-o seară, la cină.

— Ce-ar fi să plec undeva de una singură, doar o perioadă, cât sunt copiii în tabăra de vară? Undeva unde să-mi pot aerisi creierul, știi ce zic?

Iată ceva ce puteam procesa.

Abia după câteva zile am primit vești de la una dintre prietenele mele cele mai bune, care locuiește în Nashville. Mi-a spus că are o prietenă care se află într-o situație dificilă. La fel ca mine, și ea avea nevoie să se ducă undeva. Trecuse printr-un divorț, îi muriseră ambii părinți și avusese un an oribil la serviciu. Șeful ei insistase să-și ia toate zilele de concediu adunate din urmă, iar ea găsise un loc unde să stea la plajă câteva săptămâni, numai că nu putea lua și pisica și nici nu avea fondurile necesare pentru a plăti un hotel de pisici sau pe cineva care să stea cu ea.

Și uite-așa am ajuns eu să stau gratis undeva și să am de hrănit un motan pe nume Winston.

Winston e menționat destul de des în jurualul pe care l-am ținut în săptămânile acelea.

ZIUA *3: Winston a venit în bucătărie când am pornit aparatul de desfăcut conserve. Și-a mâncat mâncarea și a fugit la locul lui.*

ZIUA *4: Oare cine o fi inventat litiera? De ce au adoptat-o și alții? De ce nu s-a găsit nimeni care să-l privească pe omul ăla și să-i zică: „Mike, ideea asta-i foarte proastă“?*

ZIUA *6: Stau pe canapea, iar Winston e pe podea și mă privește fix. Mi-a trecut acum prin minte:* Pisica asta vrea să-mi spună ceva, *și la început m-am speriat tare de tot, fiindcă nu-mi dădeam seama cum o să înțeleg ce vrea să-mi comunice. Pisica asta nu-i a mea totuși! Nu am de ce să-i învăț limba. Putem să conviețuim aici o perioadă fără să ne înțelegem. În curând, în casa asta toate vor reveni la normal. Ăsta e doar un răgaz. Tocmai i-am spus „răgaz“ cu voce tare pisicii. Dac-o să creadă c-am zis „aragaz“?*

În jurnalul meu mai erau des menționate activitățile fizice zilnice („plimbare de 30 de minute în jurul lacului Radnor“) și cumpărăturile („Am aflat cum se ajunge la Walgreens și mi-am luat șervete de hârtie“). Mă pricepeam de minune să înregistrez intrările și ieșirile, care erau puține la număr.

Nu am fost complet singură în tot acest timp. Prietena mea locuia în apropiere, în aceeași zonă din Nashville, și venea la mine de vreo două ori pe săptămână la cafea. Le cunoșteam pe câteva dintre membrele clubului ei de carte, care mi-au urat și ele bun venit. Mi-a făcut plăcere să iau de câteva ori prânzul cu oamenii ăștia, însă în majoritatea timpului am mers singură la plimbare sau am stat în casă, cu motanul invizibil, mutându-mă de pe scaun pe canapea, apoi pe treptele terasei și înapoi pe scaun. Am făcut suficientă muncă de redactare cât să-mi mențin clienții mulțumiți, mai trimiteam cuiva câte un document o dată la câteva zile; dar, vară fiind, nu aveam prea mult de lucru. Nu trebuia să-mi verific mailul prea des.

A fost un fel de vacanță de la viața mea obișnuită. Totuși, unul dintre motivele pentru care am stat atât de mult doar cu mine era că nu-mi doream să mă simt prea tare ca-n concediu. Nu mă aflam acolo ca să mă distrez și să merg în cluburi. Eram

acolo ca să trăiesc în singurătate, să văd dacă obținând ceea ce-mi doream mă voi simți mai bine-n pielea mea. Uneori schimbarea de decor mă ajutase să mă văd într-o lumină nouă; alteori nu. Nu știam ce se va întâmpla de data asta, dacă un peisaj nou mă va ajuta să-mi regăsesc sănătatea mintală.

Într-o zi vorbeam cu John la telefon.

— La ce te gândești? m-a întrebat.

— La nimic, am spus.

Nu eram refractară. Nu era ca atunci când îți întrebi copilul ce a făcut la școală și el răspunde „nimic“, chiar dacă a făcut o mulțime de chestii. Eu chiar mă străduiam să mă gândesc la cât mai puține lucruri. Obosisem să mai gândesc. Voiam să elimin replica care-mi rula încontinuu în cap: *Ești defectă. Ceva e în neregulă cu tine. Nu-ți trăiești viața așa cum trebuie.* CE AI DE GÂND SĂ FACI?

Mi-am dat seama ulterior că meditasem destul de mult, cu toate că la vremea aceea nu înțelegeam prea bine care era treaba cu meditația și nu aș fi numit-o chiar așa. Știam numai că ori de câte ori îmi intra un gând în cap, îl goneam imediat afară, păstrându-mi mintea goală. Tânjeam după gol – fără planuri, fără trăncăneală. Doar liniște binecuvântată.

Obișnuiam să râd de femeile care se retrăgeau în tabere de yoga ca să se regăsească pe sine. Nu le-nțelegeam pentru că n-am nici o aplecare spre yoga. Nu am înțeles cum exercițiile de stretching puteau constitui o experiență transformatoare. (Îmi pare rău, știu că yoga înseamnă mai mult decât atât, însă pentru mine așa arată.) Am glumit odată cu o prietenă despre faptul că Lululemon[18] ar trebui să scoată o gamă de pantaloni pentru criza vârstei de mijloc și niște sutiene pentru regăsirea de sine. S-ar vinde ca pâinea caldă.

Acum înțeleg însă. Probabil că cei care au mintea asaltată de multele voci ale anxietății sunt atrași de partea de meditație din yoga. Probabil că îi atrage liniștea. Capacitatea de a se detașa.

Eu voiam să fiu tăcută și neînsemnată.

ZIUA *9: Am găsit un cartonaș cu o rețetă într-un sertar din bucătărie: „biscuiți sărați cu unt rumeniți la cuptor“, care spunea să arunci niște biscuiți sărați în unt și amestec uscat de condimente pentru salată, și apoi să pui totul la gratinat. De ce ai avea nevoie de o rețetă pentru așa ceva? Nu e scârbos?*

ZIUA *11: Winston a stat pe un scaun lângă mine cât mi-am băut ceaiul. Poate că suntem acum prieteni în universul pisicilor. Am făcut biscuiții rumeniți cu unt.*

ZIUA *12: Biscuiții rumeniți cu unt dau dependență.*

În cea mai mare parte a timpului, dacă-mi doream să mă implic în ceva, citeam. Îmi adusesem o cutie cu cărți pe care nu apucasem să le citesc – romane pe care nu le începusem niciodată, cărți de autoperfecționare cu titluri menite să te inspire, precum *Îndrăznește în stil mare*, cărți despre afaceri, și tehnologie, și știință, și natură și tot felul de lucruri care îmi stârneau curiozitatea și pe care voiam să le știu. Fiindcă nu făceam aproape nimic altceva, am terminat cărțile mai curând decât mă așteptam.

Spre norocul meu, prietena mea lucra la librăria din cartier.

— Vino cu mine la serviciu, mi-a spus. O să găsești destule noutăți.

Știam deja de Parnassus Books, firește. Proprietare erau scriitoarea Ann Patchett și partenera ei de afaceri, Karen Hayes. Citisem despre librărie pe prima pagină din *The New York Times*, imediat după deschidere: „Romanciera care luptă împotriva curentului deschizând o librărie.“ Magazinul avea un oarecare renume printre iubitorii de carte. Eram încântată să-l vizitez.

O bijuterie de loc! *Magazin* e un cuvânt mult prea comercial și impersonal. Nu semăna deloc cu Target sau Kroger, sau cu locul de unde-ți cumperi baterie auto. Era un cămin. Cărțile stăteau cuibărite în rânduri ordonate pe fiecare perete, erau puse teanc pe rafturi din lemn sub lumini calde, gălbui. Librarii se-nvârteau de colo-colo, fiecare ocupat cu câte o sarcină precisă: să se urce pe scară pentru a da jos un volum de memorii, să așeze în raft niște volume broșate, să lege cu fundă un cadou la casa de marcat. Clienții – o zic din nou, cuvântul sună prea impersonal: păreau mai degrabă vecini sau rude – se purtau unii cu alții ca niște prieteni sau, cel puțin, ca și cum s-ar fi cunoscut deja, își recomandau unii altora noutăți din secția de Beletristică. Am stat cam o oră și mi-am imaginat cum ar fi să-mi fac și eu mereu cumpărăturile acolo; apoi am cumpărat câteva romane și le-am dus acasă.

M-am întors după câteva zile. Și apoi din nou peste alte câteva zile.

Într-o după-amiază m-am aventurat în biroul din capătul librăriei și le-am salutat pe cele trei femei care stăteau jos, fiecare abia vizibilă de după teancurile de volume broșate adunate pe birouri într-o dezordine veselă. Mi-au făcut semn voioase și m-au întrebat ce citesc. Îmi venea să-mi întind brațele pe peretele librăriei și să-l îmbrățișez.

ZIUA *15: Mi-am dat seama cum să redau pe laptop conținut de la televizor. Am văzut șase episoade din* The Good Wife, *sezonul 1. Winston fuge și se ascunde sub pat când se umple casa de voci străine.*

Într-o după-amiază a venit în vizită prietena mea ca s-o ajut să scrie un e-mail. Voia să-i ceară șefei ei de la librărie o mărire de salariu și o promovare.

— I-am ținut locul unei colege în tura de seară și mi-a plăcut, a spus ea. Cred că ar trebui să fiu asistent manager și să lucrez mereu serile.

— Dar ce te faci când începe școala din nou? am întrebat-o.

Fiul ei era de-o vârstă cu al meu, în școala gimnazială, ceea ce însemna că avea multe teme. Eu uram temele mai mult decât orice altceva. Copiii mei erau deja epuizați și temele îi frustrau îngrozitor și transformau ceea ce ar fi putut fi câteva ore relaxante petrecute cu familia la sfârșitul zilei în episoade de tortură cu scrâșnit din dinți și hârtii mototolite. Nu era grozav nici când era John acasă; însă, dacă lucra până târziu sau era în delegație, lucrurile mergeau foarte rău, fiindcă ne lipsea prezența lui plină de răbdare. Încercam să-i instruiesc: „Verifică ce-ai scris! Scrie frumos! Nu te mai juca cu guma!“ – însă încercările mele de-a ajuta îi stresau și mai tare pe copii. Adeseori, cam pe la ora de culcare, eram ca după război, complet epuizați. Mă gândeam că o fi la fel la toată lumea.

— Aoleo, nu mă pricep deloc la făcut teme, mi-a spus prietena mea. Mă descurc mai bine dimineața, așa că soțul meu și cu mine ne împărțim sarcinile. El pleacă

devreme la serviciu și eu stau la serviciu până târziu. El se ocupă de cină, iar eu de micul dejun.

Pare greu de crezut, dar conversația a fost o revelație pentru mine.

Prietena mea mi-a explicat totul cu mult calm: ea ura temele, așa că și-a luat o slujbă la ora la care se făceau temele și i-a predat sarcina soțului. Ea și cei din familia ei făcuseră ajustări astfel ca lucrurile să meargă mai bine pentru toată lumea. Nu privea această nouă rutină ca pe un eșec al celei vechi; o privea ca pe o soluție de bun-simț. Nu era mare scofală.

Poți schimba lucrurile, mi-am zis. Ce idee nemaipomenită!

ZIUA *18: Am vizionat încă șase episoade din* The Good Wife. *Dac-aș avea pisică, i-aș pune numele Alicia Florrick.*

ZIUA *19: Am ajuns la sezonul trei din* The Good Wife. *La cină am mâncat gogoși. Winston a mâncat o conservă de Cină pentru Iubitorii de Pui. El e iubitor de pui.*

Am hrănit pisica. Am udat plantele. Am urmărit un serial despre o femeie care-și ia viața în mâini. Am mers pe jos. Am citit. Am dormit. Am stat. M-am simțit ca un pumn strâns care se descleștează. Mi-am amintit, cu o limpezime pe care n-o mai avusesem de ani buni, de omul care fusesem înainte să fiu un punct pe o autostradă blocată de alte puncte.

Amintirile senzoriale s-au dislocat și au ieșit bolborosind la suprafață: o umbră a căzut peste scaunul pe care ședeam privind pe fereastră la un păianjen, și mi-am amintit pânzele încâlcite dintre pantofii vechi de la fundul dulapului meu din copilărie, în care stăteam uneori să citesc. Mi-am legat șireturile pantofilor ca să ies la plimbare și mi-am amintit mirosul drumului asfaltat pe care mergeam cu prietenele mele la ora prânzului, când eram în gimnaziu. M-am aplecat să culeg o crenguță din iarba înaltă care înconjura terasa din spate și deodată îmi treceam degetele peste marginea zimțată a unei frunze de trandafir din tufele mamei. Era ca și cum, datorită liniștii și portiței care se ivise, iterații ale mele din trecut îmi țâșneau din memorie și se rostogoleau unele peste altele, dându-mi voie să le prefir și să-mi amintesc cine fusesem. Cine încă mai eram.

Stătuserăm împreună în acea casă câteva săptămâni, eu și toate eurile mele.

O dată pe săptămână vorbeam la telefon cu psiholoaga mea.

— Uneori conduc prin Nashville și nici măcar nu mă duc undeva anume, i-am zis o dată.

— Ce-ți trece prin minte în timp ce conduci? a întrebat ea.

— E atât de verde! am spus. Se zice că aici traficul e prost, dar nici nu se compară cu Atlanta. Nu ai senzația că orașul urlă încontinuu.

— Ce-ți vine în minte când te gândești să mergi acasă?

— Mă gândesc: „Poate c-o să încerc să mă simt ca aici.“

— Crezi că poți?

— Nu știu, am zis.

ZIUA *20: Sunt prea deșteaptă ca să fiu din nou nefericită.*

18. Marcă de haine pentru activităţi sportive (n. tr).

O nesimțită nerecunoscătoare

Știu cât sunt de norocoasă că sunt sănătoasă, am o familie, am de lucru, am un acoperiș deasupra capului, am o mașină și trăiesc într-o democrație. Chiar știu. Jur. Și știu că, atunci când spui cu glas tare: „Cred că-mi doresc un alt fel de viață“, iar tu ai deja o viață perfectă, e ca și cum ai ține în mână un fursec cu ciocolată mâncat pe jumătate și-ai zice: „Nu vreau fursec cu ciocolată, vreau alt sortiment.“ Știu că unii oameni nu au nici un fel de fursec.

Chiar dacă ai o viață bună, nu ești scutit, din păcate, de angoasele existențiale. Poate că ar trebui. Poate că dac-am fi toți perfecți, ne-am trezi în paturile noastre călduțe, am aprecia faptul că nu ne trezim pe beton sub un pod, și nu ne-am mai frământa cu privire la speranțe și visuri, fiindcă, din moment ce ne sunt acoperite nevoile de bază – mâncare, adăpost, apă –, ce ar putea fi atât de rău? Poate că, dacă n-aș avea casă, n-aș da nici doi bani pe satisfacția profesională sau pe împlinirea personală, fiindcă m-ar preocupa mult mai mult să nu mor înghețată. Știu însă al naibii de bine că, odată ce aș avea mâncare în stomac și un acoperiș deasupra capului, aș începe iar să mă gândesc la lucrurile astea. Nu ne apropiem cu adevărat niciodată de linia orizontului dorințelor și nevoilor; e o iluzie, un truc. Mereu ne putem dori mai mult. Întotdeauna putem simți o nevoie nouă.

Robert Browning scria: „Ah, un bărbat ar trebui să-și poată dori mai mult decât poate avea, altminteri la ce mai e bun Raiul?“, și îl aprob. Eu însă mai spun și: De acord, Bob, dar ce zici despre ce-și poate dori o femeie? Ai putea umple un canion cu tot ceea ce s-a scris despre a-ți dori „totul“ și dacă e în regulă să-ți dorești „totul“, și ce naiba *înseamnă* acest „tot“, și cât suntem de sătule de ostilitatea pe care o suscită această discuție repetată la nesfârșit. Eu cred însă că întrebarea pentru care se luptă de fapt oamenii nu este: *Ce-ar trebui să-și dorească femeile?*, ci *Femeile ar trebui să aibă dorințe?* Vasăzică: Hei, în America avem drept de vot. Avem niște modele, niște doamne președinte de companie foarte puternice. În aeroporturi sunt saloane pentru alăptat. Avem atât de multe! Nu ar trebui să încetăm cu dorințele astea indecente? Firește că nu. Știu că-i o prostie, cu toate că știu că încă mă simt un pic vinovată ori de câte ori vreau mai mult sau vreau altceva decât am.

Știu toate astea, și asta nu schimbă nimic.

O mai ții minte pe sirena aia mică? Ai putea spune că și-a primit răsplata fiindcă și-a dorit prea mult, numai că eu înțeleg cum s-a simțit. Ducea o viață bună în adâncul apelor, doar că și-a dorit o altă viață, pe uscat. E ceva greșit în asta?

Înțeleg cum stă treaba cu vina. Îmi imaginez uneori că, atunci când susțin că am nevoie de ceva sau insist pe ceea ce-mi doresc, oamenii șușotesc pe la spatele meu și mă consideră o nesimțită nerecunoscătoare. Nu cred că cineva face asta. Vocea aceea izvorăște din interiorul meu. Trebuie să mă conving să n-o mai aud. Trebuie să-mi reamintesc că a-ți dori ceva nu te face deloc o nesimțită nerecunoscătoare.

Ori poate că da.

Contează?

Vreau să zic: să ne gândim așa – dacă tu chiar *ești* o nesimțită nerecunoscătoare, atunci ești o nesimțită nerecunoscătoare indiferent dacă altcineva crede sau nu c-ai fi. Corabia nesimțirii lipsite de recunoștință și-a umflat pânzele, așa că de ce n-ai urca și tu la bord să mergi cu ea într-un loc interesant? Am hotărât că nu-mi pasă dacă sunt sau nu o nesimțită nerecunoscătoare.

Am inventat un exercițiu util pentru momentele în care mă tem să fac ceva care, cred eu în adâncul sufletului meu, este important și necesar, fiindcă mi-e teamă că cineva m-ar putea eticheta drept nesimțită nerecunoscătoare. **Îl fac public aici, în caz că mai are și altcineva nevoie să-l încerce:**

Du-te până la cea mai apropiată oglindă. Pune-ți mâinile în șolduri, privește-te drept în ochi și spune: „Nesimțită nerecunoscătoare ce ești!“

Du-te afară să iei corespondența. Când trece o mașină, rostește din buze, către șofer, NE-SIM-ȚI-TĂ NE-RE-CU-NOS-CĂ-TOA-RE și arată spre tine, ca să știe despre cine e vorba.

Oprește-te și privește o râmă. Lasă-te pe vine și privește-o pe micuță drept în ochi – sau drept în fund, că e greu de zis la o râmă – și spune: „Tu știi ce sunt eu, micuțo? Eu sunt o nesimțită nerecunoscătoare.“

Acum du-te la o cafenea. Atunci când te întreabă ce nume să scrie pe pahar, spune pe litere: N-E-S-I-M-Ț-I-T-Ă-N-E-R-E-C-U-N-O-S-C-Ă-T-O-A-R-E.

Schimbă-ți mesajul de întâmpinare de la telefon: „Ați sunat la o nesimțită nerecunoscătoare, vă rog să lăsați un mesaj.“

Scrie cuvintele pe hârtie – *nesimțită nerecunoscătoare* – și privește-le până când nu mai vezi decât bucle și forme geometrice.

Spune-le cu voce tare până când silabele nu mai sunt decât zăngănit de furculițe și cuțite într-un sertar, huruit de motor, foșnet de pagini când treci cu degetul mare peste marginea unui teanc de foi de hârtie. Zgomot alb.

Nesimțită nerecunoscătoare!

Nesimțită nerecunoscătoare!

Nesimțită nerecunoscătoare!

Leneși pe un pat cu apă

Prietena mea Corrine abia aștepta să se mute în noul ei apartament. Problema era că nu știa ce să facă cu dormitorul liber.

Amândouă aveam treizeci și ceva de ani. Corrine se despărțise recent de cineva și deja mobilase dormitorul matrimonial doar pentru ea. Putea face orice-i trecea prin minte cu al doilea dormitor, numai că era fixată pe ideea că trebuia să aibă o cameră de oaspeți.

— Vreau să-mi fac birou acolo și să pun rafturi pe perete, a spus ea.

Voia să poată pleca mai devreme de la serviciu în zilele de lucru și să nu mai meargă la birou la sfârșit de săptămână. În plus, strângea de ani de zile idei de amenajare *chic* pentru birouri.

— Fă-l, am zis. Amenajează-ți camera.

— Păi bine, și pe urmă unde mai pun patul pentru musafiri?

Am întrebat-o dacă se aștepta să aibă o mulțime de musafiri. A spus că nu, la ea nu veneau aproape niciodată oameni din alt oraș. Dar nu-i așa că toată lumea are o cameră de oaspeți? Nu asta faci când ai casa ta? Și dacă într-o bună zi o să aibă musafiri?

— Gândește-te în felul următor, am zis. Ești dispusă să trăiești fără biroul mult visat – pe care știi că-l vei folosi zilnic – numai pentru a avea o cameră de oaspeți care stă nefolosită mai tot timpul?

Și-a amenajat biroul. Dacă vreun oaspete se gândea să vină în oraș, putea să-i ofere o saltea gonflabilă sau să-i ia o cameră la hotel. Întotdeauna se găseau soluții.

Am revenit iar și iar la discuția aceea.

M-am gândit la ea atunci când John și cu mine am început să tatonăm ideea de a ne muta în Tennessee.

Nashville nu mă vindecase. Nu mă transformase într-o altă persoană. M-a ajutat însă să mă văd pe mine și întreaga-mi viață într-o lumină diferită. M-a ajutat să-mi reamintesc cum era să fiu eu însămi, doar *eu*, nu acel eu însingurat și înnebunit de trafic. Mi-a reamintit că puteam schimba elemente din viața mea de zi cu zi astfel încât să mi se potrivească mai bine, ceea ce m-a făcut să mă gândesc la o viață de zi cu zi care să se potrivească mai bine întregii noastre familii.

La scurt timp după vara pe care o petrecusem în Nashville, m-au sunat de la librărie. Aveau de gând să facă niște proiecte de marketing, poate și să lanseze o revistă online. Mi-au oferit o slujbă, înțelegerea fiind că aș lucra mare parte din timp de la distanță și aș face naveta în Tennessee de două ori pe lună pentru ședințe și evenimente.

Gândul că mă voi afla din nou în Nashville cu o anumită regularitate mi-a îmbunătățit considerabil starea de spirit. Îmi plăcea enorm cum îmi petreceam zilele acolo. Mergeam la librărie câteva ore, apoi luam prânzul sau cina cu o prietenă sau colegă, poate mergeam să ascult muzică și să citesc ori să scriu în liniște. Orașul era

plin de literați și oameni creativi, persoane pline de curiozitate culturală, care aveau pasiuni comune cu mine. Părinții copiilor de-o vârstă cu ai mei puteau fi scriitori, actori sau tobosari, sau, la fel de bine, medici, avocați sau contabili.

Pe vremea aceea se dădea mult la radio *Alabama Pines*, cântecul lui Jason Isbell, iar mie-mi dădeau mereu lacrimile la versul: „Nimănui nu-i pasă de lucrurile de care-mi pasă mie.“ Când eram în Atlanta am prins o dată două bilete la un concert de-al lui Brandi Carlile, care cânta la miezul nopții într-un bar, o ocazie cu adevărat rară să-mi văd idolul muzical într-o sală mică. John era plecat din oraș și mi-am sunat cel puțin zece prieteni, însă nimeni nu a vrut să vină. Până la urmă m-am dus singură și am stat înconjurată de străini. În Nashville, oamenilor le păsa de lucrurile de care-mi păsa mie.

Bineînțeles că în Nashville eram scutită de majoritatea presiunilor și bătăilor de cap cu care mă confruntam zilnic în Atlanta. Nu trebuia să mă ocup de casă, fiindcă întotdeauna stăteam la o prietenă (mai sunt și oameni care au nevoie de o cameră de oaspeți!). Nu trebuia să pregătesc cina pentru nimeni altcineva decât pentru mine; nu mi se solicita prezența la nici un eveniment școlar; nu făceam nimic din ce face un părinte zi de zi. Și totuși îmi lipsea familia când eram în Nashville. Voiam să stau de vorbă cu John la sfârșitul zilei. Voiam să-i iau pe copii cu mine și să profităm împreună de tot ceea ce avea de oferit orașul. Problema în Nashville era că-mi lipseau cei trei oameni care însemnau cel mai mult pentru mine. Însă, în loc să mă gândesc: *Ar trebui să mă duc acasă să fiu cu ei*, eu îmi spuneam: *Ar trebui să-i aduc pe ei aici*.

O parte din mine simțea că nu putem părăsi Atlanta, deoarece acolo ne erau rădăcinile. Acolo locuiau cei mai mulți prieteni de-ai noștri, iar eu țineam la prietenii noștri. E adevărat însă că îi vedeam foarte rar. Atlanta era precum camera de oaspeți a lui Corinne – un spațiu la care nu voiam să renunț numai fiindcă ar fi putut fi folosit într-un anumit scop pentru care, de fapt, nu era niciodată utilizat. Corinne nu avea musafiri 99% din timp și 99% dintre prietenii mei din Atlanta erau prea ocupați cu propriile familii din ce în ce mai numeroase și cu alte angajamente ca să mai iasă în oraș.

Mai erau și considerațiile de ordin practic: traficul din Nashville era nimic în comparație cu cel din Atlanta. Puteai să ajungi dintr-un loc în altul în cincisprezece minute. Casele costau mai puțin. Școlile erau la fel de bune precum cele din Atlanta.

Am hotărât să ne mutăm. John a început să-și caute un loc de muncă, iar eu am început să caut o casă în care să locuim. Le-am jurat tuturor prietenilor mei că în clipa-n care vor dori să facă ceva distractiv – să meargă într-o excursie, să dea o petrecere de zi de naștere, să vadă un spectacol – eu voi sări în mașină și voi ajunge la ei în mai puțin de patru ore. Să-mi petrec însă zi după zi stând în Atlanta și așteptând ca viața să se transforme în ceva ce nu era nu mai avea nici un sens. Nu exista o viață alternativă care să se desfășoare într-un alt univers. Nu exista nici o mașină a timpului. Aveam doar această viață, și ea se scurgea încet-încet.

Cred că e o nebunie faptul c-am crezut că lumea o să se bucure pentru alegerea noastră, însă fusese una foarte greu de făcut și eram tare mândră de ea. Îmi luase atât de mult timp să accept că două chestii în care credeam – „Îmi iubesc tare mult prietenii de aici“ și „Nu mai vreau să trăiesc aici“ – puteau coexista. Dacă vrei să împaci două idei care se bat cap în cap, trebuie să găsești o cale prin care una dintre

ele să iasă câștigătoare, să o subordoneze pe cealaltă. Simțeam că înnebunesc pentru că nu puteam să găsesc această cale în cazul de față. Îi iubeam pe oamenii mei din Atlanta *și în același timp* voiam să plec din Atlanta. Ambele. Ca să pot lua o decizie, am fost nevoită să recunosc că nici una nu era mai adevărată decât cealaltă și că drumul meu înainte nu va anula nici unul din cele două adevăruri. Îmi puteam iubi prietenii chiar și acum, când luam decizia de a pleca.

După ce m-am luptat corp la corp cu dilema asta, mi-am dorit ca toată lumea să-mi împărtășească satisfacția. Ce naivă am fost… Unul dintre cele mai dificile aspecte ale mutării a fost să le dăm prietenilor noștri vestea că plecăm. Voiam să spun „Urmează să fac ceva care n-o să-ți placă, dar te iubesc și pentru mine e important să mă susții pe parcurs, dacă nu-ți e prea greu“. Nu am folosit chiar cuvintele astea, totuși. În schimb mi-a ieșit porumbelul pe gură.

— Deci… ne-am hotărât. O să dăm o fugă până acolo și-o să ne căutăm casă, i-am spus unei prietene dragi.

— N-ai putea să te înscrii într-o echipă de tenis și gata? a întrebat ea, pe jumătate în glumă.

Prietena mea știa că aveam nevoie de un nou început; doar că-și dorea ca acest început să fi arătat altfel. Știa că în Nashville găsisem ceva ce nu aveam în Atlanta. Pentru oameni e dificil să audă „Plec“, fiindcă sună de parcă ai spune „Plec departe de tine“. E greu să pari fericit pentru cineva care te părăsește. Când o librăreasă mult iubită a renunțat la slujbă pentru a merge la facultate, noi i-am luat un tort pe care scria cu glazură DU-TE NAIBII, LINDSAY! Pe vremea când lucram în consultanță, i-am spus o dată „Aoleo!“ unei colege care mă anunța că urmează să aibă un copil. Nu voiam să spun: „Vai, e oribil c-o să ai un copil!“, ci, de fapt: „Vai de mine, acum n-o să mai am cu cine să ies după serviciu.“

Lumea mi-a mai spus și alte chestii.

— Cum ai putut să le faci copiilor tăi una ca asta?

Mi s-a spus asta de două ori și a fost o lovitură sub centură. Desigur că-mi făceam griji despre cum îi va afecta mutarea pe copii. Dacă toate mutările acelea din copilărie mă transformaseră într-o persoană care avea nevoie s-o ia de la capăt o dată la câțiva ani, oare mutarea de acum va avea aceleași efecte asupra copiilor? Oare ne vor ierta vreodată pentru că i-am îndepărtat de casa și prietenii lor din copilărie?

Și apoi mi-am amintit din nou că nu făceam decât să ne mutăm cu locuința. Nu era mare scofală. Nu-i trimiteam pe copii să trăiască pe Lună. Mergeam, cu toții, la trei ore și jumătate de condus, într-un loc extrem de civilizat – cu adevărat un loc minunat –, unde copiii urmau să aibă parte de haine, mâncare și educație, la fel ca întotdeauna. Da, trebuiau să se adapteze la niște mici schimbări. Dar era posibil chiar să le placă mai mult Nashville.

În plus, o mutare în copilărie – mai ales în era Internetului, când e infinit mai simplu să ții legătura cu lumea – nu putea avea efectul pe care îl avuseseră șase mutări, nu-i așa?

Am mai auzit și „Hâmm“.

E imposibil să transcriu sunetul pe care vreau să-l redau aici – e mai gutural

decât „Hmm“, un fel de combinație între „Îhâm“ și „Îch“ –, ai ști ce zic dacă l-ai auzi. De fapt, nu-i cu mult mai mult decât o exalare zgomotoasă. Ca și cum ți-ai da ochii peste cap printr-o interjecție. Redă sentimente precum „Hai, serios, ce prostie“ sau „Dar cine te crezi?“ E dezaprobator, dar conține și-o notă de amărăciune.

Am înțeles și reacția asta. Specialiștii în științe sociale o numesc „mentalitate de rac“: să zicem că la fundul unei găleți se află mai mulți raci, și unul dintre ei dă să se târască afară. În loc să-l ajute, ceilalți raci sar pe el cu cleștii și-l trag înapoi în găleată. Dacă ei sunt în găleată, nu vor scăpa nici ceilalți.

Eu aș îmblânzi totuși un pic analogia cu racii. Unii dintre cei care s-au uitat chiorâș la planurile noastre ne erau tare dragi. Nu mă pot gândi la ei ca la niște raci. Au fost surprinși, poate și supărați, și poate că unii dintre ei s-au simțit nesiguri pe propriile lor alegeri. Revin la înclinația spre autovalidare: oamenii au nevoie să creadă că alegerile pe care le-au făcut în ceea ce privește unde și cum locuiesc sunt corecte, și uneori cea mai simplă cale este să considere că toate celelalte alegeri sunt greșite. Din moment ce noi alegeam să lăsăm în urmă viața din Atlanta, asta însemna oare că toți cei care rămâneau făcuseră alegerea greșită? Nu, doar că așa reacționează creierul uman de obicei. Iată de ce am vrut să găsesc o analogie un pic mai drăguță decât cea cu racii. Să vorbim mai bine despre leneși. Mie-mi plac tare mult leneșii.

Leneșii se deplasează cu viteză mică. Le place să stea nemișcați. De-a lungul timpului, într-un grup restrâns de prieteni se creează, adeseori, un consens tacit, o învoială conform căreia nu numai că trecem prin viață cot la cot, ci și *facem* totul împreună. Ceea ce poate face ca o mișcare de bun-simț să pară radicală, doar pentru că se îndepărtează de grup.

Aș aduce modificări și părții din analogie care se referă la găleată. Viața noastră din Atlanta nu se desfășura într-o găleată. Nu eram prinși într-o capcană. Eu *mă simțeam* captivă, însă asta era o caracteristică a minții mele – la fel cum poți să ai senzația de claustrofobie când te afli într-o cameră generoasă ca spațiu, dar în care nu vrei să fii. Eu nu mai voiam să stau acolo. Nu eram totuși ținută nicăieri împotriva voinței mele și nici nu însemna că locul nu mai era minunat, la modul obiectiv, numai pentru că-mi doream eu să plec de acolo. Așa că hai să nu zicem că leneșii ar fi într-o găleată. Să zicem că se află pe un pat cu apă. Un pat mare, confortabil, umplut cu apă, în care e ușor să te cufunzi, dar de pe care e dificil să te ridici. Îmi aduc aminte că m-am urcat pe patul cu apă al mamei lui Jen, prietena mea, când aveam amândouă zece ani. Atunci când am vrut să ne dăm jos, nu ne-am putut ține bine pe mâini și pe picioare, și valurile care se rostogoleau în interiorul saltelei ne tot aruncau la loc. Am râs și am fornăit, dar în râsul nostru era și ceva panică.

Mi-am spus că prieteniile mele erau aidoma unor leneși ghemuiți pe un pat cu apă și că eu eram leneșul care voia să coboare, și că toate astea erau ceva normal.

Nu e ușor să fii genul de om care vrea mereu să-i mulțumească pe ceilalți și să faci o alegere care-i nemulțumește pe toți, mai cu seamă dacă în tine trăiește încă o fetiță care vrea să fie lăudată și să i se spună că e cea mai tare. Uneori însă, trebuie să faci ceea ce trebuie făcut, chiar dacă asta-i înnebunește pe ceilalți. Chiar dacă asta te face să simți c-ai pierdut sprijinul celor pe care i-ai vrea alături de tine. Chiar dacă ai senzația că unii îți dau un 3 mare și gras în loc de un 10 cu felicitări.

Lumea mi-a mai spus ceva: „Cum ai reușit?“

John a auzit replica asta mult mai rar decât mine, dar eu am auzit-o de multe, multe ori. Întotdeauna cu voce joasă, în discuții care-ncepeau cu cineva care mă trăgea deoparte – ca și cum avea de gând să-mi ceară numărul tipului de la care-mi cumpăram iarbă. Prietenii și cunoștințele acestea au fost cei care s-au entuziasmat când au aflat ce urmează să facem. „M-am tot gândit să mă mut la… de ani buni“, spuneau. Sau: „Noi discutăm tot timpul despre asta. Voi cum v-ați decis să plecați până la urmă?“ Și: „A fost greu să vindeți casa?“ Se pare că mulți se gândesc la schimbare. „Ce zici, întreabă ei, crezi c-aș reuși și eu să mă mut?“

— Amenajează-ți biroul, le spun mereu.

Și apoi a murit câinele

Atunci când te muți e ca-n viață – crezi că poți controla multe situații, dar, de fapt, deții controlul doar asupra câtorva.

Iată cum mi-am imaginat eu ultima noastră seară de locuitori ai orașului Atlanta: mergem să mâncăm pizza la localul preferat, stăm pe terasă până se-ntunecă și apoi ne ducem pentru ultima oară la culcare în dormitoarele noastre.

Iată ce s-a întâmplat de fapt: cu puțin timp înainte de cina din seara aceea înăbușitoare de iunie, lui Eleanor Roosevelt, cea mai mică dintre beagle-ii noștri, i s-a spart o glandă anală infectată și John a fost nevoit să o ducă pachet la clinica pentru urgențe veterinare, iar eu am rămas acasă cu ambii copii și cu celălalt câine, Phoebe, având de răspuns la întrebări de genul: „Oare un câine poate să moară dacă-i explodează fundul?“ Seara noastră s-a dus pe pustii, am spart 350 de dolari și ne-am ales cu un fund de câine bărbierit. Eleanor se simțea bine când a revenit acasă cu John, pe la miezul nopții, dar momentul nostru impecabil de rămas-bun, scăldat în lumina apusului, nu a mai avut loc. A doua zi am mers în urma camionului de la firma de mutări și am trecut granița dintre Georgia și Tennessee ceva mai pleoștiți decât avuseserăm de gând să fim; Eleanor Roosevelt și-a lovit tot drumul conul de plastic de spătarul scaunului meu, iar sora ei mai mare, Phoebe, a urlat încontinuu, nemulțumită de bocănitul acela. Nimic n-a fost chiar cum ne așteptam să fie.

Cu câteva luni în urmă, într-o noapte, John mi-a șoptit, cu capul pe pernă:

— Și noi unde-o să fim înmormântați?

Mutatul însemna și să pui în ordine tot felul de întrebări precum: vrem o casă, sau un apartament? O să locuim în oraș, sau în afara lui? Și – dacă ești John și așa îți e croită mintea, bănuiesc – unde ar trebui să ajungă rămășițele noastre pământești în cazul în care am muri în orașul în care ne mutăm?

— Păi stai, tu vrei la cimitir? am zis. Credeam că vrei la crematoriu.

— Nu știu, acum că ne mutăm la Nashville, poate găsesc un loc în care mi-ar plăcea mai mult.

— Din punct de vedere tehnic, n-o să-ți *placă* nimic. O să fii mort!

— Și prietenii mei unde vor merge la înmormântarea mea?

Am purtat conversația asta câteva minute bune, apoi am început să mă enervez.

— Dar ce, trebuie să știm unde vor ajunge trupurile noastre după moarte ca să aflăm unde vrem să trăim acum? am întrebat.

Dacă a descifra care-i următorul pas însemna că imediat trebuia să deslușim și tot ce urma după aceea, atunci ar fi fost imposibil să facem următorul pas. Nevoia de-a avea toate răspunsurile mă obosea. Voiam să am doar *suficiente* răspunsuri. (În plus, chiar nu-mi pasă ce se va alege de rămășițele mele după ce mor. Să mă-mbrace cine-o vrea cu o salopetă cu paiete și să mă agațe pe-un catarg să flutur ca un steag. Oricum n-o să mai am nevoie de ele.)

— Hai să privim viața pe etape, am spus. În clipa asta nu trebuie decât să răspundem la întrebările care privesc etapa care urmează acum. Să o luăm treptat.

— Bine, fie, a spus John. O luăm pe etape.

Apoi am stat zece minute și-am râs pe seama cuvântului *etape*, care sună foarte caraghios dacă-l tot repeți în șoaptă.

Fiind nevoită să le dau copiilor vestea că noi, ca familie, ne vom muta departe de singurul loc pe care l-au numit vreodată acasă, am dobândit și mai mult respect pentru mama mea, care a trebuit să facă de atâtea ori acest lucru pentru mine.

Încă de când am avut pentru prima oară cea mai mică bănuială că ar fi posibil să facem mutarea, am început să-i iau cu mine pe copii în scurte călătorii la Nashville – mai o zi, mai o zi și-o noapte. Au petrecut timp și pe la librărie, citind cât de multe cărți gratuite au putut, în timp ce eu eram în ședințe cu autorii și librarii. După-amiaza le dădeam câte un dolar și îi trimiteam mai jos pe stradă la „Bârlogul cu gogoși al lui Fox“. La momentul la care mutarea începuse să pară reală, deja îi spălasem suficient pe creier încât, atunci când am menționat în treacăt: „O să încercăm să locuim o vreme în Nashville“, fiul meu să răspundă: „Nashville? Îmi place la nebunie la Nashville!“

— Cărți și gogoși! a zis fii-mea.

Mi-a fost mai ușor decât crezusem să le dau vestea, și totuși asta nu mi-a domolit incertitudinea așa cum am crezut. În primăvara aceea au fost multe zile în care m-am gândit: *Ce naiba facem?* Mi-am spus că, dacă n-o să ne iasă, ne vom putea muta înapoi oricând.

Ne-am agățat de gândul ăsta în timp ce priveam cum niște huidume de bărbați cu uniforme albastre ne-au învelit cu folie de plastic masa din bucătărie, canapeaua și saltelele, pe care apoi le-au urcat într-un camion imens pentru mutări. O parte din mine voia să fie absolut sigură că facem ce trebuie; cealaltă parte știa că nu aveam cum să fiu sigură de absolut nimic.

Am citit undeva că, pentru a rămâne neschimbați, copiii trebuie să știe că se pot baza pe niște lucruri, chiar și atunci când are loc o tranziție de amploare. De aceea m-am străduit să le creez o senzație de continuitate, pentru a putea gestiona schimbarea și dezordinea pe care aveau s-o resimtă copiii. Acum, desigur, îmi dau seama că acest concept are tot atâta noimă cât un „plan de naștere“.

Am potrivit totul astfel încât mutarea să se întâmple în timpul verii. Ne-am gândit că ar fi mai simplu să facem față haosului într-un anotimp în care totul e mai relaxat. Nu găsești cutia cu perne și cearșafuri? Nu-i nimic, nu e nici o grabă să mergi la culcare. Nu avem încă un cuptor în bucătărie? Nici o problemă. Punem ceva pe grătar și mâncăm afară. Într-adevăr, vara era vremea perfectă să explorăm noile împrejurimi. Puteam face o drumeție într-o dimineață din săptămâna de lucru, apoi după-amiaza puteam sta întinși să citim. Am fost la concerte, în parcuri, la cinema și am încercat toate locurile din cartier de unde puteai cumpăra sendvișuri și înghețată. (M-am îngrășat șase kilograme în primul nostru an acolo. Asta pățești atunci când apuci orașul cu ambele mâini și ți-l îndeși în față.)

În primele două luni, Nashville a fost ca o vacanță lungă. Și, în acele două luni, nici unul din copii nu a spus măcar o dată că-i e dor de Atlanta. Aparent, controlam haosul. Da, ne aflam într-un loc nou. Și da, începuserăm să renovăm casa imediat ce

ne mutaserăm în ea. Uneori ne trezeam la 6:30 dimineața de la zgomotul fierăstrăului circular din bucătărie. Am încercat însă să păstrez neschimbate multe lucruri: același program de plimbat câinii dimineața și de făcut paturile. Aceleași rutine și reguli. Decorul o fi fost nou, însă asta nu însemna că și toate celelalte trebuiau să se schimbe.

Apoi, pe măsură ce vara se apropia se sfârșit, am început să dăm piept cu realitatea.

Copiii mei, la fel ca majoritatea, nu se omorau după ideea de a se da jos din pat înainte de-a se fi trezit de-a binelea. Niciodată nu le-a plăcut să-și întrerupă joaca pentru a face duș ori pentru a se spăla pe dinți. Mereu și-au târșâit picioarele când era vremea să se-ncalțe sau să-și pună geaca sau orice altceva i-ar fi putut împiedica să alerge dezbrăcați, desculți și liberi prin lume, așa cum își doreau ei. Dezamăgirea adusă în fiecare an de revenirea la corvoada zilelor de școală ne întinsese tuturor nervii la maximum. Cu cât erau mai stresați, cu atât tânjeau mai mult după tot ceea ce le era familiar. În lipsa acelor alinări care să le domolească anxietatea, presiunea pe care-o resimțeau a ieșit la iveală sub forma unor crize necaracteristice lor, provocate de lucruri minore. Dintr-odată, obiecțiile vechi au dobândit o nouă temă care se tot repeta.

Atunci când i-am spus fiului meu să-și pună o haină de ploaie, el a blestemat vremea din Nashville:

— Soarele nu iese NICIODATĂ!

Atunci când am rugat-o pe fiica mea să adune grămezile de Lego de pe hol, a izbucnit:

— Habar n-am UNDE SĂ PUN PIESELE DE LEGO ÎN CASA ASTA!

Au ajuns să simtă ceea ce noi, adulții, știam deja: atunci când te muți, nu iei numai lucrurile cu tine. Te iei și pe tine. Iei cu tine tot ce-ți place, ce nu-ți place, fixațiile, speranțele și problemele și le așezi într-un cadru nou și necunoscut. Unele lucruri sunt adevărate indiferent unde te afli. Dacă ești copil, sfârșitul verii vine ca un șoc oriunde ai locui.

Eram totuși stăpâni pe situație.

Pe urmă ambii copii au făcut conjunctivită și otită și au răcit urât.

Și s-a stricat o toaletă.

Și ne-a lăsat bateria de la o mașină.

Și am exterminat un mușuroi de furnici de copac care-și făcuseră sălaș la noi în duș.

Și, ca să nu ne plictisim, o familie de șoareci și-a instalat cartierul general la noi în garaj.

Și apoi draga de Phoebe, băbuța – beagle-ul care trăise cu noi paisprezece ani și făcuse pe mama adoptivă pentru puiul Eleanor Roosevelt –, ne-a părăsit. A murit în somn, în cușcă, la clinica veterinară unde era cazată cât eram noi plecați o noapte din oraș. Veterinarul ne-a sunat să ne dea vestea:

— Mă tem că Phoebe nu s-a mai trezit azi-dimineață.

— Bine, am zis. Bine. *Bine*, *bine*, *bine*, mi-am zis pe mutește când am închis telefonul.

Mi-a fost mult mai greu să le spun copiilor despre câinele lor decât a fost să le spun că ne mutăm.

Au curs multe lacrimi.

Am mers să o iau pe Eleanor Roosevelt de la adăpost în acea după-amiază și am făcut o glumă cum că nu mai am de plătit pentru doi câini din moment ce le-am lăsat doi și mai primesc înapoi numai unul. Angajatul de la recepție a râs cu acel chicotit nervos pe care-l scoți atunci când nu vrei să superi un nebun.

La câteva zile după ce am pierdut-o pe Phoebe, într-o dimineață agitată de luni, încercam să-i zoresc pe copii la mașină ca să meargă să-și cunoască noul medic pediatru, astfel încât să avem și noi completate fișele medicale pentru noua școală. Nu-mi găseam cheile, afară erau 35 de grade și mă luptam să ies pe ușa din față cu un coș cu rufe pe care trebuia să le las la spălătorie, fiindcă se întârziase o săptămână montarea mașinii de spălat și a uscătorului. Toți eram transpirați și ne certam unii cu ceilalți.

Am dus-o pe Eleanor Roosevelt în baia pe care ea și Phoebe o împărțiseră, o cameră pentru câini improvizată pe perioada renovării.

— Tu să tragi un pui de somn, i-am zis. Ne întoarcem în curând.

A început să urle. Și a urlat, și a urlat. Cel mai trist urlet de eu-n-am-mai-fost-niciodată-până-acum-singurul-câine-vă-rog-nu-mă-părăsiți.

A continuat să urle cu jale zile la rând. Nimic nu a ajutat – antrenament, joacă, un os nou. Se plimba tristă prin casă și prin curte. Atunci când scriam acasă, stătea sub scaunul meu. Dacă plecam din cameră, venea după mine. Dacă nu mă putea urma, lătra la ușă. Era de neconsolat.

— Mami, a zis fiul meu, Eleanor Roosevelt suferă de singurătate. Ne mai luăm un câine?

Făcea parte din planul nostru să adoptăm încă un câine în săptămâna premergătoare deschiderii anului școlar, când aveam casa pe jumătate construită? Ba bine că nu. Nu se mai punea problema de vreun plan.

Așa că a doua zi am pornit către adăpostul „Dragoste la prima vedere“. Acolo am văzut un cățeluș gălbui, un fel de corcitură de labrador, care fusese adus împreună cu alți pui abandonați. Tocmai începuse să mănânce din nou (și mânca, și mânca) după ce își revenise în urma unui episod aproape fatal de parvoviroză, și burtica lui plină de bobițe era umflată ca un balon de-a stânga și de-a dreapta coastelor firave. Micuțul era ultimul rămas dintre frați – ceilalți, mai frumoși și mai grăsuni, fuseseră adoptați cu toții.

Pun pariu că nici el nu s-a gândit că va avea o asemenea vară.

Se rostogolea pe jos împreună cu ceilalți cățeluși de la adăpost. M-am lăsat pe vine, și atunci, mai alunecând, mai împiedicându-se pe linoleum, a venit și s-a cuibărit între genunchii mei, dând din coadă. Total neplănuit, dar în asentimentul tuturor, m-am uitat în sus la tehnicianul veterinar și-am zis: „Pe ăsta-l vrem.“ Nu-mi venea să cred că fac asta, dar abia așteptam să-i spun lui John c-am găsit exact câinele pe care și-l dorise mereu.

— Mai ții minte c-ai zis că-ntr-o zi, când vom avea o curte adevărată, o să vrei un câine mare, cum ar fi un labrador auriu? l-am întrebat în după-amiaza aceea. Ghici ce? Ți-am găsit labradorul auriu.

— În sfârșit! Am un câine mare! a zis John.

Am râs toți și-am hotărât să-i dăm numele Woodstock, prietenul cel mai bun al unui beagle.

Bineînțeles că Woodstock și John s-au lipit rapid. Woodstock îl lăsa pe John să-i dea cu lingurița mâncarea pasată recomandată de veterinar. Woodstock fugea la ușa din față în fiecare seară când auzea că John parchează mașina. Zilele treceau, și Woodstock creștea… oarecum. Corpul i s-a tot lungit, dar picioarele i-au rămas cam la fel. „Ce ciudățenie de labrador mai e și el“, ziceam, întrebându-ne când îi vor crește și picioarele la fel de mult precum corpul.

La controlul de la șase luni, l-am întrebat pe medicul veterinar ce crede c-ar putea fi. Labrador și ogar? Labrador și ciobănesc?

— Câinele ăsta? A, păi e o corcitură de teckel, poate și cu un pic de terrier, a spus ea.

Bineînțeles...

Lista de dorințe

E la fel în fiecare decembrie. Ca atunci când pune cineva cântecul preferat de Crăciun și ne amintim cu toții cuvintele pe care le-am cântat de nenumărate ori.

Iată-ne ajunși din nou aici: atunci când simt că se apropie, încep să-mi ascund telefonul la fundul genții, setat pe modul silențios. Încerc să ignor apelurile, e-mailurile și mesajele-text de la rudele pline de intenții bune care mă întreabă toate: *Unde-i lista de Crăciun?*

Vor să primească sugestii de cadouri pentru copii, cât mai precise, dacă se poate. Dacă spun: „O carte, poate?“, ei întreabă: „Care anume?“

Nu știu care anume. Nici eu nu m-am gândit foarte serios la cumpărăturile pentru Crăciun. E adevărat că nu pot suferi listele online anoste pentru cadouri, însă refuzul meu de a crea – la cerere – o listă de cadouri potrivite pentru copii e mai mult decât o simplă opoziție la materialism.

Cred că are legătură cu faptul că-mi doresc să aibă cineva grijă de mine, să las, măcar un pic, planificările în grija altcuiva. Oi fi eu om mare, dar copilul din mine încă își dorește să se trezească cu ochii strălucind de nerăbdare și să găsească sub pom darurile care au ajuns acolo printr-un soi de magie – surprizele alese cu drag și cumpărate pe ascuns care mă așteaptă să le deschid cu uimire. Nu suntem niciodată prea mari pentru așa ceva. Dintr-un anumit punct de vedere, încă avem cinci ani.

Mai e și sentimentul de vină, desigur. Bănuiesc că rudele noastre nu ar avea nevoie de idei de cadouri pentru copii dacă eu aș face o treabă mai bună menținând comunicarea pe tot parcursul anului. Dacă ne-am vizita mai des – dacă eu aș fi o fiică și o soră mai bună –, atunci ar ști care sunt pasiunile și dorințele copiilor mei, iar eu le-aș ști pe ale lor. (Eu n-am mai cerut nimănui, de ani mulți, să-mi trimită o listă de Crăciun. Sper că acelora care au primit daruri de la mine le-au plăcut cadourile, și mie chiar îmi face plăcere să îmi pun un pic imaginația la treabă atunci când le aleg.)

Mai e și un aspect practic. Mi-ar lua mult timp să fac o listă cu tot ce-și doresc bunicii, mătușile și unchii, iar eu chiar nu am timp. De pildă, în seara asta, am de mers la patru evenimente – două opționale, dar la care sunt încurajată să particip fiindcă au legătură cu serviciul, o strângere de fonduri pentru școala copiilor și o reuniune între prieteni care a fost deja reprogramată. Nu știu nici dacă meciul de fotbal al lui fii-meu se va termina la timp astfel încât să ajung la primul eveniment, nici la ce oră se va încheia ședința soțului meu, ca să poată veni acasă să stea cu fiica noastră.

Nu știu nici măcar ce mâncăm diseară sau la ce oră o să luăm cina, cu atât mai puțin ce-și dorește fiecare de Crăciun.

Poate că am eu o reacție nepotrivită și ciudată față de ascensiunea culturii lui „mi se cuvine“. Să dăruiești acum seamănă mai mult cu o tranzacție; un act cândva spontan a devenit previzibil. De la listele de cadouri de nuntă sau botez s-a ajuns la

zile de naștere și sărbători, și nu doar pentru adulți, ci și pentru copii. Serviciile online au evoluat pentru a satisface cererea. Sunt aplicații cu ajutorul cărora poți eticheta ceea ce-ți place, inclusiv culoarea preferată și mărimea. Doamne ferește să facă cineva un gest pe care nu l-ai cerut explicit.

Care e diferența între a-i scrie o scrisoare lui Moș Crăciun și a concepe o listă de cadouri dorite? Primul gest este înduioșător; al doilea seamănă cu a-i da cuiva lista pentru cumpărături. În plus, dacă ceri numai lucruri despre care știi că există, cum vei mai putea fi vreodată plăcut surprins?

Accentul care se pune pe lucrurile în sine sugerează faptul că succesul sau eșecul sărbătorii – de parcă o sărbătoare poate *fi* un succes sau un eșec – depinde de darurile corecte. De fapt asta vor să ne facă să credem vânzătorii. Nici n-ai terminat bine de mâncat ultima firimitură de turtă dulce, că apar reducerile de după Crăciun: N-ai primit ceea ce-ți doreai? Avem noi soluția.

Și totuși e de datoria mea, ca părinte, să regizez toate etapele care fac din Crăciun ceva magic, iar asta-nseamnă că trebuie să iau decizii. Din fericire avem o familie extinsă care-i iubește pe copii, care vrea să facă ceva drăguț pentru ei, iar eu știu că nu e frumos din partea mea să nu le returnez apelurile. Oi fi eu câteodată o nesimțită nerecunoscătoare, dar nu-s genul care să-i taie macaroana unei bunici care-și iubește nepoții. Așa că scot telefonul de la fundul poșetei.

— Serios, orice e bine-venit, încerc să-i spun soacrei mele. Mamei îi zic:

— Le place orice primesc. Haine, poate?

— Asta nu mă ajută deloc, spune mama mea.

Și atunci îmi pică fisa: și ea, și eu simțim cam același lucru, cu mici diferențe: *Ajută-mă. Fă să-mi fie mai ușor. Spune-mi ce să fac.*

Fiica mea se urcă în mașină la sfârșitul orelor de școală. Grație programului sportiv al fratelui ei, de trei zile încoace își face temele pe vreo bancă la marginea terenului și pe bancheta mașinii.

— Ce avem la cină? mă întreabă.

— Încă nu știu, zic. Tu de ce-ai avea chef?

— De orice, spune. Alege tu.

Ea vrea să hotărăsc eu. Eu vreau să hotărască altcineva. Mama vrea să hotărăsc eu în locul ei. Se pare că nu scăpăm de asta. E amuzant cum avem aceeași discuție în fiecare an, cu același substrat: Hotărăște *tu*. Ba nu, *tu* să hotărăști. Cred că asta înseamnă că, indiferent ce vârstă am avea, nu încetăm niciodată să ne dorim să aibă cineva grijă de noi. E bine de știut.

Iau o decizie: în seara asta nu merg la nici un eveniment. Nici la unul, nici la două, nici la trei, nici la patru. Dau telefoane și mă scuz.

— Îmi pare rău, aș fi vrut să pot veni.

Și e adevărat, aș fi vrut să pot merge în mai multe locuri în același timp. Dar nu pot.

Mergem la meciul de fotbal. Venim acasă. Fac niște spaghete. John și cu fiul nostru stau împreună după teme și discută dacă oare căprioara care vine la noi în curte va avea ce mânca la iarnă. Fiica mea și cu mine suntem pe canapea, sub aceeași pătură. Împletește franjurii, iar eu o-ntreb:

— Dacă Mimi – bunica ei și mama mea – ar vrea să-ți ia ceva, ce-ți dorești tare

mult de Crăciun, ce sugestii i-ai da?

Ea se uită la mine, se gândește un pic, apoi spune:

— Poate câțiva metri de material? Aș vrea să-mi fac o pelerină.

Întind mâna să iau hârtie și creion și încep să scriu o listă. N-a fost chiar așa de greu.

— Și altceva? întreb.

Iată că anul ăsta fac lista. O voi face în fiecare an, după ce mă opun pentru scurtă vreme și apoi cedez, după ce-mi amintesc că sunt acea fiică și voi fi acea bunică.

Neînchipuita povară a responsabilității

Stăteam în mijlocul pădurii și strigam pe mutește toate înjurăturile pe care le știam, și știu foarte multe.

Mă aflam, pentru a doua oară în acea dimineață, pe o potecă pentru drumeții prin pădure. Prima oară mă hotărâsem să strecor o mică drumeție înainte de o oră de scris și apoi să mă duc la o întâlnire legată de serviciu. După plimbare, am ajuns acasă, mi-am verificat buzunarele, și am descoperit că îmi pierdusem permisul de conducere. Așa că m-am întors pe aceeași potecă, scrutând pământul după permisul pierdut. O oră mai târziu eram tot acolo, sub copaci, tot fără permis, și dusă era și ora mea prețioasă dedicată scrisului. *Uite cu ce mă aleg dacă vreau să fac mișcare*, mi-am zis. Mai târziu, am mâncat un pachet de jeleuri cu fructe în mașină, în drum spre întâlnire.

Am povestit întâmplarea pe diferitele grupuri de sprijin – prietene cu care hotărâserăm să comunicăm zilnic sau săptămânal pentru a ne încuraja reciproc. Am grupul de fitness: trebuie să intru săptămânal să raportez câte zile am exersat. Am grupul dedicat mâncatului sănătos, în care scriem fiecare câte un mesaj cu ce am reușit, ca, de pildă: „Am băut suc verde în loc de Cola zero.“ Apoi am grupul dedicat scrisului, în care suntem cinci autori de texte non-literare care mergem la serviciu în timpul zilei. Ne întâlnim o dată pe săptămână înainte de a începe ziua de lucru și folosim o pagină privată de Facebook pentru a ne ajuta reciproc să ne ținem promisiunea de a nu lăsa sarcinile zilnice să ne îndepărteze de la demersurile creative.

În romanul ei autobiografic *Clepsidra*, Danny Shapiro o citează pe scriitoarea Grace Paley: când ai între cincizeci și optzeci de ani, anii trec atât de repede, încât nu-i percepi ca minute, ci mai mult ca secunde. Bănuiesc că Paley și Shapiro au dreptate, cu toate că eu încă n-am ajuns acolo, deci nu pot spune sigur. Ce pot spune este că la patruzeci și ceva de ani timpul trece cu o viteză alarmantă. Efortul de a face să conteze fiecare zi mă ajută să simt că nu-mi irosesc timpul.

Responsabilitatea e acum la modă, și nu numai în viețile noastre. Ori de câte ori se întâmplă ceva rău, lumea insistă să fie găsită persoana responsabilă – ca și cum asta ar putea anula cele petrecute. E cuvântul de ordine în lumea afacerilor și în politică, codul care se traduce prin „datorie“ și „pentru asta răspund eu“[19]. A fi responsabil înseamnă să răspunzi prompt mesajelor la serviciu, să duci sarcinile până la capăt, să cheltuiești banii cu înțelepciune. Înseamnă că fiecare pas pe care-l faci te duce către ceva. Cu cât ai o poziție mai înaltă, cu atât e mai mare răspunderea care atârnă pe umerii tăi.

Eu una mă bucur că nu sunt vreo oficialitate sau președintele vreunei companii, fiindcă nu-mi mai pot lua nici o răspundere în plus. Cu cât am de dat socoteală mai multor persoane, cu atât mai mult „a fi răspunzător pentru“ începe să se simtă precum „a fi ținut cu capul sub apă“. Am zile în care aș vrea să-mi petrec după-amiaza online uitându-mă la poze cu câini cu sprâncene și nu vreau să fiu nevoită să

dau raportul nimănui. Am seri în care aș vrea să dau 9 dolari 99 ca să cumpăr dreptul de a viziona un anumit film, cu toate c-aș putea aștepta o săptămână și să-l iau cu 2 dolari 99, dar aleg să mă răsfăț astfel.

În condițiile actuale, constat că nu pot atinge standardul decât pentru câte un grup de sprijin o dată. Fiind o persoană care caută validare, îmi doresc întotdeauna medalia de aur. Numai că realizarea unui lucru de regulă înseamnă renunțarea la un altul. Pot scrie, dar numai – cum se spune – dacă-mi așez fundul pe scaun. Dacă sunt cu fundul pe scaun, atunci el nu e afară la plimbare. Sar peste întâlnirea cu prietenele de drumeție în acele zile, și asta nu pentru c-aș vrea să mă ascund de ele, ci pentru că deja sunt un pic cam deprimată fiindcă trebuie să raportez și grupului dedicat alimentației sănătoase: „Am mâncat șapte felii de cașcaval gata feliat la masa de prânz.“

Așa că joc alba-neagra când vine vorba de validare. Grupul meu dedicat scrisului nu va fi mândru de mine astăzi, pe când grupul dedicat alimentației sănătoase va fi. Mâine voi recunoaște c-am mâncat un castron de cereale de-ale copiilor la micul dejun, însă mă voi și lăuda că am dat bolul deoparte când am terminat și că am rămas așezată pe scaun trei ore, timp în care am construit, am demolat și-am reconstruit paragrafe.

Nu poți avea totul.

Apropo de copii, nu sunt în nici un grup de sprijin dedicat creșterii copiilor. Copiii te trag chiar ei la socoteală. Ei îți țin evidența și-ți reamintesc: *Mami, asta e a treia zi la rând când ne dai sendvișuri la cină. Mami, am întârziat la autobuz și ieri, și alaltăieri.* Mai au o replică, întotdeauna la jumătatea distanței dintre acuzație și compasiune: *Auzi, mami, de ce ai ochii roșii? Ai plâns cumva?* N-ai cum să-i eviți pe micii ofițeri: ei sunt prezenți la datorie și dau raportul despre cât sunt de responsabilă în fiecare zi.

De parcă nu mi-ar fi fost de ajuns că grupurile de sprijin și copiii sunt cu ochii pe mine, mai există și Facebook și Instagram, care te fac să simți că e musai să te ridici la înălțimea standardelor. Lumea zice că rețelele de socializare ne fac nefericiți, dar eu nu-s întotdeauna de acord cu asta – cred că a fi online înseamnă și multă bucurie și conectare –, însă există și un dezavantaj. Online, totul este cuantificat, măsurat cu ajutorul inimioarelor și al degetelor mari îndreptate în jos. Dacă o femeie postează o fotografie cu un apus de soare strălucitor, făcută în timpul sesiunii matinale de yoga, ea declară public faptul că e devotată stretchingului meditativ. Dacă doi tați iubitori postează o poză cu gemenii pe umeri la piața de fructe și legume, ei dovedesc faptul că au atins nivelul maxim de distracție în familie. În timpul ăsta, la mine acasă, copiii au stat mai bine de-o oră pe canapea cu căștile pe urechi fiindcă eu vorbeam la telefon, încercam să termin un interviu, și aveam nevoie de liniște. Eu nu voi posta asta. Nu vreau să se pună la socoteală.

Uneori mi se pare că nu am ce-mi trebuie pentru genul ăsta de evidență contabilă. (Nu am făcut cursuri de contabilitate la facultate. Bineînțeles că la facultate nu aveam nevoie de ajutor ca să fiu responsabilă. Erau foarte puține chestii de care trebuia să mă ocup: să merg la cursuri, să-mi fac treaba, și atât.) Uneori nu intru pe grupurile de sprijin cu zilele sau chiar cu săptămânile. Dau înapoi atunci când simt că partea controlează întregul, că mă consumă mai mult frica de a raporta că am făcut ceva decât sarcina în sine.

În fond, responsabilitatea e opțională. Aș putea să părăsesc grupurile astea și să mă eliberez total de promisiunea că voi dovedi cum mi-am petrecut timpul, însă mă cunosc destul de bine să știu că am nevoie să simt că am o datorie. Știința faptului că cineva mă va întreba dacă mi-am îndeplinit obiectivele m-a determinat adesea să mă dau jos din pat și să fac ceea ce altminteri n-aș fi făcut, și așa sunt mai sănătoasă, mai productivă și – da – sunt mai fericită că le-am făcut pe toate. Și încurajările îmi sunt de ajutor. Atunci când am pierdut ora dedicată scrisului în dimineața aceea din parc și am început să mă panichez c-o să pierd și alte ore ca să obțin un permis de conducere nou, prietenele mele au fost alături de mine. Și ele, ca și mine, au prea multe de făcut și prea puțin timp pentru toate. M-au îndemnat să nu-mi fac griji, că o să apară el. (Așa a fost. Un pădurar mi-a găsit permisul și m-a sunat a doua zi. Până la urmă nu am pierdut chiar așa de mult timp.)

Principalul motiv pentru care voi avea mereu un mecanism de responsabilizare este scurgerea timpului. Simt extrem de acut nevoia de a-mi folosi minutele cu înțelepciune. Nu mai e mult până se vor transforma în secunde, și astea trec atât de repede, încât nu le poți ține socoteala.

---

19. În original, „*The buck stops here*“, expresie devenită celebră după ce președintele Harry S. Truman a înrămat-o în Biroul Oval (n. tr.).

Detectarea unghiului mort

Băiatul care avea trei ani când am plecat în Irlanda mai are puțin și împlinește șaisprezece.

Acum doisprezece ani mă temeam de ce ar trebui să se teamă părinții cu copii de trei ani: Oare ar trebui să învețe o limbă străină? Oare îi dau să mănânce suficiente proteine? Proteinele sunt cele potrivite? Ce fac dacă-mi cade pe alee și-și sparge capul? Dacă uit să-l învăț ceva important despre cum să-și facă prieteni?

Frica a refuzat să se privească în ochi, așa cum face de obicei, dar în schimb mi-a atras atenția la problemele pe care le puteam rezolva cumpărând ceva – și anume cărucțul perfect cu două locuri. Urma să nu avem mașină în Dublin și, dacă voiam să mergem undeva, trebuia să putem duce pe jos ambii copii pe drumul lung până la gară. Bebelușa avea nevoie de un căruț și, cu toate că fii-meu era de-acum prea mare pentru căruț, uneori avea și el nevoie să mai stea jos. Am parcurs pagină după pagină de recenzii online înainte de a mă hotărî la modelul ideal. Scaunul suplimentar pentru copilul mai mare se prindea cu o clapetă de siguranță de brațele de metal. Oferea spațiu amplu la picioare pentru ambii pasageri, o călătorie fără zdruncinături datorită roților ca de bicicletă și era îngust, perfect manevrabil pe străzile înguste și în tren. Apăsai un levier cu piciorul și toată treaba se strângea sub formă de dreptunghi atent pliat. Era zdravăn, eficient, elegant – și sigur.

Siguranța e cea mai importantă. L-am cumpărat.

Fiul meu e acum mai înalt decât mine și fricile mele sunt altele: e fericit oare și va ști ce să facă atunci când nu va mai fi? Va suferi, sau va provoca dureri îngrozitoare fiindcă își asumă riscuri stupide ca toți adolescenții? Sau ce se-ntâmplă dacă își asumă riscul tipic american – se duce și el ca omul la școală, la film sau merge într-un loc public – și e împușcat? Eu nu pot preîntâmpina aceste riscuri. De aceea acum sunt obsedată de mașini.

Fiul meu nici nu obținuse încă permisul de conducere când eu comparam dotările de siguranță ale celor două mașini ale noastre, vechi de zece ani, închipuindu-mi ce set de airbaguri și ce sistem ABS ar fi cele mai potrivite să-l ducă de acasă la școală și pe unde mai are el nevoie să ajungă. Care dintre ele este mai potrivită pentru mersul pe ploaie? Care oferă o mai bună vizibilitate pe timp de noapte?

Uneori mă gândesc că ar fi ridicol să-i cumpărăm unui adolescent mașină nouă. Dar apoi văd reclama: „Îmi pare rău. Sunt bine. N-am nimic“, zice băiatul cu lacrimi în ochi; are bara boțită, dar el n-are nici măcar o zgârietură, oțelul a absorbit complet impactul accidentului. Mașinile noi din zilele noastre au din construcție dotări precum „senzori de detectare a unghiului mort“. Detectarea unghiului mort? De-am avea cu toții așa ceva!

Nu e de mirare că există așa o piață de desfacere pentru genții pentru scutece dotate cu zeci de compartimente și șmecherii. Ele sunt talismane norocoase pentru proaspeții părinți care reușesc să accepte ideea că acel copil care există în mintea lor

de ani sau luni bune va veni acum pe lume, unde orice și oricine-l poate atinge. În orice moment poate fi nevoie de un biberon sau de-o hăinuță sau de o jucărie potrivită cu dezvoltarea lui cognitivă. (Ar putea avea nevoie de un căruț care ține la distanță ploaia, vântul și emoțiile pe care le resimte mama lui la gândul că-l crește într-o altă țară, departe de familie și de prieteni.)

Cât am râs de alți părinți când le-am văzut copiii îmbrăcați cu haine ridicol de scumpe. Nici unui copil nu-i trebuie șosete de 20 de dolari. Nu există șosetă care să merite banii ăștia.

Știu însă cum ajung unii copii să poarte asemenea șosete. Atunci când vine vremea să-i trimitem la autobuz pe puii noștri, vrem să credem că dacă-i îmbrăcăm cu jachete matlasate din puf de gâscă, le punem prânzul în gentuțe care controlează temperatura și le protejăm coloana vertebrală cu ghiozdane ale căror bretele au design ergonomic e ca și cum i-am duce noi în brațe peste tot. Nu credem cu adevărat că toate chestiile astea vor acționa precum niște câmpuri de forță… dar dacă totuși funcționează?

Și, uite-așa, aceia dintre noi care au cele mai bune intenții – aceia care zău dacă nu știu ei mai bine – ajung să-și supraprotejeze și să-și cocoloșească copiii. Nu ne comportăm ca niște idioți. Sau poate că da, dar numai fiindcă suntem oameni, și oamenii sunt animale, și animalele își protejează în mod instinctiv puii. Noi, oamenii, avem doar din întâmplare o grămadă de așa-zise mijloace de protecție la dispoziție. Suntem pe o pantă alunecoasă care pleacă de la rațiune și ajunge la nebunie, iar companiile care fabrică asemenea produse știu asta.

Părinții simt nevoia frenetică de a face totul corect încă dinainte de nașterea copilului. Te-ai înscris la cursurile prenatale potrivite? Ai spălat hainele bebelușului cu detergent hipoalergenic? Ai cumpărat suzeta care trebuie? Să te ferească sfântul să-i dai copilului să sugă dintr-o tetină de cauciuc care-i va deforma dantura când se face mare. CE NAIBA A FOST ÎN CAPUL TĂU?!

În cazul în care crezi că există un răspuns corect la fiecare întrebare despre creșterea copiilor – eu nu prea mai cred acum, dar am crezut cel puțin în primii zece ani ca părinte –, atunci vei tinde să extrapolezi fiecare alegere pe care o vei face. Ce mă fac dacă Puiul mic nu intră la „cea mai bună grupă“ de muzică de la grădiniță, aceea în care se pun maracas, ukulele și xilofoane pe podea și-i lasă pe copii să se ducă singuri spre instrumentul care-i atrage? Ce va face mai departe? N-o să-nvețe niciodată muzică, ceea ce înseamnă că nu-și va dezvolta aptitudini spațiale și de limbaj, carevasăzică o să fie praf și la matematică, și la engleză și nu va intra în veci la facultate. Coordonarea ochi-mână se va diminua și nu va mai putea ține nici furculița. Toți ceilalți copii vor dirija orchestre și vor construi roboți datorită abilităților lor motorii fine și brute, dar Puiul mic? Nu, Puiul mic nu-și va nimeri gura cu mâna și se va împiedica prin viața asta încălțat cu pantofi cu arici, mânjit pe față cu unt de arahide. Și toate astea din cauză că nu a ajuns suficient de repede pe lista de așteptare pentru grupa aia de muzică.

Ne dorim tot ce-i mai bun pentru copii, cu toate că nu cădem de acord „ce-i mai bun“ sau cum să-i ajutăm să ajungă acolo. În cazul mamei mele, asta însemna să repete cuvinte cu mine astfel încât să câștig concursul de ortografie. În cazul meu

înseamnă să studiez statistica accidentelor la autovehiculele din clasa medie. Cei mai mulți părinți își doresc un viitor bun pentru copiii lor, numai că detaliile despre *ce* și *cum* se întâmplă pe parcurs nu sunt chiar atât de importante cum credem noi. Grădiniță normală, sau Montessori? Cereale, sau mic-dejun cald? Tabără de vară, sau serviciu pe timpul verii? Unele dintre ele nu prea contează. Aproape nici una nu contează prea tare.

E greu însă să-ți dai seama de toate astea când le trăiești. Acum pot privi înapoi și pot spune: *am suficientă experiență încât să știu că nu a contat ce marcă de bavețică au purtat.* Dar pe vremea aceea nu te-aș fi crezut.

În ultima vreme, fiul meu a început să-ntrebe despre facultate și am făcut ceva cercetări pe Google, plantând, fără să vreau, semințele algoritmilor pentru reclame, care acum au crescut în motorul de căutare. Ieri mi-am pornit laptopul și mi-a apărut în bară o reclamă la „asigurare pentru studenți“. Am citit-o – „Noi vă oferim acoperirea costurilor de înlocuire, inclusiv a daunelor provocate în urma unor accidente, furturi, incendii sau dezastre naturale…“ – și era cât pe-aci să împroșc cafeaua prin toată bucătăria. *Costurile de înlocuire?* Cum înlocuiești un student? Apoi am citit rândul următor, pe care scria „…pentru electronice și alte bunuri“. Aha.

Poate că atunci când mă preocupă obsesiv căruțurile pentru copii sau mașinile, le văd de fapt ca pe niște asigurări, o investiție în viitorul copilului. Cred însă că nebunia e și mai mare de atât. Asigurarea înseamnă că primești o despăgubire dacă se deteriorează ceva – sau cineva, și eu nu vreau să-mi fie vătămați copiii. Cred în faptul că da, ne revenim și învățăm din ceea ce ne doare, dar, în același timp, în mod paradoxal, mă-ntreb în sinea mea dacă, măcar de data asta, copiii mei n-ar putea crește și deveni adulți nevătămați, fără cicatrici pe corp, fără să-mi fi frânt mie inima. Știu că așa ceva e imposibil, dar mă gândesc la asta oricum.

Încă nu știu ce vom face cu mașina, asta dacă vom cumpăra vreuna până la urmă. Rațiunea îmi spune că cel mai bun mod de-a mă asigura că fiul meu va rămâne nevătămat pe străzi este să-i ofer prilejul de-a exersa și de-a învăța să aibă răbdare. Dar partea aceea din mine care s-a lăsat convinsă să cumpere huse de blană pentru șezutul căruțului se întreabă dacă nu cumva au apărut pe piață noi invenții esențiale. Mă întreb dacă pot să dau ceva atât de neînsemnat precum banii și să primesc la schimb ceva atât de măreț precum viața.

Bucuria de a demisiona

Îmi place enorm să-i fac pe oameni să râdă.

Și-mi place să mă simt validată.

Iată de ce mi s-a părut extraordinar să fiu selecționată să fac în mod oficial oamenii să râdă de către o revistă care se găsește la ieșirea de la supermarket și pe scaunele din saloanele de pedichiură din întreaga țară. Un prieten scriitor plin de umor m-a luat cu el la *Us Weekly* și mi-a explicat cum funcționează: în fiecare marți redactorii ne trimit nouă, scriitorilor, un dosar cu fotografii de-ale celebrităților. Miercuri, fiecare dintre noi răspunde printr-un e-mail care conține o listă de glume asociate fiecărei fotografii. Săptămâna următoare sunt alese și publicate la secțiunea din revistă intitulată „Poliția Modei“ câteva comentarii pentru fiecare fotografie.

E superamuzant să analizezi cum se-mbracă lumea. Să luăm, de pildă, sandalele de gladiator. Îți fac gambele să arate precum mușchiul de porc legat cu sfoară, deci cum se face c-au devenit atât de răspândite? Ce mesaj transmite femeia care le poartă? *Îmi place să-mi las degetele de la picioare să respire și, de asemenea, vreau ca lumea să știe că sunt suficient de dură încât să înjunghii cu sabia, în fața mulțimii, un leu sau un roman nelegiuit.* Poate.

M-am gândit că munca la *Us Weekly* mi s-ar potrivi de minune.

Nu m-am descurcat excepțional de la început. Eu fac glume seci; e amuzant să descriu prozaic veșminte, însă se pare că nu ăsta era stilul pe care-l căutau cei de la *Us Weekly*.

„Rihanna iese din limuzină; sfârcurile ei sunt ca două discuri bidimensionale comprimate sub o bustieră translucidă gen bandou.“ Nu au publicat asta.

„Cu părul tapat ca un balon antigravitațional, Adele își comandă un ceai din spatele ochelarilor de soare mari cât două platouri de fructe.“ Nici pe asta.

Știind că nu voi fi penalizată pentru glumele care nu apar în revistă, uneori băteam câmpii fără jenă; de exemplu, atunci când am comentat ținuta unei starlete îmbrăcate cu o rochie strâmtă din dantelă și piele de piton: „Arată precum o șerpoaică foarte elegantă care merge la o nuntă unde toate celelalte șerpoaice fac: Aoleeeeuuu, fato, ce ți-a venit să te-mbraci mai elegant decât mireasa?, dar ea le răspunde zicând: Auzi, fată, fac ce vreau, bine?“

Nu au publicat nici asta.

Am încercat să studiez glumele care vedeau în fiecare săptămână lumina tiparului. Îi cunoșteam pe unii dintre scriitori. Erau oameni fantastic de talentați, numai că acele comentarii semnate de ei nu erau la fel de amuzante precum celelalte producții ale lor. Se pare că revista alegea în mod deliberat glumele cele mai anoste și care conțineau jocuri de cuvinte. Prin urmare, am încercat să o las mai moale cu ciudățeniile și mi-am mai temperat umorul:

O capă zdrențuită: „Poncho cu franjuri. Froncho, dacă vreți.“

Un sacou lung purtat aparent fără nimic pe dedesubt: „Poți purta un costum dacă

vrei. Sau jumătate de costum.“

Un taior modest, cu fustă, cu mănuși din piele neagră: „Păreai o femeie ușoară pusă pe distracție înainte de a te înarma cu mânușile de box.“

Pantaloni roșii extrem de scurți și sexy: „Papucii roșii te duc acasă; pantalonii roșii te duc peste tot.“

O rochie înflorată: „Bunica mea avea perdele din astea.“ Asta nici măcar nu-i o glumă. E o propoziție simplă. A fost publicată.

În cele din urmă m-am prins ce voiau și au ajuns să-mi publice cel puțin câteva glume în fiecare număr. Mi-ar fi plăcut să fi fost însoțite de un text explicativ: *pot face glume și mai bune de-atât*. Dar eram pe val.

Cred că singurul text care-a fost acceptat și de care sunt mândră este despre Jane Fonda, care, la aproape optzeci de ani, n-a avut nici o ezitare să apară pe covorul roșu într-o salopetă verde din paiete, mulată pe corp. „Mama lui Green Lantern[20] arată senzațional“, am scris. Chiar arăta senzațional. Și chiar arăta ca mama lui Green Lantern.

Nu-mi plăceau glumele pe care le făceam pentru a fi acceptată, însă era ceva care mă deranja și mai tare. Rolul pe care mi-l asumasem pentru a obține acest contract nu mă făcea să mă simt confortabil. Una e să faci mișto de reclame sau de fotografiile de la o defilare de modă, și alta e să iei în vizor ceea ce poartă oamenii adevărați. Indiferent cât de amuzante sau de stupide erau comentariile mele, treaba mea era să iau oamenii în batjocură.

Desigur, unii dintre subiecții noștri erau pe covorul roșu, stăteau la poze, ademeneau publicul să-i urmărească. Ai fi putut zice că și-o făceau cu mâna lor. Dar oare câți dintre ei făceau asta pentru că le plăcea cu adevărat să se îmbrace elegant și să pozeze pentru publicul consumator? Câți dintre ei făceau asta fiindcă era parte din meseria lor – promovarea unui film sau a unui album ori acceptarea unui premiu –, și nu puteau dezamăgi lumea spunând nu, sau fiindcă le era teamă că, renunțând, aveau să piardă publicitatea atât de necesară proiectului? Câți dintre ei erau îmbrăcați de un stilist nebun care le spunea: „Ai încredere în mine, bustiera asta galbenă din plastic e o idee *grozavă*“, în timp ce managerul, care era prin preajmă, zicea: „E fabuloasă, chiar fabuloasă.“

Și nu i-am luat în calcul pe cei care nici măcar nu se aflau pe covorul roșu – care fuseseră fotografiați când mergeau cu capul în jos prin aeroporturi, când intrau ori ieșeau de la sală sau din cafenele, trăindu-și viața sub ochii scrutători ai unor paparazzi.

Îmi doream să întorc privirea, să le ofer spațiu de mișcare.

Mulți ar spune: „Păi bine, dar sunt atât de celebri încât n-ar trebui să se vaite.“ Tot timpul vezi raționamente de tipul ăsta: „Tu ești cel/cea care a decis să intre în industria spectacolului.“ *Ai cerut-o*, spune lumea. *Vine la pachet.*

Nu, nu au cerut așa ceva. Nu toți. Unii dintre ei au vrut doar să joace – sau să cânte, sau să compună –, și nu să le sară în față un tip cu o cameră de după coșul de gunoi când merg pe stradă. M-am gândit la toate articolele și tweeturile pe care le-am citit în care celebritățile îi roagă pe paparazzi să le respecte viața privată, la toate interviurile în care descriu cât de insistenți sunt fotografii care-i urmăresc și-i atacă imediat cum pășesc afară din hotel sau din restaurant, cum îi hăituiesc în trafic, cum

tropăie la cinci pași în urma lor, pe trotuar.

Nu am mai nimic în comun cu actorii excentrici de film, dar în privința asta chiar îi înțeleg. Poți să-ți dorești o experiență fără să-ți placă tot ce implică ea. Ai tot dreptul să-ți dai seama că, deși ai vrut să faci fiecare pas care te-a dus acolo unde ești, acum, când ai ajuns unde voiai, nu-ți place chiar totul. Ai voie să spui: *Stop. Nu tot ce mi se-ntâmplă este în regulă.*

Așa că sentimentele mele în ceea ce privește „Poliția Modei“ erau amestecate.

Numai că eu nu-s genul care-o șterge. Oricine poate renunța la ceva: șmecheria e să rămâi acolo și când treaba devine dificilă, nu? Să te ridici la înălțimea provocării. Să răzbați. Atunci când aparent nu se poate face nimic, un adevărat perfecționist va găsi soluția. Un adevărat perfecționist nu lasă să-i scape nici o ocazie.

Sau nu?

Odată am dat rateu la un interviu cu bună știință.

Eram în clasa a unsprezecea și fusesem contactată de Programul Guvernatorului pentru Elevii Eminenți – un fel de tabără de vară în care elevi din tot statul locuiau în campusul facultății și aveau ore de leadership și team-building, arte, calcul matematic și tot felul de alte materii complicate. La așa ceva nu candidezi; într-o bună zi primești o scrisoare care spune: „Ați fost selectat pentru interviu“, iar tu trebuie să te prezinți și să discuți cu cineva care urmează să stabilească dacă ești unul dintre norocoși.

Numai că mie nu mi se părea deloc un noroc. Îmi suna plictisitor. Patru săptămâni de socializare forțată cu persoane necunoscute? Școală pe timpul verii? În nici un caz!

Pentru un copil perfecționist, vara poate fi un coșmar din cauza pauzei de la învățat și luat note. Pentru mine însă, vara era sfântă. Școala însăși o consfințise drept un răgaz necesar; vara exista pur și simplu fiindcă anul școlar o înconjura din ambele părți. Asemenea spațiului alb, gol, care se creează atunci când nu pictezi o zonă a pânzei, săptămânile din iunie până în august erau menite să rămână libere. Cine dorea le putea umple cu realizări precum cincizeci de cărți citite sau două sute de bazine înotate sau șaptezeci de zile în care a mâncat câte o acadea în absolut fiecare zi. Nimeni însă nu ar trebui să fie la școală vara. Poate că eram eu tocilară, dar eram totuși om.

Ce să mă fac? Fusesem selectată. Îmi plăcea să fiu aleasă.

Am avut mari emoții cât m-a condus mama către biroul unde aveau loc interviurile.

Primele câteva întrebări au fost ușoare – care e materia ta preferată? (Engleza.) Cum te distrezi? (Citesc.) Ce-ți place la leadership? (Să fiu lider. Și să am dreptate. Și să rezolv chestii.) Apoi am ajuns la asta:

— Ce ai face tu vara asta dacă nu ai fi fost selectată să faci parte din program?

Hm.

Aici a fost punctul de cotitură. Am făcut ceea ce nu mai făcusem niciodată până atunci și ceea ce urma să nu mai fac pentru mult timp.

Nu mă vedea nimeni – în încăpere eram doar intervievatorul și cu mine –, așa că

am hotărât că, deși-mi plăcea să fiu aleasă, nu-mi plăcea pentru ce fusesem selecționată. Cum zic și cei de la Cheap Trick[21], *Vreau să mă dorești*, numai că eu nu-mi doream tot ce venea la pachet cu această „onoare“.

Așa că am răspuns:

— Aș fi foarte fericită, sincer.

Am intrat în mașină. Mi-am pus centura, cu ochii la bord.

— Cum a fost? m-a întrebat mama.

— Cred că bine.

M-am simțit de parcă tocmai comisesem o crimă.

Și acum mi-o ia inima la goană când îmi amintesc.

Într-o marți, după câteva luni de lucru pentru „Poliția Modei“, am primit în pachetul săptămânal o fotografie cu cântăreața Kelly Clarkson, care purta un tricou îndesat într-o fustă lungă croită dintr-un material care avea ca model discuri de sus până jos. O fustă muzicală! Era adorabilă. Și mai ce? Trucuri pentru a învăța cum să-ți îndeși bluza în fustă, Kelly. Lumea se poartă de parcă femeile se nasc cu această abilitate, însă aici vin eu și vă spun că nu e deloc așa. De fiecare dată când încerc, fusta mi se ridică la spate și-mi coboară în față, iar cămașa îmi stă umflată în jurul burții de parc-aș fi Eloise[22].

Nu puteam să râd nici de ea, nici de hainele ei. Voiam să le spun: „O apariție spectaculoasă care merită discul de aur, fraierilor.“

Știam că nu pot trimite așa ceva, așa că am început să fac o listă cu glume pe teme muzicale, dându-mi ochii peste cap de fiecare dată când scriam o propoziție tâmpită.

M-am simțit ca o impostoare.

Nu-mi stă în fire să las lucrurile neterminate. Abia de curând am fost în stare să-mi acord permisiunea de a renunța să citesc până la ultima pagină o carte care nu-mi plăcea, iar ca să fac asta a trebuit să mă conving singură că, întrucât parte din slujba mea e să citesc și să fac recenzii de carte, din punct de vedere tehnic *duc la capăt* sarcina de a decide care cărți merită citite până la sfârșit și care nu. Mi-am setat telefonul să se stingă singur la ora 22:20, deoarece știu că am obiceiul să mă uit pe Twitter înainte de-a merge la culcare. Internetul nu se termină niciodată și, dacă nu mi se reamintește să las din mână telefonul, eu sunt în stare să citesc tweet după tweet, de parcă ar exista un ultim mesaj, o fereastră care s-ar deschide să spună: „Gata, Internetul s-a terminat. Noapte bună.“

Poate că totuși șmecheria e să nu duci totul până la capăt. Șmecheria e să renunți la momentul potrivit. Șmecheria e să înțelegi că, dacă răspunzi cu „Nu, mulțumesc“ unei propuneri pe care e de așteptat c-o vei accepta, asta nu-nseamnă că ai dat greș. E un succes la cu totul alt nivel.

E nevoie de curaj pentru a renunța la ceva, numai că deseori primești înapoi acel curaj cu dobândă. Autoarea Katie Coyle a scris odată pe Twitter: „Săptămâna trecută am distrus o carte la care muncisem trei ani și jumătate, și-acum simt că-s beată de putere.“ Cu cât înaintez în vârstă, cu atât mi se pare mai corect ce-a spus Katie. Te simți puternic atunci când renunți cum trebuie la ceva. A decide ce nu vrei în viața ta e la fel de important ca a decide ce vrei. Ai nevoie de curaj să renunți la

am hotărât că, deși-mi plăcea să fiu aleasă, nu-mi plăcea pentru ce fusesem selecționată. Cum zic și cei de la Cheap Trick[21], *Vreau să mă dorești*, numai că eu nu-mi doream tot ce venea la pachet cu această „onoare“.

Așa că am răspuns:

— Aș fi foarte fericită, sincer.

Am intrat în mașină. Mi-am pus centura, cu ochii la bord.

— Cum a fost? m-a întrebat mama.

— Cred că bine.

M-am simțit de parcă tocmai comisesem o crimă.

Și acum mi-o ia inima la goană când îmi amintesc.

Într-o marți, după câteva luni de lucru pentru „Poliția Modei“, am primit în pachetul săptămânal o fotografie cu cântăreața Kelly Clarkson, care purta un tricou îndesat într-o fustă lungă croită dintr-un material care avea ca model discuri de sus până jos. O fustă muzicală! Era adorabilă. Și mai ce? Trucuri pentru a învăța cum să-ți îndeși bluza în fustă, Kelly. Lumea se poartă de parcă femeile se nasc cu această abilitate, însă aici vin eu și vă spun că nu e deloc așa. De fiecare dată când încerc, fusta mi se ridică la spate și-mi coboară în față, iar cămașa îmi stă umflată în jurul burții de parc-aș fi Eloise[22].

Nu puteam să râd nici de ea, nici de hainele ei. Voiam să le spun: „O apariție spectaculoasă care merită discul de aur, fraierilor.“

Știam că nu pot trimite așa ceva, așa că am început să fac o listă cu glume pe teme muzicale, dându-mi ochii peste cap de fiecare dată când scriam o propoziție tâmpită.

M-am simțit ca o impostoare.

Nu-mi stă în fire să las lucrurile neterminate. Abia de curând am fost în stare să-mi acord permisiunea de a renunța să citesc până la ultima pagină o carte care nu-mi plăcea, iar ca să fac asta a trebuit să mă conving singură că, întrucât parte din slujba mea e să citesc și să fac recenzii de carte, din punct de vedere tehnic *duc la capăt* sarcina de a decide care cărți merită citite până la sfârșit și care nu. Mi-am setat telefonul să se stingă singur la ora 22:20, deoarece știu că am obiceiul să mă uit pe Twitter înainte de-a merge la culcare. Internetul nu se termină niciodată și, dacă nu mi se reamintește să las din mână telefonul, eu sunt în stare să citesc tweet după tweet, de parcă ar exista un ultim mesaj, o fereastră care s-ar deschide să spună: „Gata, Internetul s-a terminat. Noapte bună.“

Poate că totuși șmecheria e să nu duci totul până la capăt. Șmecheria e să renunți la momentul potrivit. Șmecheria e să înțelegi că, dacă răspunzi cu „Nu, mulțumesc“ unei propuneri pe care e de așteptat c-o vei accepta, asta nu-nseamnă că ai dat greș. E un succes la cu totul alt nivel.

E nevoie de curaj pentru a renunța la ceva, numai că deseori primești înapoi acel curaj cu dobândă. Autoarea Katie Coyle a scris odată pe Twitter: „Săptămâna trecută am distrus o carte la care muncisem trei ani și jumătate, și-acum simt că-s beată de putere.“ Cu cât înaintez în vârstă, cu atât mi se pare mai corect ce-a spus Katie. Te simți puternic atunci când renunți cum trebuie la ceva. A decide ce nu vrei în viața ta e la fel de important ca a decide ce vrei. Ai nevoie de curaj să renunți la

ceva ce credeai că o să-ți placă foarte mult, odată ce ai constatat că realitatea nu e așa cum sperai.

Ai nevoie să renunți la ideea că o viață bine trăită înseamnă să aduni toate premiile pe care le poți lua. Înseamnă să înțelegi că succesul nu vine din obținerea fiecărui rol, ci din alegerea rolurilor pe care vrei să le joci și depinde de cât de bine intenționezi să le joci. Înseamnă să refuzi să te vezi drept cel care primește pasiv o viață pe care i-o acordă alții în chip de premiu.

„Poliția Modei“ mi-a acceptat demisia cu gentilețe și mi-a urat toate cele bune.

---

20. În românește, Lanterna Verde, supererou din filmul cu același nume, inspirat din benzi desenate (n. tr.).

21. Formație de rock american, înființată în 1973 (n. tr.).

22. O fetiță precoce de șase ani, personajul principal dintr-o serie de cărți pentru copii semnată de Kay Thompson (n. tr.).

Te rog să mă ierți, Mindy Kaling[23]

Am ajuns la o vârstă la care mă cunosc destul de bine. Sunt lucruri pe care le fac – mă scol devreme; folosesc ața dentară; cer meniul de desert, îl dau înapoi, apoi regret că l-am dat înapoi și mă holbez geloasă la prăjiturile celorlalți. Și sunt lucruri pe care nu le fac – nu folosesc deodorant parfumat; nu mănânc țelină; nu beau cocktailuri călduțe. Nu prea e loc de surprize.

Un lucru pe care-l știu despre mine de mulți ani este acesta: nu-mi place să deranjez celebritățile. Cred că oamenii merită să aibă parte de intimitate, chiar și în public, așa că ignor vedetele atunci când le văd. Când s-a întâmplat să descopăr că sunt la raionul de cereale de la Publix împreună cu Elton John (cel puțin așa cred, că era Elton John), m-am uitat în jos la cutia mea de Honey Bunches of Oats și-am fredonat în cap *Tiny Dancer* până când a trecut de mine. Atunci când m-am ciocnit de Anthony Hopkins în Italia, pe trotuar (cu siguranță era Anthony Hopkins; ajunsesem din întâmplare pe lângă un platou de filmare), am mers tot înainte, în mare parte din respect și un pic pentru că încă mi-e frică de Hannibal Lecter.

Și știu – pur și simplu știu – că atunci când procedez așa, atunci când respect spațiul personal al unei vedete, aceasta își dă seama de asta și îmi este recunoscătoare. Cred că între noi se formează o legătură mult mai însemnată decât cele câteva secunde de contact pe care le-ar avea cu o persoană disperată după notorietate, cu un iPhone în mână. Sincer, sunt mândră de mine. Atunci când văd că cineva se duce la Dave Grohl la raionul de legume-fructe de la Whole Foods și începe să-i vorbească pătimaș despre faptul că adoră Foo Fighters de o viață-ntreagă, îmi zic: „Ce amator!“ Îmi construiesc în minte un scenariu în care eu sunt femeia tăcută și utilă care secondează fiecare vedetă pe care o întâlnește.

Mi-am imaginat chiar și cum m-aș purta cu celebritățile mele preferate dacă s-ar întâmpla să ne ciocnim într-o bună zi. Cum ar fi, să zicem, dacă eu aș sta la bar și-ar veni Oprah să-și comande ceva de băut. Probabil vreun suc proaspăt stors din sfeclă aurie cu aripi de înger, sau pe-acolo.

Ce s-ar putea întâmpla ar fi ca eu să mă duc la Oprah și să țip: „OPRAH!“ și să fac ochii mari și să-mi desfac brațele ca pentru o îmbrățișare.

Ce s-ar întâmpla cu adevărat ar fi că eu aș vedea-o pe Oprah; Oprah ar vedea c-am văzut-o; dar Oprah ar mai remarca și faptul că mă port de parcă ea nu e Oprah, cu toate că știe că știu că e Oprah. Val după val de entuziasm se propagă prin mulțime, iar clienții fideli ai barului încep să o împresoare și să spună: „Hei, chiar ești Oprah!“, și atunci noi două schimbăm o privire. Iar în acel moment avem o conversație pe mutește:

Oprah îmi spune din priviri: *E la fel peste tot pe unde mă duc.*

Iar ochii mei îi spun: *Știu. Îmi pare rău.*

OPRAH: *Mulțumesc. E cât se poate de clar că tu ești altfel decât ceilalți. Ar trebui să fim prietene.*

EU: Chiar că AR TREBUI *să fim prietene. Eu însă n-o să vin până acolo să-ți dau numărul meu de telefon fiindcă deja sunt atâția oameni care te asaltează.*
OPRAH: *E în regulă. În virtutea conexiunii pe care o stabilim chiar acum, adresa ta de e-mail mi se va revela mâine în supa-alfabet organică de la prânz, așa că voi ști mereu cum te pot contacta.*
EU: *Mă bucur că am împărtășit această clipă.*
OPRAH: *Și eu. Îți mulțumesc că mă respecți.*
EU: *Toate cele bune, Oprah. Toate cele bune.*

(M-am gândit mult la asta.)

Mă aflam la New York la o conferință editorială. În seara aceea, la apus, o mulțime de oameni de carte – scriitori, redactori, agenți literari – își găsiseră un loc printre ferigile curgătoare și covoarele vechi și elegante de pe terasa hotelului Bowery pentru a închina un pahar în cinstea noului roman autobiografic al actriței Mindy Kaling. Eram trează de la ora cinci, îmi petrecusem ziua făcând drumuri de la centrul de conferințe Javits la librăriile din Brooklyn și înapoi pentru a semna exemplare din ultima mea carte, *Pinguini cu probleme cât se poate de umane*, un volum subțirel de umor ilustrat. Încă aveam îndesat în buzunar un cartonaș cu un pinguin desenat pe care-l folosisem ca decor. Cu degetul mare i-am netezit aripile laminate în timp ce trăncăneam cu o prietenă și-i admiram în tăcere pantofii Ariannei Huffington.

Petrecerea începuse de o oră, Kaling încă nu apăruse, și cei care-o așteptau își verificau ceasul și aruncau priviri nerăbdătoare împrejur. Toți se întrebau neliniștiți dac-o să prindă un moment cu ea, o fotografie, ceva care să le amintească de această experiență. Eu nu. La naiba, aș fi putut chiar să plec.

Și-apoi a început rumoarea. Mindy e jos! Aproape a ajuns! Mindy! Mindy! Mindy! Invitații s-au înghesuit să apuce câte un loc de-a lungul zidului de cărămidă aparentă de lângă ușă.

Tensiunea creștea, iar privirile aruncate peste umăr erau din ce în ce mai nerăbdătoare. Invitata de onoare a apărut în pragul ușii; pe urmă fluxul de oameni a ridicat-o și a purtat-o deasupra mulțimii. În câteva secunde a aterizat chiar lângă mine. Stăteam față-n față cu Mindy Kaling, și iată ce i-am spus:

O, DOAMNE, BUNĂ, MINDY KALING. ADOR CĂRȚILE TALE ȘI-ȚI ADOR EMISIUNEA, MINDY KALING.

I-am spus cum o cheamă. De două ori.

Poate că prezența bruscă în carue și oase, la câțiva centimetri de fața mea, a acestei actrițe pe care-o admiram de mult mi-a provocat acel scurtcircuit comportamental. Poate că eram doar obosită și atmosfera plină de fascinație îmi atacase sistemul slăbit asemenea unui virus. Sau poate că simțisem într-o fracțiune de secundă că asta era șansa noastră să ne cunoaștem și să ne împrietenim, dar gura mi-a luat-o pe dinaintea creierului, care-mi spunea să salut scurt și să zâmbesc. Nu mai știu decât ce a urmat:

I-am întins pinguinul laminat pe care-l aveam în mână, oferindu-i-l de parc-ar fi fost un pahar cu vin.

Atunci când reiau în minte faza asta, nu-mi amintesc să fi luat vreo decizie. Nu

mi-am spus: *Știi ce-ar trebui să fac acum? Ar trebui să iau animalul ăsta din carton și să-l așez în mâinile persoanei care stă-n fața mea și pe care n-o cunosc, fără să dau vreo explicație.* Am făcut întocmai.

— Vrei … o poză? m-a întrebat ea. Eu am dat din cap că da.

— Mai bine ține tu ăsta, mi-a zis, arătând la pinguin.

L-am tras înapoi. Brusc, făceam exact ceea ce nu fac niciodată. Mi-am dat părul după urechi o dată și înc-o dată. Am încercat să-mi amintesc ce mă învățaseră colegele mai tinere despre selfie-uri. Trebuia să împing bărbia în față sau s-o trag înapoi?

Prietena mea a făcut fotografia. Mindy Kaling s-a îndepărtat. Eu am rămas acolo cu un pinguin de carton în mână, întrebându-mă ce tocmai s-a-ntâmplat.

M-am gândit iar și iar la seara aceea, am retrăit val după val de jenă și mi-am trimis scuzele către univers în speranța că vor ajunge la ea: am fost o proastă și te rog să mă ierți, Mindy Kaling.

Recent mi-am dat seama de încă ceva referitor la momentul acela. Am hotărât că, dac-o voi mai vedea vreodată pe Mindy Kaling, voi schimba doar o privire cu ea. Dialogul nostru va decurge așa:

Ochii lui Mindy Kaling vor spune: *O, nu, iar dau de tine?*

Ochii mei: *Stai. Îți amintești cum la petrecerea aceea m-am purtat ca o ciudată? Până atunci nici măcar nu știam că puteam fi așa. Și dacă acea persoană se afla undeva în mine, așteptând clipa să iasă la iveală, oare cine ar mai putea fi acolo? Imaginează-ți.*

Înainte de a-i întoarce spatele de parcă nici n-aș fi observat-o, voi da din cap în semn de mulțumesc și Mindy va înțelege.

---

23. Actriță, comediană, scriitoare, producătoare și regizoare americană (n. 1979) (n. tr.).

Mai încearcă o dată, dar fii mai naturală

De cum a pornit camera de filmat, am înghețat.

Eu sunt cea care trebuie să prezinte invitatul și să rostească primele cuvinte: „Bine ați venit la *Cuvânt despre cuvinte*. Sunt Mary Laura Philpott și astăzi stăm de vorbă cu…“, doar că abilitatea de a-mi potrivi volumul și de a pronunța cuvintele limbii pe care o vorbesc de-o viață m-a părăsit brusc. Țip: BINE! AȚI VENIT! LA! CUVÂNT DESPRE CUVINTE! SUNT MARY-LAURA PHILPOTT! ȘI ASTĂZI STĂM DE VORBĂ! Se aude de parc-aș avea vocea unui robot care răspundea la telefon în anii 1990, dar la viteză mai mare: Vărugăm – Lăsați! Unmesaj! Dupăsemnalulsonor!

Matt râde. El manevrează una dintre camerele de luat vederi și, dat fiind că suntem la televiziunea publică și fiecare îndeplinește măcar două roluri simultan, el este și editor, cel care mai târziu va lua înregistrarea brută și va face din ea o emisiune cu cap și coadă. Știu de ce râde. Așa pățesc de fiecare dată.

Se apleacă de după cameră.

— Mai încearcă o dată, dar fii mai naturală.

Trag adânc aer în piept și o iau de la capăt.

Problema apare atunci când mă gândesc la rolul pe care-l joc în loc să fac ceea ce am de făcut. Pot discuta chestiuni serioase despre viață și literatură cu oricine, oriunde, cât e ziua de lungă. Atunci când îmi dau seama că sunt în fața camerei de filmat și că treaba mea e să iau interviuri, încep să accentuez la întâmplare silabele: „Care e se-CRETUL unui ro-MAN co-MIC de succes? Azi vom STADEVORBĂCUAUTORUL! SIVOMAFLA!“

Matt și cu mine am ajuns la o înțelegere. El s-a prins că abia după ce filmăm câteva duble cu prezentarea reușesc să mă relaxez suficient cât să înregistrăm ceva care merită păstrat. Iar eu am încredere că el îmi spune când o zbârcesc, astfel încât să pot drege situația. Întreaga echipă știa că nu am experiență. Știau asta de prima dată când am privit la cameră și mi-am spus numele la testul de ecran, când stăteam cu mâinile sub fund ca să mă abțin de la a-mi scărpina iritația de pe față.

— Sunt – stai, unde mă uit?

— La cameră.

Mi se părea ciudat și impersonal să privesc o lentilă dreptunghiulară, și nu persoana din spatele ei, căreia îi ghiceam conturul. Știam că echipa se află acolo, în umbră, doar că nu le puteam distinge fețele. Studioul televiziunii publice din Nashville, o peșteră înaltă de două etaje pe ai cărei pereți stăteau îndesate bucăți abandonate de decor, era scăldat complet în întuneric, cu excepția locului în care stăteam eu, pe un scaun înalt de regizor luminat de o rază care venea de undeva din spatele camerei. Producătorii de la televiziunea publică din Nashville mă invitaseră să particip la un test de ecran în ideea c-aș fi putut prezenta emisiunea *Cuvânt despre cuvinte*, un dialog între gazdă și scriitor. Nu mai lucrasem niciodată în fața

camerelor, însă cei care produceau emisiunea citiseră ceva din ce scrisesem despre cărți și s-au gândit c-aș fi un candidat potrivit pentru rolul de gazdă a emisiunii. Ador să vorbesc despre cărți, așa c-am zis da.

În săptămâna premergătoare testului de ecran, m-am dus să-mi fac un tratament facial, deși știam al naibii de bine că-i o idee proastă. Probabil c-am făcut vreo patru tratamente faciale în viață. Mereu îmi ia ceva timp să uit că tenul meu sensibil are o atitudine necruțătoare față de produsele emoliente necunoscute; dar pe urmă mă vrăjește reclama care inspiră calm și-mi spun: *Da, voi deveni o persoană relaxată dacă las o străină să-mi maseze tenul cu uleiuri misterioase timp de o oră.* Pe față au început să-mi apară bube la câteva ore după ce-am plecat de la salon. A doua zi arătam de parcă încercasem să scap de o erupție gravă de acnee și-mi frecasem obrajii cu iederă otrăvitoare. Atunci când am dat testul de ecran nu arătam ca de obicei și nici nu mă simțeam eu însămi; aveam senzația că sunt o chiftea de hamburger plină de furnici și că mă filmau pentru un documentar despre natură. E un miracol că au riscat și m-au lăsat să mai vin o dată să filmez un episod-pilot.

Dacă e să te alegi cu ceva din povestea asta, atunci să fie sfatul de a nu urma niciodată un tratament facial înainte de a înregistra o emisiune la televiziune.

Am învățat și alte lucruri din munca mea din televiziune. De exemplu, că trebuie să-ți închizi lavaliera înainte de a merge la toaletă. E nevoie de machiaj profesionist ca pentru travestiți ca să nu pari spălăcită în lumina de studio. Dacă stai într-o poziție comodă, pe ecran vei arăta de parc-ai fi un cadavru trântit pe scaun; trebuie să menții postura plină de entuziasm a unei balerine emoționate dacă vrei să pară că stai drept.

Tot așa, dacă-i iei cuiva un interviu, va trebui să stai foarte aproape de invitat ca să fiți în același cadru. La televizor pare normal, însă în realitate senzația e că fiecare invadează spațiul personal al celuilalt.

La finalul unui interviu filmat vine o parte ciudată a procesului, în care cameramanii se apropie foarte tare și-ți filmează mâinile și fața. Fiecare persoană trebuie să zâmbească și să încuviințeze ca și cum ar fi de acord cu ce spune interlocutorul, numai că noi de fapt nu putem vorbi. Mai trebuie să facem și gesturi cu mâinile de parcă am conversa: deschidem și închidem pumnii, indicăm cu degetul, ne ridicăm palmele în sus ca și când am spune: „Așa că, vezi tu…“ Mai târziu, când se montează interviul, ei pot insera acolo unde e necesar cadre cu mâini și fețe care au diverse reacții. Asta înseamnă însă că timp de vreo trei minute noi ne uităm unii la alții și dăm din cap, ne desfacem și închidem pumnii, dar nu spunem nici un cuvânt. Din nou, arată grozav la televizor, dar e superciudat în realitate.

Nu voi uita niciodată când am avut-o invitată în emisiune pe romanciera Elizabeth Strout, câștigătoare a Premiului Pulitzer. Luasem eu hotărârea să fac partea de la final, cadrele cu fețe și mâini, un pic mai amuzantă punând muzică pentru a umple liniștea cu ceva. Ultima ei carte apărută la acea vreme se intitula *Orice e posibil*, astfel că am ales un cântec de-al lui Ben Folds care se numea *Sunt în stare de orice*. Tematica era cam aceeași.

Ceea ce nu am prevăzut a fost faptul că muzica nu făcea minutele acelea mai puțin stânjenitoare, ci exact pe dos. E o experiență extrem de intimă să privești pe cineva în ochi de foarte aproape fără să scoți o vorbă pe durata unui cântec, cu atât

mai mult cu cât în cântec e vorba despre profunzimile până atunci necercetate ale sufletului unei alte persoane. Mi-am dat seama imediat că făcusem totul și mai ciudat, dar odată ce am pornit filmarea nu ne mai puteam opri. Așa c-am stat acolo, atât de aproape una de alta încât ni se atingeau genunchii, privind, încuviințând și făcând gesturi cu mâinile pe o serenadă de Ben Folds. Ea a fost foarte de treabă – s-au oprit camerele și-a spus: „Vai, ce mai experiență am avut!“ –, însă eu m-am simțit teribil de prost c-am pus-o să îndure acele trei minute.

Uneori, cu cât te străduiești mai mult ca o situație să nu fie stânjenitoare, cu atât te vei simți mai penibil la momentul dat. Acum știu asta.

Procesul artistic – pictura, muzica, sau orice altceva – nu e niciodată atât de simplu cum pare dacă privești produsul finit. Desenul, de pildă. Poți privi un desen cu un câine și să-ți spui: *O să desenez și eu un câine!* Pe urmă încerci să desenezi un câine și-ți dai seama că nu iese pe hârtie așa cum ți l-ai imaginat. Probabil că te gândești: *Vreau să fie lățos și să aibă un aer prietenos, de șirengar.* Numai că atunci când pui creionul pe hârtie nu știi cum să miști mâna astfel încât mina să creeze ceva cu aspect prietenos și șirengăresc. Trebuie să te concentrezi la o sumedenie de aspecte tehnice: presiunea corectă pentru a face ca blana să pară blănoasă, gura câinelui cu liniile curbate cum trebuie, proporțiile dintre picioare, cap, corp și coadă. Nu o să te simți deloc ca un șirengar când arunci a nouăsprezecea foaie și începi al douăzecilea desen cu același câine. Privitorul nu se gândește la lucrurile astea, însă tu, creatorul, trebuie să o faci. Lucrezi, lucrezi și iar lucrezi pentru a crea ceva care nu pare deloc rezultatul unui efort îndelungat.

Deja știam asta despre scris, dar încă nu știam că e la fel și în televiziune. Atunci când scrii, poți să te pui pe treabă și să faci partea grea, tehnică, a muncii îmbrăcată în colanți, stând la laptop ore, chiar ani, apoi să te detașezi, să-ți pui o rochie curată și să le prezinți cititorilor versiunea finală a cărții, șlefuită și frumos împachetată. Ta-da!

Atunci când filmezi, trebuie să fii chiar tu versiunea șlefuită și frumos împachetată care apare pe cameră, făcând în același timp partea tehnică, adică să privești către lentila corectă; pe lângă asta, trebuie să mai și vorbești, să ai personalitate, să asculți și să menții conversația vie.

Scrisul are mai multe faze; filmatul se face tot deodată. Iată de ce e bine că ți se permite să tragi mai multe duble.

Prima dată te uiți la camera potrivită.

A doua oară nimerești cuvintele potrivite.

A treia oară o iei mai încet și respiri normal.

A patra oară uiți de toate și doar vorbești.

Trebuie să risipești dintr-o clipire vraja pe care camera o aruncă spre tine, amintește-ți că ești doar un om care discută față în față cu un alt om. Pregătește-te dinainte, sigur, dar, când e momentul, dezlănțuie-te. Nu te mai gândi la cât de multe lucruri se întâmplă în același timp. Trăiește clipa, pregătește-te să fii surprins și lasă-te purtat de conversație, oriunde te-ar putea duce. Acesta e secretul unei emisiuni reușite.

Pe vremuri credeam că, dacă aș reuși să fac totul perfect, pe urmă aș putea să mă

relaxez și să mă distrez. Dac-aș reuși să elimin complet greșelile, totul s-ar aranja, viața mea ar face clic! – și mintea mi s-ar odihni. Dacă e să spun adevărul-adevărat, trebuie să recunosc că, undeva în adâncul meu, unde nu mă voi schimba niciodată, încă mai gândesc așa. Sunt încă elevă în clasa întâi la concursul de ortografie și mă gândesc că tot ce contează e faptul că am știut perfect fiecare cuvânt.

Acum însă, mi-am construit o mulțime de euri care o pot face pe fetița aceea să se simtă în largul ei. *E în regulă*, îi spun ele. *E normal să greșești – toată lumea greșește –, și nu e sfârșitul lumii*. Aceste voci o ajută să se mai destindă un pic, să înțeleagă că o viață trăită corect conține și greșeli. Ele îi arată că bucuria e mai mare decât frica. Poate fi chiar amuzant să lași lucrurile s-o ia razna uneori.

Așadar, mai bine uită că te-am sfătuit să nu te duci la cosmetică înainte să înregistrezi o emisiune de televiziune. Să nu te duci totuși chiar înainte de a filma – e o idee proastă. Însă, dacă ar fi să rămâi cu un singur lucru din povestea asta, aș vrea să fie ceva mult mai important:

Oricând poți s-o iei de la capăt.

Uneori invitații mei, mai cu seamă autorii aflați la debut, care încă nu au avut multe apariții în mass-media, se poticnesc în cuvinte sau uită un nume sau lasă să le scape un gând pe care de fapt nu voiau să-l împărtășească. De fiecare dată le apare pe față o expresie îngrozită, dar eu le spun că nu au de ce să-și facă griji. Îmi pun mâna peste mâna lor și le spun: *Nu-i nimic. Avem suficient timp la dispoziție. Mai încearcă o dată, dar fii mai natural.*

Mulțumiri

Mulțumirile mele se îndreaptă către:
Kristyn Keene, despre care ar fi prea puțin să spun că e un simplu agent, către Trish Todd și echipa de la Simon and Schuster, fiindcă au crezut în această carte și au susținut-o înainte ca ea să fi devenit o carte. Mulțumiri speciale și lui Cat Shook, de la ICM, și oamenilor minunați de la Simon and Schuster: Jessica Roth și Wendy Sheanin, Kaitlin Olson, Meredith Vilarello, Kelsea Manning, Cherlynne Li, Tara Parsons, Susan Moldow, Polly Watson, precum și echipei de la Atria. Salutări călduroase lui Ben Parker, desigur.

Prietenilor și colegilor din Nashville, Atlanta, New York și din toată țara – sunteți mai mulți decât aș putea scrie aici fără să sacrific un copac întreg –, pentru sfaturile voastre pline de pricepere, pentru că m-ați lăsat să vorbesc până v-am zăpăcit sau pentru că ați dat dovadă de bunătate și răbdare cât am lucrat eu la proiectul de față. (Dacă crezi că e vorba despre tine, așa e.) Mulțumiri suplimentare pentru prietenie lui Brittany Roberts, Susannah Parker și Laura Balch; găștii mele de la Davidson; și clubului de carte Loose Women, mai ales lui Sissy Gardner.

Grupului meu de scriere – Margaret Renkl, Susannah Felts, Maria Browning și Carrington Fox. Sunteți cel mai grozav grup de scriere din lume. Le mulțumesc de asemenea și celor care au fost suficient de curajoși să-mi citească cartea în faza de manuscris: lui Molly Schulman, Ashton Hickey, Catherine Bock, Emmely Duncan și lui Kelly Kirby-Piovarcy. De asemenea, lui Keltie Peay, pentru corectura făcută în regim de urgență.

Lui Amy Williams, pentru că a menționat numele meu într-o conversație care a generat o altă conversație care a pornit o altă conversație care m-a făcut să mă așez în cele din urmă la masă și să scriu cartea asta.

Lui Carmen Toussaint și taberei de scriere Rivendell pentru timp și găzduire.

Animăluțelor care au făcut lumea oamenilor mai suportabilă cât timp am scris cartea asta: Eleanor Roosevelt, Woodstock, Frank, Thaquine, Leonard, Sparky, Emma, Clark, Millie, Biddy, Tillie, Alice, Faye, cățelușilor de la magazinul de animale, mereu alții, pisicilor din parcări, dar și liliecilor de pe Internet.

Lui Linda Wei, Matt Emigh și întregii echipe de la televiziunea publică din Nashville pentru replica: *Mai încearcă o dată, dar fii mai naturală*, pe care o voi folosi mereu.

Lui Rachel Dry, Roberta Zeff, KJ Dell'Antonia, Nadja Spiegelman, Amy Joyce, Towles Kintz, Nora Krug, Ron Charles – și altor editori care mi-au publicat eseurile de-a lungul timpului, inclusiv parte din fragmentele care până la urmă au ajuns în volumul de față.

Librăriilor independente de pretutindeni.

Familiei mele de la librăria Parnassus Books. Mulțumiri suplimentare lui Karen Hayes, care m-a sprijinit necondiționat într-o vreme în care încercam să înghesui lucrul la librărie, scrisul și familia în douăzeci și patru de ore.

Lui Colin Meloy și formației The Decemberists pentru că m-au lăsat să le împrumut versurile despre o trupă de băieți și să le transform într-un motto despre feminitate și reinventare.

Familiei mele, mai ales părinților mei, pentru că mă iubesc.

Lui WC și MG, pentru că mă lasă să-i iubesc.

Lui John, cel mai mult.

Cuprins

Mi-e dor de tine când clipesc
Toate motivele pentru a fi fericit
O armă a crimei perfectă
Femeia-minune
Pescarul-homar
Sirene și destine
Dispariția
O-T-R-A-V-Ă
Bună treabă
Tipul ăsta
Bun venit în clubul nostru
Fereastra
Eu definitivă
Conceptul de expat
Comitetul de rubin – argumente pro și contra înscrierii
Transmisiuni sportive
Te zgudui ca un uragan
Un loc în care nu ești în siguranță
Scrisoare către persoana de tip A care suferă
Blocată în trafic
Apartamentul lui Diane von Furstenberg
Nora Ephron și viețile copacilor
Asta nu-i pisica mea
O nesimțită nerecunoscătoare
Leneși pe un pat cu apă
Și apoi a murit câinele
Lista de dorințe
Neînchipuita povară a responsabilității
Detectarea unghiului mort
Bucuria de a demisiona
Te rog să mă ierți, Mindy Kaling
Mai încearcă o dată, dar fii mai naturală
Mulțumiri